

Nyt. szám: 255/0h56

(39)

(4)

~~271/0628~~

Kl. sz.: 180/065.

terüle 16/1993 KCSF-vel
alapjain
9h. 0h. 13.
TITKOS
Nyt. sz.: 219

Suny

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

1

XII. ÉVFOLYAM
1979. 1. SZÁM

Erkezeti:

az MNHF AC. 1991. -03-31-8z

19... év ..... hó ..... nap

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

2/15

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI
SZABÁLYZATA (ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1979

1

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 96 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály ezredes
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekcs János ezredes

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A „BARÁTSÁG-78” gyakorlat hadtáptapasztalatai

Sáfár Bálint alezredes, Csabai György százados

Kiképzési terveinknek megfelelően 1978 február hónapban szovjet és magyar magasabbegységek, továbbá hadseregközvetlen fegyvernemi és hadtápcsapatok részvételével harcászati gyakorlat került levezetésre.

A gyakorlaton részt vevő hadtáptörzsek és hadtápcsapatok a téli időjárási viszonyok között eredményesen oldották meg a csapatok ellátását, lényeges előrelépést értek el a szállítások valóságos végrehajtásában, az anyagi készletek átadásában-átvételében és a harcoló alegységek szervezett feltöltésében.

A gyakorlat számtalan – a törzsek és hadtápcsapatok kiképzésében, a hadtápbiztosítás szervezésében alkalmazható – tapasztalatot eredményezett.

A gyakorlat tapasztalatainak megértéséhez szükségesnek tartjuk a gyakorlat sajátosságait, fontosabb oktatási kérdéseit, mutatóit és a gyakorlat keretét képező elgondolást röviden áttekinteni.

A gyakorlatot a nehéz útviszonyok, korlátozott települési és mozgási lehetőségek, téli időjárási viszonyok jellemezték. A hadtápbiztosítás megszervezését befolyásolta:

- az erdős-hegyes terep;
- nagy területen (6000 km²-en) folyt a gyakorlat;
- az összidő 13⁰/₀-át begyakorlásra, 13⁰/₀-át megszervezésre, 52⁰/₀-át dinamikára fordítottuk;
- a csapatok egyrésze vasúton került kiszállításra, a megindulási körletbe való szállítás 38, a hazaszállítás 35 katonavonattal történt;
- a szovjet hadtápszervekkel való együttműködés követelményei (hajtóanyag-átvétel, magyar ö. eüo. szovjet gl. ho. alárendelésébe utalás, kölcsönösen sebesültkiürítés);
- a „TRANZIT-78” gyakorlattal való szoros kapcsolat, amelynek következtében minden hadtáptagozat működött.

A gyakorlaton részt vett 39 csapat és törzs, ezen belül egy ö. gk. száll. z., egy ö. közúti komendáns zászlóalj, egy ö. egészségügyi osztag – a hadosztály hadtápegységek mozgósított állománnyal.

A gyakorlat körülményeit és a részt vevő hadtápállományt alapul véve a gyakorlatvezetőség célul tűzte:

- nagy tömegű anyagi készletek szállítását, esetenként a közbeeső tagozatok kihagyásával;
- a csoportosítás, manőverek valóságos végrehajtását;

- a tagozatok hadtáp vezető szervei, hadtápegységei és -alegységei harcserű és összehangolt működtetését;

- a mélybiztosítási öv leküzdése, az áttörés, a támadás kifejlesztése és a folyóátkelés hadtápbiztosítási kérdéseinek gyakoroltatását és tanulmányozását;

- a személyi állomány téli körülmények közötti ellátásával, pihentetésével kapcsolatos feladatok gyakoroltatását és ezekben a kérdésekben tapasztalatok szerzését;

- a gyorsan mozgó, manőverező harckocsialegységek anyagi-egészségügyi biztosítási módszereinek tanulmányozását;

- a harc alatti folyamatos hadtápvezetés gyakoroltatását.

A kitűzött célok *elérése érdekében* ténylegesen szállításra került 380 tonna lőszer, 250 tonna üzemanyag, 180 tonna egyéb anyag és az egészségügyi alegységeknek el kellett látni 140 fő imitált sérültet.

A gyakorlat elgondolásának lényege

A NYUGATI-ak (saját csapatok) felfedve az ellenség háborús készülődését, rendszabályokat vezettek be az ellenség támadásának megghiúsítására. Ezzel egy időben támadó hadműveletet készítették elő azzal a céllal, hogy megsemmisítik a KELETT-ek (ellenség) csapatait. A HDS a főcsapást egy hk. és egy gl. ho.-al, a másik csapást egy gl.ho.-al mérte. A gyakorló 6. hk. ho. a HDS első lépésjében került alkalmazásra.

A támadó hadműveletben részt vevő csapatok anyagi ellátása a csapatok által elszállított mozgó- és kiegészítő készletekből, az MB raktáraiból, valamint kirakóállomásokra, LTP-ről és TEB-ről biztosított anyagi készletekből valósult meg. A sebesültek kiürítése és ellátása az alárendeltek és a hadsereg erőivel kezdetben vegyes kórházbázisba, majd kórházbázis-részlegbe történt.

A gyakorlat hadtáptapasztalatai közül fontosabbnak ítéljük meg a megindulási körlet elfoglalása, a mélybiztosítási öv leküzdése, az áttörés hadtápbiztosítása, a harc alatti hadtápvezetés, továbbá a hadtápellátás téli körülmények közötti megvalósítása terén szerzett tapasztalatokat.

A *gyakorlat megindulási körletének* elfoglalását a gyakorlatra elvonuló csapatok kombinált menettel hajtották végre. A kombinált menettel párhuzamosan a törzsek megtervezték a hadtápbiztosítást, majd az első harcnapi feladatokat. Ezzel egy időben a csapatok elfoglalták a számukra kijelölt körleteket és begyakorlást, összekovácsolást végeztek. A hadtáptörzsek előtt hármass feladat állt:

- a vasúti szállítás anyagi-egészségügyi biztosítása;

- a körletbe beérkező csapatok pihenési feltételeinek létrehozása, anyagi-egészségügyi biztosításának megszervezése, ezzel együtt a begyakorlás anyagi-egészségügyi biztosítása és a hadtápcsapatok felkészítése, begyakorlása;

- a készenlét és a harc első napja hadtápbiztosításának megtervezése és megszervezése.

A feladatok megoldása érdekében:

- hadtáperőket és -eszközöket szerelvényenként kellett elosztani, csoportosítani: létre kellett hozni a szerelvényellátó részlegeket. Egy szerelvényellátó részleg állományába 1 fő hadtáptiszt (tts.), 1 fő orvos, vagy eü. tts., 2-3 fő

szakács, 1-2 fő felszolgáló és konyhai 'kisegítő munkás, valamint technikai eszközök (mozgókonyha, vízszállító gépkocsi, vagy -utánfutó, kenyérszállító és hűtőgépkocsik, és más – elsősorban élelmezési – technikai eszközök) kerültek. Biztosítani kellett a napi kétszeri melegétellel, melegítő itallal, ivó- és mosogató-vízzel, kantináruval történő ellátást vagononként. Az egészségügyi ellátásra elkülönített fülkét rendelőhelyiségnek rendeztek be szerelvényenként. Naponta 2 alkalommal a vagonok aljzatát, folyosókat, az egészségügyi szolgálat tisztje vagy tiszthelyettese jelenlétében klóros vízzel mosták fel. A fentiek feszes végrehajtása folyamatos együttműködést követelt meg a szállítmány parancsnoki, szolgálati és ellátó szervei között;

– helyesnek bizonyult a felderítő-előkészítő csoportok megindulási körletbe való előreküldése. Állományukba htp. tiszt, tiszthelyettesek, a személyi állomány pihentetéséhez, ellátásához, a beérkező technika üza. feltöltéséhez szükséges anyagi eszközök tartoztak. A csoport felderítette a kijelölt körletet, megállapította a terep védőképességét, az utak állapotát, felhasználásának lehetőségeit, a hófúvásnak kitett útszakaszokat. Kijelölte a vezetési pontok, a személyi állomány és technikai eszközök elhelyezési körleteit. Megteremtette a személyi állomány meleg étellel, itallal történő ellátásának, meleg helyen való pihentetésének, a technika feltöltésének, a parancsnoki és törzsmunka végzésének feltételeit. Megszervezte a beérkező oszlopok bevezetését, forgalomszabályozását. Különösen téli időjárási viszonyok között fontosnak bizonyult, hogy a szállítmányok érkezésének idejére berendezett tábor, meleg étel és ital várta az állományt.

Az utóbbi években végrehajtott hó. harcászati gyakorlatok rendszerint egykét, vagy több napos begyakorlással kezdődtek. A gyakorlás előre kidolgozott kiképzési terv alapján történt. Lényegében ez azt jelentette a htp. szerveknek, hogy napirend szerint kellett ellátni és a szervezett pihentetést biztosítani. Ezen a gyakorlaton a téli időjárás még inkább fokozta az ellátási követelményeket. A hadtápellátás súlya a zászlóalj htp. tagozatra hárult. A zászlóalj ellátópontok biztosították a meleg étellel, meleg itallal való ellátást, a ruházat és lábbeli szükségszerű cseréjét, szárítását, karbantartási feltételek biztosítását, a pihentetéshez szükséges sátrak, hálósákok szállítását.

A begyakorlási időszak tehát a gyakorlatokon kialakított ellátási követelmények és rendszer helyett a táborozáshoz hasonló ellátási rendet igényelt. Ehhez a zászlóalj ellátó szakaszok és zászlóalj segélyhelyek előzetes felkészítése, anyaggal, htp. technikai eszközökkel való megerősítése vált szükségessé.

Ezzel egy időben a htp. egységek és alegységek is kiképzést folytattak, egyrészt a tartalékos állományú htp. egységek összekovácsolását, másrészt a gyakorlaton végrehajtásra tervezett feladatokra való felkészítést végezték el.

A hadtápvezetési pontokon a htp. törzsek irányították a körletbe érkező csapatok valóságos anyagi-egészségügyi biztosítását, a htp. csapatok felkészítését és megszervezték a kapott harc feladat hádtápbiztosítását.

A harc első napjának tartalmát a mélybiztosítási öv leküzdése és az ellen-ség főellenállási vonalára való felzárkózás képezte.

A készenlét idejére a htp. személyi állomány és technika készen állt a hadtápfeladatok végrehajtására. Az egységeknél és alegységeknél létrehozták az előírt mozgó- és kiegészítő készleteket. A hadtáperők és -eszközök zöme oszlopban helyezkedett el, készen a csapatok után történő előmozgásra és az anyagi, technikai, egészségügyi biztosítás megvalósítására. A

zászlóaljhadtápok általában zászlóaljaikkal együtt helyezkedtek el, készen a zászlóalj követésére.

Az EVÉD-zászlóaljak hadtápjait azonban célszerű volt lépcsőzni oly módon, hogy a zászlóaljakkal csak a ZSH löszerszállító és javítóeszközök maradtak, míg az ellátó szakasz többi részét az e. hadtáphoz kellett bevonni. Ezeket a zászlóaljakat löszerral és seb. száll. gk.-val is megerősítettük. Az ezredhadtáp első lépcsője rendelkezett a harcfelelő teljesítéséhez szükséges löszerral, harcból kivont zászlóalj feltöltéséhez szükséges üzemanyaggal, az ESH-el és javítóvontató erőkkel-eszközökkel és az első lépcső zászlóaljak mögött helyezkedett el. Az ezred HVP az első lépcsővel együtt mozgott előre.

A ho. hadtáp erre az időszakra szintén lépcsőzve helyezkedett el.

A mélybiztosítási öv leküzdése magába foglalta az ellenség támpontjain, késleltetési és végső terepszakaszon védekező ellenség felszámolását, a főerőknek a főellenállási vonalra történő felzárkózását és kedvező feltételek megteremtését a védelem főellenállási vonala áttöréséhez.

A ho. két hk. ezreddel – EVO-alkalmazással – közelebbi feladatként felszámolta az ellenséges támpontokat, további feladata teljesítése során elhárította az ellenség ellenlökését, napi feladatának megfelelően, a hadosztály sávjába eső biztosítási övben szétverte az ellenség erőit és a főerők felzárkóztak a főellenállási vonalra.

A mélybiztosítási öv leküzdése jelentős anyagfelhasználással járt. Ugyanakkor döntő fontosságú volt, hogy a főellenállási vonalra történő felzárkózás időszakára a csapatok rendelkezzenek az áttöréshez szükséges anyagi feltételekkel. Ezért a ho. htp. első lépcsőjébe hadsereg löszerszállító eszközök kerültek besorolásra tüzéségi löszerral.

A mozgó- és kiegészítő készletek fenntartásához, valamint a felhasznált löszert pótlásához a HDS 450 t löszert szállított ki a ho. részére. Mivel az áttörést a hadosztály menetből nem tudta végrehajtani, a hk. ho. PK HTPH kérésére az előljáró engedélyezte a HDS szállítóeszközeinek mintegy 5 órára történő visszatartását.

A mélybiztosítási övben 1,5⁰/₀ sérült keletkezésével számoltunk. Ez 160–170 fő ellátását és hátraszállítását tette szükségessé. Éppen ezért az egészségügyi biztosítás megszervezése során elegendőnek bizonyult a határbiztosító gl. e. ESH telepítése. A mélybiztosítási öv leküzdése során a ho. első lépcsőben támadó két hk. e. részére – a ho. közelebbi feladata teljesítése során – a tü. e. ESH-e és a létü. e. ESH-e, a ho. további feladatához pedig az eü. z. két osztályozó csoportja került telepítésre irányonként. Nap végén az állomány eü. biztosításához települtek a hk. e. segélyhelyek és a HDS-től megerősítésre kaptak ö. eü. o.

A htp. biztosítás megszervezését tehát az jellemezte, hogy a mélybiztosítási öv leküzdése során a htp. erők és eszközök egyrészét tartalékolni kellett az áttörés htp. feltételei folyamatos fenntartása érdekében.

A tartalékolás a tüzéségi és más löszerek gyors pótlásában, a löszerszállítványok alárendeltekhez történő közelítésében, felzárkóztatásában, a hk. ezred és ho. segélyhelyek települése helyett a fegyvernemi segélyhelyek telepítésében nyilvánult meg.

A hadtápvezetés feladatai is ebből a követelményből fakadtak. Egyrészt: a biztosítási öv leküzdésének hadtápbiztosítását, másrészt az áttörés hadtápfeltételei megteremtését kellett irányítani.

Az áttörést jellemezte, hogy feltételei menet közben jöttek létre, a csapatok megfelelő csoportosításban érkeztek ki a főellenlási vonalra és biztosították a főerők előrevonását. A kijutás után előrevonásra kerültek a felderítő alegységek. A tüzércsoportok, légvédelmi csapatok és a vezetési pontok. A főerőket olyan távolságon kellett tartani, hogy ne kerüljenek az ellenséges tüzfegyverek lőtávolságába.

Az áttörés nagy erő- és eszközösszpontosítást, így arcvonal-kilométerenként (az áttörés szélessége 3 km volt) 80 löveget és aknavetőt, km-enként 20 harcokcsi-sűrűséget követelt meg. A tüzérségi előkészítés 30'-es időtartamú volt, melyet intenzív harctevékenység követett. Az anyagfogyás rövid idő alatt nagyon megnövekedett. Az áttörés tüzérségi löszerszükséglete 1,0-1,2 ja. volt. Ezért különböző rendszabályokat kellett foganatosítani annak érdekében, hogy a tüzérségi előkészítés befejezése után a tüzércsapatok legalább 0,4-0,5 ja. tüzérségi löszrel rendelkezzenek. A fentiekből kiindulva az áttörés megkezdésének időpontjára tüzérségi és aknavető löszerből kiegészítő készletet kellett létrehozni az ütegeknél és a HDS, ho. szállítóeszközökön. A főellenlási vonalra történő felzárkózás után elsődleges az áttörést végrehajtó zászlóalj felöltése. A felöltés, ellátás után ki kellett vonni minden felesleges erőt és eszközt, amelyekre nem volt közvetlenül szükség az áttörési szakaszon. Ezért bizonyult helyesnek az, hogy a z. hadtápból csak a löszerszállító gk.-k, seb. száll. gk. és a jav. vontató raj maradt a zászlóalj harcrendje mögött. A zászlóalj htp. többi része bevonásra került az ezredhadtáphoz. Ez az elv a gyakorlatban is érvényesítésre került.

Az áttörés során a zászlóaljakkal csak az előbb említett alegységek mozoghattak. Nem kis gondot jelentett ezen a harcnapon a z. ellő. sz.-ok felzárkóztatása a zászlóaljakhoz a nap végén. Jó megoldásnak bizonyult a TP-k kijelölése, ahonnan a z. egy tisztje vezette be az ellő. szakaszt a z. harcrendjébe. Ez a megoldás egyben lehetővé tette más eszközök - lösz, üzemanyag - beérkezését is a bonyolult időjárás, terep- és látási viszonyok ellenére.

A harcnap során a szállítások három ütemben kerültek végrehajtásra.

Első ütemben a hadosztály és hadsereg eszközei a TEK időszakában tüzérségi löszert szállítottak a tüzelőállásokba.

Második ütemben a hadosztály htp. első lépcsőből pótolta az áttörés időszakában felhasznált löszert; *harmadik ütemben* a nap végén befejezték a csapatok mozgókészletre való feltöltését.

Az első és második ütemben a htp. első lépcsők oldották meg a feladatot, a harmadik ütemben a nap végén valamennyi htp. alegység alkalmazásra került a feltöltés érdekében.

A valóságos anyagátadások, -átvételek megvalósítására kétféle módszer is alkalmazásra került:

a) Az első módszer szerint a szállítás felülről lefelé, tagozattól tagozatig történt.

Ez a módszer kedvezőtlen tapasztalatokat eredményezett. Az erős hóvihár, a bonyolult útviszonyok, a többszörös (esetenként felesleges) anyagátrakások csökkentették a mozgás ütemét és ezzel együtt az anyagáramlási sebességet.

b) A harcoló csapatok gyors és szervezett feltöltése érdekében - a második harcnap végén - komplex „tagozat”-kihagyásos (kikerüléses) módszer került alkalmazásra.

A nagy tömegű anyagátvétel a ho. hadtáp első lépcső tervezett települési körletében történt.

A ténylegesen szállított 235 tonna vegyes anyag átvételére a ho. htp. II. lépcsőből operatív csoport különült ki – szállítóeszközök bevonásával. A szállítmány átvételére berendelésre kerültek a ho. eszközein kívül az ezredek és zászlóaljok eszközei is. Az átrakások számát tehát az csökkentette, hogy a hadsereg szállítmánya az ezredhadtápok vonaláig mozgott előre. Az anyagátvételben egyidejűleg részt vettek a hadosztály, ezred- és a zászlóaljhadtápok eszközei is. E módszert kibontva az 1. sz. melléklet tartalmazza.

Néhány szót a hadtápvezetésről. A hadtáptörzsek vezetési okmányait kulturált formában és tartalmazóan a „Módszertani Útmutató” alapján dolgozták ki. A jövőre nézve is hasznos tapasztalat viszont, hogy az okmánymintákat „mintának” és csakis mintának kell tekinteni, nem pedig lemásolásra alkalmas kész okmányoknak. Sajnos egyes hadtáptörzseknél tapasztaltuk a közreadott okmányok gépies alkalmazását és éppen ezért a helyzet, az adott egység szervezetének figyelmen kívül hagyását.

A harc hadtápbiztosításának megtervezését a párhuzamos munka módszerrel végezték, melyet jól érzékeltet a 2. sz. melléklet.

Mint erről már szó esett az ellátás súlya a zászlóaljhadtápokra hárult. Ugyanakkor az ezred hadtáptörzsek, a szolgálatiág-vezetők a szükségesnél kevesebb figyelmet fordítottak a zászlóaljhadtápok segítésére.

A hadtáp tervező-szervező munkában – amint ezt a gyakorlat is igazolta – figyelembe kell venni a téli időjárás sajátosságait, a kialakulható útviszonyokat. Tapasztaltuk, hogy egyes hadtáptörzsek ezt nem akarták figyelembe venni a menetszámvetések stb. elkészítésénél. S mit hozott a valóság? Azt, hogy néhány hadtápalegység és HVP például nem tudta végrehajtani határidőre a megtervezett menetet. A „rutinból” történő tervezés a téli időjárás sajátos körülményeinek figyelmen kívül hagyása esetenként a soron következő ellátási feladatot is veszélyeztette.

Az ellátás téli körülmények közötti megszervezése a hadtápmunka központi kérdését képezte. Figyelembe véve az időjárás prognózist, mely nagy hideget ($-12\text{ }^{\circ}\text{C}$, $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$), hózivatarokat, erős széljárást jelzett, nagy mennyiségű hadtápanyag és -technikai eszköz átcsoportosítását kellett elvégezni.

A hadtáptörzsek alapvető feladatuknak tekintették a személyi állomány élelemmel, melegítő itallal, száraz ruházattal, a pihenéshez szükséges sátrakkal, hálósákokkal való ellátását, egészségének megóvását, fagyvédelmét. Ennek érdekében nagy mennyiségű anyag és technikai eszköz átcsoportosítására került sor. A hadtáp személyi állományát felkészítették a téli időjárás viszonyok közötti ellátási feladatok elvégzésére. A katonákról való gondoskodást példázza, hogy a gyakorlaton naponta 4300–4500 kalória értékben háromszori meleg étkezés, 3–4 óránként meleg ital került kiszolgálásra. Minden katonára hálósákokban és sátorban pihent. Az egészségügyi szolgálat beosztottai rendszeresen ellenőrizték a katonák egészségügyi állapotát és időben gondoskodtak a betegek ellátásáról, a fagyvédelemről. A hadtáp személyi állomány, a szakácsoktól a hadtáptisztekig áldozatkész és igen nehéz munkát végzett a nehéz időjárás viszonyok közötti zökkenőmentes ellátás érdekében.

A gyakorlat során szerzett tapasztalataink azt bizonyítják, hogy az élm. elló. rajt a kialakított konyha-technológiának megfelelően szükséges telepíteni. Az élm. elló. raj telepítésének egy változatát mutatja be a 3. sz. melléklet.

Az űz. ellátás egyik fontos tapasztalata, hogy a normaközi szorzószámok átlagosan gépjárműveknél 15-20%-kal, harcjárműveknél 30%-kal emelkedtek.

A téli időjárási körülmények esetenként teljesen jegessé, járhatatlanná tették az utak egy-egy szakaszát. A menetek biztonságos végrehajtása érdekében MBO-kat kellett szervezni és meg kellett oldani az eljegesedett útszakaszok sózását, homokozását.

Külön gondot jelentett az influenza országos méretű járványa. Ezért bizonyult helyes megoldásnak az az intézkedés, amelynek alapján a ho. eszközeivel összegyűjtöttük az influenzás állományt és elszállították a kijelölt egységek gyen-gélkedőire.

Minden katonának hálósák, gumimatrac és PH ágybetét került kiadásra. Sátorból, pihentetési anyagból, felső- és alsóruházatból, valamint lábbeliből kb. 8%-os tartalékképzésre került sor. A kísérleti célra kiadott gumiborítású filc-szirma elnyerte a sor- és hivatásos állomány egyöntetű tetszését.

Hasznosnak ítéltető tapasztalatokkal gazdagodtunk a jövőre vonatkozóan is a gyakorlaton részt vevő hadtápállomány napi 16 órás folyamatos gyakorolta-tásának megszervezésében, a gyakorlatvezetőség és az alegységek szintjén egyaránt.

Bebizonyosodott az a feltevés, hogy ha a megtervezéskor a fiktív és való-ságos feladatok összefüggnek, vagy akár egybeesnek (pl. a szállítmány útba-indítása nemcsak megtervezésre, hanem imitálásra is kerül), akkor a PK HTPH-ek következetesek az eredeti elhatározásuk véghezvitelében.

Ha azonban a megtervezett feladatokat nem érzik „élőnek”, eleve meg sem próbálják végrehajtattni. Ez tény, pedig a PK HTPH beosztottjai körében a tervező-szervező munka fontosságának lebecsülését és felesleges munka elvég-zése érzését keltheti.

A „BARÁTSÁG-78” közös harcászati gyakorlat teljes hadtáp-területének bemutatására nem tértünk ki. Elsősorban a bonyolult, téli időjárási viszonyok között végrehajtott harcászati gyakorlat hadtápbiztosításával kapcsolatos tapasztalatokat kívántuk közreadni.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak!)

A tüzérségi lőszerk korszerűsítésének lehetőségei napjainkban

Ács Gábor őrnagy

A harc megvívásában nélkülözhetetlen szerepe van a tüzérségnek, s a háború kimenetelére gyakorolt hatását rohamos fejlődése során mindinkább felismerték. Ma már klasszikusnak számít az az elv, hogy tüzérség nélkül a korszerű harc el sem képzelhető. A tüzérség fejlődése szüntelenül folyik. Nem állt meg egy pillanatra sem az a folyamat, amely a középkorban kezdődött és még ma is tart.

A tüzérség fejlődése alatt többek között a tűzfeladat végrehajtási módjának, a felderítő és bemérő eszközök, a tüzeszközök – lövegek és a lőszer – fejlődését, fejlesztését értjük.

A tüzeszközök fejlődését különösen a Szovjetunió példáján lehet jól érzékelteni. Az intervenciók ellen vívott polgárháború után nagy gondot fordítottak a tapasztalatok hasznosítására. Megállapították, hogy a kevés tüzeszközzel rendelkező csapatok támadási üteme lassú volt, megtört, majd a támadás megállt. Ez döntően befolyásolta az élőerők veszteségét. Ekkor fogalmazódott meg a klasszikussá vált mondás: „több lőszer – kevesebb vér; kevés lőszer – több vér”.

A második öt éves terv sikeres teljesítése teremtette meg a fegyveres erők (ezen belül is kiemelten a tüzeszközök) fejlesztésének alapjait. A harmadik öt éves terv során a hadsereg ellátását tervezték korszerű tüzeszközökkel. A 30-as évek második felében kezdték meg a csapatok átfegyverzését az új eszközökkel. A jellemző lövegtípusokat és adatait az 1. sz. melléklet tartalmazza.

A táblázatban felsoroltakon kívül a megerősített körletekben a kazamatákat 76, 85 és 100 mm lövegekkel látták el. Megalkották a vasútra szerelt messzeshordó tüzérséget két űrméretben: 356 mm ágyú és 500 m tarack 65, illetve 25 km lőtávolsággal.

Új típusú aknavetőket dolgoztak ki: 50, 82, 107 és 120 mm űrméretben.

A tábori tüzérség korszerűsítése mellett a légvédelmi tüzérség részére is korszerű lövegeket alkottak: a 25 és 37 automata, 76 és 85 mm félautomata lövegeket, amelyek messze felülmúlták a legjobb nyugati típusokat.

A lövegekhez új, nagyobb hatású lőszerket és gyújtókat dolgoztak ki, mint pl. az öntött acél repesz-romboló, a páncéltörő, a betonromboló és az időzített gránátok, a KTM-1, KTM-2, RGM, MD-5, KTD, MG és T-3UG típusú gyújtók.

A tüzesszközök tüzének vezetéséhez korszerű rádió adóvevő készüléket, műszereket, távmérőket, teodolitokat és hangmérő-állomásokot fejlesztettek ki és rendszeresítették.

A fasiszta Németország hitszegő támadása után a második világháború éveiben fokozódott az új tüzesszközök kidolgozása, a meglévők korszerűsítése. A konstruktőrök közvetlenül a harcterre küldték kipróbálásra a fejlesztett eszközöket és az ott szerzett tapasztalatok alapján módosították, illetve kezdték meg a sorozatgyártást. Ilyen korszerű eszköz volt a BM-13 sorozatvető, amely a maga nemében egyedülálló volt a világon és a lőszer hatásában (erkölcsi, romboló) messze felülmúlta az eddig alkalmazott típusokat.

A páncélosok elleni harchoz korszerűsítették a 45 mm páncéltörő ágyút, létrehozták az 57 mm és a 85 mm ágyúkat, megalkották az űrméret alatti és a kumulatív páncéltörő lövedéket. A tüzéség mozgékonyságának fokozására önjáró lövegeket fejlesztettek ki (76, 85, 122, 152 mm).

A második világháború befejező és az azt követő időszakban a hadügyben is bekövetkezett forradalom eredményeként megjelent a rakétafegyver. A rakétafegyverek megjelenése a hagyományos fegyverek és lőszerük fejlődésére negatív hatással volt egészen az 50-es évek végéig a 60-as évek elejéig. Az 1960-as években a katonai doktrínák változtak és ezzel egy időben megváltozott a rakétafegyver „mindenhatóságának” elmélete is.

Napjainkban a korszerű fegyveres küzdelemben a hagyományos fegyverzet újból megfelelő jelentőséget kapott. A katonai szakértők a tüzérő két alapvető összetevőjének 1. a tüzfegyverek, és 2. a lőszerük fejlesztését, korszerűsítését, hatásának fokozását tűzték ki feladatul a rakétatechnika állandó fejlesztése mellett.

A tüzfegyverek korszerűsítésének lehetőségei a következők:

- a lőtávolság növelése új szerkezetű csövek alkalmazásával és tökéletesített aerodinamikai tulajdonsággal rendelkező lövedékek kifejlesztésével;
- a tüzgyorsaság fokozása új rendszerű irányzóberendezések kifejlesztésével, zárrendszerek és töltőszerkezetek tökéletesítésével, automatizálásával;
- a tüzmanőverező-képesség növelése körkörös tüzelés biztosításával;
- a nagyobb tüzelési pontosság és hatékonyabb tüzelés biztosítása (bármilyen napszakban és bármilyen éghajlati viszonyok között) az irányzó berendezések, figyelő és felderítő műszerek, lézeres távmérők kifejlesztésével;
- a lövegek súlyának csökkentése korszerű, nagyobb szilárdságú könnyűfémek alkalmazásával;
- a manőverező tulajdonságok és a terepjáró képesség növelése, a haladási sebesség fokozása (légrömlős kerekek alkalmazása), a rugózás, a gördülőcsapágy és a lövegtalp korszerűsítésével;
- a lövegek és aknavetők megbízható, biztonságos kiszolgálásának növelése, a javítás egyszerűsítése, valamint más üzemeltetési tulajdonságaik javítása, a vontató fékrendszerével együtt működő légfékek beszerelése, közúti és méretjelző világító eszközök felszerelése, golyóálló abrónccok kifejlesztése.

A tüzéségi lövegek korszerűsítését, harcászati tulajdonságaik növelését elsősorban a lőszerük korszerűsítésével, műszaki és ballisztikai paraméterek javításával kell elérni.

A tüzéségi lőszerük korszerűsítésének egyik alapvető iránya a lövedék hatásának fokozása. A „cél szívóssága és mozgékonyága” nagyban megnöveke-

dett és leküzdése nagyobb lőszerfelhasználást követel. A feladat tehát olyan hatású lövedékek kifejlesztése, amelyek megbízhatóan működnek, nagy hatások és lehetővé teszik a tüzeszközök csökkentését. Felhasználásuk során a tűzfeladat megoldásához kevesebb idő és nem utolsó sorban kevesebb lőszer szükséges.

A lőszerék tervezésével és fejlesztésével foglalkozó szakemberek, mind a szocialista országokban, mind a kapitalista országokban, felhasználva a fizika, az anyagismeret, a rádióelektronika és a kémia legújabb vívmányait, hozzák létre az új típusú lőszereket, vagy fejlesztik tovább a régieket.

A kifejlesztett és ismertett új lőszertípusok a következők:

Élőerő elleni lőszer

Srapnell-lövedékek

Az elmúlt években a tervezők visszatértek a „Srapnell” típusú lövedék gondolatához. Az új típusú lövedék a régítől abban tér el, hogy ezekben a lövedékekben előregyártott nyíl alakú elemek vannak elhelyezve. Ezek a lövedékek igen hatásosak mind nyílt, mind erdős terepen alkalmazva. A lövedékbe helyezett ölőhatású elemek különféle változata lett kialakítva. Ilyenek pl. az acél-, műanyag golyók és az acélkockák. (Az 1. sz. ábrán golyókkal töltött srapnell-lövedék látható.)

Létrehozták továbbá a szétváló nyílhegyű elemekkel töltött lövedéket is. A lövedék két részből áll: fejrész és farokrész. A fejrész nehézfémről (acélból, ólomból, wolframból, vagy krómból), a farokrész könnyűfémről (alumíniumból, magnéziumból), vagy különféle műanyagból készül.

A két részt rugós szegekkel rögzítik egymáshoz. A röppályán való repüléskor a lövedékben elhelyezett elemek stabilizálását a levegő ellenállása biztosítja. A célban való működéskor a két rész egymástól elválik, a fejrész elveszti ballisztikai tulajdonságát, bukfencezik és ezáltal a benne elhelyezett ölőhatású elemek a levegőben nagy sebességgel szétszóródnak.

A srapnell-lövedékek szerelésére – úgynevezett – „dinamikus repeszeket” is alkalmaznak. A repesz golyó alakú, speciális burkolatból áll és olyan anyaggal van töltve, amely repülés közben megpuhul. A célba csapódva a golyó részekre törik, ezáltal lényegesen nagyobb lesz a sebesítési területe. (1. sz. ábra.)

Az élőerő és a könnyen páncélozott technika elleni harcra létrehozták az úgynevezett kazettás lövedéket. Az ilyen lövedéket a feladattól függően szabályozni lehet, hogy a levegőben vagy a földön működjön (lökje ki a harci elemeket).

A kazettás lövedékek robbanó fémgolyókkal vannak szerelve és meg vannak töltve robbanóanyaggal is. A lövedékek farokművel vannak ellátva. A fémgolyók szétrobbanása a föld felszínén következik be. Az előre meghatározott súlyú és formájú repeszek létrejöttéhez a test belső fala hornyolva van, így a test a hornyolás mentén reped szét.

A kazettás lövedékek egy másik típusa több különálló töltetet tartalmaz, amelyek működéskor egy speciális csőből repülnek ki a föld felszíne felett.

Repsz, repesz-romboló, romboló lövedékek

A nagyobb hatás elérése a repesz és repesz-romboló lövedékek fejréseinek töltésére nagyobb hatású robbanóanyagot használnak. Növelték a töltési együttthatót (ez fejezi ki a robbanóanyag és a lövedék súlyának viszonyát), töké-

letesítették a szerelési technológiát, új fémötvözeteket használtak fel a lövedéktest gyártásához, és kidolgozták ezen lövedékek olyan új szerkezeti felépítését, amely biztosítja a maximális repesz-számot a megadott paraméterekkel.

Az öllőhatású repeszek mennyiségének növelésére kidolgozásra került a kettős falú lövedék. A lövedék tengelyébe fémrudat állítottak. A rúd és a lövedék belső fala közötti részt folyékony műanyag masszával töltötték ki. A műanyag megszilárdulása után a fémrudat eltávolították.

Más típusoknál a lövedék külső fala acélból, a belső pedig könnyűfémből (alumínium) vagy műanyagból készült. A két fal közötti részt acélgolyókkal töltötték ki. A szilárd összekapcsolást puha fémből készült szorító pofák biztosítják. A megfelelő számú repeszek biztosítására alkalmaztak olyan módszert is, hogy a lövedék falának belső oldalát rovátkákkal látták el, amely így robbanásakor az előre meghatározott helyeken törik szét darabokra.

Kidolgoztak kettős falú lövedéket műanyagból is. Műanyagként üvegszál erősítésű epoxigyantát alkalmaztak. A két fal közé 9,5–12,7 mm élhosszúságú acél kockákat helyeztek el. Készítése úgy történik, hogy az üvegszálat sablonra felcsavarják, majd képlékeny műanyaggal többször bekenik. A műanyagszilárdulás meghatározott hőmérsékleten jön létre. Ez a lövedéktípus igen kedvező, mert csekély súlya mellett nagyobb területet pászta repeszeivel, mint a hagyományos acélból készült lövedék.

A könnyű páncélatú harcjárművek ellen dolgozták ki a megsemmisítő elemekkel rendelkező repesz lövedékeket. Ezek a lövedékek különböző szög alatt felcsapódva képesek átütni 15–20 mm vastag páncélt és harc képtelenné tenni a harcjármű személyzetét és belső berendezéseit. Kísérletek folyamán alakult ki az irányított robbantású repesz lövedék, melynél a robbanás után a repeszek előre meghatározott irányba repülnek.

A romboló hatás fokozására mindenképp nagyobb teljesítményű robbanóanyagokat célszerű használni, melynek összetételében az oxidáló anyag nemcsak oxigén, hanem más elemek is lehetnek. Vannak olyan robbanóanyagok is, amelyek alapvető alkotó eleme a xenontrioxid. Ez a robbanóanyag pusztító erőben megközelíti az atomlőszert, de a robbanásakor nem keletkezik radioaktív szennyező anyag. Kísérletképpen lőttek ki olyan lőszerket is, melyek lövedéke ammóniumnitráttal és alumínium porral volt töltve. Becslések szerint ezek a lőszer határfokban alig maradnak el a nukleáris lőszertől.

Perspektivikusan számolva a folyékony és gáz halmazállapotú robbanóanyagok alkalmazásával lehetővé válik a rombolási térfogat jelentős növelése. Ilyen lövedéknél például a betöltött gyúlékony anyagból felhő keletkezik. A lövedékek szerelésére etilénoxidot, továbbá különféle keverékeket használnak, amelyek metilacetilénből, propán-butánból és propilénoxidból állnak. A lövedék becsapódásakor, vagy adott magasságban történő robbanásakor a keverék szétporlad, felhőt alkot és felrobban. A robbanás beindítása hagyományos robbanóanyaggal vagy detonátoros gyújtással történik, amelyek alumínium tokban vannak elhelyezve és a lövedéktestből kirepülnek.

A kísérletek során növelték a robbanóanyag súlyát is. Ezt a szerelésnél a töltet tömörségével, sűrűségével érték el. A robbanóanyag súlynövelése elérhető a lövedék falvastagságának csökkentésével vagy a hengeres rész meghosszabbításával. A falvastagság csökkentése érdekében a lövedék gyártásához jó minőségű, ötvözött anyagot használtak. A lövedéktest igénybevételének csök-

kentésére, csökkentették a maximális gáznyomást a csőben. A hengeres rész hosszának növelésével romlott a lövedék aerodinamikai tulajdonsága, csökkent a lőtávolság. Ezen káros jelenség megszüntetésére kísérletezték ki a módosított vezetőgyűrűket. A vezetőgyűrűket sokszögűre, vagy előre huzagoltra készítik.

Harckocsi elleni löszerek

Az elmúlt években különösen nagy figyelmet fordítottak a harckocsi elleni löszerek hatásának javítására. Intenzív munkát folytatnak a kumulatív páncéltörő és páncéltörő-romboló lövedék fejlesztése terén.

A 2. sz. ábra különféle típusú harckocsi elleni löszér páncélatütő képességét mutatja be.

Kísérleti úton kidolgozták a lövedékek fokozott hatását a célban, nagy figyelmet fordítva a fizikai vizsgálatok eredményeire, melyek során a lövedék és a cél egymásra való kölcsönhatását elemezték és mutatták ki. Tisztázták a paraméterek egymástól való függőségét, amelyek jellemzik a célfaktort és az elérendő célt:

- a páncél átütése az adott vastagságban;
- az üzemanyag felgyújtása;
- az élőerő vagy harcjárművek harcképtelenné tétele.

Kumulatív lövedékek

A kumulatív lövedékeknel a megsemmisítő hatás fokozásának alapvető útjai:

- a lövedék repülés közbeni stabilitása farokmű segítségével;
- a robbanótöltet (a kumulatív tölcsérrel) repülés közbeni függetlenítése a forgó lövedéktesttől;
- kettős hatású (kumulatív és repesz) lövedékek kialakítása;
- kumulatív „lencse” semleges anyagból való készítése.

Olyan szerkezetű lövedékek is kidolgozásra kerültek, amelyek keményfém-ből készültek és úgynevezett ütőmagot „lőnek ki”. Az ilyen lövedékek szerezésére nagy teljesítményű oktogén alapú robbanóanyag-keveréket használnak.

Megoldották a kumulatív tölcsér bevonását különféle fémötvözzel (rézzel, nikkellel és cinkkel, vagy ónnal és cinkkel). Ezzel viszonylag meghosszabbították a tölcsér fizikai állóképességét, élettartamát.

Tökéletesítették a gyújtó tulajdonságait is. A legnagyobb perspektívája a piezoelektromos gyújtóknak van.

Kísérleteket folytatva létrehozták az „univerzális gyújtót”, amely használható mind tűzéségi, mind pedig aknagránátokhoz.

Ilyen típusú gyújtók már készültek, de ezek még egyelőre bonyolult és drága konstrukciók.

A korszerű nem forgó kumulatív lövedékek kumulatív tölcsérét fém burkolattal vonták be. Az acél burkolású 3 ürméret vastagságú, a réz burkolású 4,2 ürméret vastagságú homogén páncélt tud átütni. Mivel azonban a harckocsikhoz speciális anyagból készült inhomogén páncélt használnak, a páncél burkolatot különböző szögek alatt készítik el, továbbá előtét-ernyőt is alkalmaz-

nak, a kumulatív lövedék átütő hatása így csökkent. Ez készítette a tervezőket tovább keresni az utat a lövedékek tökéletesítésére. Ilyen lehetőség:

- a páncéltörő lövedék űrméretének növelése;
- az aerodinamikai jellemzők javítása;
- a lövedék végsebességének növelése;
- a lövedék merőleges becsapódásának elérése.

A kumulatív lövedékek egy új változatát a 3. sz. ábra mutatja be.

Űrméret alatti lövedékek

A farokszárnyal ellátott űrméret alatti lövedékek intenzív kidolgozása folyik. Különösen a nagyszilárdságú és -keménységű (wolfram-karbid) ötvözetből készült maggal és leváló fenék- (vagy palást-) résszel rendelkező lövedékeké.

Az elmúlt évek ez irányú kutatásainak eredményei alapján megállapították, hogy az űrméret alatti lövedékek kezdősebessége a huzagolt csövívű ágyúknál (105–120 mm űrméret) már elérte az optimális határt. A kezdősebesség további növelése nagyobb űrméretet követel, aminek következtében megnövekszik a löveg mérete, ez pedig nemkívánatos „eredmény”. A farokszárnyal ellátott űrméret alatti lövedéket a harckocsikhoz célszerű felhasználni. Magas kalóriatartalmú lőporok felhasználásával jelentős kezdősebesség-növelést lehet elérni, melynek következtében javul a páncélatütő képesség és növekszik a hatásos lőtávolság. Ilyen lövedékek létrehozása már a közeljövőben várható.

A 4. sz. ábrán egy új típusú páncéltörő-gyújtó lövedék látható.

Páncéltörő-romboló lövedék

Kifejlesztésre került egy univerzális páncéltörő-repez-romboló lövedék, amely egyaránt felhasználható páncélozott célok ellen, műszaki létesítmények és élőerők megsemmisítésére.

A lövedék fejrése a célba történő csapódáskor szétlapul a páncélon, a robbanóanyag szétterül, a gyújtó indítására felrobban, s a robbanási detonáció ütést mér a páncélra. Az ütés energiája átadódik a páncélrészecskének, melyek következtében a robbanás helyén – a páncéllemez túlsó oldalán – részecskék válnak le, fémdarabok szakadnak le. Ezt a jelenséget Hopkins-effektusnak nevezik.

A keletkezett repeszek a küzdőtérben megsebesítik a kezelőket és megrongálják a berendezéseket. A műszaki építmények rombolása a romboló-működéssel, a nyílt – nem páncélozott – célok megsemmisítése pedig a repeszhatással valósul meg. Az ilyen lövedékek kisebb kezdősebességgel és lőtávolsággal rendelkeznek, mint a legkorszerűbb kumulatív és páncéllövedékek. Ezen lövedékek működése elég bonyolult, mivel a lövedék optimális szétlapulásának ideje egybe kell, hogy essen a robbanás idejével különböző sebességek mellett is. Lényegesen csökken a hatásos működés többretegű páncél esetén, valamint amikor más fémből bélésanyagot alkalmaznak a páncélon. Mindezek figyelembevételével tény az, hogy az univerzális lövedék megsemmisítési faktorai elmaradnak az egyes hagyományos repesz-romboló és páncéllövedékek megsemmisítési faktóraitól.

A szilárd anyag összetétele: természetes vagy szintetikus kaucsuk és magnézium por.

A kaucsuk az alumínium keverék égési sebességének lassítására szolgál és biztosítja az égő részek odaragadását a megsemmisítendő objektumhoz. A magnézium por az égéshőmérséklet növelésére szolgál. A komponenseket szerelés előtt a levegő oxigénjének behatolása nélkül keverik össze és töltik be a lövedéktestbe. Ezután az öngyulladás megelőzése érdekében a lövedéktestet légcsermentesítik. A lövedék robbanásakor a szilárd részek, amelyek folyékony anyaggal vannak átitatva, nagy területen szóródnak szét és égnek el.

*

A cikkben a korszerűsítés lehetőségeinek felsorolása korántsem teljes. A szakemberek állandóan dolgoznak olyan kísérleteken, melyek eredményeként tovább javítják a löszerek ballisztikai és harcászati jellemzőit, vagyis a lövedék célba juttatásának pontosságát és a lövedék célban kifejtett hatását. Újfajta löszereket hoznak létre, melyek működése, illetve hatása eddig ismeretlen volt.

Tekintettel arra, hogy ilyen újfajta és működésű löszerek a jövőben az MN-ben is rendszeresítésre kerülhetnek, ezért célszerűnek tartom ezek megismerését.

(Ábrák a folyóirat végén találhatóak!)

T Á B L Á Z A T
a jellemző lövegtípusok adatairól

A löveg megnevezése	A lövedék		Max. lőtávolság (m)	A löveg súlya tüzelési helyzetben (kg)	A lövés gyorsasága (lövés/perc)
	súlya (kg)	kezdősebessége (m/s)			
45 mm 37M páncéltörő ágyú	1,43	760	4 400	560	15-20
76 mm 38M hegyi ágyú	6,2	485	10 590	785	10-14
76 mm 36M ágyú	6,2	706	13 700	1 600	15
76 mm 39M ágyú	6,2	680	13 290	1 480	15
107 mm 40M ágyú	18,8	740	18 680	3 980	7
122 mm 38M tarack	21,76	515	11 800	2 450	5-6
122 mm 31/37M ágyú	25	800	20 240	7 250	3-4
152 mm 38M tarack	40	508	12 390	4 150	2-4
152 mm 37M tarack-ágyú	43,56	655	17 410	7 270	3-4
152 mm 35M ágyú	48,77	880	25 750	18 200	1
280 mm 39M mozsár	246	356	10 650	18 400	0,3
305 mm 39M tarack	330	530	16 580	45 700	0,3

POLITIKAI MUNKA A HADTÁPSZOLGÁLATBAN

Népforradalom — proletárforradalom

Forgács András ezredes

A magyar nép történelmének egyik legkiemelkedőbb és legjelentősebb évfordulója 1919. március 21., a Tanácsköztársaság kikiáltásának napja és egyben történelmünk egyik legdicsőbb időszakát képezik, az 1919-es Tanácsköztársaság eseményei. Az első proletárdiktatúra hősi napjai olyan időszakát jelentik történelmünknek, melyben a – nemzeti fejlődésünkért és a szocialista forradalom nemzetközi ügyéért küzdve – a nemzetközi haladás élvonalában harcolt népünk. Orosz osztálytestvéreinkkel együtt magasra emeltük a viláगतalakítás magasztos zászlaját.

E napokra emlékezve nemcsak a múlt nagyszerű eseményeit idézzük, hanem történelmünk nagyszerű korszakának jelenlegi életünkre, mai munkánkra kiható, hasznosítható tanulságait is elemezzük. Olyan tanulságok ezek, amelyek például szolgálhatnak a szocialista elmélet általános fejlődés vonatkozásában, és nemcsak hazánkban, hanem a nemzetközi munkásmozgalom egészét érintően is.

I.

Az első világháború eseményei minden vonatkozásban kiélezték az ellentéteket mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban. Ezen ellentétek olyan méretűvé váltak, hogy megoldásuk csakis alapvető változásokkal, azaz a népek forradalmi harcával történhetett.

Katonai vonatkozásban az 1918 tavaszán indított német támadások nem jártak sikerrel, nem eredményezték a monarchia vezetőinek várakozásait. A központi hatalmak helyzete 1918 nyarán válságossá fordult. A súlyos katonai helyzet, kiegészülve a gazdasági, társadalmi, politikai nehézségekkel – de bátran mondhatjuk erkölcsi válsággal is – nyilvánvaló és befolyezett tényné tették a monarchia széthullását. Az Osztrák–Magyar Monarchia széthullásával, a független állam megeremtésének a feltételei is létrejöttek.

A magyar helyzetet elemezve mindenképpen egyik lényeges jellemzője viszonyainknak, hogy míg a környező országokban a nemzeti függetlenségért, az önálló állam megeremtéséért folyó harc a nemzeti burzsoázia vezetésével történt, addig Magyarországon a vezető osztályok körében – a monarchia széthullása után – mérhetetlen nagy tanácstalanság, bizonytalanság tapasztalható. A magyar vezető rétegek sehogyan sem tudtak az új körülményekhez igazodni, mégcsak egy – új helyzetnek megfelelő – kormány létrehozására is képtelenek

voltak. A környező országokban is törekedett a burzsoázia – a nemzeti törekvések előtérbe állításával, a nemzeti ellentétek kiélezésével, a nacionalizmus szításával – a tömegek forradalmi és szociális igényeinek lecsapására, s egyben a monarchiától független, a tömegmozgalmaktól nem veszélyeztetett hatalmának biztosítására. Hazánkban azonban egyetlen erő sem volt a vezető rétegek körében, mely a mozgásban lendült politikai életet megközelítően is képes lett volna irányítani. Azt tapasztalhatjuk, hogy a vagyonos és vezető rétegek még a polgári Magyarország megteremtésében is tanácstalanul lavirozóak.

Ugyanakkor szembetűnő „a szenvedélyek viharos lángolása” a néptömegek körében, a proletáriátussal együtt fellépő osztályok és rétegek, parasztok és katonák tömegmozgalmi. S bármilyen erőfeszítés is történik annak érdekében, hogy a felszabadult tömegeket visszaszorítsák, a megalakuló népi szerveket hatalmi funkcióiktól megfoszják, Magyarországon egyre szélesebb mértékben a néptömegek veszik kezükbe a helyzet irányítását. Összességében azonban a magyarországi hatalmi viszonyokat ebben az időszakban még *egyrészt* a régi és az új, *másrészt* a lavirozó, konzervatív polgári és a népi forradalmi erők között erőgyensúly jellemzi.

Alapvetően ezeknek tulajdonítható, hogy amikor 1918. november 16-án kihirdetett „néphatározat” proklamálta a Köztársaságot, az nem lehetett más csak polgári köztársaság. A polgári köztársaság létrejöttének módja azonban, valamint a használatos elnevezések – népköztársaság, néptörvénye, népkormány stb. – és a mindezekhez kapcsolódó radikális ígéretek tükrözték a néptömegek jelenlétét, a helyzet felemás voltát is.

A Köztársaság létrejötte – bármilyen jelentőségű is hazánk történelmében – egyetlen alapvető kérdést sem oldott meg. Tükrözte, hogy a munkásosztály vezetésével – és ezt hangsúlyozni kell – a néptömegek megdöntötték a monarchiát, megteremtették a köztársaságot, kivívták az ország függetlenségét, azaz győzött a polgári demokratikus forradalom. A nép követelését azonban már csak a szocialista forradalom elégíthette ki. Ehhez pedig olyan politikai vezető erő kellett, amely képes a munkásosztály és a tömegek harcának vezetésére.

A történelmi helyzet parancsoló követelésére, a megfelelő történelmi időpontban – 1918. november 24-én – Lenin eszméit, a bolsevik párt példáját követve, „a magyar valóság szülötteként” létre is jött a proletáriátus legjobbait és a forradalmi erőket tömörítő önálló politikai párt, a Kommunisták Magyarországi Pártja, a nemzetközi kommunista mozgalom magyarországi harci osztaga. Ez a párt vezette győztes harcra a magyar néptömegeket az első proletárhatalom megteremtéséért.

A párt megalakulását követő hónapokban a harc kiéleződött. Egyik vonatkozásban a forradalmi tömegekkel szemben mind nyíltabb burzsoá-diktatúra érvényesült. 1919 februárjában nagyszabású kommunistaellenes provokáció zajlott le, és rendőri hajsza indult. Üldözték a szovjetbarát megnyilvánulásokat. Másrészt viszont a forradalmi folyamatot már nem lehetett feltartóztatni. A szervezett munkásság és a falusi szegénység bizalma mind nagyobb mértékben fordult a kommunista párt felé. A dolgozók mindtöbb gyár vezetését vették át. A falvakban a szegénység nagybirtokokat foglalt el. Vidéken sok városban és néhány megyében a munkástanács kezébe került a közigazgatási hatalom.

E vészterhes napokban, végül is – amikor a magyar burzsoázia, a polgári kormányzat teljesen csődött mondott –, a kommunista párt és a szociáldemokrata párt képviselői megállapodtak, hogy vállalják a felelősséget a nép sor-

sáért, a haza jövőjéért, s megteremtik a munkásosztály egységét, létrehozzák egységes pártját annak érdekében, hogy megalapozzák a proletáriátus hatalmát. S a munkásosztály egységes fellépésének eredményeként – négy hónappal a kommunista párt megalakulása után – eljött 1919. március 21-ének történelmi napja.

Győzött a proletárforradalom

Kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot

II.

A Magyar Tanácsköztársaság létrejötté váratlanul érte a nemzetközi burzsoáziát, és különösen megzavarta az imperializmus szovjetellenes terveit. Rövid, kétkulacsos magatartás után meg is kezdték a fiatal magyar néphatalom elleni aknamunkájukat, szervezkedésüket. Ösztönzésüknek és biztatásuknak tulajdonítható, hogy – megkezdve a fegyveres beavatkozást – 1919. április 16-án a román királyi hadsereg támadásba lendült a Magyar Tanácsköztársaság ellen, majd ezt követően április végén a Csehszlovák Köztársaság csapatai is csatlakoztak az ellenünk törő erőkhöz. A Magyar Tanácsköztársaság mindössze 133 napig állott fenn, s a rátörő külső erők következtében szinte megalakulásának első pillanatától fegyveres harc megvívására kényszerült.

A körülmények ezen alakulása különösen kiemelkedővé teszik a fiatal tanáshatalomnak az élet minden területén végzett tevékenységét és az ország, a néptömegek helyzetének javítása érdekében kifejtett gigászi erőfeszítéseit. Nincs lehetőségünk ezek számbavételére és elemzésére jelenleg. Ismertük és több esetben való taglalásuk most felmentést ad számunkra és lehetővé teszi, hogy katonai vonatkozásokra irányítsuk figyelmünket. A történelmi jelentőségű és ma is iránymutató eredmények és kezdeményezések sorából csupán a bennünket katonákat legközvetlenebbül érintő eseményeket, s azok tapasztalatait emelem ki, hiszen e napokra emlékezve számunkra, az MN tagjai számára – különösen becsesek azok az események, melyek a Tanácsköztársaság fegyveres harcával kapcsolatosak, melyek ma is jogos büszkeséget váltanak ki és egyben példát, kimeríthetetlen tapasztalatokat szolgáltatnak mindannyiunk számára.

A fiatal Tanácsköztársaság – felismerve a körülmények mulaszthatatlan követelményét – nagy figyelmet fordított védelmi erejének – a népi vörös hadsereg szervezetének – kiépítésére. Az 1919. március 21-ei napokban egyrészt rendeletet adott ki a Vörös Hadsereg létrehozására, másrészt több intézkedést fogantatosított annak megerősítésére, fegyelmének megszilárdítására. A román intervenció csapatainak támadásakor azonban a Tanácsköztársaság hadereje még jelentéktelen. Néhány forradalmi szellemű alakulatból, s zömében – még a polgári kormány által létrehozott – harcra alkalmatlan, kialakulatlan és fegyelmetlen, jelentős mértékben ellenforradalmi beállítottságú, a proletárdiktatúrával szemben álló ellenséges érzelmű tisztek által vezetett alakulatokból állott.

Ezek nem képezhették a fiatal proletárhatalom védelmének megbízható alapjait. A nép és a proletáriátus forradalmi vívmányai, a néphez hű, a proletáriátus ügye mellett elkötelezett, nemzeti függetlenségünk és határaink védelmére kész, forradalmi hadsereget igényelt.

Az ország egész területén – április elejétől, az imperialista intervenció kezdetétől – óriási erőfeszítés történt az új forradalmi hadsereg létrehozására, országszerte folyt a toborzás. A budapesti munkástanács úgy határozott, hogy a népbiztosok, a munkástanács, valamint az öszsmunkásság felé a frontra küldi. Megjelent a párt, a kormányzótanács és a budapesti munkástanács kiáltvány: „Proletárok fegyverkeztek!”. Április 23-án a Forradalmi Kormányzótanács által tartott szemlén már nyolc gyári munkásezred vonult fel, az akkori Andrássy úton. Majd ezt követően – a májusi időszakig –, tehát néhány hét alatt, az újonnan felállított munkásezredekéből és az újjászervezett, jelentős részben tiszántúli szegényparaszt katonákból álló hadosztályokból, egy egészen új 100 000 főt meghaladó hadsereg jött létre. A hadsereg nagy részét igazi, forradalmi lelkesedés és olyan harci szellem hatotta át, amely a Monarchia hadseregében teljesen ismeretlen volt. Ezek az erők már nem az előzőekben jellemzett összetételűek, ezen erőkkel – mint egy korabeli beszámoló írta – „a felfegyverzett nép jelent meg hatalmának védelmére”.

A Tanácsköztársaság vezetői nagy erőfeszítést tettek a hadsereg új, forradalmi szellemű vezetőinek kialakítására is. Stromfeld Aurél a Keleti Hadsereg vezérkari főnöke, Szamuely Tibor a hadsereg mögöttes területén a rend és a fegyelem fenntartásával foglalkozik, Landler Jenő a III. hadtest parancsnoka és sorolhatnánk a névtelen és kiemelkedő katonai vezetők sorát, akik hűséggel, képességeik teljes latbavetésével dolgoztak a proletárhatalom védelméért. Az új, népi és forradalmi összetételű állományhoz fokozatosan alakult ki a forradalomhoz hű katonai vezetők köre is.

Különösen elismeréssel kell szólnunk arról – mely az újtípusú hadsereg megteremtésében talán a legdöntőbb volt –, hogy a párttagok és ifjúkommunisták tömegei mutattak példát az erős, ütőképes, Magyar Vörös Hadsereg megteremtésében. A forradalmi eszméket hirdető komiszárok százaai álltak a Vörös Hadsereg soraiban a harc élén. Tevékenységük következményeként a kialakuló újtípusú hadsereg állományát egyre inkább és egyre mélyebben a forradalmi eszme hatotta át, s tette képessé mérhetetlen nehézségek elviselésére, felbecsülhetetlen értékű hőstettek végrehajtására.

Ezek tették képessé – a rendkívüli rövid idő alatt létrehozott – Vörös Hadsereget dicsőséges fegyvertények, világelismerést kiváltó fegyveres harcok végrehajtására.

A Tanácsköztársaság a Vörös Hadsereg tömegeinek hősi helytállása ellenére is elbukott. Tudjuk, hogy voltak mérhetetlen belső nehézségeink; a hatalmi szervekben jelentős ellentétek is feszítően hatottak; s dolgozott a belső ellenforradalom is. Mindezek ellenére azonban Tanácsköztársaságunk bukását döntően a kedvezőtlen nemzetközi helyzet és a külső imperialista intervenció okozta, melyet népünk és első proletárhadseregünk hősi áldozatvállalása sem tudhatott ellensúlyozni. Népünk és hadseregünk mindenkor büszkén tekint – és joggal tekinthet is – nagy alkotására, néphadseregünk forradalmi elődjére, a Magyar Vörös Hadseregére.

III.

Az 1919-es Vörös Hadsereg – különösen pedig a Vörös Hadsereg hadtápszolgálatának – története még nincs kellő sokoldalúsággal feldolgozva. Hősi elődeinkre emlékezve azonban elengedhetetlen szólnunk – e kevés rendelkez-

zésünkre álló forrás munka alapján is – a Vörös Hadsereg hadtápszolgálatának néhány kérdéséről. Természetesnek kell tartanunk – különösen a rövid időszakra való tekintettel, de a sajátos helyzetet és a körülményeket is szem előtt tartva –, hogy véglegesség, kiforrottság minden vonatkozásban nem jellemezte a Vörös Hadsereget, s ennek következtében annak hadtápszolgálatát sem. Az eddigi kutatómunka is bizonyítja azonban, hogy e forradalmi időszak a csapatok ellátásának, a hadtápszolgálat egészének is új, az előzőektől eltérő rendszerét, módjait és formáit követelte, amire a tanácsköztársaság vezetői kellő figyelmet fordítottak.

A hadtápellátásra alapvetően meghatározó volt: *egyrészt*, hogy a csapatok ellátásának módjai és formái a kezdeti időszakban különösen – de a rövid időszak következtében véglegesen is – döntően nem tért el az osztrák–magyar monarchia hadseregében alkalmazott működési elvektől: *másrészt*: Magyarország háború utáni helyzetéből adódóan mind a készletképzés, mind a lőszer-, fegyverzet és a harcotechnika ellátása lényegileg a meglévő alapokra, készletekre, – és csak kevésbé a Tanácsköztársaság időszakában előállított eszközökre – épülhetett. A rendelkezésünkre álló adatok első feldolgozása alapján is megállapítható azonban, hogy a hadseregellátás (csapatellátás) nem ragaszkodott mereven az előzőleg – a K. u. K. hadseregben – kialakult formákhoz sem szervezetét, sem rendszerét tekintve, hanem több vonatkozásban újat, sajátosat alkotott, amely jelenleg is hasznosítható tapasztalatokkal szolgálhat.

A Vörös Hadsereg ellátását a hadtápszolgálatnak súlyos gazdasági helyzetben kellett biztosítania és összevénkenységét illetően időszakonként erősen korlátozott, szűk területen kellett megoldania. Az ország belső gazdasági helyzete leromlott. Ebből adódóan az ellátás lehetőségei kedvezőtlenebbek. A háború során az erőforrások kimerültek, s ugyanakkor a háborús igények rövid időszakra kiterjedően megnövekedve jelentkeztek. Objektív következmény, hogy ez a kényszerelemek számát erősen megnövelte, amit ugyancsak szem előtt kell tartanunk a szolgálat megítélese során.

E megemlékezés keretében – s mint ahogy előzőleg már említettem az eddigi kisszámú forrásmunka miatt is – nem vezethetett teljességre törekvés. Csupán néhány lényegesnek ítélt megjegyzést tennék – nem is a véglegesség igényével – a hadtápszervek tanácsköztársaságbeli működéséről. Ösztönözve talán ezzel is további tanulmányozásra, részletesebb kutatómunkára, elődeink tapasztalatainak, példájának alaposabb megismerésére.

A Vörös Hadsereg hadtápellátását tanulmányozva első megközelítésben is szembevetendő, hogy abban a *területi ellátási* elemek dominálnak, mind az ellátás rendszerét, mind az ellátás formáit illetően. Ez feltételezhetően abból is következett, hogy alapvetően és lényegileg hazai területen funkcionált. A Tanácsköztársaság vezetése messzemenően szem előtt tartotta a hadsereg alakulatainak elhelyezési körzeteit a területi ellátás kiépítése során. A területi ellátásra törekvést ösztönözte az is, hogy a csapatellátásban a vasúti szállítás szerepe megnövekedett, mivel a fogatolt ellátás lehetőségei szűkösek, az autópark jelentéktelen. A vasúton történő szállítási feladatokat a területi ellátáshoz szorosan kapcsolódva lehetett legcélszerűbben megoldani, szervezetét így volt leghelyesebb kialakítani.

A Vörös Hadsereg harcai során – objektíve is – jellemző volt a csapatok széles kiterjedésében való alkalmazása. A párt-, az állami és katonai vezetés látta, hogy ennek következtében a csapatok kizárólag központi és területi rend-

szere épülő ellátása nehézkes lett volna. A körülményeket szem előtt tartva bátran mertek szakítani a kialakult és általánosan jellemző gyakorlattal és gyorsan igazodni az új igényekhez, lehetőségekhez. Ennek több módját láthatjuk a harcok során. Egyik ilyen törekvésként értékelhető az, hogy a felső ellátó szervek és bázisok, valamint a fogyasztó szervek, csapatok között gyakori a közvetlen, áttétel mentes kapcsolat és ellátási gyakorlat. Másik ebből adódó következmény, hogy minden időszakban nagy jelentőségű és széles körben alkalmazott ellátási forma a helyi beszerzés. Különösen kis alegységek, rövid ideig tartó önálló alkalmazásának jellemző formája ez, s kiterjed az ellátás minden területére. Az élelmezés, lőtáp, tüzelő, ruházati, járműbeszerzés és javítás, de még az egészségügyi ellátás is gyakran helyi lehetőségekre és beszerzésre épül. A saját terület e forma alkalmazásának lehetőségét növelte, mind a népkapcsolat szoros volta következtében, mind a katonai vezetés és a helyi direktóriumok közötti kapcsolat szilárdságának eredményeként.

A hadtápellátás áttekintése azt is egyértelműen tanúsítja, hogy a Vörös Hadsereg vezetése nagy felelősséggel alakította, formálta a csapatok hadtápszervezeteit – tehát a mozgó hadtápszerveket – és nagy jelentőséget tulajdonított azok hatékony működtetésének. A harc jellegéből adódóan tanulságos az a következtetés, amely a századok „önállóságát” igyekezett biztosítani az ellátás vonatkozásában. Jelentős szerepet játszik mindenkor a csapatjavítás. A fegyverzet javítás például csaknem kizárólagosan csapatjavításként történik.

Összességében tehát bátran megállapítható, hogy a Vörös Hadsereg hadtápellátásának rendszerében szerves egységet alkotnak; a) a területi ellátás rendszerét, a területi elhelyezést, a vasútra történő települést – mint alapvető formát – alkalmazó; b) és az ezt kiegészítő, a csapatok alkalmazását és igényeit szolgáló mozgó hadtápszervek kialakítására irányuló; c) és végezetül a szoros népkapcsolatra épülő helyszíni lehetőségek, beszerzések felhasználására irányuló törekvések. Annak ellenére, tehát, hogy nem nevezhetjük kialakultnak és véglegesnek a hadtápellátást, hogy több gátló tényező is sok szükségellel terheli a harc egész időszakában, kijelenthetjük, hogy a Vörös Hadsereg hadtápellátása és szolgálata eredményesen funkcionált, kiállta a gyakorlat próbáját és nehéz körülmények között biztosította a Vörös Hadsereg ellátását a harc minden időszakában.

IV.

A Magyar Tanácsköztársaság története nem volt könnyű időszaki történelmünknek. Hősi erőfeszítése és dicső tettei azonban mind a nemzetközi munkásmozgalom, mind a haladó katonai hagyományok terén olyan kiemelkedő és példát szolgáltató, melyre népünk minden fia, minden haladás mellett elkötelezett tisztességes ember jogos büszkeséggel tekinthet. A nemzetközi reakció és a Horthy-fasizmus minden mocskolódása ellenére kijelentjük a Magyar Tanácsköztársaság a miénk: népünk forradalmi harcának történetében dicső lapokat szolgáltatott; büszkén és mélyszéges tisztelettel emlékezünk mindazokra akik hűséggel szolgálták az első magyar proletárforradalom szent ügyét.

HARCKÉSZÜLTSEG, MOZGÓSÍTÁS ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Módszertani foglalkozás az ellátó szervezetek vezetési módszereinek fejlesztése jegyében

Bán János alezredes

Október hónapban egy nap MN-szintű módszertani foglalkozás került levezetésre Kaposvár helyőrségben az „ELLÁTÓ ZÁSZLÓALJ VEZETÉSE HARCBAN” címmel.

A módszertani foglalkozás lehetővé tette az ellátó szervezetek – elsősorban az ellátó zászlóaljok és ellátó századok – külső és belső, célszerű vezetési mechanizmusának, az irányítás módszerei leghatékonyabb formáinak bemutatását, a hadtápvezetés ezen területeinek továbbfejlesztését.

A foglalkozás célját előljáróink a következőkben határozták meg:

– *Bemutatni* az ellátó zászlóalj konkrét feladatok szerinti alkalmazásának szabályzat szerinti célszerű rendjét; a zászlóalj belső vezetésének rendjét, zászlóalj törzstől raj- (részleg-) parancsnokig bezárólag az alkalmazás különböző körülményei között.

– *Kísérleti jelleggel kutatni* az állandó és szilárd vezetéshez szükséges híradó technikai eszközszükségletet, mennyiség és típus szerint, valamint a vezetést biztosító egyéb eszközöket és lehetőségeket.

– *Gyakorlati tapasztalatokat szerezni* az ellátó alegységek működését szabályozó segédlet kidolgozásához.

A módszertani foglalkozás – a szemlélő parancsnokok és a berendelt nézők egyöntetű véleménye szerint – elérte célját és hatékonyan járult hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

A foglalkozás sajátos, ugyanakkor hatékony és a takarékoság követelményeit messze szem előtt tartó módszerekkel („módszertani konferencia, törzs hadijáték elemeivel”) került levezetésre, az elmúlt években vezetett módszertani foglalkozásokhoz (gyakorlatokhoz) képest kevés létszám és technikai eszköz igénybevételével. Utóbbit – a takarékosági törekvéseken túl – az a helyzet is szükségessé tette, hogy a bemutatót végrehajtó ellátó zászlóalj személyi és technikai állományának egy része népgazdasági szállításokat hajtott végre és mezőgazdasági munkán vett részt.

A vázolt helyzet miatt az eredeti tervektől eltérően az első változatban tervezett személyi állománynak 27,5%-a (133 fő), a technikai eszközöknek

18,6⁰/₀-a (24 db) hajtotta végre a bemutatót (!) – a foglalkozás elé állított célok maradéktalan teljesítésével – tanteremben és törzs gyakorló pályán.

A bemutató két részben (tanteremben, illetve törzs gyakorló pályán), öt mozzanatban került levezetésre.

A foglalkozás első részében egy mozzanatként tanteremben bemutatásra kerültek a hadosztály hadtáptörzs (HVP) részéről az ellátó zászlóalj irányába megvalósuló és alkalmazandó célszerű, hatékony vezetési módszerek, az ez irányú munka tartalma, a vezetés okmányai.

A foglalkozás ezen szakaszában a Csapathadtáp Utasítás 26. pontjának követelménye jutott kifejezésre:

„A csapathadtáp vezetése a csapatok vezetésének szervező részét képezi és magába foglalja a hadtápegységek, -alegységek arra irányuló egész tevékenységének állandó irányítását, hogy bármilyen körülmények között időben és teljes mértékben ellássák a csapatokat”, valamint, hogy:

„A hadtápvezetés ... idejében jusson elhatározásra, szabja meg és juttassa el a feladatokat az alárendeltékhez”.

A bemutató első mozzanatában kifejezésre juttatott főbb megállapítások közül külön is figyelemreméltóak voltak a hadosztály HVP-ről történő feladat lejtuttatás módszereit, az előzetes és alap intézkedés továbbításának módszereit, valamint a ho. HVP-on dolgozó törzsek és szolgálati ágak közötti együttműködés formáit és tartalmát bemutató rész-mozzanatok.

Kifejezésre jutott a párhuzamos munka végzésének egyik döntő feltétele, vagyis a HVP-ről vagy a H-n dolgozó OCS-tól az ellátó zászlóalj részére a 110–120 percben (4 óras grafikon alapján) **ELŐZETES INTÉZKEDÉST** kell kiadni olyan tartalommal, hogy a zászlóaljnál – szükség esetén – ez alapján is megtervezhető és végrehajtható legyenek az ellátási-szállítási feladatok.

Az együttműködés szükségességét a HVP-n működő törzsek között az ellátó szervezetekben az elmúlt években végbement változások nem csökkentették, csupán – a vezetési mechanizmus változásának megfelelően – egyes irányokban módosították a szakmai irányítás formáit, eszközeit. E kérdés vizsgálata során kifejezésre jutott, hogy a fegyvernemi és szolgálati ág-főnökök akaratának az érintett szervezetek (raktárak) felé továbbra is érvényesülni kell. Szakirányításuk ráépül a parancsnoki (HTPH-i) vezetés rendszerére.

A foglalkozás II. része laktanyában, törzs gyakorló pályán került levezetésre négy mozzanatban.

A módszertani foglalkozás ezen részében kerültek bemutatásra az ellátó zászlóalj belső vezetésének rendszerét, mechanizmusát és okmányait szemléltető módszerek és eszközök a harctevékenységek megszervezése időszakában (VÁK-ban), illetve a harc megvívása és a következő napi feladatok megtervezése során. Bemutatásra kerültek az ellátó zászlóaljon belül és a hadtáp léposók közötti összeköttetés folyamatos fenntartását megbízhatóan biztosító híradó eszközök is.

A tapasztalatok és megállapítások közül – a teljesség igénye nélkül – csupán néhány, a bemutatón látottak alapján levont következtetést és megállapítást szeretnék kiemelni.

Az ellátó zászlóaljparancsnok és törzse által végzett törzsmunka – a zászló-

alj szervezeti és funkcionális sajátosságait figyelembe véve – alapvetően az MN Harcászati Szabályzatban, és a Csapathadtáp Utasításban meghatározott rend szerint végezhető.

A „feladattisztázás”-ba bevont, valamint a törzs tájékoztatón részt vevő állomány összetételét meghatározza a zászlóalj alkalmazásának helyzete. Így pl. VÁK-ban, amikor az alegységek a törzshöz viszonylag közel települnek, célszerű, ha a parancsnokhelyettesekkel együtt a századparancsnokok is részt vesznek a tájékoztatón.

Amíg zászlóalj szinten – az esetek többségében – előzetes intézkedés is kiadásra kerül, a századoknál „végleges” intézkedést kell kiadni, aminek alapján a feladatok konkrétan szervezhetőek és végrehajthatók.

Az ellátó zászlóalj ALKALMAZÁSI TERV-ét grafikus formában térképen és szöveges, táblázatos mellékletekben kell elkészíteni, az IRÁNYELVEK követelményei és a MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ által egységesített formában.

A szállító századparancsnokok és a hadosztály raktárvezetők szervező munkája összekapcsolódik, következképpen a feladatok végrehajtását közösen kell szervezni és közös elgondolás alapján kell irányítani.

A „komplex összetételű szállítmányok” kialakítása, és vezetése a zászlóalj törzstől és az alegységektől is „komplex” szervezést és feszes együttműködést követel meg. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani ezen szállítmányok mindenoldalú biztosításának megszervezésére, végrehajtására és a szállítmányok vezetésére.

A harc megvívása alarti vezetés szükségessé teszi vezetési csoportok mozgékonyágának biztosítását, a munkafeltételek egyidejű biztosításával. E célból a bemutatót végrehajtó ellátó zászlóaljnál saját erőből, 18 ezer Ft értékű anyag és 280 munkaóra ráfordítással, egy darab 5 tonnás szabvány pótkocsiból alakítottak ki munkahelyet, 4 fő részére szükséges berendezéssel és világítóeszközökkel felszerelve.

A harc megvívása időszakában szükséges egyes időszakokban a zászlóalj törzset újra csoportosítani a párhuzamos munkavégzés követelményei szerint. Arról van szó, hogy a törzs egy részének tovább kell vezetni a tárgynapra tervezett ellátási-szállítási feladatokat, míg egy másik csoporttal tervezni kell a másnapi alkalmazással összefüggő feladatokat. E feladatok szükségessé teszik a törzs racionális csoportosításának végrehajtását és az átgondolt munkaszervezést.

Összegezve megállapítható, hogy a levezetett módszertani foglalkozás eredményesen járult hozzá a hadtápvezetés tárgyalt területének, a törzsmunka mechanizmusának és módszereinek továbbfejlesztéséhez, a résztvevők ismereteinek bővítéséhez.

A tárgyalt téma részletes kiművelése, a további tapasztalatok összegezése és publikálása a közeljövöben megtörténik.

*„... munkánk megjavításának fontos követelménye,
bogy jobban éljünk azokkal a lehetőségekkel,
amelyek az üzem- és a munkaszervezésben ...
rejlnek ...”*

(Kádár János XI. kongresszus)

Munka- és üzemszervezési feladatok végrehajtásának tapasztalatai a központhadtáp üzemenyagraktáraknál

Az MN ÜSZF-ség és az MN ÜEK szerzői kollektívája

Előzmények

Az MSZMP XI. kongresszusa meghatározta a fejlett szocialista társadalom építésének célját és feladatait. A nagyszerű célok és feladatok végrehajtása a társadalom minden szférájában tevékenykedőktől, politikai tudatosságon alapuló fokozottabb áldozatvállalást, hatékonyabb és szervezettebb munkát igényel.

A kongresszusi követelmények alapján fontos politikai kérdés az MN harcászultságének további szilárdítása, a harcitechnika korszerűsítése, ezzel összhangban pedig a hadtáp anyagbiztosítás, a szolgáltatás színvonalának intenzív módszerekkel történő folyamatos, gyorsabb ütemű növelése. A XI. kongresszus határozata fontos feladatként jelöli meg a belső tartalékok feltárását és jobb kihasználását, a munka termelékenységének növelését, az önköltségsökkentést, a minőségjavítást. E feladatok végrehajtásában a központ hadtáp területén is kiemelten fontos szerepe van a tudományosan megalapozott gazdálkodáspolitikai szervező munkának, a munka- és üzemszervezés fejlesztésének.

A haditudomány és a harcitechnika fejlődésének rendkívüli gyors üteme kapcsán megnövekedett az ellátási feladatok volumene, a munkafajták változatosabbak és bonyolultabbak lettek, a szükségleteket korszerű színvonalon kell kielégíteni. A feltételek oldaláról vizsgálva a magasabb ellátási követelményeket összességében megállapítható, hogy a fejlesztés extenzív tartalékai kimerültek és ezen belül a jelenlegi létszámmal célszerű számolni. A feltételekből kiindulva parancsoló követelmény a magasabb igényű munkaszervezés. A központ hadtáp szervezeteknél mind szélesebb körben kell alkalmazni a tudományos munka- és üzemszervezés eddigi eredményeit. A tudományos alapokon nyugvó szervező munka fontos eszköze belső tartalékaink feltárásának és egyik fő forrása a hatékonyság növelésének.

Az MSZMP MNHF-i VB a közelmúltban – a témával összefüggésben – megtárgyalt a takarékos gazdálkodás helyzetét, megállapítva az e területen végzett eredményes munkát, mely szerint az elmúlt években gyorsult a központ hadtáp korszerűsítésének üteme, jelentős tartalékok kerültek felszínre, javult a gazdálkodás hatékonysága. Mindezek mellett a központ hadtáp területén a munka- és üzemszervezés fejlődése nem tartott lépést az irányítói rendszer, a

hadtápszervezetek korszerűsítésével, nem igazodott eléggé az MN általános fejlődésében bekövetkezett változásokhoz, még nem vált általános gyakorlattá a munkaerővel és eszközökkel való intenzív gazdálkodás. A takarékos gazdálkodás továbbfejlesztésére vonatkozó VB határozat megerősíti, hogy a munka- és üzemszervezést az irányító rendszer szerves kiegészítőjének kell tekinteni, hogy az minden területen tartós eszközzé váljon a tartalékok feltárásának, a szervezettebb gazdálkodói munkának. A mennyiségileg és minőségileg átalakult ellátási és szolgáltatási tevékenység tovább fokozódó követelményei bonyolultabbá teszik a szervező munka feladatait egyszersmind megkövetelik a vezetők fokozottabb felelősségét a szervező, összehangoló munkában. A különböző szintű vezetők a katonai, szakmai, közgazdasági tudásuk mellett ismerjék és alkalmazzák a korszerű munka- és üzemszervezés eddigi eredményeit és azt tudományos igényű állandóan fejlődő jellegű tovább.

Az előzőekben összefoglalt követelmények alapján a központ hadtáp üzemanyagraktárnál is 1976. évben tervszerűen elkezdődött a munka- és üzemszervezési feladatok végrehajtása. A végrehajtás alapját az üzemanyagraktárakra kidolgozott és MN ÜEK szinten összegezett (1976–1980. évekre vonatkozó 5 éves) középtávú üzem- és munkaszervezési fejlesztési terv képezte. A tervben foglalt célkitűzések és feladatok megvalósításában az üzemanyagraktárak jelentős sikereket értek el.

A munka- és üzemszervezési feladatok végrehajtásának féldős értékelése kapcsán az MNHF-ség tervének megfelelően az MN 1. Üzemanyagraktárnál a tevékenység összegezéseként 1978. 9. 27-én munka- és üzemszervezési konferencia és bemutató megrendezésére került sor. A konferencián részt vett az MNHF-ség, a szakszolgálat főnökségek vezető állománya, a központ hadtáphoz tartozó középírányító szervek és raktárak parancsnoki állománya.

A megrendezett konferencia és bemutató célja volt:

1. A központ hadtáp üzemanyagraktárakra 1976–1978. évekre kidolgozott középtávú munka- és üzemszervezés-fejlesztési tervben foglaltak féldős végrehajtásának áttekintése, a gyakorlati eredmények egy raktárnál történő bemutatása.

2. A végrehajtás során elért eddigi eredmények általánosítható tapasztalatainak feldolgozása és közreadása. Ezzel az egész hadtáp területén a munka- és üzemszervezésben rejő lehetőségek további feltárásával biztosítani a belső tartalékok gyorsabb ütemű felhasználását, a szervezettebb, hatékonyabb munkát, a HKSZ, az ellátás és szolgáltatás színvonalának továbbfejlesztését.

A munka- és üzemszervezési konferencián elhangzott referátum és korreferátum lényege a következőkben foglalható össze.

Az üzemanyagszolgálat mint a hadtápszolgálat más szakágai, az elmúlt évtizedben jelentős változásokat élt át. Az alaprendeltetés fő iránya, a csapatok üzemanyag- és üzemanyagtechnikai eszköz ellátása változatlan maradt, de az ellátói, szolgáltatói munka belső szerkezete mennyiségileg és minőségileg átalakult, felgyorsult az ütem, nőtt az erőforrások – munkaerő, technika – és követelmények közötti távolság. A központ raktárnak szakanyag forgalma mintegy 60–80%-kal nőtt, minőségileg olyan szakanyagok kerültek a rendszerbe, amelyek gondosabb, magasabb szakmai igényű kezelést, tárolást, anyagmozgatást

követelnek a minőségmegővés és hadrafoghatóság érdekében. Mindezek mellett a hivatkozott évtizedekben a központ raktárak létszáma stagnált, a technikai fejlesztésük sem volt összhangban a megnövekedett ellátási követelményekkel. E tekintetben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a központ raktárak köré korszerű ipari létesítmények települtek, ezek munkaerő elszívó hatása látványosan érintette a meglévő munkahelyek feltöltését, a munkafegyelmet. Az ellátás további, gyorsabb ütemű fejlesztésének extenzív tartalékai gyakorlatilag az üzemanyag-szolgálat területén is megszűntek, kimerültek.

Mindezek mellett az is világossá vált, hogy számottevők azok a tartalékok, amelyek pótlólagos befektetés nélkül, vagy átlagos ráfordítási ütemmel, jobb szervező munkával feltárhatók és a fejlesztés szolgálatába állíthatók. Ilyen fontosabb tényezők:

a munkaidőalap kibasznlása igen alacsony értékű volt. Okai: az ellátást szolgáló belső tevékenységek ütemessége erőteljesen ingadozott, nem volt kellően biztosítva a munkafolyamatok összhangja, még ma is jelentős a korszerűtlen technológiák és folyamatok száma. A munkaerőgazdálkodás, a munkaelosztás a legtöbb helyen nem volt tökéletes. Igen magas volt - és még ma is az -, a kézi munka aránya, az anyagmozgatás és a munka gépesítése igen alacsony szinten állt.

A gazdálkodás adott színvonala az alkalmazott módszerek mindinkább megnehezítették a magasabb mennyiségi és minőségi követelmények teljesítését.

A feltárt ellentmondások haladéktalan feloldását kellett szükségképpen megkezdeni oly módon, hogy tervszerű, egyenletes, reális lehetőségeken alapuló fejlesztés mellett határozottabban fel kellett tárnai a meglévő belső tartalékokat, ezen az úton biztosítva az ellátás gyorsabb ütemű, intenzív fejlesztését, a követelményekhez történő igazodást.

Az elgondolás a gazdálkodás fejlesztésére, a takarékosagra vonatkozó előjárói parancsokra, intézkedésekre épült, összhangban az egyes szintekre vonatkozó különböző párthatározatokkal. Mindezek alapján a lényegét illetően a központ hadtáp üzemanyagraktárak munkája szervezetségének magasabb szintre emelését kellett biztosítani, támaszkodva a népgazdaságban kialakult tudományosságra, a végrehajtásban elért eredményekre és adaptálható tapasztalatokra, olyan módszerként felfogva a szervezést, amely lehetővé teszi a tartalékok határozottabb feltárását és célra orientáltan, a követelményekkel összhangban segíti a munkaerő, anyag és eszközgazdálkodást.

A tevékenység során alkalmazott elvek és tudományos eredmények.

Általánosságban a szervezési tevékenység olyan komplex jellegű szellemi alkotómunka, amely valamely kitűzött cél legkedvezőbb elérése érdekében, az igénybe vehető erőforrások hatékony felhasználásával tevékenységláncolatokat és ezeket megvalósító szervezeti rendszereket hoz létre vagy alakít át, majd előírja és irányítja ezek működését és fejlődését. Ebben az értelemben a szervezés a vezetés legfontosabb, önállósult funkciója, amely magában foglalja a kitűzött cél eléréséhez szükséges feltételek és szervezeti kapcsolatok kialakítását, a konkrét esetben a munkaerő, a munkamódszer és a munkaeszköz optimális összehangolását, illetve az összehangolás folyamatosságának biztosítását.

A komplex szervezés folyamatának első lépése minden esetben a problémafeltárás, másnéven célanalízis. Ez magában foglalja az igénybe vehető erőfor-

rások lehetséges változatainak meghatározását is. A vezetői tevékenység problémafeltáró funkciójának konkrét választ kell adnia arra a kérdésre, hogy a termelő és szolgáltató rendszer mire használja fel a potenciális erőforrásait.

A szervezés folyamata a továbbiakban két részre tagolható.

1. Az *üzemszervezés* az anyagi folyamatok és az irányítását végző információs folyamatok láncolatának kialakítását jelenti. Ezzel összefüggésben kell megteremteni a munkafolyamatok létrejöttének feltételét, a munkacsoport, a munkatárgy és a munkaeszköz egymással való kapcsolatát. Az utóbbi az egyes munkahelyeken valósul meg.

A munkafolyamatban szereplő személyi és tárgyi tényezők között a hatékony működés érdekében sokoldalú kapcsolatot kell kialakítani. A munkahelyen belüli, valamint a munkahelyek közötti kapcsolatok megteremtése, a szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítása, azok megfelelő elrendezése a munkahely szervezése.

2. A *munkaszervezés* mint a szervezési folyamat másik eleme. Ezen belül kell kialakítani a tevékenységet végző szervezetet, meghatározni a szervezeti kapcsolatok rendszerét, a vezetési szintekből és lépcsőkből álló irányítási láncot, be kell építeni a folyamatrendszerbe a szabályozó elemeket.

A szervezésnek végeredményben biztosítania kell, hogy a külön-külön szakmailag kellő hozzáértéssel tevékenykedő, az anyagi és az információs folyamatok legkülönbözőbb posztjain elhelyezkedő dolgozók munkájában összességében érvényesüljenek a műszaki-gazdasági-emberi szempontok, az egyes fázisok között érdemi kapcsolat legyen és a tevékenységek egymásra épüljenek.

A jelenlegi fejlődési szakaszban a tudományos munkaszervezés alapvető feladatai a következők:

- az ésszerű munkamegosztás és kooperációs formáinak kidolgozása;
- a munkahelyi szervezés és ellátás javítása (munkahely szervezés, munkahely ellátás);
- az élenjáró munkafogások és módszerek tanulmányozása, elterjesztése (munkamódszer-tanulmány);
- a dolgozók szakképzése és továbbképzése;
- a normázás tökéletesítése, az anyagi és erkölcsi ösztönzők fejlesztése;
- a munkafeltételek fokozott javítása, a munka további megkönnyítése és egészségesebbé tétele;
- a szocialista munkastílus, a munkafegyelem fejlesztése.

Felmerülhet a kérdés, hogy a gazdasági életben általánosan használt elméleti, tudományos tételek és gyakorlat mennyiben alkalmazható és használható fel egy katonai szervezet működésének elemzéséhez és fejlesztéséhez. Mint-hogy a központ üzemanyagraktárak alaprendeltetéssel összefüggő tevékenységének egy jelentős része szolgáltatás jellegű, kisebb része pedig termelő, így a népgazdaság ipari és szolgáltató ágazatában kialakított szervezési alapelvek és gyakorlat felhasználása indokolt. Természetesen a gyakorlati munkában nehézséget jelentett, hogy a katonai szervezettel teljes egészében megegyező rendszer a népgazdaságban nem található és a rendelkezésre álló irodalom csak kritikával, átértékeléssel alkalmazható.

Tekintettel arra, hogy a központ üzemanyagraktárak a már említett hiányosságokkal és korlátokkal eddig is elvégezték a részükre megszabott feladatokat, ezért nem kellett komplex szolgáltató és termelő rendszereket létre-

hozni, csupán a meglévő és működő rendszerek egyes folyamatainak átszervezése, megváltoztatása, kiegészítése vált szükségessé.

Ilyen megfontolásokból megfelelő kritikával a korszerűen értelmezett üzem- és munkaszervezési alapelvek alkalmazhatók abból a célból, hogy a tudomány és az eddigi tapasztalatok felhasználásával a legkedvezőbb eredmény szülessen a hatékonyság növelésében és a tartalékok feltárásában.

Az MN ÜEK-nél egy éves tanulmányozás és felmérés után, gondos munkával elkészült az üzemanyagraktárakra vonatkozó elméletileg megalapozott, a nagybani követelményeket is magába foglaló munka- és üzemszervezés-, fejlesztési irányelv, amely alapul szolgált a raktári fejlesztési tervek konkrét kidolgozásához. Ezek alapján további egy éves kidolgozói munkával elkészült a raktárak egyenkénti, majd ezekből az ÜEK szintű *középtávú 1976-1980.* évekre vonatkozó *üzem- és munkaszervezés* fejlesztési terv.

A raktári szinten elkészült terveket a jóváhagyás előtt a párt- és társadalmi szervek bevonásával széles körben megvitatták, értelmezték, kiegészítették. A széles bázison történt kidolgozás, az előkészítés demokratizmusa biztosította, hogy a tervek megalapozottak, reálisak voltak, s alapvetően tartalmazták azokat a fejlesztési célokat, feladatokat, amelyek hosszabb távon biztosítják belső tartalékaink jobb kihasználását, a megnövekedett szakanyagellátás szervezettebb, kevesebb fizikai munkával, magasabb szinten történő végrehajtását.

A raktári szintű és összesített fejlesztési célok, feladatok kialakításánál a következő főbb feltételeket, lehetőségeket, követelményeket kellett vizsgálni és figyelembe venni.

1. A szolgálat előtt álló ellátási és szolgáltatási feladatokat a jelenlegi személyi állománnyal, esetleges minimális létszámemeléssel, illetőleg átszaporítással kell megoldani.

2. A jövőben a műszaki követelményekkel összhangban fokozottabb mértékben kell biztosítani a minőségmegóvást, a csapatok kifogástalan minőségű anyagokkal történő ellátását.

3. A raktári munkafolyamatokban lehetőség szerint korszerű – a kor követelményeinek megfelelő – eszközöket kell alkalmazni és fokozni kell azok kihasználtságát.

4. A munkafolyamatokban kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak a korszerűbb technológiák, berendezések, az anyagmozgató gépek.

5. További lényeges kérdés volt, hogy a munkafolyamatok egyszerűsödjenek, logikailag szorosabban kapcsolódjanak egymáshoz.

Mindezek alapján a következő funkcionális tevékenységek és területek helyzetét kellett részletesen felmérni:

- az anyagátvétel és anyagkiadás helyzetét;
- az anyagátvitel és anyagmozgatás helyzetét;
- az alaptevékenységhez kapcsolódó más részfolyamatokat.

A konkrét fejlesztési célok meghatározásánál maximálisan figyelembe kellett venni a raktárak eltérő adottságait és jelenlegi helyzetét, a meglévő létesítmények helyhez kötöttségét, azok technikai színvonalát, a meglévő úthálózat és iparvágányok helyzetét és adottságait, a meglévő zárt raktárak telepítését. Mindez jelentős korlátokat és kényszerpályát is jelentett, mivel a műveletsorok elrendezése tekintetében ezek nem voltak figyelmen kívül hagyhatók. Ehhez

egy példát a sok közül. A 200 literes acélhordók csapattól történő beérkezése, mosása, festése, osztályozása, töltés előtti készletezése, töltőhelyre juttatása, feltöltése kiadó tárolóba történő elhelyezése egy zárt folyamat. A folyamatba tartozó műveletek jelentős részét a meglévő objektumok (hordómosó, úthálózat, tárolótér, stb.) jelenlegi telepítési helye határozza meg. A telepítés meglévő rendszere minden raktárnál más és más. E helyzetben az általános követelmények érvényesítésével egyedenként kellett kialakítani a legkorszerűbb és legcélszerűbb folyamat-rendszer létrehozására vonatkozó célt és feladatot.

Körülmekintő munkával kellett meghatározni a fejlesztési feladatok sorrendjét, az évekre történő elosztás reális arányainak kialakítását, a pénzeszköz lehetőségeket. Mindezek kialakításánál figyelembe kellett venni, hogy a fejlesztési munka, az új folyamatok létrehozása ne okozzon zavart a csapatok ellátásában, ne veszélyeztesse a HKSZ színvonalát. Továbbá figyelembe kellett venni az állomány teljesítőképességét, hogy az erőn felüli feladatok szabásával ne teremtdjék negatív helyzet. Mindezek mellett számoltunk az állomány jelentős társadalmi munkájával, a széles körű csapatépítkezési formák alkalmazásával. Pénzeszközök vonatkozásában főként a takarékos gazdálkodásból származó saját anyagi forrásokra alapoztuk feladatainkat.

Már a célok és feladatok kialakítása során számoltunk a párt-, KISZ- és más társadalmi szervek mozgósító munkájával, az e vonatkozásban meglévő politikai energiákkal. A pártszervezeteink tudatában voltak annak, hogy a szervezésfejlesztési tevékenység hosszú ideig folyamatos és tartós politikai támogatást kíván. Éppen ezért nagyon fontos, hogy pártszervezeteink időről időre ismételten áttekintsék és ellenőrizzék a szervezés helyzetét, konkrét követelményeket támasszanak a parancsnoki vezetéssel szemben, segítsék a fejlesztési feladatok minél eredményesebb megvalósítását. Erre annál is inkább szükség van, mert a szervezés-fejlesztés számos emberi problémát vetett és vet fel, néha valóságos vagy látszólagos érdekütközésre került sor. Az így keletkező konfliktusok megoldásában, a nyugodtabb alkotó légkör biztosításában fontos szerepe van a párt- és társadalmi szervezetek politikai, tudatformáló munkájának.

A feladatok eredményes végrehajtásának további bázisát képezheti a szocialista munkaverseny-mozgalom és a tudatosságon alapuló célokra orientált újtítómozgalom.

A tervezés időszakában a vizsgált funkcionális és tevékenységi területeken, a felmérés összegzéseként, a következő helyzetmegállapításokra került sor.

A nagy mennyiségben forgalmazott hajtóanyagok tároló kapacitása az igények szintje alatt van. A kapcsolódó tárolók és kiadási rendszerek jelentős része előregedett és műszakilag elavult, a kiadási teljesítmény a követelményektől elmaradt. Még kritikussabb volt a kenő- és karbantartó anyagok, a kis kiszterelésű cikkek, a szaktechnikai eszközök tárolási helyzete és forgalmazási feltétele. Az eddigi lehetőségekből eredő szétosztott, rendezetlen készletezés, a tárolás adott körülményei nem tették lehetővé a korszerű ABC készletgazdálkodást, a korszerűbb belső anyagmozgatást és kedvezőtlenül befolyásolták a minőségmegővését, az állagfenntartást. A folyamatrendszerek indokoltnál jelentősebb széttagoltsága és nem kellő összehangoltsága növelte a munkaidő igényt, fokozta a fizikai leterhelést és kedvezőtlenül befolyásolta a külső anyagmozgatást.

A hajtóanyag kiadó-kapacitás nem tette lehetővé nagy mennyiségek egyidejű kiadását, a darabárus forgalmazás (tárolás, előkészítés, kiadás) színvonala a követelmények alatt volt. A tevékenységekhez szükséges térburkolás hiányzott, az úthálózat kiépítetlen, a meglévők állaga rossz volt. Egyes jelentős stratégiai termékek ipari bázison történő gyártásánál visszatérő gondként jelentkezett az időbeni mennyiségbiztosítás és a minőségi követelmények érvényesítése. Az anyagok minőségbiztosítása és a csapatigények fokozottabb mértékű kielégítése szempontjából nem volt megfelelő mennyiségű hordómosási kapacitás és környezetvédelmi vonatkozásban a mosási technológia sem volt megfelelő.

A helyzetelemzés és a követelmények összevetése alapján került sor a konkrét feladatok tervezésére, mely főbb vonalakban a következőkben foglaltató össze.

1. A szükséges tevékenységi folyamatrendszerek megtervezése, a folyamatba tartozó munkahelyek megszervezése oly módon, hogy a fejlesztés adott fázisában magasabb technikai színvonalú üzemszerű munka feltételeit valósítsa meg. A megtervezett fontosabb folyamatrendszerek.

- A nagytömegben (1000 t nagyságrend felett) forgalmazott hajtóanyagok betárolása és kiszolgálása zárt csővezeték rendszeren és a kiadási kapacitás növelése.

- Közepes (10-1000 t) nagyságrendben forgalmazott kenő- karbantartó anyagok (50-100 m³-es) tartály tároló csoportjainak kialakítása oly módon, hogy a zárt rendszerű betárolás és kiszolgálás mért mennyiségekkel valósuljon meg.

- 4 m³-es tartály tároló és kiadó csoportok létrehozása a kislevegő műveletű anyagokra. Ehhez szükséges kiadó térburkolás megvalósítása.

- a 200 l-es acélhordók kezelésével kapcsolatos műveletsor megtervezése. Ez magába foglalja a csapatoktól történő beérkezés és újrakiadás közbeeső műveleteit. Ezek: az üres eszköztárolás, ehhez tárolók létrehozása, a mosás és festés (hordómosó üzem), osztályozás, töltőhelyre szállítás, töltés (automata kiserelő pont), kiadó tárolóba helyezés (korszerű tároló és kiadó térség), kiadás.

- a fagyállófolyadék gyártás, regenerálás, nagytartályos készletezés, hordók töltése, kiadásra történő készletezése. Folyamatsor főbb létesítményei: készletező tartályok a zártrendszerű csővezetékkel, fagyálló keverő és regeneráló üzem, automata kiserelő pont a 200 l-es hordók töltéséhez, korszerű hordótároló és kiadó térség.

- A darabárus cikkek és eszközök fogadásának, belső szállításának, tárolásának és kiadásának folyamatrendszere megtervezése.

2. Úthálózat és burkolt térségek rendszerének megtervezése és műszaki követelmények meghatározása (szélesség, teherbírás stb.), figyelembe véve a tervezett folyamatrendszereket és meglévő lehetőségeket.

3. A korszerű könnyűszerkezetes zárt raktár és szín-hálózat megtervezése úgy, hogy a belső berendezés és elrendezés maximális térkihasználást és gépesített anyagmozgatást biztosítson és tegye lehetővé a gyors anyagkiadást.

4. Darabárus anyagokra és eszközökre a külső és belső anyagmozgatás folyamatrendszerének megtervezése, az alkalmazott anyagmozgató gépek kijelölése.

5. Iparvágányi vasúti vagonmozgatás gépesítésének megtervezése, az alkalmazható eszköz megválasztása.

6. A korszerűbb kiszerelés, csomagolás követelményeinek kidolgozása. Figyelembe véve a szolgáltatói igényeket, a rakodólapos és konténeres tárolás, anyagmozgatás követelményeit.

7. Munkahelyek átszervezése, az új munkahelyek megszervezése, a munkafolyamatok egyszerűsítése, a meglévő munkahelyi technológiák, munkafolyamatok korszerűsítése.

8. Saját bázisú termelő tevékenység megtervezése.

9. Népgazdasági lehetőségekre történő beépülés megtervezése, figyelemmel a korszerűbb megoldási követelményekre, a munkák egyszerűsítésére és a gazdaságosságra.

10. A raktári szakgazdálkodási tevékenységeket irányító és információs folyamatok korszerűsítése, egyszerűsítése.

11. A szervezetek belső struktúrájának korszerűsítése oly módon, hogy az feleljen meg a folyamatrendszer csomópontjain tervezett tevékenységek követelményeinek.

A tervezett feladatok végrehajtása terén elért legfontosabb eredmények az elmúlt két és fél évben:

- A korunk technológiájának színvonalán két raktárnál felépült és rendszerbe került a fagyállófolyadék keverő és regeneráló üzem. Ezzel saját bázison biztosítható a beszállított használt mennyiség regenerálása és szükséglet szerinti új termék előállítása, időben, kifogástalan minőségben. A saját bázisú gyártásból eredő éves megtakarítás a mennyiségektől függően 15-18 MFt. Az üzemekben folyó munka szervezett és egyszerű, a munkafeltételek magas színvonalúak.

- Két raktárnál korszerű hordómosó üzem felépítésére és rendszerbe állítására került sor, további két raktárnál a korszerűsítés folyamatban van. Eredmény a mosási kapacitás igény szerinti növelése évi 20 edb-ról 50 edb-ra, a mosás minőségének javítása, a környezetszennyezés csökkentése, a munkakörülmények kedvező változása, munkaidő és költségmegtakarítás. 1 hordóra eső átlagos mosási költség a NG-bázisán 55,- Ft, az MN-bázisán 23,- Ft. Az éves megtakarítás 1-1,5 MFt.

- A raktáraknál évenként 15-20 edb 200 l-es hordót kell a forgalmazáshoz feltölteni. Az eddigi körülményes nehéz fizikai munkával járó töltések megszüntetésére félautomata programozható töltőberendezéseket állítottunk a rendszerbe. A berendezések kiszserelő pont komplexumokon kerülnek beépítésre. Raktáranként 4 kiszserelő pont megépítését tervezzük, ebből jelenleg minden raktárnál már megépült 1-1 és eredményesen üzemel.

A kiszserelő pontokkal szembeni követelmény, hogy kulturált, könnyebb munkafeltételeket biztosítson és a töltésre kerülő üzemenyag zárt csővezeték rendszeren jusson el a félautomata töltőberendezésig.

- A raktáraknál csapaterővel megépültek, vagy építés alatt vannak a folyamatrendszerrel egybehangolt, korszerű hordótárolók, amelyekben raktáranként egy időben mintegy 1000-5000 hordót tárolunk, biztosítva ezzel a fokozott állagmegóvást, a gyorsabb és könnyebb kiadást.

- A követelményekkel összhangban csapaterővel megépítésre kerültek, vagy építés alatt vannak a kis és közepes mennyiségű folyékony anyagok táro-

lásához és forgalmazásához szükséges tartály tárolócsoportok, melyek beépülve a készletezés optimálisabb rendjébe, biztosítják az ABC-rendszerű anyagátrolás alapjait. Ezzel megszűnt a szétaprózott tárolás, növekszik a minőségbiztosítás színvonala, javultak a munkakörülmények és csökkent a tevékenységekre fordított idő.

- A külső és belső anyagmozgatáshoz kiválasztottuk a rakodógép típusokat, melyek az MN anyagmozgatás rendszerében elfogadottak és megkezdtek beszerzésüket, rendszerbe állításukat.

- Gazdasági és minőségbiztosítási megfontolásokból bevezettük a repülőhajtóanyag záhonyi átvételét és a csapatokhoz történő közvetlen kiszállítását. Eddig ezt az anyagot raktárakhoz szállítottuk be, majd innen került a csapatokhoz. A bevezetett rendszer eredménye, hogy éves átlagban a beérkező TSz-1 60%-a közvetlenül - a raktári tagozat kihagyásával - a csapatokhoz kerül, így egyéb megtakarítások mellett évenként a raktárakat több száz vagon anyag be- és kitarolási munkáitól mentesítjük. Éves szállítási költségmegtakarítás 1 MFt.

- A munka termelékenységének jelentős emelkedését eredményezte a népgazdasági termékvezeték-hálózat ócsai leágazásának bekötése a KÜZAR technológiai rendszerébe. Az évi 5 ezer tonna benzín csővezetékessé szállítása - a közvetlen anyagi megtakarításon (éves szinten félmillió Ft) túlmenően - csökkent a vasúti gördülőanyag-állomány igénybevitelét, a dolgozók fizikai megterhelését, az elfolyási és párolgási veszteségeket, valamint kizárja az anyagszennyeződés lehetőségét.

- A belső munkafolyamatokkal és műveleti rendszerekkel, az anyagmozgatási és kiserelési tevékenységek követelményeivel összhangban jelentős ütemben végeztük és végezzük a meglévő utaink korszerű burkolását, új utak és burkolt térségek építését, ezzel biztosítva a meglévő és új létesítmények logikai rend szerinti összekapcsolását, a gyorsabb belső szállítást, a szabályozott mozgást, a töltősorok alkalmazásának feltételeit, a KRESZ szerinti biztonságos közlekedést. Az elmúlt 3 évben 38 em² terület korszerű burkolására került sor, ezt jelentős részben csapaterővel végeztük.

- Ebben az évben minden raktárnál befejeztük a hajtóanyagkiadó töltőfrontok megépítését. A kiadófrontokat csapaterővel hoztuk létre a saját tervezésű és rendszerbe állított tábori töltőeszközök alkalmazásával. Ezzel biztosítottuk azt, hogy a raktárak 2-3 óra alatt egy 600 tonnás üzemanyagszállító zászlóalj anyagát képesek zavarmentesen kiadni.

- A korszerű tárolás egyik feltétele a tároló raktáron túl az anyagok célszerűbb kiserelése és csomagolása. Kezdeményezésükre az ipar megkezdte a kenőzsírok jobb csomagolását. Az igényeknek megfelelően megkezdtük és már két éve folytatjuk az egyszeri alkalomra készült 1 literes flakkonos kiserelést, a szélesebb körű kiterjesztést fokozatosan végezzük. Főkolajból és más olajfajtákból az ellátás 70-80%-át már így biztosítjuk. A kiserelési költségek további csökkentése érdekében a KÜZAR bázisán csapaterővel megépítettünk egy flakkonozó üzemeltetést, a technikai színvonal korszerűnek ítéltető. A próbaüzeme megtörtént és eredményes volt. Jelenleg még viszonylag kiképzetlen állománnyal 3 fő 8 órás műszakban 2-3000 flakkon töltését tudja biztosítani. A technológia lehetővé teszi a továbbfejlesztést, a flakkonok lehegesztését. Jelenleg csavarkupakos eljárással dolgozunk. Az üzem előreláthatóan évenként közel félmillió Ft megtakarítást fog eredményezni.

- A tárolási és kiszolgálási folyamatok rendszerében csapaterővel épített modulbarakkok és színek a zárt raktári tárolótér fejlesztését eredményezték. Ennek megfelelően 1977-78. évben 1440 m² zárt és 1960 m² nyitott szín kerül megépítésre raktárainknál. Ezzel megkezdjük a folyószámos alakulatok részére biztosított anyagok, az ellátást szolgáló darabárus cikkek korszerű tárolásba helyezését és az időjárásra érzékeny, stratégiai fontosságú repülő-kenőanyagok szín alá helyezését. A nagyértékű „M” készletű üzemyanyagtechnika tető alá helyezésével fokozzuk a technikai állapot megővését. Az új létesítményekben megkezdjük a korszerűbb rakodólapos, szállítóketreces, maximális térkihasználást biztosító tárolás bevezetését, megteremtve feltételét a gépi anyagmozgatásnak, biztosítva a gyorsabb háborús kivonás feltételeit is.

- A csapathadtáp utasítás követelményeivel, a megváltozott irányítási folyamatokkal összhangban jelentősen korszerűsítettük a raktárak és az ÜEK számvitelét. A raktáraknál létrehozott számviteli részlegek kezében összpontosul minden nyilvántartói és forgalmazói adminisztratív tevékenység. Középre tereltük a csapat- és központi számvitelt egyaránt. A továbbfejlesztés feltételei az elektronikus feldolgozás irányába adottak.

- A fejlesztési célkitűzések megvalósításával összhangban tovább korszerűsödött a szervezeti struktúra, az állománytáblák változása, javaslatunkra megfelelően követte a munkaszervezés és tevékenységi folyamatok változásait.

- Az ellátói, szolgáltatói, termelői, fejlesztési munkákkal összhangban e folyamat részeként az állomány élet- és szolgálati körülményei is kedvezően alakultak. Ennek érdekében számos jelentős nem kifejezetten szakmai jellegű feladat eredményes végrehajtására került sor. A jelentősebbek: a vizsgált időszakban raktárainknál csapaterővel megépült 8 db (70-80 m² alapterületű) szolgálati lakás, 1 db lakás átlagos bokerülési költsége 250 eFt volt. A raktári lakótelepeken a meglévő szolgálati lakások jelentős korszerűsítésére, magasabb komfort megvalósítására került sor, fejlesztettük a lakótelepi úthálózatot. Nagy ütemben folyt az őrzés-védelem korszerűsítése, a szolgálat körülményeinek javítása. Létrehoztuk a korszerű őrzési rendszert, a biztonságosabb őrzés kerítés és világítás feltételeit. Jelentős térvilágítási korszerűsítésre került sor minden raktárnál.

Számos más létesítmény (műhelyek, fegyvernemi raktárak, belső űza. ellátó bázis stb.) került megépítésre. Jelentősen javult a sorállomány életkörülménye, a körletek színvonala, komfortossága, az étkezés kultúrája és választékának bővítése. Magas színvonalú művelődési igényt, szabadidő hasznos eltöltését biztosító KISZ-klubok létrehozására került sor.

Az elmúlt években a fejlesztés, a korszerűsítés, a körülmények változása terén elért szerény eredményekben a végpontokon dolgozók áldozatos, kollektív munkája tükröződik. Az állomány többsége megértette és vállalta a többletmunkákat. A kézzelfogható eredmények már ma is kedvezően hatnak a felelősségérzetre, a szervezethez, az állomány fokozottabb kötődésére, a munkafegyelmre és ez mellett a további előrehaladás legjobb agitátorai. Az állományunk mindinkább érti, hogy a mai teljesítmény az a jövőt is szolgálja.

A munka- és üzemszervezési konferenciával egybekötött bemutató rövid összefoglalása

A konferencia részeként 5 bemutató helyen került sor az 1. ÜZAR-nál megvalósított feladatok gyakorlati megtekintésére.

1. számú bemutatóbely

A tevékenységi folyamatokkal összhangban kialakított és eddig elkészített útrendszerek, a nagy tömegű hajtóanyagok tárolóinak, lefejtő és kiadó technológiáinak bemutatására került sor. A tevékenység részeként a résztvevők üzem közben látták az iparvágányi vagonmozgató berendezést. A vagonok gépi iparvágányi mozgatása eddig lényegében megoldatlan volt. Az alkalmazott import beszerzésű ZAGRO típusú berendezéssel a belső vagonmozgatás biztonságosan megoldható és kielégíti a MÁV és a KÁBESZ követelményeit is. Az eszköz magas műszaki színvonalú, erőforrásaként a raktáraknál alkalmazott DVHM emelővillás targonca használható, 6–8 töltött 70 t-ás tartályvagon mozgatására képes egy időben, használaton kívül az iparvágányról leemelhető, ezt a műveletet az erőforrás DVHM végzi el.

2. számú bemutatóbely

A közepes és kis mennyiségben forgalmazott kenő-, karbantartó anyagok tárolására létrehozott ABC-készlet gazdálkodási követelmények alapját képező tartálycsoport rendszerek és kapcsolódó technológiák, valamint a korszerűsített hordótároló bemutatására került sor. A kapcsolódó feladatok végrehajtása során jelentős földmunkákat kellett elvégezni. A bemutatott korszerű szabadtéri hordótároló az állagmegóvás fejlesztése és fokozott minőségbiztosítás mellett a 200 l-es hordókkal kapcsolatos új folyamatrendszer végpontja. Ennek szerves része a félautomata ADAST töltőberendezéssel ellátott, kellő térburkolású és technológiailag is jól előkészített kiserelő pont. A 200 l-es hordókra vonatkozó új folyamatrendszerben a technikai színvonal emelkedése mellett a munkaidő ráfordítás közel 2/3-dal csökkent.

3. számú bemutatóbely

A fagyállófolyadék keverő és regeneráló üzem, a fáradt és késztermék tároló kiadó rendszerének, a fagyálló kiserelő pont működésének bemutatására került sor. A bemutatóval egy időben az MNHF törzsfőnöke ünnepélyes külsőségek közt avatta fel és adta át rendeltetésének a keverő és regeneráló üzemet. Az üzem magas műszaki színvonalú, képes a szükséges lágyvíz előállítására és az időjárási körülményektől függetlenül üzemeltethető. Teljesítménye egy műszakban, új anyag keverése esetén 20 t, regenerálás esetén 10 t. Az üzem maga is egy jól szervezett, félautomatizált, egybekapcsolt műveletsort képvisel, szép példája a belső munkahely szervezésének.

4. számú bemutatóbely

A csapaterővel megépített modulbarak raktárakban és színben a darabárus kis kiserelésű cikkek korszerűbb készletezési, tárolási rendszerének, a raktáron belüli gépesített anyagmozgatás és rakodás módszereinek bemutatására került sor. A tárolókra jellemző a gyors rakodást biztosító magasított építés és folyamatrendszerben történő célszerű beilleszkedés. A tárolásra jellemző a korszerű csomagolás, a rakodólapos és rakodóketreces tárolás, a maximális térkihasználás. A belső anyagmozgatás folyamata és eszközei összhangban biztosítják a gyorsabb kiadást. A belső anyagmozgatáshoz alkalmazott gyalogvezérlésű elektromos emelővillás targonca, a hidraulikus kézi targonca, a készletező kocsi kombinált alkalmazása biztosítja a magasabb színvonalú munkát.

5. számú bemutatóhely

A PMTA-150 tábori fővonalai csövezeték készlet kialakított új tárolóinak és vasúti szerelvényre történő málházásának bemutatására került sor. Jelentős eredménynek tekinthető a művelet sorhoz szükséges ipszilon alakú új iparvágány, a rakodási úthálózat és térburkolás megépítése. A szervezett gyors rakodás feltételei a jelenlegi létesítményekkel kialakultak.

A bemutatóhelyeken látottak jól tükrözték az 1. ŰZAR eredményeit, azt, hogy a tervek megvalósításában a raktárak között is élen járnak.

Összefoglalva

A konferencián látottak és hallottak igen nagy hatást gyakoroltak a résztvevőkre. Az összefoglalás és hozzászólások alapján a következő lényegesebb megállapítások összegezhetők.

A konferencia a kitűzött cél elérését jól szolgálta. Az üzemanyagszolgálat ezen belül az 1. ŰZAR állománya áldozatos munkával, jó színvonalon reprezentálta a munka- és üzemszervezésben rejlő lehetőségek gyakorlati felhasználását, az ezzel összefüggő párthatározatok és előjárói követelmények helyi megvalósítását.

Új, korszerű – az ellátás hatékonyságát szolgáló – technológiai rendszereket hoztak létre, csökkentették a tevékenységekhez felhasznált munkaidőt, a nehéz fizikai munkák arányát. Elismerésre méltó kezdeti lépéseket tettek a korszerű tárolás megvalósításában, az anyagmozgatás komplex gépesítése terén. Mindezek más tervszerű tevékenységekkel együttesen jól szolgálják a dolgozók munka- és életkörülményeinek javítását.

A konferencia résztvevői egyöntetűen megállapították, hogy a központ határáp egész területén számottevők azok a munka- és üzemszervezésben rejlő tartalékok, melyek pótlólagos befektetés nélkül, vagy átlagos ráfordítással, jobb szervező munkával feltárhatók és az intenzívebb fejlesztés szolgálatába állíthatók. A konferencia és a bemutató tapasztalatait a résztvevők saját területükön az adott politikai, gazdasági közegben a szolgálatok sajátos viszonyai között eredményesen tudják felhasználni.

A konferencia lényeges tapasztalata, hogy a munka- és üzemszervezési célok helyi meghatározása és feladatok végrehajtása csak akkor érheti el teljes célját, ha a gazdasági előnyökkel együtt jól szolgálja a technikai színvonal fejlesztését, az állomány, a dolgozó kollektívák közvetlen érdekeit, az élet- és munkakörülmények javítását.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÜZLEKEDÉS

A laktanyahadtáp kísérleti rendszere

*Dr. K. Tóth Lajos alezredes,
a hadtudományok kandidátusa*

1978-ban az MNHF-ség irányításával néhány helyőrségben LAKTANYA-HADTÁP- (LHTP-) kísérlet került megszervezésre.

A kísérlet végrehajtását minden szinten aktív figyelem, érdeklődés kíséri, eredményes kimenetelét nagy várakozás előzi meg. Érthető ez a jelenség, hiszen egy, a gyakorlati élet által már több évvel ezelőtt felvetett problémakör végérvényes rendezési lehetőségeinek vizsgálatáról van szó, amelynek pozitív eredménye esetén jelentős strukturális változások elé nézünk mind a csapathadtáp békeszervezetében, mind az ellátás, gazdálkodás rendszerében. Ezen túlmenően a téma túlnő a hadtápkereken, összefüggésben és kölcsönhatásban van a néphadsereg csapatainak alaptevékenységével, mindenekelőtt harckészültségével, „M” készségével, továbbá több anyagi, technikai ágazattal, a pénzügyi gazdálkodással és nem utolsósorban pártpolitikai, a mozgalmi és az igazgatási szervek tevékenységével. Ez a körülmény meghatározza a témával kapcsolatos döntés körültekintő és alapos előkészítésének jelentőségét, fontosságát.

A kísérlet első szakaszának témavizsgálata végrehajtásra került. Megfelelő tényadatok állnak rendelkezésre a kísérlet eddigi eredményeinek értékeléséhez, melyek alapul szolgálnak annak megítéléséhez, hogy a kísérlet célok teljesítésében várhatóan milyen végső kimenetellel számolhatunk, milyen irányban kell a kísérleti rendszert fejleszteni, szabályozóit pontosítani, a környezeti kapcsolatokat rendezni.

I.

Az LHTP-kísérlet megszervezésére irányuló törekvés kialakulása

Köztudott, hogy a néphadsereg laktanyáinak több mint 50%-ában kettő vagy több alakulat van elhelyezve, amelyek különböző feltöltöttségű hadtápszervezettel rendelkeznek. Részben a meglévő szervezeti, de főleg a helyi elhelyezési feltételek határozzák meg az egyes alakulatok önálló hadtápgazdálkodásának lehetőségeit. Így a laktanyák zömében általában egy élelmezési és egészségügyi blokk működik, a többi szakágazat vonatkozásában azonban többségben alakulatonként önálló ellátási, gazdálkodási (szállítási) tevékenység folyik. Az élelmezési szolgálat vonatkozásában is tapasztalható olyan jelenség, hogy a tisztí étkedét és a legénységi konyhát más-más alakulat üzemelteti. Hasonló a helyzet a nem hadtáp anyagi, technikai szolgálatok vonatkozásában is.

A kialakult körülmény számos ellentmondás, párhuzamosság, gazdaságtalanság forrása. Ez mutatkozik meg mindenekelőtt a laktanyák anyagi, technikai objektum-rendszerében. Az alakulatok önálló gazdálkodása önálló építési igényeket vetett fel, amelyek megvalósítását a központi beruházások, rekonstrukciók mellett helyi csapatépítkezés útján is szorgalmazták. Ebből adódóan a laktanyákban rendszertelenül épültek a raktárak, műhelyek, telephelyek, üzemanyagtöltő-állomások, stb. Ugyanakkor ezek, de különösen a raktárak kihasználtsági foka általában alacsony. Így az építésükre és fenntartásukra fordított kiadások nincsenek arányban az anyagi, technikai biztosításban betöltött szerepükkel.

Az alakulatonként önállóan szervezett gazdálkodáshoz külön-külön szervezetekre, felszerelésekre, technikai eszközökre van szükség. E vonatkozásban is objektíve általánosan jellemző jelenség az aránytalanság, a szétforgácsoltág, illetve a kihasználatlanság. A szervezeti feltételek terén a helyzet az alakulatok többségénél kedvezőtlen, ezt tovább fokozza a nagymérvű tiszthelyettes hiány. Emellett alakulatonként is differenciáltak a létszámviszonyok. A szétforgácsolt erők, eszközök nehezítik, sőt akadályozzák az ellátás színvonalának javítását, az összességében jó helyi lehetőségek, feltételek hatékony, gazdaságos kihasználásának megvalósítását.

A néphadsereg fejlesztésének mai szakaszában – szocialista társadalmi fejlődésünk követelményeiből adódóan – előtérbe kerültek a gazdálkodás intenzív módszerei. Minden szinten tudatos tevékenységre van szükség a tervszerűség fokozására, a belső erőforrások feltárására, teljes értékű kiaknázására, a gazdaságosság, a takarékoság elveinek érvényesítésére.

A csapatgazdálkodás terén meglevő belső tartalékok feltárása érdekében – mind a végrehajtás, mind a vezetés különböző szintjein – több éve eredményes erőfeszítések folynak. Jelentős lendületet adott ennek a törekvésnek az ún. önálló költségvetési gazdálkodási rendszer bevezetése, mely megnövelte a csapatok anyagi érdekeltségét a rendelkezésre bocsátott költségvetési előirányzat ésszerű, takarékos felhasználásában, a bevételek fokozásában. Az egyes szakágazatok gazdálkodási rendszerében bekövetkezett változások is az ellátás, gazdálkodás színvonalának – az adott lehetőségek jobb kihasználása útján történő – növelését segítik elő.

Mindezek ellenére a csapatgazdálkodás terén még számottevő tartalékaink vannak, melyek kiaknázása – a hatékonyság növekedése mellett – jelentős segítséget nyújthat egyes gondjaink megoldásához is, amelyek mindenekelőtt a csapat-hadtáp szervezeti és létszámviszonyaiban, az erők és eszközök bizonyos fokú szétforgácsoltágában, azaz a ráfordítások és a kihasználtság aránytalanságaiban mutatkoznak meg. E problémakör egyik fontos területe a laktanyákban elhelyezett alakulatok hadtápellátásának szervezetsége, az ehhez szükséges feltételek biztosításának rendje.

Maga az élet, az objektív körülmények vetették fel annak szükségességét, hogy a laktanyán belüli hadtápellátás feladatainak eredményes megoldása, az ellátási színvonal javítása, a belső tartalékok hatékonyabb kiaknázása érdekében az alakulatok egyesítsék erőfeszítéseiket, erőforrásaikat. Mindezek eredményeként a laktanyai hadtápellátás és -gazdálkodás különböző kezdeti formái alakultak ki. Így:

– a laktanyában elhelyezett alakulatok között az egyes szakágazati ellátási és gazdálkodási feladatok megosztása és laktanyaszintű kiterjesztése;

- a legnagyobb ellátó, gazdálkodó szervezethez való utalás, az erők és eszközök egy részének összevonása mellett;
- a két alapváltozatnak különböző - helyi viszonyoknak megfelelően - alakított - formái.

A laktanya-hadtápellátás, -gazdálkodás spontán kialakult kezdeti formái számos helyi eredményeket hoztak, amelyek összhatásaként a felső katonai vezetésben is tudatosult az intézményes megvalósításra irányuló törekvés indokolt-sága, mint az MN hadtáp - állandó harckészültség időszakában történő - fejlesztésének objektív útja, módszere.

II.

Az LHTP kísérleti megszervezésének alapkonceptiója

A csapatok helyi kezdeményezései alapján felgyülemlett gazdag tapasztalatok felhasználásával az MNHF-ség szintjén megfogalmazódott a laktanyahadtáp kísérleti megszervezésének alapkonceptiója. *Ez célul tűzte ki a laktanyában elhelyezett alakulatok olyan hadtápellátási és -gazdálkodási rendszerének kialakítását - az állandó harckészültség időszakában, alapvetően laktanyai körülmények között -, amely az erők és eszközök célszerű koncentrációján, centralizált vezetés és irányítás mellett, egységes folyamatrenden alapszik.*

A rendszer kialakításának legfontosabb kérdéseit az alábbiak képezték:

- a néphadsereg, valamint a hadtáp békeszervezeti, vezetési és irányítási rendszerébe illesztés;
- a háborús szervezeti és működési rendre való gyors átállítás;
- a parancsnoki vezetés, jog- és hatáskör, felelősség érvényesülése;
- a taklanyában elhelyezett különböző alaprendeltetésű alakulatok sajátosságainak és a laktanyai összérdekeknek megfelelő hadtápellátási, -gazdálkodási rendszer, valamint az ezzel kapcsolatos feladatok megoldására hivatott hadtáp-szervezet kialakítása;
- az LHTP és a kapcsolódó szakterületek (anyagi, technikai) ágazatok összhangja.

A jelzett kérdések önmagukban is sejtetik, a téma bonyolult összefüggés-rendszerét, amelynek kibontása, megismerése, kihatásainak feltárása, a problémamegoldás módszereinek, eljárásainak kialakítása, szabályozása nagy körültekintést, alaposítást igényel.

Ezek a tényezők készítették a felső katonai vezetést - az LHTP-rendszerre vonatkozó végleges döntés meghozatala előtt tapasztalatszerzés céljából - néhány laktanyában központilag irányított kísérlet lefolytatásának elrendelésére.

Ennek megfelelően a beindult kísérlet alapvető célja: *keresni az LHTP megszervezésének, működési rendje kialakításának, a néphadsereg szervezeti, vezetési, irányítási rendszerébe illesztésének lehetséges és célszerű módszereit* annak figyelembevételével, hogy maximálisan biztosított legyen a bevont alakulatok háborús felkészítésének, harckészültségének „M”-készségének hadtáp-biztosítása; az alakulatok gyors és zökkenőmentes átváltozásának feltételei; a parancsnoki vezetés, jog- és hatáskör, felelősség érvényesülése; az LHTP és a kapcsolódó területek, szakágazatok tevékenységének összhangja; továbbá az ala-

kulatok, illetve a személyi állomány önzetlen, összerdekének megfelelő hadtáp-ellátása, kiszolgálása.

A kísérleti rendszer megszervezéséhez központilag a legalapvetőbb szervezeti, jogi és működési feltételek kialakítását, valamint a hadtápellátás, -gazdálkodás új viszonyoknak megfelelő követelményeinek és általános rendjére vonatkozó szabályainak meghatározását tartottuk szükségesnek. A szakanyag-gazdálkodás, -ellátás vonatkozásában átfogó újraszabályozás igénye nem merült fel, mivel az érvényben levő rendelkezések LHTP-viszonylatban is értelemszerűen alkalmazhatók, csupán a méretek változtak meg, s ennek megfelelően főleg a helyi végrehajtás, vezetés, irányítás rendjének, módszereinek fejlesztésére kellett fokozottabb figyelmet fordítani.

Egyik alapvető kérdés volt az LHTP-nek a csapatok szervezeti és parancsnoki vezetési rendszerébe illesztése. A megoldás kínálkozó, célszerű lehetőségét a LAKTANYAPARANCSNOKI RENDSZER adta.

A Szolgálati Szabályzat a laktanyaparancsnoki (LPK-) funkció feladatai között (a 276. pontban) jelenleg is meghatározza a laktanya-gazdálkodás irányítását. E vonatkozásban azonban még az LPK-funkció tartalma, érvényesülésének feltételei, gyakorlati módszerei kevésbé alakultak ki, a szakmai rendelkezések sem határoznak meg (az elhelyezési szolgálat kivételével) az LPK részére ilyen jellegű jog- és hatáskört. Az LHTP-rendszer az első kísérlet az LPK-gazdálkodást irányító funkciójának szélesebb területen történő aktivizálására, tartalmának, feladatainak, s az ehhez fűződő jog- és hatáskör kialakítására.

Az LHTP szervezetének kialakítása olyan követelmények alapján történt, hogy az:

- szervesen illeszkedjen a csapatok szervezeti rendszerébe;
- feleljen meg a csapathadtáp kialakult működési, vezetési és irányítási rendjének;
- teremtsen kedvező feltételeket a laktanyai elhelyezés körülményei között az alakulatok folyamatos, magas szintű hadtápellátásának megvalósításához, figyelembe véve azok rendeltetésükkel összefüggő sajátos feladataikat; továbbá, hogy
- biztosítottak legyenek az alakulatok HKSZ-e, „M”-készsége hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok megoldásának, az „M”-hadtápszervezetek gyors megalakításának feltételei.

Az LHTP-k szervezetének kialakítását ugyanakkor meghatározzák:

- az adott laktanyában elhelyezett alakulatok fegyvernemi jellege, száma, nagyságrendje, szervezeti feltöltöttsége, készenléti foka;
- az LHTP-re háruló ellátási, gazdálkodási, szállítási feladatok volumene, helyi sajátosságai;
- a laktanyai elhelyezés kialakult körülményei, feltételei.

A vázolt követelményeket és feltételeket, körülményeket figyelembe véve az LHTP-k szervezeti kialakítási módszereinek alábbi típus-változataival számolunk:

- egy nagyobb alakulat erős hadtápszervezeti bázisán, annak a többi alakulatok hadtápállományával való indokolt mérvű megerősítésével;
- több kisebb alakulat hadtápállományának egységes LHTP-szervezetbe vonásával.

Az így kialakuló LHTP-szervezetet a laktanyaparancsnokságot ellátó alakulat szervezeti keretei közé célszerű sorolni. Ez biztosítja:

- az LHTP-parancsnoki vezetését az LPK által, s ezúton az egyszemélyi parancsnoki követelmény és felelősség érvényesülését, a laktanyai keretek között;
- az LHTP-nek a csapatok szervezeti és irányítási rendszerébe illesztését;
- a csapatgazdálkodás érvényes rendelkezéseinek, szabályainak töretlen alkalmazását és az új körülményeknek megfelelő adaptálását;
- az LHTP szervezeti keretei között a békeellátást és a háborús felkészítést szolgáló funkció és tevékenység egységét, összhangját.

Az LHTP-k tehát olyan, az állandó harcászaltság időszakában működő, sajátos szervezetként értelmezzük, amely rugalmas feltételeket teremt egyben az alakulatok alaprendeltetésével kapcsolatos felkészítést szolgáló hadtápbiztosítási feladatok maradéktalan megoldásához, valamint a háborús működési, ellátási rendszerre történő, követelményeknek megfelelő átállás gyors és zökkenőmentes végrehajtásához.

Ennek megvalósítása - megítélésünk szerint - az LHTP személyi állományának kettős - béke („B”) és „M” - beosztásának meghatározásával, s az ezekkel kapcsolatos feladatok egyszemélyben történő ellátásának követelményével biztosítható. A megoldás természetesen nem újkeletű, hisz a hadseregben általában mindenkinek kettős, „B”- és „M”-beosztása van. Újszerű a kérdésben, hogy az LHTP-rendszerben a két beosztás:

- az állomány egy jelentős részénél külön-külön szervezeti keretek között, egymástól eltérő alárendeltségi viszonyban realizálódik;
- esetleg eltérhet egymástól, szűkebb vagy szélesebb feladatköröket tartalmazhat.

Az újszerűség egyben az eddigieknél fokozottabb követelményeket is támaszt az LHTP személyi állománya „B”- és „M”-beosztása ellátási feltételeinek biztosítása, illetve az azokkal kapcsolatos feladatok végrehajtása terén.

Az LHTP rendszerbe állításának egyik sarkalatos kérdése a parancsnoki vezetés, jog- és hatáskör, valamint felelősség további érvényesülésének biztosítása. E vonatkozásban két parancsnoki funkciót kell vizsgálni, így

- a laktanyaparancsnokit és
- az alakulatparancsnokit.

Mint már korábban szó volt róla, a néphadsereg csapatvezetési rendszere alapvetően az alakulatok élén álló egyszemélyi parancsnokra épül, a laktanya- és a helyőrségparancsnoki rendszerben az ellátás, gazdálkodás irányításával kapcsolatos feladatok, jog- és hatáskörök erősen korlátozott mértékben jelentkeznek, érvényesülnek.

A laktanyaparancsnoki funkció keretében újszerűen jelentkező főbb kérdések:

- az LPK személyes felelőssége az alárendeltségébe nem tartozó, önállóan tevékenykedő alakulatok hadtápellátásáért, az ellátás biztosításával kapcsolatos feladatok megoldása, a hatékony, takarékos laktanyaérendű gazdálkodás megvalósítása terén támasztott követelmények érvényesítését szolgáló jog- és hatáskörök biztosítása;
- az LPK és az alakulatparancsnokok viszonya, együttműködése;

- az alakulatok alaprendeltetésével, felkészítésével és a laktanyai keretek közötti tevékenységével kapcsolatos feladatok, valamint az LHTP-ellátási, -biztosítási feladatok összehangolása;

- a laktanya-hadtápgazdálkodás szervezése, irányítása.

A hadtápgazdálkodást nem folytató, utalt alakulatparancsnokok vonatkozásában - a dolog természeténél fogva - az eddigi, közvetlenül személyükhöz fűződő gazdálkodási jog- és hatáskör egy jelentős részének beszűkülésével kell számolni, továbbá a hadtápállományuk feletti közvetlen rendelkezési jogukat is elvesztik. Ilyen körülmények között újszerűen merül fel az egyszemélyi parancsnoki felelősség érvényesítési feltételeinek biztosítása.

A néphadseregben jelenleg is számos olyan alakulat van, amely nem, vagy csak egyes ágazatok vonatkozásában folytat önálló gazdálkodást, így ellátásuk részben, vagy egészében utalás útján van megoldva. Lényegében tehát nem egy ismeretlen helyzettel állunk szemben, e vonatkozásban is vannak tapasztalataink az egyszemélyi parancsnoki felelősség, jog- és hatáskör érvényesítési lehetőségeit illetően. Az LHTP-rendszer bevezetésével azonban egy nagymértékű átrendeződéssel kell számolni a gazdálkodó és nem-gazdálkodó alakulatok számát tekintve. Laktanyánként lesz egy-egy alakulat, amely önálló hadtápgazdálkodást folytat, a többi alakulat ellátása utalással történik. Laktanyai viszonylatban tehát egy alakulathoz koncentrálódik a hadtápgazdálkodás, így nő az utalt alakulatok száma. Következésképpen míg a jelen helyzetben az utaltság viszonylag nem általánosítható, s egy-egy ágazatban is differenciált megosztásban jelentkezik, addig az LHTP-rendszer fokozatos kiterjesztésével jelentős számban megnövekszik (a több alakulatot magába foglaló laktanyák viszonylatában az utalt alakulatok száma mintegy 70% lesz). Mindez indokolja, hogy behatóan vizsgáljuk az ellátásra utalt önálló alakulatparancsnokok felelősségének, jog- és hatáskörének érvényesítési feltételeit biztosító kérdéseket.

A problémamegoldás célszerű lehetőségét a laktanyában elhelyezett alakulatok parancsnokainak részvételével kialakított ún. LAKTANYAGAZDÁLKODÁSI ÉS -ÉPÍTÉSI BIZOTTSÁG megszervezésében és működésének szabályozásában látjuk.

A laktanyagazdálkodási és -építési bizottság (LGÉB) képezheti azt a fórumot, amelynek keretében a laktanyában elhelyezett alakulatok parancsnokai képviselik alakulatuk érdekeit a hadtápellátás, -gazdálkodás kérdéseiben, felügyeletet látnak el a laktanyai összérdekek teljesértékű érvényesülését illetően, érvényesítik követelményeiket, érvényt szereznek jogaiknak. Ugyanakkor az LGÉB működése teremthet megfelelő alapot a laktanyaparancsnok számára is - a hadtápgazdálkodás terén - az összlaktanya érdekű egyszemélyi vezetés, irányítás hatékony megvalósításához.

Az LHTP-rendszer megszervezésére kialakított koncepcióban foglalt elvek gyakorlati érvényesülésének konkrét formáit, módszereit a kísérletnek kell kimunkálni és feltárni mindazokat az összefüggéseket, hatásokat, amelyeket enélkül kevésbé vagyunk képesek érzékelni és megoldásukról komplex módon gondoskodni. A kísérlet eddigi szakaszában számos ilyen jellegű kérdésben szerezünk tapasztalatot, amelyek részben megerősítik a kialakított elgondolások helyességét, részben ráirányították figyelmünket a további tennivalókra.

III.

Az LHTP kísérleti rendszere

Az LHTP kísérleti rendszerének kialakítása a jóváhagyott elgondolásban rögzített koncepciónak megfelelően, a néphadseregben érvényes szervezési elvek, normák, valamint az alapszabályzatok, rendelkezések követelményei, előírásai figyelembevételével történt.

A laktanyahadtáp fogalma: az LHTP a laktanyában elhelyezett alakulatok (szervek) hadtáp anyagi ellátására, kiszolgálására, egészségügyi ellátására, az ellátással összefüggő anyagi szállítások végrehajtására, valamint a laktanyagazdálkodás számvitelére hivatott szervezet. Alapvetően feladatát képezi:

– a laktanyai elhelyezés körülményei közötti hadtáp anyagi, egészségügyi ellátási, szállítási feladatok megoldása;

– az alakulatok harckészültségének, mozgósításának hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok közül – az alakulatok tervei alapján és közreműködésével – a szükséges anyagi eszközök igénylése, megalakítása, készletezése, tárolása, frissítése, karbantartása, nyilvántartása;

– az alakulatok kiképzése, gyakorlatai, rendezvényei hadtáp anyagi, egészségügyi feltételeinek biztosítása.

Az LHTP szervezeti létrehozásának alapját, a laktanyában elhelyezett alakulatok béke-hadtápállományá képezte. Az LHTP központilag meghatározott szervezete lényegében a csapathadtáp szervezeti struktúráját követi.

Az LHTP élén állnak, az LPK közvetlen alárendeltségében:

– a laktanyaparancsnok hadtáphelyettese (LPK HTPH), valamint

– a laktanya egészségügyi szolgálat főnöke.

Az LHTP szervezetébe tartoznak:

– a hadtáptörzs,

– a Csapat Számviteli Részleg,

– az ellátó század (szállító szakasz, ellátó szakasz, élm. elló. szakasz, raktárak),

– segélyhely,

– a tiszti étkeзде.

Az LHTP szervezetének belső struktúráját, létszámát a laktanya-hadtápellátási feladatainak nagyságrendje, az alakulatok alaprendeltetésével összefüggő sajátos ellátási, biztosítási feladatok, valamint a laktanyai elhelyezési és egyéb helyi körülmények határozzák meg:

A laktanyákban rendelkezésre álló hadtáp beosztásoktól függően általában lehetőség nyílt arra, hogy a vezetés, végrehajtás személyi feltételeit mindenütt javítsuk:

– a szolgálatiág-főnökök (-vezetők) mellé szakmai segítőköt (helyetteseket) szervezzünk;

– a raktárvezetők alárendeltségében raktárrészleg-vezetőket (fehérműrak-tár-vezetőt, úza. feltöltőállomás-parancsnokot) hozunk létre;

– szállító diszpécser tiszthelyettesi (tisztesi) beosztást rendszeresítsünk;

– erős ételmezési ellátó szakaszt alakítsunk ki;

– a laktanyai csapatrendelő egészségügyi szakszemélyzetét növeljük.

Az LHTP vezető és végrehajtó állományának konkrét kijelölését, megbízását, beosztásba helyezését – a kísérleti állománytáblákban meghatározottak szerint – az LPK-k az utalt alakulatok parancsnokaival együttműködésben, az előljáró parancsnokok jóváhagyásával végezték.

A kísérlet időszakára az LHTP-be az utalt alakulatoktól kijelölt hadtáp-állomány „vezénylés”-es módszerrel került átcsoportosításra. Ez a körülmény természetesen magában hordta azokat az ellentmondásokat, problémákat, amelyek alapvetően a végleges rendezés során oldhatók meg. Ilyenek például:

- a személyi állomány illetményét továbbra is eredeti alakulata „B”-állománytáblájában meghatározott beosztási illetményfokozat szerint kapja;
- a személyi minősítéseket az állományilletékes alakulatparancsnokok végzik, dicséretet, jutalmat is tőlük kapják;
- a személyi állomány után illetményes, nem hadtáp ellátási normák felszámítása továbbra is az állományilletékes alakulatnál történik.

Az ezekből adódó problémákkal a kísérleti rendszer kialakítása során a felső vezetés tudatosan számolt. Ezek csak megerősítik az LHTP-rendszer végleges bevezetésére vonatkozó döntés időszerűségét. Csak jogilag teljeskörűen rendezett gazdálkodási rendszertől lehet elvárni a célkitűzéseknek megfelelő teljesítmény, hatékonyság elérését.

Az LHTP szervezetébe olyan erők bevonását terveztük, amelyek – a szervezésre vonatkozó elvek figyelembevételével – megítélésünk szerint szükségesek az ellátási, gazdálkodási feladatok megoldásához. Emellett számításba kellett venni azokat az erőket is, amelyek szükségesek az alakulatok keretei között ellátandó sajátos feladatok végrehajtásához.

Ennek tükrében az LHTP szervezetének kialakítása mellett az alakulatoknál egyrészt konkrét feladattal maradtak vissza személyek (pl. PK HTPH-k), másrészt, akik bevonására az LHTP-be – az akkori megítélés szerint – nem volt szükség. Emellett biztosítottuk az LPK-k részére azt a lehetőséget, hogy a kísérlet folyamán, a jelentkező feladatok tükrében, a visszamaradó állományból szükség szerint vonjanak be erőket időszakosan, vagy hosszabb távon. Ez rugalmas lehetőséget nyújtott arra, hogy a szervezeti kialakítás terén, az ez irányú tapasztalatlanságból adódó hiányosságokat helyileg kiküszöböljék.

Az utalt alakulatoknál visszahagyásra kerültek a PK HTPH-k azzal a feladattal, hogy:

- szervezzék és irányítsák alakulataik harckészültségének, mozgósításának, továbbá a csapatgyakorlatok és más csapatmegmozdulások hadtápbiztosítását; a hadtáp felkészítését;
- biztosítsák alakulatuk érdekképviselőjét a laktanyahadtápnál;
- működjenek együtt az LHTP-vel a közös feladatokban;
- lássák el alakulatuk vonatkozásában a belső ellenőrzést.

Az LHTP szervezeti létrehozásával számottevő erő koncentrált az LPK és az LPK HTPH kezében a laktanyaméretű hadtáp-ellátási feladatok megoldásához. Ennek megfelelően a korábban alakulatonként szervezett ellátási ágazatok tevékenysége, valamint anyagi, technikai, pénzügyi eszközei alapvetően összevonásra kerültek.

Az LHTP-k kidolgozták a tevékenységük alapját képező terveket, okmányokat, intézkedéseket és megkezdték az új körülményeknek megfelelő működési, gazdálkodási, ellátási, tárolási, számviteli folyamattrend kialakítását. Mindez

természetesen nem ment máról holnapra. Emellett mindenekelőt folyamatosan biztosítani kellett a kiképzési, felkészítési feladatok, gyakorlatok végrehajtását. Meg kellett oldani az LHTP állományának felkészítését, összekovácsolását, valamint sok belső nehézséggel, gondnal kellett megküzdeni (a helyi szemlélet formálása, kezdeti elégedetlenségek, meg nem értések felszámolása stb.). Meghatározó volt az átállást illetően az a körülmény, hogy a laktanyában, a korábbi évek során milyen belső ellátási, gazdálkodási rend alakult ki, milyen gyökere, múltja volt az összevont gazdálkodási rendszernek.

A laktanya-hadtápgazdálkodás megszervezésének és bonyolításának alapját az önálló költségvetési gazdálkodásra, ezen belül a szakanyag-gazdálkodásra érvényes rendelkezések képezik, az összevonással kialakult új körülményeknek megfelelően:

- a hadtápiellátásokat, anyagi és szolgáltatási szükségleteket, költségvetési előirányzatokat valamennyi alakulatra vonatkozóan összeállított felszámítási alapoknak (létszámoknak, technikának) és jogcímeknek megfelelően kell tervezni;
- egységes készletgazdálkodási rendet kell kialakítani, amely azt jelenti, hogy az alakulatnál levő hadtápanyagok egységes laktanyakészletet képeznek, ennek megfelelően kell kezelni, tárolni, nyilvántartani, elszámolni;
- a laktanyában elhelyezett alakulatok ellátására egységes „ellátási terv”-et kell készíteni, figyelembe véve az alakulatok sajátosságaiból adódó követelményeket, igényeket.

A fentiekén túlmenően az LHTP egységes tervet készít:

- az alakulatok érdekeit szolgáló, hatáskörébe utalt, HKSZ- és „M”-hadtápbiztosítási feladatokra; az utalt alakulatok hadtáp személyi állománya visszabiztosítására;
- az éves és havi feladatok végrehajtására, az utalt alakulatokkal összehangoltan;
- a laktanyaérdekű, valamint az utalt alakulatok ellátását szolgáló szállításokra;
- a gazdálkodás és az anyagi készletek meglétének belső ellenőrzésére, leltározására;
- a hadtápkiképzés, -felkészítés végrehajtására;
- a laktanya-egészségügyi biztosításának végrehajtására.

Egyik legnehezebb feladat volt az LHTP-rendszer környezetbe történő beillesztésének, a más szakterületekkel, a katonai igazgatási, a mozgalmi, a politikai rendszer egészével való kapcsolat és összefüggés megoldása, központi és helyi szabályozása. E vonatkozásban a legalapvetőbb feltételek központilag történt biztosítása mellett, a kísérlettől várjuk a minden részletre kiterjedő problémafelvetéseket.

IV.

Az LHTP-kísérlet első évi főbb tapasztalatai

Az LHTP kísérleti rendszer eredményességének megítélése, valamint a fejlesztés és a további kiszélesítésre való törekvés szempontjából meghatározó szerepet tölt be a csapatok különböző szintű parancsnokainak, különösen az ellátó és az utalt alakulatparancsnokoknak állásfoglalása a kérdésben. Rendkívül meggyőző, hogy a témavizsgálat során elhangzott jelentéseikben mind a kísérletet

vezető laktanyaparancsnokok, mind az utalt alakulatparancsnokok – kivétel nélkül, egybehangzóan – a laktanya valamennyi alakulatára kiterjedő, összevont hadtápellátás és gazdálkodás megszervezésének célszerűségéről, a hatékonyságot, a gazdaságosságot, az ellátás színvonalát javító módszeréről, a működés kedvező szervezeti és tárgyi feltételeit javító körülményeiről nyilatkoztak, s a kísérleti rendszer további tökéletesítési kérdéseire rámutatva, *állást foglaltak az LHTP szervezetszerű kialakítására irányuló központi törekvés helyessége, szükségessége, és a katonai gyakorlatban való realizálás lehetősége mellett.* Jelentéseik a kiemelt kérdésekben az alábbiakat támasztották alá:

– az LHTP-rendszer összhangban van a csapatok magas szintű harckészültségének, „M”-készségének biztosítására vonatkozó követelményekkel; továbbra is normaidőre végrehajtható az összevont hadtáp személyi állomány riasztása, visszabiztosítása, szervezeten megoldott az alakulatok hadtápbiztosításával, különválásával, a hadtáp felkészítésével kapcsolatos feladatok tervezése, szervezése, végrehajtása, sőt e vonatkozásban is kedvezőbb feltételek alakultak ki;

– az LHTP-rendszer szervesen beilleszthető a katonai igazgatás, parancsnoki vezetés, a pártpolitikai, mozgalmi tevékenység, valamint a csapatgazdálkodás rendszerébe;

– a hadtápellátás és -gazdálkodás szervezéséhez, végrehajtásához kedvezőbb szervezeti, anyagi, technikai, elhelyezési és pénzügyi feltételek jöttek létre; jobban érvényesülnek a hatékonyság, a gazdaságosság, a takarékoság követelményei;

– az összevont ellátás és gazdálkodás keretein belül is megfelelő módon érvényesíthetők az egyszemélyi parancsnoki felelősség elvével összefüggő követelmények, parancsnoki jog- és hatáskörök; az alakulatok hadtápellátásának színvonalában további javulás következett be.

A csapatok előjáró szervei, valamint az MNHF-ség által végrehajtott témavizsgálatok megállapításai megerősítik a kísérleti rendszer működésének kezdeti eredményességét, jó irányú fejlődését, mely alapvetően tükrözi a kitűzött célok megvalósulását, mutatja a hatékonyság, a gazdaságosság, az ésszerűség mutatóinak fokozatos növekedését. A tapasztalt fogyatékoságok, problémák, gondok elsősorban azzal függnek össze, hogy ez időben még nem történt meg teljesértékűen a rendszer működésének komplett jogi szabályozása, az MN igazgatási, vezetési, működési rendszerébe illesztése. A végrehajtásban mutatkozó negatívumok lényegében azonosak a csapathadtáp-ellátás, -gazdálkodás általános problémáival, így nem az LHTP-rendszerrel függnek össze.

Az LHTP kialakított szervezeti alapjaiban megfelelnek a laktanyaszintű ellátás, gazdálkodás követelményeinek. Egyes feladatok ellátásához a szervezeti erősítés indokolt (szakácsok, gépkocsivezetők).

Néhány LHTP szervezetében tükröződik az a körülmény, hogy a szervezeti kialakítás kereteit az adott laktanyában meglévő hadtápállomány határozta meg, így az egységes elvek érvényesítésére, illetve a jelentkező összhadtáp-feladatoknak megfelelő szervezet kialakítására nem minden vonatkozásban volt lehetőség.

Negatívan befolyásolja az LHTP-k működését a helyenként jelentős nagyságrendű tiszthelyettesi hiány, feltöltetlenség, bár e vonatkozásban az összevonás a korábbinál jóval kedvezőbb helyzetet hozott létre.

Az új körülményeknek megfelelően formálódott az LPK-k hadtápellátást,

-gazdálkodást vezető, irányító módszere. Az LPH-munkában nagyobb teret kapott a laktanya-hadtápgazdálkodás szervezése, irányítása, az ellátási, biztosítási feladatok, követelmények összehangolása az alakulatok parancsnokaival. Ennek fórumaként általában megszervezték és rendszeressé tették az LGÉB működését. A továbbiakban arra van szükség, hogy fokozzák az LGÉB tevékenységének hatékonyságát. Ennek feltételeit a működésre vonatkozó egységes, központi szabályozással is biztosítani kell.

Az LTHP megszervezésére, működésére meghatározott követelmények, szabályok a gyakorlatban megfelelően érvényesülnek, s a feladatok ellátásához megbízható alapot, keretet képeznek. Egyes kérdésekben a továbbfejlesztés, a pontosítás, a tapasztalatoknak megfelelő módosítás igénye indokolt.

A laktanyacentrikus ellátási, gazdálkodási rendszer megvalósítása – kezdeti szakaszában is – mérhető, kézzelfogható gazdaságossági, hatékonysági eredményeket hozott. Ezek teljesebbértékű kibontakoztatása, a belső tartalékok kiaknázása a rendszer megszilárdulásának, intézményesítésének függvénye. E vonatkozásban különösen jelentősnek ígérkezik a rendszer más szakterületekkel együtt (pl. laktanya-elhelyezési szolgálat stb.) értelmezett bázisán hosszabb távon várható gazdaságossági tényezők realizálódása. Az „egy gazda” irányításával, az összes érdekelt parancsnok bevonásával, ezek szakmai igényeinek figyelembevételével szervezett döntéselőkészítő tevékenység megvalósításával folyó ellátási, gazdálkodási, építési tevékenység számos indokolatlan párhuzamosság, gazdaságtalanság, ellentmondás, probléma megszüntetésének lehetőségét biztosítja. Ennek jelei mutatkoznak meg többek között a laktanyák belső anyagi eszköz-tárolási rendszerének beindult korszerűsítése, a tárolás technológiájának tökéletesítése terén, mely számottevő tárolótér-felszabadulással jár, miközben célszerűen növelhető a helyszínen megalakítható készletek szintje. Hasonló gazdaságossági eredmények mutathatók ki az erők és eszközök összevonásával szervezett különböző munkafolyamatokban, a szállítási feladatok összehangolt végrehajtásában, a szállítóeszközök kibaszaltsági mutatóinak növelésében, a korszerű technikai eszközök alkalmazásában.

Kiemelt jelentőséggel bír, hogy a laktanya (és távlataiban a helyőrségi) csapatrendelő kialakításával számottevő mértékben javul a személyi állomány gyógyító-megelőző ellátásának lehetősége, létrejönnek az általános orvosi ellátásnak fokozatosan *általános szakorvosi szintre* emelési (a korszerű és helyi viszonylatban is jól kihasználható gyógydiagnosztikai, terápiás eszközök alkalmazási) feltételei, mind a laktanyában, mind a helyőrségben (kisebb – 20–25 km-es – körzetben) elhelyezett alakulatokat, kislétszámú alegységeket, szerveket érintően.

Az LHTP-rendszer kialakítása a vezetés, irányítás új módszereinek kifejlesztését igényli az előljáró szervek részéről is. E vonatkozásban megfelelő törekvések jelei tapasztalhatók, azonban a teljeskörű számbavétel csak a rendszer további kiterjesztésével, általánossá válásával történhet meg minden szinten. Több kezdeti probléma volt tapasztalható olyan laktanya esetében, amelynél az alakulatok egymástól eltérő előljárói alárendeltségi viszonyban állnak. Ilyen esetekben fokozott figyelmet kell fordítani az előljáró szervek közötti együttműködésre, az LHTP-t érintő feladatok közös összehangolására mind parancsnoki, mind szakmai vonatkozásban.

Az LHTP-rendszerben megnövekedtek, bonyolultabbá váltak mind az

LPK-, mind az LPK HTPH-vezetés, -irányítás feladatai, növekedett a személyükre háruló felelősség, gond. Az LPK-i funkció ellátásának szervezeti feltételeit illetően problémák mutatkoznak, ahol ezt a beosztást zászlóalj szintű parancsnokok töltik be. Indokoltnak tartjuk azt is, hogy ilyen esetekben az LKP-funkcióhoz fűződő parancsnoki szintet, jog- és hatáskört ezredparancsnokira célszerű növelni, egyéb tekintetben is méltányolni a funkció ellátásával kapcsolatos terheltséget, felelősséget.

Indokoltnak tartjuk az LPK HTPH-ekre háruló megnövekedett szervező, irányító, ellenőrző feladatok megoldásához a megfelelő szervezeti feltételek biztosítását. Jelenleg ezen a téren található a szervezeti struktúra legszűkebb keresztmetszete, amely az összevonással egyáltalán nem bővült.

Az alakulatoknál visszahagyott PK HTPH-k általában az elvárásoknak megfelelően oldják meg azokat a feladatokat, amelyek az új körülmények között személyükre hárulnak. Általános tapasztalat azonban, hogy ezek a feladatok munkaidejüknek mintegy 25–30%-át köti le, szabad kapacitásukban a parancsnokok más (nem hadtáp) jellegű feladatok ellátásával foglalkoztatják őket. (Ezek között sajnos olyanok is vannak, amelyek sértőleg hatnak PK-helyettesi mivoltukra.) Meggondolás tárgyát kell képezze személyüknek fokozottabb és szervezett formában történő bevonása az LHTP tevékenységével kapcsolatos szervező, irányító, ellenőrző feladatok megoldásába.

Az LHTP szervezetébe be nem vont, visszahagyott hadtáp személyi állomány foglalkoztatásáról az alakulatparancsnokok és PK HTPH-k gondoskodtak. Egyrészüket az LHTP-nál mutatkozó szervezeti feszültségek feloldása érdekében helyileg időszakosan vagy tartósan vezényelték az LHTP-hez. Ilyen értelemben a gyakorlati élet is tovább szelektálta az állományarányokat, így ténylegesen is kimutatható az alakulatoknál visszahagyható létszám. A továbbiakban alakulatonként külön-külön vizsgálendő a visszahagyás szükségessége, az esetleges keretcsökkentés, átcsoportosítás lehetősége, a napi feladatok ellátását, illetve a HKSZ-, „M”-készség biztosításának követelményét figyelembe véve.

V.

A kísérleti rendszer továbbfejlesztése

A kísérlet összegezett tapasztalatai, a lefolytatott vizsgálatok megállapításai alapján úgy ítélni lehet, hogy a kijelölt laktanyákban, a csapathadtápok személyi állományának célszerű összevonásával kialakított és megszervezett LHTP-rendszer alapjaiban megfelel a felső vezetés által meghatározott követelményeknek, illetve annak megfelelő irányban fejlődik, megszilárdulásuk, teljes körű kibontakozásuk hatékonyan fogja szolgálni az alakulatok harc-készségének, „M”-készségének, felkészítésének, hadtápbiztosítását, valamint a laktanyai tevékenység, a személyi állomány élet- és munkakörülményei, hadtáp anyagi, egészségügyi ellátását, kiszolgálását. Megítélésünk szerint a szerzett alapvetően pozitív tapasztalatok – a még meglévő, a rendszer továbbfejlesztése keretében megoldható, kiküszöbölhető fogyatékoságok figyelembevételével – összességében megfelelő bázisul szolgálnak a végleges rendszerbe állításhoz szükséges felső szintű döntés alapos előkészítéséhez.

A kísérleti rendszer továbbfejlesztése érdekében a fő figyelmet az alábbi főbb kérdésekre indokolt fordítani:

- az LHTP-nak a katonai igazgatás, a csapatvezetés, -irányítás rendszerébe illesztése, továbbá a pártpolitikai és mozgalmi szervek, valamint a kapcsolódó többi szakágazatok rendszerével való összhang, kapcsolat megteremtése;
- a háborús szervezeti és működési rendre való gyors és zökkenőmentes átállítás feltételeinek további javítása;
- a parancsnoki vezetés, jog- és hatáskör megfelelő érvényesülési feltételeinek biztosítása;
- az LHTP szervezeti struktúrájának, valamint
- a gazdálkodás rendjére kialakított szabályozás tökéletesítése.

Gondolatok a laktanyahadtápról

Pálinkó Károly őrnagy

A csapatgazdálkodás korszerűsítése, rajta keresztül a személyi állomány életszínvonalának a társadalmi és szolgálati követelményekhez, jogos igényekhez igazodó fejlesztése, és az elvárásoknak mind jobban megfelelő kielégítése; a katonai-szolgálati környezet tudatot és jellemet formáló tulajdonságának általános elfogadása, az e területen meglévő nagy lehetőségek céljainak szolgálataiba állítása; a harcászati-, kiképzési feladatok végrehajtásának színvonalára (eredmények) és az emberekről való gondoskodás (ellátás-kiszolgálás minősége) összefüggésének megbízható megértése, a két terület párhuzamos javítása a parancsnoki munka igen rangos részét képezi, megköveteli a csapathadtáp szervezetekben és a hadtápgazdálkodásban meglévő – jelentős – belső tartalékok feltárását, céltudatos-hatékony hasznosítását.

A hatékonyság növelésének, a belső tartalékok és helyi erőforrások feltárásának napjainkban két alapvető, egymástól jól elkülöníthető – nagyobb ráfordítások nélkül is megvalósítható – területe van. Ezek:

1. A békeellátó csapathadtáp szervezetek korszerűsítése, az önállóságot szimbolizáló htp. erők és eszközök laktanya (helyőrség) szintű összevonása a teljesítőképesség optimális hasznosítása, az arányos teherviselés biztosítása és az egységes vezetés feltételeinek megteremtése céljából.

2. Az anyagi-technikai-pénzügyi eszközök, belső tartalékok és helyi erőforrások céltudatos, gazdaságos, pazarlástól és öncélúságtól mentes, koncentrált felhasználása és hasznosítása az egység szintű hadtápgazdálkodás teljesítőképességének fokozása céljából.

A két terület lehetőségeinek kihasználtságát, hasznosítását elemezve megállapítható, hogy napjainkban a hadtápgazdálkodásban levő, belső tartalékok hasznosítása (bár koránt sem teljesértékű) megelőzte a csapathadtáp alegységek szervezetében rejlő teljesítőképesség kihasználtságát. Az egyensúly átmeneti megbillenése zavarja az ellátás fejlődését, akadályozza a gazdálkodási tartalékok ütemesebb hasznosítását; állandósulása pedig veszélyeztetné az utóbbi 8–10 évben elért fejlődés irányának és ütemének tartását.

1. A laktanyahadtápok létrehozásának követelményei

A laktanyahadtápok kísérleti jellegű létrehozására és működtetésének megkezdésére egy általánosan felfelé ívelő fejlődési szakasz (amely az új gazdaság-

irányítási rendszerrel kezdődött) második felében került sor. Ennek az időszaknak a legfontosabb sajátosságai:

- szilárd alapokon nyugszik a csapatok mozgósításának és magasabb harc-készültségbe helyezésének hadtápbiztosítása; a csapathadtápok harckészültsége azonos szintű a csapatok harokészültségével, vagy azt szorosan megközelíti. Az alaplendeletrésből adódó feladataink megkezdéséhez és eredményes folytatásához szükséges állomány, anyagi-technikai eszközök folyamatos - hadihasználató állapotban - rendelkezésre állnak;

- jelentős eredmények születtek a csapatok kiképzési feladatai (laktanyai és tábori) hadtápbiztosításában, a hadtápszervezetek csapataik feladataira épített gyakoroltatásában. A csapatgyakorlatokon is biztosítva van a jóminőségű, kalória és tápanyagdús hideg-meleg ételmeleg ellátás, a melegítő ital, ezek általában eljutnak az önálló feladatokat teljesítő egyes katonákhoz vagy kis alegységekhez is. Erőfeszítések árán is biztosított a gyakorló katonák időjáráshoz alkalmazkodó tábori pihentetése, a ruhacseré és szárítás, továbbá a melegezés feltétele. Felgyorsult a harc- és gépjárművek harc alatti üzemanyag feltöltésének üteme; általánossá vált a hadtáp tagozatok közötti tömeges anyagszállítás, átadás-átvétel, az után- és hátraszállítás; kialakult a sebesült ellátás és kiürítés - háborús helyzetet tükrözö - gyakoroltatásának rendszere, módszere;

- a hadtápgazdálkodás minden területét átfogó, kiemelkedő eredményeket értünk el a csapatgazdálkodás fejlesztésében. Megszilárdult, átgondoltabb és feladatra méretezettebb lett - különösen az önálló gazdálkodóknál - az ellátás és kiszolgálás tervezése, a parancsnoki munkának mindinkább részévé vált a beosztottakról való minden irányú gondoskodás. Javult az összhang az anyagigénylés, a beszerzés, a biztosítás és a tényleges szükségletek között. Szervezettebb, emberközpontúbb, a tényleges szükségletekhez egyre jobban igazodó lett az anyag-, eszköz- és pénzfelhasználás, a személyi állomány ellátása és kiszolgálása; jelentősen javult a katonák életszínvonala.

Ennek fogható eredménye, hogy általánossá vált az összetett reggeli, a kétmenüs ebéd, a hideg-meleg ételmeleg tartalmazó vacsora (több csapatnál a büférendszerű vacsoráztatás) ellátás, a szükségletekhez felfejlődött a kereskedelmi ellátás.

Áttértünk a szükséglet szerinti, más csapatoknál a heti két fürdetésre, fehérnemű biztosításra. Kialakult az egységes belsőkörlet rend, lehetővé vált a szabad időben végzett munkák egy részének géppel történő elvégzése. Egységes követelmények alapján, igényesen be lettek rendezve, fel lettek szerelve a csapathadtáp szolgáltató objektumok és létesítmények. Több helyőrségben jól felszerelt töltőállomáson végzik a harc- és gépjárművek üzemanyag-ellátását. A csapatsegélyhelyek túlnyomó többségében rendelöintezeti színvonalú eü. ellátásban részesülnek a katonák.

Hozzáértöbbs és szakszerűbb lett a hadtápanyagok és technikai eszközök üzemeltetése, javítása, karbantartása, megóvása. Sok katona tanulta meg az egyszerű - háztartásinak mondható - kisgépek és eszközök kezelését, értette meg használatának emberi munkát helyettesítő szerepét.

Központi segítséggel és helyi kezdeményezéssel megkezdöddött a tárolás és raktározás korszerűsítése, melynek végleges eredményeit napjainkban csak megítélni lehet. Korszerű alapokra (diszpécseri rendszerbe irányított) lett helyezve a közüti anyagszállítás, amely jelentős anyagi eredményei mellett csökkentette a végrehajtó állomány nagyfokú leterheltségét.

Gazdálkodási tevékenységünknek alappillérvé vált a céltudatos takarékoság, a belső tartalékok és helyi erőforrások feltárása és hasznosítása, az anyagi-pénzügyi keretek fő feladataira, a személyi állomány élet- és szolgálati körülményei javítása, a harci technika mind jobb kiszolgálására összpontosított felhasználása. Megszilárdult a gazdálkodás ellenőrzése, növekedett ténymegállapító és segítő jellege.

Az elért eredmények megoldották a hadtápgazdálkodás 8-10 év előtti gondjait és problémáit, ugyanakkor felszínre hoztak olyan – korábban nem tapasztalt – új gondokat (hadtápállomány túlterheltsége, választás lehetősége a többmenüs ékezésből, ellátó objektumok kiképzési időn túli üzemeltetése, előkészítő tevékenység időszükségletének megnövekedése stb.) amelyek megoldása a napjaink fontos feladatát képezi. Ezek közül is kiemelkedő jelentőséggel bír egy – a laktanyai ellátási feladatok végrehajtására méretezett, centralizált, rugalmasan alkalmazható, több profilú de egyszemélyi vezetés és szakirányítás alatt álló szervezet a „LAKTANYAHADTÁP” létrehozása.

Napjaink gazdálkodási vonatkozású beszélgetéseinek igen gyakran témája, hogy milyen legyen a laktanyahadtáp szervezete, és az milyen követelményeknek legyen képes eleget tenni? Úgy ítélem meg, a kérdésre a válasz keresését megkönnyíti az új szervezet definiálása.

A laktanyahadtáp a közös laktanyában elhelyezett csapatok állományába tartozó hadtáp vezető állományból és alegységeiből, a laktanyai gazdálkodás feladatainak végrehajtására, az ellátás körébe tartozó csapatok minden oldalú hadtáp ellátására – és kiszolgálására, a harcckészültséget biztosító béke gazdálkodási feladatok végrehajtására, a csapatok teljes hadtáp állománya összehangolt felkészítésére és váratlan, rendkívüli feladatok elvégzésére létrehozott; egyszemélyi vezetés alatt álló, tervezést, szervezést, igénylést, beszerzést, ellátást és felhasználást, üzemeltetést, javítást, tárolást és szállítást végrehajtó szervezet, amely működését az állandó harcckészültség időszakában laktanyai és tábori viszonyok között valósítja meg; M. és magasabb harcckészültségi feladat elrendelésekor pedig állományilletékesség szerinti feloszlik. Szervezeti modelljét pedig – egy célszerű változat szerint az 1. számú melléklet tartalmazza.

A laktanyahadtáp tehát béke gazdálkodó és ellátó szervezet, munkája azonban több területen (felkészítés, tárolás, frissítés karbantartás, szállításra előkészítés stb.) átfogja a mozgósítás, a magasabb harcckészültségi fokozatba helyezés és az alaprendeltetés szerinti katonai feladatok előkészítése és eredményes megkezdése hadtáp feltételeinek biztosítását. Létrehozása követelményeinek meghatározásánál ezekből kell kiindulni. Olyan szervezetet kell létrehozni, amely:

- egyszemélyi politikai-katonai és szakmai vezetés alatt áll, felelőssége azonban kiterjed a közös laktanyában elhelyezett csapatok teljes személyi állományának hadtáp anyagi és egészségügyi ellátására, a szállítások összevont végrehajtására, a tárolás és nyilvántartás centralizált végzésére;

- mozgósítás és magasabb harcckészültségi fokozat elrendelése esetén (gyakorlás esetén is) az egységek harcckészültségi terveiben rögzített időn belül képes keretadással M. szervezetre és ellátási rendre áttérni, szervezetten megkezdni és folytatni az állományilletékes egység anyagi-egészségügyi biztosítását;

- teljes hadtáp állománya békekiképzését összevontan, a laktanyaparancsnok

HTPH szakirányításával, a háborús felkészítést pedig egységenként az állomány-illetékes egység kiképzési feladataira építve végzik, tiszti, tiszthelyettesi állománya szakkiképzését pedig a laktanyahadtáp PK HTPH, illetve az előljáró parancsnokság PK HTPH-e szervezi és vezeti;

- szervezeténél és állományánál fogva képes átfogni a laktanyai gazdálkodás minden szakterületét, megosztható, alkalmas laktanyai és többirányú tábori hadtáp anyagi, egészségügyi biztosítási feladatok egyidejű végzésére;

- szervezetéből és állományából adódóan illeszkedik a más fegyvernemek és anyagi szolgálatok összevontan működő és önálló hadtáp szerveihez egyaránt;

- feszültségektől mentes, hosszútávon biztosítja az ellátás és kiszolgálás elért ütemű fejlődésének szervezeti feltételeit, nagyobb túlterhelés nélkül képes a hadtáp létesítmények kiképzési időn túl történő üzemeltetésére, rugalmasan alkalmazható, ugyanakkor feltárja az állománykategóriák személyi tartalékait.

A laktanyahadtáp alapvető feladatait részletesebben a 2. sz. melléklet tartalmazza.

2. A laktanyahadtáp létrehozásának lebetőségei, módszerei

A laktanyahadtápok létrehozása, a laktanyai hadtápgazdálkodás rendszerének kialakítása a csapatok parancsnoki, pártpolitikai és hadtáp vezetőállománytól átgondolt és részleteiben elemzett munkát követel. Az új szervezetek létrehozása és eredményes kísérleti működése megteremti az ellátás és kiszolgálás területén fokozódó élel jelentkező, állományvonatkozású feszültségek feloldását, járható útját képezi a hadtápgazdálkodás korszerűsítésére megszabott követelmények teljesítésének.

A Magyar Néphadsereg honvédelmi miniszterének 0035/75. számú parancsa, elrendeli a szervezeti felülvizsgálatok és a korszerűsítés végrehajtását és kimondja: „Az alakulatok életét és működését biztosító egyes tevékenységek (anyagi, technikai, egészségügyi stb.) közös laktanyai, vagy helyőrségi rendszerben történő végrehajtása lehetőségeinek és módjainak kialakítását” végre kell hajtani.

A csapatok béke diszlokációja kedvező feltételeket biztosít a szervezeti korszerűsítéshez. Ezt az alábbi tényadatok igazolják:

- az alárendelt csapatok részére biztosított laktanyák több mint kétharmadában kettő, vagy több békében élő egység van elhelyezve; lehetőség van a laktanyahadtáp létrehozására, a laktanyai hadtápgazdálkodási rendszer kialakítására;

- a seregtest alárendeltségébe tartozó, békében élő egységeknek csupán 38⁰/₀-a folytat teljesen önálló hadtápgazdálkodást, 62⁰/₀-a pedig mind az öt hadtáp szolgálatiág vonatkozásában, vagy részlegesen utalt;

- a teljes békeállománynak mintegy 60-65⁰/₀-a tartozik az önálló hadtápgazdálkodást folytató egységekhez, a többi állomány ellátásra utalt. (Tehát az ellátók a nagyobb állományú csapatok.);

- az egység (ezred, önálló zászlóalj) tagozatban levő hadtáp békeállománynak 50-55⁰/₀-a tartozik az ellátást végző egységekhez és közvetlenül foglalkozik az anyagi-egészségügyi biztosítás feladatainak elvégzésével. A hadtáp békeállományának fele csak részben, vagy egyáltalán nem kapcsolódik be az

ellátás-kiszolgálás végrehajtásába, munkaidejének jelentős részét nem a szabályzat szerinti feladataik végzése tölti ki.

A seregestest szintű adatok még pontosabban mutatják a lehetőségeket (egyben feladatokat is) ha vele párhuzamosan áttekintjük egyik – közel átlagosnak minősíthető – laktanyahadtáp békeállományának hadtápgazdálkodásban betöltött szerepét, a szervezeti korszerűsítés előtt és után.

A hadtáp állomány elfoglaltsági mutatók

Megnevezés		Mérő-mutatószámok	
		a szervezeti korszerűsítésig	a szervezeti korsz. után
Munkaterület szerinti megosztás	Vezető	14 ⁰ / ₀	6 ⁰ / ₀
	Végrehajtó	86 ⁰ / ₀	94 ⁰ / ₀
Munkaidő hasznosítás szerinti megosztás	Vezetésre fordítva	14 ⁰ / ₀	6 ⁰ / ₀
	Ellátásra fordítva	28 ⁰ / ₀	63 ⁰ / ₀
	Egyéb feladatra fordítva	58 ⁰ / ₀	31 ⁰ / ₀

Megjegyzés:

1. A kimutatás alapadatául az ellátó és utalt egységek teljes hadtáp békeállománya szolgál.

2. A munkaidő megosztása a szabályzataink szerint teljesíthető munkaórák felhasználásán alapul.

A seregestest szintű és az egyetlen laktanyára vonatkozó tényszámok – részletes értékelés nélkül is – élethűen mutatják a szervezeti korszerűsítés megvalósításának lehetőségét, szükségszerűségét, rámutatnak az „intenzív fejlesztés” sürgető igényére.

A laktanyahadtáp szervezetek létrehozását és kísérleti működtetését, a laktanyai hadtápgazdálkodási rendszerre történő áttérést csapatszinten – a végrehajtandó feladatok szerint – három, egymástól jól elkülöníthető, ugyanakkor szorosan összetartozó időszakra lehet felosztani. Ezek:

a) Előkészítési időszak:

A laktanyahadtáp szervezetek létrehozásának előkészítése mintegy 2–3 hónapot igényel. Az időszakban végrehajtandó feladatok:

– részvétel a laktanyai gazdálkodás rendszerének kialakítását irányító PK HTPH által megtartandó eligazításon;

– a szervezeti korszerűsítésre kiadott utasítások, intézkedések tanulmányozása, értelmezése, a parancsnoki, majd a teljes személyi állomány tájékoztatása;

- a laktanyában elhelyezett csapatok parancsnokai, PK HTPH-ei részvételével, a laktanyaparancsnok irányításával, a rendszeresített beosztások betöltésére a legjobban rátermett személyek kijelölése, ezek tájékoztatása a tervezett beosztásról és a feladatokról;

- részletes munkaterv kidolgozása az előkészítő, áttérési és az új szervezet működésének megkezdése időszakára;

- az összevonás harcokészültség hadtápbiztosítása, a hadtápegységek harcokésztségére és a hadtápkiképzésre gyakorolt hatásának felmérése, előkészületek az áttérésre;

- a laktanyahadtáp állomány részére az elhelyezési körletek (sorállomány belsőkörléte, irodák, diszpécseri szoba, esetleg közös számviteli helyiségek stb.) kijelölése, előkészítése használatba vételre;

- az összevont hadtáp gazdálkodási létesítmények (legénységi és tisztikonyha-étkezdé, csapatsegélyhelyek, csapatfürdő, raktárak, telephely, töltőállomás, kiegészítő gazdaság épületei stb.) kijelölése, előkészítése üzemeltetésre;

- a gazdálkodási területek (élm., ruh., űza., száll., cü. anyagi) összevonásának előkészítése, a nyilvántartások rendezése, a számvitel naprakésszé tétele, a gazdálkodási anyag és pénzkeretek elszámolhatóságának megteremtése;

- az összevont nyilvántartási rendszere áttérés feltételeinek megteremtése;

- a laktanyai gazdálkodási rendszere áttérés teljeskörű leltározási munkálatainak előkészítése;

- a laktanyahadtáp szervezeti-működési utasításának, a szolgálati személyek munkaköri leírásának kidolgozása, jóváhagyása;

- tapasztalatcserék végrehajtása, konzultáció szervezése, biztosítása;

- a laktanyahadtáp állománya munkarendjének kialakítása;

- az összevonásra rendelt technikai eszközök kijelölése, felkészítése átadásra;

- az összevonásra tervezett személyi állomány (ti., tts., sor) felkészítése az új szervezeti rendben történő eredményes munkára. Vizsgáztatások végrehajtása;

- az MNK Fegyveres Erői Szolgálati Szabályzatában foglalt feladatok végrehajtására kiadott egységparancsok kiegészítése;

- a laktanyahadtáp Gazdálkodási és Építési Bizottság kijelölése, felkészítése működésre;

- az összevonásra a *laktanyaparancs* kidolgozása és kiadása. Bizottság kijelölése a rendszerbeállítás szakirányítására;

- az áttérésre elrendelt készség elérésének ellenőrzése.

Az új szervezeti és gazdálkodási rendre történő áttérés előkészítése az érintett egységek parancsnoki állományától párhuzamos és koordinált munkát, tervszerűséget igényel. Az előkészítés minősége meghatározó jelentőséggel bír az áttérés eredményességére, hosszabb időn keresztül pozitívan, illetve negatívan kihat az összevont szervezetek munkájára.

b) Áttérés időszaka:

A laktanyahadtáp szervezet létrehozása, a laktanyai hadtápgazdálkodási rendszere áttérés 20–25 munkanap alatt hajtható végre. Ebben az időszakban elvégzendő feladatok:

- a laktanyaparancsnoki teendők átadás-átvétele (amennyiben ezen a területen változás történt);

- a személyi állomány összevonása, az anyagi-technikai eszközök leltározása, átcsoportosítása;

- az összevont állomány szervezeti-mozgalmi tevékenységének rendezése, az új rendszerben a napi élet beindítása;

- a harcászaltság hadtápbiztosítási, valamint a kiképzési terv kiegészítése, pontosítása;

- az összevontan működő hadtáp objektumokban a munka és az ellátás beindítása, folytatása;

- a gazdálkodási keretek, anyagok, illetmények és hitelek helyzetének felmérése, az elszámolások végrehajtása;

- összevont nyilvántartások felfektetése;

- laktanyaszinten koordinált vasúti-közúti szállítások megkezdése, folytatása;

- a laktanyai eü. ellátásra az áttérés végrehajtása;

- az anyagi- és technikai eszközök leltározása eredményének összegezése, értékelése, a laktanyai gazdálkodási rendre való áttérésről az összefoglaló jegyzőkönyv elkészítése, jóváhagyása. Az áttérés végrehajtásának jelentése az előljáró parancsnoknak.

A laktanyai hadtápgazdálkodási rendszerre áttérés időszakában célszerű az állomány, anyag és technikai eszköz mozgatót minimalisra csökkenteni, elkerülni sokirányú működtetést, a laktanyahadtáp főerő kifejtését a zavartalan áttérés biztosítására kell összpontosítani.

c) Az összevont működés időszaka:

A laktanyai hadtápgazdálkodás vezetésében, irányításában és végrehajtásában, az összevont szervezet működésében a *készség* szintjének eléréséig *szoros vezetést*, a munkafolyamatokba beépített ellenőrzést, többcsatornás információ továbbítást kell biztosítani. Az új szervezet és gazdálkodási rendszer élet- és működőképességéhez - az első időszakban - pótolhatatlan segítséget nyújt a centralizált vezetés megvalósítása. Ezen időszak fontosabb feladatai:

- a laktanyahadtáp állomány harcászaltságba helyezéssel kapcsolatos feladatainak begyakoroltatása, az állandó készség biztosítása;

- az összevont kiképzés megszervezése és végrehajtása;

- a laktanyahadtáp szervezet hatékony működtetése;

- az összevont szervezet és gazdálkodási rend vezetésének tökéletesítése, a teljesítőképesség optimális kihasználásának biztosítása céljából;

- negyedévenként a tapasztalatok begyűjtése, feldolgozása, értékelése, a szükséges módosítások elvégzése, a pozitív tendenciák erősítése, a végzett munka értékelése, feladatszabás;

- a Csapatgazdálkodási és Építési Bizottság üléseinek megtartása, a hadtápgazdálkodás koordinálása, tájékoztatások;

- beszámolás a korszerűsített szervezet és gazdálkodási rend tapasztalatairól, javaslatok megtétele a hatáskört meghaladó problémák megoldására.

A laktanyahadtáp szervezetek eredményes működésére, a laktanyai hadtápgazdálkodás hatékonyságára hatást gyakorolnak az egyes laktanyák eltérő elhelyezési viszonyai, (rég-új laktanya, jó állapotban levő vagy használt gazdasági objektumok, a laktanya állomány-terheltsége) az összevonásra kerülő állomány létszáma, béke feltöltöttsége, felkészültsége; a korábban kialakult emberi

kapcsolatok, a felelősséggel arányos bérezés és anyagi elismerés. Az eltérő működési viszonyok a korszerűsített szervezetek működésére jótékony vagy károsító hatással vannak, ami azonban nem fedi el az előrehaladás lényegét, megfelelően körültekintő parancsnoki, pártpolitikai munkával, azok tartósan egyen-súlyi helyzetbe hozhatók, ami összességében kedvező lehetőség az eredményes munkához.

3. A laktanyahadtápok létrehozásával megoldható gondok

A szervezeti korszerűsítést, a laktanyai hadtápgazdálkodási rendszer kialakítását a csapathadtáp tagozatban meglévő ellátási-kiszolgálási-szállítási-tárolási és raktározási feszültségek feloldásának keresése, a kapacitástartalékok feltárására és hasznosítására való törekvésre hívja életre. A hosszútávra szóló életképesség biztosításával azonban nem egyeztethető össze a reális igényeknél alacsonyabb létszámösszevonás, egyfajta indokolatlan „spórolás” a létszámmal.

A tényleges szükségletekre, reális igényekre felépített új hadtáp szervezetek feloldják az ellátás korszerűsödése és a htp. szervezetek feladathoz igazítása közötti ellentmondást, megteremtik a htp. gazdálkodás továbbfejlesztésének állomány vonatkozású lehetőségét. Elérhetővé válik, hogy az azonos jogokkal és kötelességgel rendelkező sorállomány – egy laktanyán belül – azonos minőségű ellátásban és kiszolgálásban részesüljön.

Felszámolható az egyes személyeknél és alegységeknél kimutatható nagyobb fokú túlterhelés ugyanott, ahol más (ellátásra utalt) egységeknél jelentős élömunka kihasználatlanság, más esetekben a szervezeti követelményektől eltérő foglalkoztatás is kimutatható.

Állománytábla alapján végrehajtott szervezeti korszerűsítés esetén megoldódik a kettős alárendeltségből származó feszültség; az eltérő minőségű – mennyiségű – és felelősség szintű munkáért lehetővé válik a differenciált bérezés és anyagi erkölcsi elismerés gyakorlatának érvényesülése.

A konkrét szakbeosztásokba foglalkoztatással lehetővé válik a szakmai felkészültség területén – az ellátók javára – kimutatható nagyfokú szóródás felszámolása; a gyakorlati munka segíti a lemaradottak felzárkózását, növeli a felelősségérzetet.

Az összevonás megoldja a kisebb és túlterhelt szervezetek többirányú – párhuzamos – foglalkoztatása területén jelentkező gondokat, növeli a htp. szervezetek rugalmasságát.

Lehetővé válik az ellátási rendszer sok lépcsőjének csökkentése, közelebb kerül a katoná az anyaghoz, ellátási forráshoz.

A laktanyai hadtápgazdálkodás feltételeinek kialakítása, az összevont htp. ellátó létesítmények működtetésével épületek (étkeзде, konyha, csapatségi-hely, csapatfürdő, raktár, tárolóhely, iroda stb.) szabadulnak fel és csoportosíthatók át más, fontos katonai célokra; elkerülhetővé válhatnak jelentős értékű beruházások.

Az összevont ellátó szervezetek egyszemélyi vezetése és az ellátási felelősség centralizálása megoldja az állomány alaprendeltetéstől eltérő alkalmazásából adódó – helyenként fellángoló – nézeteltéréseket, amelyeknek minden esetben az utalt katoná látta végsősoron a kárát.

A szervezeti és gazdálkodási korszerűsítés az egyértelmű előremutatás el- lenére sem old fel automatikusan minden gazdálkodási-ellátási feszültséget. Továbbra is laktanyában elhelyezett parancsnokok hatáskörében marad az

anyagi feyelem, a társadalmi tulajdon védelme nagy területének szakirányítása, a felhasználó szintű takarékoság szervezése, a háborús felkészítés felelősége. Ezek azonban megfelelő koordináció esetén nem lehetnek a csapatgazdálkodás hatékonyságának akadályozói és nézeteltérések forrása.

Esetenként zavarja a korszerűsített htp. szervezetek munkáját az is, miszerint több anyagi-pénzügyi szervünk hagyományos szervezetben dolgozik. (Pl.: egységekre épített fegyvernemi-anyagi ellátás esetében a szállítás összefogása, koordinálása; a pénzügyi szolgálat esetében a megnövekedett szervezet pénzforgalmának lebonyolítása; „M” kieg. szerveknél a több egység látszámadatainak összegezése stb.) Az új követelményeket nagyobb erőfeszítéssel, esetenként késéssel tudják teljesíteni.

4. A laktanyahadtáp vezetése

Az összevont szervezeteket és gazdálkodást irányító pk-i állomány felelősége kilép az egy egységre centralizálás keretei közül és laktanyai méreteket öltött. A béke anyagi-egészségügyi biztosításért, a szállítások végrehajtásáért, a tárolásért és raktározásért a hatás- és jogkörük átfogja a laktanyai élet minden hadtáp területét.

A laktanyahadtáp vezetés, a béke hadtápgazdálkodás pk.-i irányítása egycsatornás vezetési rendszerbe (a laktanyaparancsnok, laktanya pk. HTPH és a laktanyahadtáp szolgálatfőnökök útján) a laktanyában elhelyezett csapatok parancsnokaival, htp. szerveivel végzett széles körű együttműködésre építve valósítható meg. Az MNK Fegyveres Erői szolgálati szabályzata előírásait értelemszerűen alkalmazva, az új szervezetért való felelősség, munkájának irányítása, az ellátandó állomány mindenoldalú anyagi-egészségügyi ellátása, a szállítások központosított végrehajtása, a tárolási-raktározási követelmények teljesítése alapvetően leszabályozottnak tekinthető. A laktanyaparancsnoki, a laktanyahadtáp vezetői állomány jogviszonya, feladatuk és hatáskörük alakulása azonban alapszabályzatainkban további pontosítást igényel.

Az egyes önálló egységparancsnokok felelősek maradnak továbbra is saját alárendeltjeik közvetlen ellátásáért, a gazdálkodás alegységtagozatban végzett komplex feladatainak teljesítéséért, a takarékos – pazarlásmentes anyag felhasználásért és a társadalmi tulajdon védelméért. Kötelesek eljárni az állományukba tartozó katonák szabályzatokban előírt járandóságainak maradéktalan biztosításáért. (A vezetés rendjét a 3. sz. melléklet szemlélteti.) Az ellátóegység parancsnoka, htp. vezető állománya és a laktanyában elhelyezett egységek (most már nem utalt) szolgálati személyeinek megalapozott együttműködése, az egymás gondjainak megoldását elősegítő magatartás hatással van az új szervezetek és gazdálkodási rend működésére, életképességére. A közös feladatok összehangolt végrehajtását elősegíti a szervezetenként tagolt, időben jól megválasztott, vagy feladatokra épített megbeszélések, értekezletek, tájékoztatók rendszeres megtartása. Célszerűnek látszik a közös laktanyában elhelyezett csapatok pk. HTPH-ek havi, a pk.-ok negyedéves koordinációs értekezleteinek megtartása. Segíti az eredményes munkát, ha a pk. HTPH-ei koordinációs értekezleten a htp. szolgálatfőnökök, a pk.-i koordinációs értekezleten pedig a pk. helyettesek és PB-titkárok részt vesznek. A havi és negyedéves értekezletek nem helyettesítik az egyes kiemelt feladatok hadtápbiztosításának összehangolását szolgáló, feladatra épített megbeszéléseket, nem zárják ki, ellenkezőleg: szükségessé teszik a kétoldalú megbeszéléseket is.

A laktanyai hadtárgygazdálkodás eredményeiről és feladatairól félévenként célszerű tájékoztatni a laktanyában elhelyezett tiszti, tiszthelyettesi, évenként pedig a teljes személyi állományt.

A laktanyai gazdálkodás rendszerében kiemelt szerepe van a Laktanyai Gazdálkodási és Építési bizottságok létrehozásának, felkészítésének és folyamatos működésének. Ez a „testület” elvégzi a laktanyai gazdálkodás – és a vele összefüggő területek és feladatok – éves és hosszabb távú előkészítését, kidolgozza a csapatok feladataival és céljainak legjobban megfelelő csapatgazdálkodási irányokat, előkészíti és a csapatok állományával ismerteti a döntéseket, biztosítja az összehangolt érdekképviseletet. A bizottság nem veszi át a pk.-i jogokat és kötelezettségeket, hanem segíti annak gyakorlását, lehetőséget teremt a kollektív akarat érvényesüléséhez.

A téma feldolgozása során fel lettek használva a laktanyahadtáp kísérleti működésének és a laktanyai gazdálkodásnak legfontosabb tapasztalatai. A se-regtest kezdeményezéssel több éve, az ideiglenes állománytábla alapján közel egy éve kísérleti jelleggel működő laktanyahadtápok, továbbá a „Laktanyahadtáp működése” tárgyú módszertani bemutató általánosítható gondolatai segítették és gazdagították a közreadott gondolatokat.

(Mellékletek a folyóirat végén található.)

A laktanyahadtáp gazdálkodás megszervezése és munkájának tapasztalatai

Gecző Miklós őrnagy

Megtisztelő feladatomban, hogy röviden számot adjak a „Klapka György” laktanyahadtáp kísérleti időszakáról, megszervezéséről, az eltelt időszak munkájának tapasztalatairól.

A HM elvtárs jóváhagyása alapján néhány laktanyában, így a „Klapka György” laktanyában is a rendelkezésre álló hadtáp erők és eszközök célszerű csoportosításával, a hadtáp feladatok integrálásával, az ellátási és szolgáltatási színvonal javításával kísérletet kell lefolytatni.

A laktanyahadtáp megszervezését az MNVKF 0048/1977. sz. és az MNHF 0077/1977. sz. intézkedése alapján a laktanyában diszlokáló alakulatok béke hadtápellátása, valamint azok hadtáp anyagi és technikai eszközeinek szükségessé mérvű összevonásával kezdtük.

Mielőtt rátérnék a laktanyahadtáp gazdálkodás megszervezésére – a kialakulás körülményeire, hogy számot adjak arról, hol tartunk most, mi gátolta munkánkat, jelenleg milyen gondok, problémák megoldásán dolgozunk – előtte röviden vázolom az áttérés előtti helyzetet.

Laktanyánkban a htp. gazdálkodás kérdései nem újkeletűek, gyökerei korábbi időszakokra vezethetők vissza, központi szabályozók, intézkedések nélkül alapvetően „csupán” a helyi le szabályozások érvényesítésével működött.

Az élelmezési szolgálat lényegében a laktanya megalakulása óta biztosította az élelmezési ellátást, a ruházati szolgálat az összevonások után 1972 óta látja el laktanyaszintű feladatait, míg a legfiatalabb laktanyaszintű szolgálat az üzemanyag-szolgálat, mivel 1977. január 1-vel került összevonásra.

A LHTP gerincét képező egység, mint ellátó alakulat a laktanyában diszlokáló mintegy 9 utalt alakulat hadtápbiztosítását végzi. A hadtáp állománnyal rendelkező, mintegy 4 alakulattól kerültek a hadtáp beosztású tisztek és tiszt-helyettesek a LHTP-ba bevonásra (HTPH-ek és ellátó szakaszparancsnokok kivételével).

Még mielőtt a laktanyahadtáp kialakításával kapcsolatos konkrét feladatok megszervezését és azok végrehajtásának tapasztalatait vázelnám, célszerűnek tartom az alábbiakat ismertetni:

– A laktanyahadtáp kísérleti megszervezése a „Klapka György” laktanyában olyan körülmények között történt, amikor az ott diszlokáló (szinte tucatnyi) alakulat egy magasabbegység hadrendjének szerves része. Ilyen kö-

rülmények között magától adódik a laktanyahadtáp kialakításának optimális feltétele, ahol érvényesül az előljáró egyszemélyi parancsnoki és szakmai irányító, vezető tevékenysége.

- Mint a bevezetőben is említést tettem az összevont laktanyahadtáp működésének kezdete, korábbi időszakra vezethető vissza. E rendszerben tevékenykedő és összevont állomány megfelelő szakmai, gyakorlati ismeretekkel rendelkezett, a helyi sajátosságok függvényében.

Ha elkészítjük az összehasonlítást az MNHF 0077/1977. sz. intézkedésében rögzített, alapvető kísérleti célként meghatározott elvekhez, akkor láthatjuk, hogy a kísérletet több katonai szervezetet magában foglaló laktanyában kell megszervezni, amelynek célja:

- a laktanyahadtáp gazdálkodás hatékonyságának, gazdaságosságának biztosítása;
- az erők és eszközök célszerű csoportosítása;
- az állandó harckészültség viszonyai között a hadtápbiztosítás terén megfelelő belső tartalékok feltárása;
- tapasztalatok szerzése a rendszer kifejlesztésére.

Egyértelműen felvetődik az a megállapítás, hogy a kísérlet célja és a helyi körülmények, sajátosságok szerencsésen azonosultak. Mindezek ellenére a kísérlet előtti időszakot röviden összegezve, arról az alábbiak állapíthatók meg:

- központi intézkedések nélkül kerültek a feladatok végrehajtásra;
- az élet diktálta helyi szabályozók, alulról jövő kezdeményezés alapján funkcionáltak;
- mindennapi tevékenység során meg kellett küzdeni a kóros szemlélettel, az utalt parancsnokokkal;
- tapasztalat volt, nem volt központi szabályozás, nincs mire hivatkozni.

Laktanyánkban a kísérleti rendszerre történő átállást, a munka indítását már az említett intézkedésekben foglaltak végrehajtásával kezdtük. A laktanyahadtáp kísérleti rendszerre történő átállítás határideje 1978. február 25. volt, de a magasabbegység előtt álló és a februárban végrehajtott feladatok (téli időjárás viszonyok és bonyolult körülmények között végrehajtott „BARÁT-SÁG-78” gyakorlat” kapcsán az MNHF-ség témavizsgáló bizottsága ezen határidőt április 30-ra módosította.

A módosított határidőre az intézkedésekben meghatározott feladatok végrehajtását elvégeztük. A kísérleti rendszerre történő átállásig az alábbi okmányok kerültek kidolgozásra:

1. Áttérési terv.
2. Csapatpróba terv.
3. Laktanyahadtáp állományparancs.
4. Laktanyaszinten átdolgozásra kerültek:
  - a HKSZ-i munkatervék,
  - naptári terv,
  - munka- és ellenőrzési terv,
  - kiképzési terv.
5. A laktanyahadtáp szervezeti és működési szabályzata.

6. Laktanyaparancs a laktanyahadtáp működésének szabályozásáról.

7. Munkaköri leírások.

Az okmányok kidolgozásával egyidejűleg kialakítottuk a hadtáp szolgálati ágak összevont állománya részére a megfelelő munkafeltételeket, felkészültünk az ellátó század állományába bevont sorállományúak részére az elhelyezési és létkörülmények biztosítására.

Magát a rendszert (laktanyahadtáp kísérlet) igen pozitívan értékeljük, azon vagyunk, hogy a kísérlet elemeiben tovább bővüljön, ugyanis törvényesíti azt, amit nekünk sok nehézség árán a helyi körülményekből és sajátos helyzetünk-ből adódóan el kellett végezni.

A kiadott állománytáblához viszonyítva bizonyos eltéréssel adtuk ki a laktanyahadtáp állományparancsát, melyet indokolt:

- a tiszthelyettesi hiány okozta feszültség (BH-ok);
- a sajátosságoknak megfelelően a korábban kialakult rendszer.

Ezen korrekciókat az előljáró (MNHF-ség) témavizsgálat során indokolt-nak tartotta és elfogadta.

A kísérlet alapján indított tevékenység sem volt zökkenőmentes:

- az utalt parancsnokok negatív irányú hozzáállása;
- a bevonásra tervezett technikai eszközök üzemképtelensége;
- a személyi állomány (sor) biztosítása.

Mindezen alapvető tényezők erősen befolyásolták egy kialakulóban levő új szervezet eredményes működését.

A kezdeti nehézségek ellenére pozitív irányú fejlődés jelei tapasztalhatók, főleg az április hónapban megtartott magasabbegység MSZMP VB ülése óta, melynek egyik napirendi pontját képezte a „Klapka György” laktanyahadtápjának helyzete. A parancsnokok megértették, hogy az állományukról való mindenoldalú gondoskodás, a járandóságok és szolgáltatások biztosítása csak úgy teljesíthető, ha szoros együttműködést alakítanak ki, illetve a kapcsolatot a laktanyahadtáp szerveivel kölcsönösen kezdeményezik.

A problémák mellett azonban megtaláljuk már a kézzelfogható eredményeket is, ilyenek:

- a központi raktárak készleteinek megfelelő átcsoportosítása, kialakítása;
- a legénységi konyhán a főszakács tiszthelyettesi szolgálatok bevezetése;
- fürdetés, fehérneműcsere központosítottabb végrehajtása;
- központi üzemanyag feltöltő állomás működtetése (éjjel, nappal).

A „Klapka György” laktanyahadtáp kísérleti megszervezése kapcsán a laktanyában elhelyezett alakulatok állományából létrehozott szervezet modelljét a csatolt melléklet szemlélteti.

A laktanyahadtáp tevékenysége kiterjed - laktanyai elhelyezésben és „M” feladattal össze nem függő csapatgyakorlatokon - az alakulatok hadtáp anyagi ellátására, egészségügyi ellátására, az anyagszállítások végrehajtására, a laktanyagazdálkodás számvitelére.

Az egyéb irányú, a biztosítással összefüggő feladatok (pl. vasúti szállítás, háborús felkészítés stb.) önállóan kerülnek végrehajtásra, szükség szerint a laktanyahadtáp közreműködésével.

A laktanyahadtáp alapvető feladatai közül néhányat kiemelek a teljesség igénye nélkül:

- a napi élethez szükséges hadtáp anyagi és technikai szükségletek tervezése;
- a HKSZ-i és „M” rendeltetésű htp. anyagok, technikai eszközök biztosítása (igénylés, beszerzés, tárolás, elosztás, kiadás stb.);
- a személyi állomány élelmezésének, ruházati ellátásának, fürdetésének, a technikai eszközök üzemanyaggal való feltöltésének megszervezése, végrehajtása;
- a laktanya teljes személyi állomány egészségügyi ellátásának, közegészségügyi és járványvédelmének megszervezése;
- a laktanyában elhelyezett alakulatok magasabb harckészültségi fokozatban, mozgósítás esetén történő gyors és zökkenőmentes különválási feltételeinek biztosítása;
- laktanya érdekű anyagi és technikai szállítási feladatok tervezése, szervezése, gazdaságos végrehajtásának koordinálása, a helyi szállítások végrehajtása.

A laktanyahadtáp működésének szabályozását laktanyaparancsban rögzítettük. Igyekeztünk minden olyan kérdést leszabályozni, amely a mindennapi életben a parancsnokok, valamint a kettős beosztású állomány között jelentkezhet. Például:

- alá- és fölérendeltség kérdése, az összevont állomány dicséret és fenyítő jogkörét ki gyakorolja;
- személyi kérdések, illetmény előresorolás, minősítések elkészítésének rendje;
- az összevont ht. és tsz. állomány politikai oktatása, a párttagok szervezeti életének rendezése;
- a 24 órás szolgálat ellátásának rendje;
- szállítási feladatok végrehajtása;
- a laktanya htp.-ba bevont gépjárművek technikai biztosításának rendje;
- a ht. és sorállomány kiképzése;
- laktanyaszintű vezetés és laktanyahadtáp vezetésének kérdései.

A laktanyahadtáp gazdálkodás szerves részeként említem a laktanyahadtáp összevont állományából kibővített CSSZR-et, mely az alakulatoknál levő anyag- és eszközkészletek, az engedélyezett költségvetési előirányzatok nyilvántartásával (könyvelésével), az anyagfelhasználások elszámolásával, a technikai eszközök igénybevételének nyilvántartásával, a gazdasági jelentések (információk) összeállításával kapcsolatos tevékenységet végzi.

Az egység típusú CSSZR laktanyaszinten végi a hadtáp szolgálati ágak és az egyéb anyagi szolgálatok, szervek nyilvántartásával, ügyrendjével kapcsolatos feladatokat, valamint a laktanyában diszlokáló 9 utalt alakulat alegység nyilvántartását.

A laktanyahadtápból adódóan megnövekedett feladataik kapcsán csak hadtáp szolgálati ágak vonatkozásában érzékeltetem leterheltségüket:

Ruházati szolgálat vonatkozásában

40 alegységgel áll kapcsolatban, melyből alakulatunk 12 alegységgel rendelkezik, A ruházati okmányok 60%-a utalt alakulatok ellátásával kapcsolatos.

Üzemanyag szolgálat vonatkozásában

Az anyagfelhasználással kapcsolatos kiadási okmányok 50⁰/₀-a az utalt alakulatok gépjárműveinek feltöltését érinti.

A számfejtésre kerülő menetlevelek 50⁰/₀-a az utaltak gépjárműveivel kapcsolatos.

Az üzemanyag technikai eszközök és tartály készletek nyilvántartása 40 alegységet érint 12 helyett.

Élelmezési szolgálat vonatkozásában

59 alegységgel áll kapcsolatban. A fogyó anyagok felhasználásával kapcsolatos kiadási utalványok 60⁰/₀-a az utalt alakulatoké.

Egy hónap átlagában a lerendezett bizonylatok kapcsán 12 700 könyvelési tételt dolgoztak fel, melyből a kiemelt három hadtáp szolgálati ág 70⁰/₀-kal képviselteti magát.

Teljeség igénye nélkül néhány gondolatban vázolom a laktanya egészségügyi szolgálat féléves működése során szerzett tapasztalatokat.

A laktanya egészségügyi szolgálat vezetését a laktanyaparancsnok gyakorolja, esetenként az LPK HTPH útján.

Mint a laktanyaparancsnok hadtáphelyettese, nyugodtan kijelenthetem, hogy a laktanyahadtáp és a laktanya egészségügyi szolgálat kapcsolata pozitív, jónak mondható az együttműködés, a kiképzési feladatok és a laktanyi élet biztosításának minden területén.

Az egészségügyi szolgálat munkájában az összevonás lényeges változást nem hozott, miután a „szükség” már korábban kialakította az összevonás során leszabályozott kereteket és módszereket, másrészt ugyanez a szükség nem tette lehetővé a korábbi „spontán” együttműködés tökéletesítését.

Gyakorlatilag megoldhatatlan volt a csapatrendelőnek az új szervezési tábla alapján történő működtetése, mivel az összevonásra került öt ht. állományú orvosból mindössze két hely van feltöltve. Ilyen formában bevonásra kerültek azok az egészségügyi tiszthelyettesek is, akiket a szervezési tábla nem érintett.

Ezzel viszont elértük, hogy az egészségügyi tiszthelyetessel feltöltött alakulatok sem rendelkeznek saját embereikkel, így bármilyen, az egészségügyi szolgálat tevékenységével kapcsolatos problémájuk miatt a csapatrendelőhöz fordultak segítségért.

A fentiek alapján érthető, hogy az összevonás ilyenformán alapvető célját nem érthette el, hogy – tudniillik a csapatrendelő a betegellátás és a gyógyító-megelőző munka bázisa – az alegységek tevékenységétől többé-kevésbé függetlenített legyen.

A sorállomány tekintetében a helyzet sokkal kedvezőbb. A csapatrendelő állományába bevont sorállományú katonák gyakorlatilag is a segélyhelyen dolgoznak a számukra meghatározott munkarend alapján.

Az összevonásra került sebesült szállító eszközök bevonultak, igénybevételük egyszerűsödött, ezáltal a sérült és betegszállítás szervezettsége sokat javult, gazdaságosabbá vált.

Összességében a gyakorlat azt bizonyítja, hogy megfelelő személyi feltételek mellett az összevonás pozitív eredményeket hozna, tovább javítaná az egészségügyi szolgálat munkájának színvonalát.

Befejezésként szükségét látom annak, hogy néhány olyan gondolatot, javaslatot felvevsek, ami a laktanyahadtáp kísérlet félidejében kijött és azok rendezése zökkenőmentesebb tevékenységet eredményezne a rendszer kiterjesztésekor. Ilyenek például:

1. A beosztott állomány hovatarozása:

– az összevont állomány a munkáját a laktanyahadtápnál végzi, itt számol el a végzett munkával, viszont az illetménye, jutalmazási kerete az alakulatnál kerül felszámításra.

2. A hivatásos állomány anyagi elismerése:

Kettős a probléma: Egyrészt, feszültség forrása a tiszthelyettesek közötti illetmény különbség. Pl.: az ezred ruházati raktárvezetői beosztás 5. illetmény-kategória, viszont az alakulatoktól bevont ruházati szolgálatvezető tiszthelyettesek illetmény-kategóriája 7-es, a tevékenységük viszonylag azonos. Megjegyzem, hogy az utalt alakulatoknál rendszeresített raktárvezetői beosztások kivétel nélkül feltöltetlenek.

Másrészt: a laktanyahadtáp vezető állomány részére a többletmunkáért biztosított elismerés (eggyel jobbra sorolás) a HM elvtárs 3. sz. parancsával megszűnt.

3. Nagyfokú személyi változások káros hatása:

Az elmúlt három esztendőben a laktanyahadtáp vezető állományának mozgása az alábbi képet mutatja. Például: harmadik élelmezési szolgálat főnök (áthelyezése folyamatban), harmadik vezető orvos, második ruházati és üzemanyag főnök.

4. Az egységes készletgazdálkodás és a káreljárások laktanyaszintű lefolytatásának rendje:

Az előjáró intézkedése szerint a hadtápjellegű károk leírásának joga hatáskörében az állományilletékes parancsnokot illeti meg. Az egységes készletgazdálkodás mellett fennáll az a veszély, hogy az utalt parancsnokok a biztosított jogkörüknél az esetek többségében nem kellő körültekintéssel járnak el.

Összességében úgy ítélem meg, hogy az összevont laktanyahadtáp szolgálat nálunk a korábbi években is, de jelenleg is a kísérlet stádiumában jól szolgálja azt a törekvést, amellyel e jelentős elhatározás útjára indult.

A laktanyahadtáp laktanyaszinten lehetővé teszi a szolgálati ágak centralizált, szervezett, nem utolsósorban takarékos gazdálkodását. Az a véleményem, hogy a meglevő gondok ellenére is – mivel az egész néphadsereg fejlesztésének lényeges elvi, gyakorlati kérdéseit érinti – az ésszerű takarékos gazdálkodás, az állomány ellátásának minőségi javítása, a szolgáltatások bővítése érdekében eredményessége ennél fogva katonapolitikai fontossággal bír.

(Melléklet a folyóirat végén található.)

A laktanyahadtáp gazdálkodás megszervezésének és munkájának tapasztalatai

Dobó Péter százados

A laktanyahadtáp, mely rendeltetésileg az azonos laktanyai diszlokációjú alakulatok hadtáppállományából kialakított, a békekiképzés és a hadi állományra való átállás hadtápbiztosítására hivatott szervezet, kedvező feltételekkel került kísérletképpen működtetésre a „Garasin Rudolf” laktanyában.

Kedvező előfeltételként jelentkezett:

- korszerű bázisok, raktárak, kiszolgáló és egyéb objektumok megléte,
- a kísérlet bevezetése előtt is adottságai miatt szervezetenként összevont erők tevékenykedése,
- az összevont anyagi készletek együtt történő tárolása az ellátandók létszámának megfelelő anyagi készletek megléte,
- a hadtáp személyi állomány részleges összevontsága, elhelyezése,
- a hadtáp anyagokkal való gazdálkodás, összevontan történő végrehajtása, nyilvántartásuk, elszámolásuk laktanyaszinten.

Mindezen előfeltételek kedvezően befolyásolták a laktanyahadtáp-kísérlet beindítását, az új struktúra kialakítását.

Az adott előfeltételek mellett azonban jelentkeztek az összevont szervezetről adódó nehézségek is.

Nehézségként jelentkezett:

- a kísérleti állománytábla alapján laktanyaszinten összevont állománynak a (helyi ellátási színvonalal egyenlő) megfelelő elhelyezése,
- a magasabb harcokészültségbe helyezés előfeltételeinek megteremtése, ezen belül is a gyors szétválás, az eredeti helyzet zökkenőmentes és a végrehajtandó feladatokat károsan nem befolyásoló végrehajtása,
- az átállással egy időben a feladatok folyamatos végrehajtását biztosító struktúra és információhálózat kialakítása,
- a hármas alárendeltségből adódó információ-csúszások,
- és nem utolsósorban a bevont személyi állomány felkészítése.

Ezek a nehézségek alapjaiban nem gátolták a kísérlet eredményes beindítását, de minden körülmények között befolyásoló tényezőként jelentkeztek.

A laktanyahadtáp-kísérletben részt vevő állománynál tiszta és világos volt

a kísérlet célja, s főleg az, hogy az erők összpontosítása semmilyen körülmények között sem mehet a harckészültség rovására.

Ez a kérdés annál is inkább élesen vetődött fel mivel eltérő készenléti idők miatt a harckészültség anyagi biztosítását, az összevont állomány szervezett visszajuttatását eltérő időintervallumban kellett kialakítani.

Az alapszabályzó intézkedések, utasítások alapján a kialakított struktúra személyi feltöltése jelentette a legtöbb problémát.

A laktanyai alakulatok hadtápállományából kialakítottuk az 1. számú mellékletben rögzített struktúrájú hadtápszervezetet (lásd: 1. számú melléklet).

Jelentős problémaként jelentkezett a tiszthelyettesi állomány pótlása, mely a mai napig feszítő gond.

Megteremtettük és kimunkáltuk a működés feltételeit, a laktanyai információáramlás rendszerét.

Mint azt már jelentettem, nem okozott gyökeres változást a laktanyahadtápszervezetre történő átállítás, mégis kezdeti feszültségek keletkeztek az új beosztásokba helyezettek felkészítése, feladataik konkrét meghatározása és a nagyságrend megteremtése terén.

A személyi állományunk jelentős többsége saját, viszonylag kis szervezetnek ellátására fel volt készülve, azonban a nagyságrend megnövekedése miatt, elsősorban szolgálatiág-főnökök tekintetében kellett kezdetben nagyobb hangsúlyt fordítani a „laktanyaszintű gondolkodás” elsajátítására.

1978. 01. 01. előtti szervezetből a fenti strukturális szervezetbe kellett átcsoportosítást végrehajtani, ugyanakkor a bevonásra nem került állomány tevékenységét is kellő mélységben kellett megszervezni.

Mindezekből következik – mint ahogy a kísérlet nem is fejeződött be –, hogy tovább kell vizsgálni és kutatni a kialakított szervezet optimálisabb működésének lehetőségeit, nagyobb figyelmet kell fordítani az általános „törvényszerűségek” helyi sajátosságainak megfelelő alkalmazására és arra az alapvető célunkra, hogy az ellátás permanens javulását biztosítsuk.

Az elmúlt hat hónapban az előljárók által végrehajtott értékelések, valamint a laktanyai csapatpróba bizottság megállapításai alapján számos és azóta a gyakorlatban megvalósított tapasztalat gyűlt össze.

Ezek a tapasztalatok részben sajátosak, de úgy érzem, hogy kellő szintézissel máshol is hasznosíthatók és egyben a kísérlet hátralevő időszakának is jelentős feladatát képezik.

1. Harckészültségbe helyezés hadtápbiztosítása

A laktanya magasabb harckészültségbe helyezése a laktanyai diszlokációjú alakulatok eltérő készenléti ideje következtében egy sor sajátossággal bír.

A laktanyahadtáp kialakításából fakadó sajátosságok:

– riasztási rendszer kiszélesítése, ami azt jelenti, hogy az állományilletékes alakulat személyi állománya a részenkénti elrendelés esetén is zökkenőmentesen legyen képes feladatai megkezdésére, ugyanakkor a központi munkacsoportok is riasztásra kerüljenek;

– alakulatonkénti „M” és „HR” anyagi készletek tárolása mellett biztosítani kell a központi tárolású anyagi eszközök normaidőn belüli felvételét és málházását (kenyér, víz);

- magasabb harcckészültségbe helyezés esetén a bevonuló tartalékos állomány ruházati felszerelése (kiegészítése) az állományilletékes alakulatnál tárolt és megalakított anyagokból történik külön berendezett beöltöztetési helyen;

- a laktanyaérdekű szállítási feladatok végrehajtásába bevont gépjárművek üzemképessége állandó fenntartása mellett biztosítani kell a magasabb harcckészültségbe helyezés esetén a zökkenőmentes visszajuttatást, részenkénti bevezetés esetén a laktanyahadtáp állományából való esetleges pótlását;

- külön problémaként jelentkezik a laktanyahadtáp állományába be nem vont szakács és gépjárművezetők helyzete. A kísérleti állománytábla alapján összevontak alapvetően békekiképzés laktanyai kiszolgálását képesek végrehajtani. Magasabb harcckészültségbe helyezés, kihelyezések, gyakorlatok végrehajtásánál szükséges a be nem vont állomány maximális igénybevétele.

Ezt az igénybevételt egyébként indokolja a szakképzetlen állomány szak kiképzésre vezénylése és a katonák járandóságai (szabadság, eltávozás), valamint az előre nem tervezhető távolmaradások.

A fenti problémák a harcckészültségi készség állandó fenntartása mellett további kutatást, vizsgálatot igényelnek.

Úgy érzem, ha a be nem vont állomány a fenti feladatok végrehajtásában nem lenne igénybe véve, ellátási, biztosítási fennakadások következnenek be, de minden körülmények között a bevont állomány leterheltségének jelentős fokozását eredményezné.

2. Laktanyaszintű kiképzés

A hadtáp szakállomány, valamint a sorállomány hadtáp szakkiképzése laktanyaszinten, összevontan kerül tervezésre és végrehajtásra.

A kiképzési időszak értékelése során megállapítjuk, hogy az összevont kiképzés keretei között jelentős javulás következett be, mivel nagyobb lehetőségünk volt a foglalkozásvezetők kiválasztására, konkrét felkészítésükre.

A kiképzés során biztosítottuk, hogy az összevont állomány általános hadtápkiképzésén túl a saját anyaalakulata sajátos feladataiból adódó biztosítási módokat is elsajátítsa. Ezt a szakharcászati alaki, illetve a szakharcászati komplex foglalkozásoknak az állományilletékes alakulataink gyakorlatára történő ráépítésével és végrehajtásával értük el.

Továbbra is vizsgálat tárgyát képezi a ht. állomány magasabbegység-szintű kiképzése. Célszerűnek látszik az ellátási szakirányítást végző magasabbegység-nél történő végrehajtás, mert ez elsősorban az azonos szintű követelménytámasztás biztosítása szempontjából jelentene előrelépést.

Ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítani a ht. állomány saját „M”-beosztásából adódó feladatok végrehajtására való felkészítési kiképzésére. Ez jelenleg nem jelent problémát, mivel valamennyi bevont szakállományú abból a beosztásból került a laktanyahadtáp állományába, amely jelenleg „M”-beosztása.

Most a fő hangsúlyt a szinten tartásra, illetve új beosztásba kerülők esetén a konkrét felkészítésre kell összpontosítani.

A sorállomány kiképzésében keresni kell azokat az oktatásmódszertani elveket, amelyek gyakorlati megvalósításával a jelenleginél magasabb szinten való sul meg a kiképzés.

3. Gazdálkodás

A hadtáp szolgálati ágak gazdálkodása összevontan a „laktanyai” szolgálati-**főnökök szakirányítása, konkrét szervezése mellett** valósul meg.

A felszámítási alapadatok laktanyaszintű meghatározásaival kerül jogcí-**mekre az illetmény biztosítása.**

Az állományilletékes parancsnok gazdálkodását saját összevont szervezet-**bén a „gazdálkodási, építési operatív bizottságban” gyakorolja.**

Ezt a bizottságot az MN 5232 parancsnok elvtárs ajánlása alapján alakít-**ottuk ki és bevontuk valamennyi önálló egység parancsnokát, hadtáphelyette-
sét, politikai tisztet, az ellátást végző MN 3715 pénzügyi szolgálat főnökét és
elhelyezési szolgálat főnökét.**

Ebben a bizottságban valamennyi alakulat érdeke parancsnokán keresztül
biztosítva van, ugyanakkor nagyobb lehetőségünk nyílt a társadalmi tulajdon
védelmének legfontosabb területére, az ellenőrzésre.

A gazdálkodási bizottság a gazdálkodás hármas követelményének megfe-
lelően alakítja ki a döntéselőkészítés időszakában a laktanyaparancsnok elha-
tározását az adott gazdálkodási időszak fő célkitűzései és konkrét feladatai
vonatkozásában.

A laktanyaparancsnok döntése (gazdálkodási parancs) után a szakszolgálatok
vezetői bontják le saját területeik feladatait és a laktanyaparancsnok hadtáp-
helyettes közvetlen irányítása és ellenőrzése mellett valósul meg végrehajtásuk.

A döntés előkészítés demokratizmusával kizártuk a diszkrimináció lehetősé-
gét és ezáltal biztosított az azonos ellátási színvonal.

A laktanyaérdekű szállítási feladatok végrehajtásába bevont szállító gép-
járművek összevonáskor az állománylétszámnak megfelelő kilométer-kiszabattal
kerültek a laktanyahadtáp állományába. A kilométer meghatározásához az ellátó
egység egy gépjárművére a 20 000 kilométer-alapadatot vettük és az alábbiak
alapján számítottuk:

$$\text{beadandó km/gk} = \frac{20\,000 \times \text{bevont gépjármű}}{\text{ellátó egység átlagléttszám}} \times \text{beadó egység} \times \text{átlagléttszáma}$$

A kilométer így történő meghatározása a bevonáskor jónak bizonyult, az
így biztosított kilométer elegendő a laktanyaszintű szállítási feladatok végre-
hajtására, ugyanakkor elegendő kilométer marad az adott gépjárműnek a gya-
korlatok és kiképzési feladatok végrehajtására is.

A szállítási feladatok koordinálására állandó diszpécser szolgálat működik,
mely biztosítja a szállítási feladatok összehangolását, optimális végrehajtását.

Esetenként jelentkezik a szállítási feladatok nagyobb volumene követke-
ztében, hogy a bevont szállító gépjárművek nem elegendők, vagy a gépjármű-
vezetők pihentetése, járandóságaik biztosítása, a soros műszaki szemlék, olaj-
cserék kerülnek veszélybe.

További vizsgálat tárgyat képezi az elkövetkezendő időszakban az ilyen
feladatok végrehajtásába bevonásra kerülő nagyobb gépjármű-állomány hatása
egyéb feladatok végrehajtására.

A gazdálkodáshoz szorosan kapcsolódik a csapatszámviteli részleg mun-
kája is. A csapatszámviteli részleg laktanyaszinten valamennyi anyagnem okmá-
nyolását és kapcsolódó egyéb nyilvántartásait végzi. A számviteli részleg lét-

száma az összevonással 2 sorkatonával növekedett, azonban ez a létszám a nyilvántartások naprakész vezetését csak jelentős többletmunkával biztosítja.

A csapatszámviteli részleg a hadtápgazdálkodás legfontosabb információforrása, aminek a havi operatív jelentések és összegzett kimutatások elkészítésével tesz eleget. Az így kapott információ a „gazdálkodási, építési operatív bizottság” részére nyújt megfelelő alapadatokat a döntéselőkészítésben. Tovább kell kutatni a csapatszámviteli részleg munkájának optimálisabbá tétele útján elsősorban a munkaszervezés oldalát.

4. Társadalmi tulajdon védelme

A laktanyahadtápgazdálkodás jelentős mértékben megnövelte a társadalmi tulajdon fokozott védelmének lehetőségét. Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy:

- az anyagok együtt-tárolása,
- elszámolási rendszer, nyilvántartási rendszer egyöntetűsége,
- nagyobb szervezet, mely az ellenőrzések gyakoriságát, mélységét növeli,
- a megelőző munka hatékonyságának növelése

következtében csökkent a laktanyai káresetek száma és értéke is.

A belső ellenőrzéseket szorosan együttműködve a „gazdálkodási, építési operatív bizottság” ellenőrzési csoportjával laktanyaszinten tervezzük és hajtjuk végre.

Parancsnoki ellenőrzésekre építve számoltatjuk el alegységünket, ugyanakkor a reggeli szemlék laktanyaszintű meghatározásával, fő figyelmet fordítva a legnagyobb kárértékű kitévő ruházati anyagok, elsősorban a 65 M gyakorlóruha és felszerelések ellenőrzésére (hetente 2 alkalommal), biztosítjuk a társadalmi tulajdon fokozott védelmét.

Azt tapasztaltuk, hogy a bekövetkezett káresetekkel kapcsolatos döntési jogot célszerű lenne az anyaggal gazdálkodó egység parancsnoka részére megadni, mivel az anyagi feyvelem megszilárdításának elengedhetetlen feltétele, hogy érezze a parancsnok, szolgálatiág-főnökök döntései gazdaságossági kihatásait.

Ez nem sértheti az állományilletékes alakulat parancsnokának jogait, mivel az eljárást és a javaslatot irányításával folytatják le, csak a döntés (kártérítés mérséklése, leírása) jogát kapná meg a gazdálkodást vezető parancsnok.

Ehhez szorosan kapcsolódik a kármegelőző munka hatékonyságának fokozása. A laktanyaszinten működésbe lépő csapatrádió, a „KISZ RADAR” működtetésével és a csapatújság felhasználásával növeltük és kívánjuk javítani a felvilágosító, mozgósító munkának hatékonyságát. Ebbe a munkába maximális segítséget nyújtanak a párt- és KISZ-szervezetek is. Taggyűléseken, vezetőségi üléseken, beszámolóokban, napirendi pontokban foglalkoznak az adott közösség anyagi feyelmével, mivel ez nem vonatkoztatható el az általános feyvelemtől.

5. Információrendszer-vezetés

A laktanyahadtápg rendszerének kialakulása óta, de ezt megelőzően is egyik legszerteágazóbb és ugyanakkor legtöbb problémát okozó területünk volt az információrendszerünk.

A hármás alárendeltség következtében a laktanyahadtáp vezetésének nem, vagy csak késve jut tudomására intézkedés, amely a tervszerű munkánkat nem egy esetben gátolja.

Szükséges információrendszerünket tovább tökéletesíteni és célszerűnek látszik az ellátást közvetlenül irányító magasabbegységet mint legfőbb információforrást megjelölni.

Az eddigi tapasztalatok alapján megállapítottuk, hogy aránytalanul megnőtt a laktanyaparancsnok hadtáphelyettes feladata és jelentősége is, ugyanakkor (bár felelősség tekintetében nem kisebb) feladatban leredukálódott a bevonásra nem került, ellátást nem végző alakulatok hadtáphelyettesi tevékenysége. Célszerűnek látszik állományilag bevonni őket a laktanyahadtáp állományába és közvetlenül szolgálati kapcsolatot teremteni az ellátást irányítók és az ellátandók között.

Cikkemben röviden és nem a teljesség igényével próbáltam vázolni a „Garasin Rudolf” laktanyahadtáp jelenlegi helyzetét, megszervezése, munkája eddig összegyűlt tapasztalatait.

Úgy érezzük a kísérlet végrehajtása jó úton jár, problémáink a további időszakban az előjáróink segítségével és támogatásával megoldhatók.

A nagyobb szervezet centralizált vezetése biztosításával jelentős mértékben tudjuk növelni harckészségünket, a békekiképzés hadtápbiztosítása, az ellátás folyamatos javítása terén reánk háruló feladatok végrehajtását.

(Melléklet a folyóirat végén található.)

A laktanyahadtáp gazdálkodás tapasztalatai

Szauter Lajos százados

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata, a határozatból konkrét formákat öltő kormányhatározatok hangsúlyozzák és elrendelik a gazdálkodási tevékenység javítását minden szinten.

Úgy vélem, hogy a korábbi években különösen a csapatgazdálkodás szintjén a felkészültség, az újtól való félelem, de nem utolsósorban a lehetőségek szűk keresztmetszete miatt, a gazdálkodást irányító és végrehajtó személyek között sem volt egységes a törekvés, mely a ténylegesen meglévő tartalékok feltárására az erők-eszközök célszerű csoportosítására a gazdálkodási, ellátási folyamatok ésszerűsítésére irányult volna.

A csapatok (így a „Petöfi Sándor” laktanyában elhelyezett két egységtörzs is) folyamatosan, összecszerően kimutatták és kimutatják a takarékos gazdálkodásból eredő megtakarított anyagi és pénzeszközök mennyiségét. Ha azonban részletes elemzés alá vetnénk ezeket az általunk kimutatott összegeket, a gazdálkodási tevékenység eredményessége megítélésem szerint kedvezőtlenebb képet mutatna.

A magam részéről ma már túlhaladottnak tartom a szerződéskötések által kimutatott takarékoságot, hiszen ezek hiánya esetén az ellátás nem volna biztosítható.

A korábbi években nem is nagyon vizsgáltuk a htp. szolgálatnál meglévő tartalékok helyzetét. A tartalék, mint fogalom alatr alapvetően csak a gazdálkodás keretében meghatározott céllal, tudatosan képzett erőforrás-készleteket tekinthetünk. Kevés figyelmet fordítottunk a tartalék fogalmának másik összetevőjére, melyet én a kiküszöbölhető veszteségek, a nagyobb teljesítmény és eredmény ki nem használt lehetőségeiben tudom összefoglalni.

A htp. szolgálat tartalékainak ez utóbbi összefüggéseit, valamint a feladatvégzés során újratermelődő tartalékok felhasználását segítették elő az MNVKF és MNHF elvtársak intézkedései, melyek a laktanyahadtáp kísérleti bevezetését rendelték el.

Nem igényel különösebb bizonyítást, hogy tartalékok minden gazdálkodó szervben vannak, és ezek újratermelődnek.

A htp. szolgálat ma egység szinten is végez nagy értékű termelő, beszerző, tároló, elosztó tevékenységet, mely során mindig keletkeznek veszteségek, melyek mértéke csökkenthető. Az egység szinten bekövetkezett fejlődés, a magasabb követelmények azonban egyre újabb, korszerűbb eljárásokat, gazdasági és szervezési megoldásokat igényelnek. Ezen követelmények bevezetésének lehető-

sége a régiék helyébe, szintén tartalék. De a tartalék fogalmában tartozónak érzem az erőforrásoknak a hatékonyabb felhasználásra történő átcsoportosítását is, mely a kísérletképpen bevezetett laktanyahadtáp szolgálatnál jól kimutatható.

A „Petőfi Sándor” laktanyában diszlokáló két egységtörzs helyzete az általánostól több tekintetben eltér.

Az eltérő sajátosságok:

- mindkét egység több alárendelttel rendelkezik, ezek elhelyezése hazánk nagy részében megtalálható,
- az alárendeltek és az egységtörzsek harcokészültségi foka kiemelten magas,
- az alárendeltek ellátása több irányból kerül végrehajtásra. Egyes anyagokból a közvetlen előjáró végzi az ellátást, más anyagokból önálló, és egyes ellátási ágaknál utalásos rendszerű.

A laktanyahadtáp szolgálat kialakításával egy időben végre kellett hajtani mindkét egységnek az alárendeltek felkészítését az új követelményeknek megfelelő feladat végrehajtására. Biztosítani kellett minden alegységnél a htp. ellátás személyi és tárgyi feltételeit, annak érdekében, hogy a személyi állomány ellátási színvonala sehol se csökkenjen.

Az áttérést a körütekintő parancsnoki és előjárói beavatkozás, az előkészítő időszakban végrehajtott felkészítés jól biztosította.

Nehezebb és hosszabb ideig tartó munkát követelt és még jó ideig követel is az új beosztásokba megbízott személyi állomány felkészítése. Éppen a sajátosságokból adódik, hogy a szolgálatiág-főnökök bevonása a laktanyahadtáp szolgálatba nem volt végrehajtható. Ezen állomány feladata továbbra is az ezred szolgálatainak szakmai irányítása maradt, a laktanyahadtáp szolgálatot, mint alegységet kezeli. A laktanyahadtáp szolgálatiág-vezetők a korábbi raktár-vezető állományból kerültek megbízatásra. Gazdálkodást irányító, tervező-szervező, elemző feladatokat a korábbi időszakban nem, vagy csak keveset végeztek.

Ehhez hozzájárul még az új, magasabb követelményt támasztó beosztástól való természetes félelem, de nem utolsósorban az újtól való tartózkodás is.

Az eltelt időszak megalapozott következtetések levonására még nem lehet alkalmas, de azt egyértelműen meglehet állapítani, hogy megfelelő szakmai segítség mellett ezen állomány képes volt a folyamatos ellátás biztosítására, egyes területeken pedig az előrelépésre is.

A laktanyahadtáp szolgálat kialakításával egy időben került a számviteli részleg felállítására, mely további tervező-szervező és egyéb feladatokat követelt meg.

Véleményem és meggyőződésem, hogy ezen feladatok végrehajtása csak úgy volt biztosítható, hogy a laktanyaparancsnok naponta és személyesen (mind a mai napig) beavatkozott és beavatkozik az ellentmondások feloldásába. Minden részterületen jártas, intézkedései hatását előre látja, olyan ismeretekre tett szert, melyekkel korábban nem rendelkezett.

Természetes, hogy a kiemelt „odafigyelés” az egységek vezető állományától többletmunkát követelt és követel meg. A két egység a korábbi időszakban sajátosan alakította ki a különböző anyagok tárolását, raktározási rendjét. A raktárhelyiségek kihasználtsági szintje egy-egy anyag területén alacsony, más területeken a zsúfoltság, a minőségi megóvás biztosíthatóságának minimális szintje volt a jellemző.

Az anyagok és eszközök összevonása azon túl, hogy az optimálistól jelenleg is messze elmarad, biztosította a lehetőségek jobb kihasználását. A raktározás rendjére nem utolsó sorban kedvező hatással volt a tapasztalatok összegzése, a fogások és módszerek átadása.

Mindkét egység htp. szolgálatának szűk keresztmetszetét a szállítótér-helyzet jelentette. Az egységeknél sok esetben elmaradtak, vagy elhúzódtak a szállítási munkák, ugyanakkor sok esetben előfordult, hogy a beszerzők a két egységtől egy helyre, de több járművel hajtottak végre menetet. Egyértelműen megállapítható, hogy az eltelt időszakban javult a szállítótér kihasználtsága, valamint a gépjárművezetők foglalkoztatásának színvonala. Ma sem tartom jónak az elért eredményt – e téren –, de megfelelő alapnak a továbbképzésre azonban igen.

Az élelmezési szolgálat gazdálkodásában nem okozott változást az új rendszerre való áttérés. Ennél a kérdésnél szeretnék egy gondolat erejéig megállni. Hosszú évek óta mindenki által elfogadott, és jónak tartott gyakorlat, hogy egy laktanyában csak egy élelmezési blokk funkcionál. Mélyebben kellene elemezni, hogy ez a rendszer az egyéb szolgálati ágak vonatkozásában miért nem ilyen egyértelmű, ahol erre lehetőség lenne.

A korábbi időszakban mindkét egységnél gondot okozott, hogy az üzemanyag szolgálatnál rendszeresített 1-1 fő sorállományú katona a gépjárművek üzemanyag-feltöltését csak a szabadidő biztosítása nélkül tudta végrehajtani. Az összevont üzemanyag szolgálat, és a számviteli részleg beindulása, csökkentette a szolgálat által elvégzendő manuais munkát, a fő figyelmet a tervszerűség növelésére, az ellátás színvonalának növelésére tudták fordítani.

A szolgálatnál kedvezőtlenül hat a több helyen telepített töltőhelyek nagy száma, amit csak egységes üzemanyagtöltő komplexum kialakítása képes helyettesíteni.

Az eltelt időszak az üzemanyag szolgálatnál egyértelműen igazolta, hogy a feladatvégzés szervezettebbé, a követelmények egységesebbé, az anyagi és biztonsági fegyelem az elvárható szintnél megfelelőbbé vált.

A ruházati szolgálatok összevonása előtt mindkét egység végrehajtotta az alárendeltek előírt szintre történő feltöltését, biztosította az önálló gazdálkodás alapvető feltételeit. A megnövekedett lehetőségek, az egységes elgondoláson alapuló tervezés eredményeként csökkent azon anyagok, felszerelések és cikkek mennyisége, melyek használata időszakonként és kis mennyiségben szükséges. Az egységes vezetés eredményeként nőtt a fehérnemű és felsőruházat cseréjének mutatószáma, javult a katonaállomány öltözködési képe.

Amíg a korábbi időszakban minden egyes hangulatjelentés tartalmazta a ruházati ellátás hiányosságait, ez ma teljesen megszűnt. Ma a „Petőfi Sándor” laktanyában, de az alárendelteknél is, folyamatosan biztosított a szükséglet szerinti ruházati csere lehetősége.

Kedvező folyamatnak tartom, hogy a közvetlen parancsnoki állomány és alegységparancsnokok a felelőség növekedésével, valamint az önálló gazdálkodás körülményeivel tudtak élni, folyamatosan hatnak a szolgálat munkájára. Megszűnt a korábban meglevő helytelen szemléletmód, mely alapvetően az igénylésekre és nem a gazdálkodás helyes végzésére irányult.

Ma, véleményem szerint, mindenki elismeri, hogy a feladatok végrehajtása színvonalának emeléséhez szükségesek azok a szervezési és egyéb rendszabályok, melyeket a laktanyahadtáp kialakítása érdekében az előljárók foganatosítottak.

A meglevő problémák döntő része, megítélésem alapján, szemléletmódból az újtól való félésből adódik. A feladatvégzés során korábban is meglevő hiányosságokat, valamint az új körülményekből adódó nehézségeket hajlamosak vagyunk a szervezet hibájaként feltüntetni, mivel részünkre sok esetben ez a kedvezőbb.

Ellentmondást okoz az a tény is, hogy egyelőre csak az egyik oldalon lépünk előre. Szükséges, hogy más szolgálati ágak is keressék az előrelépés lehetőségeit, mert ennek hiánya visszahúzó erőként hat.

A laktanyahadtáp-gazdálkodás megszervezése, a biztosítási feladatok végzése még hosszú ideig fog többletmunkát, kiemelt odafigyelést követelni. De az a tény, hogy a két egység-hadtáp szolgálat főnökei ténylegesen az egységek ellátását tervezik-szervezik, a folyamatos ellenőrzést végzik, már önmagában is igazolja ennek a szervezetnek létjogosultságát.

Ha a htp. szolgálat egység szinten a növekvő elvárásoknak eleget akar tenni, minden lehetőséget meg kell keresnie a hatékonyabb, célirányosabb, az állomány ellátását javító rendszabályok fogantatására és érvényesülésére érdekében.

Repülőeszközök feltöltésének megszervezése, végrehajtása és azok problémái a hadműveleti repülőtereken

Oláh Endre alezredes

A Magyar Népköztársaság honi légvédelmi rendszere az európai szocialista országok egységes légvédelmi rendszerének első lépcsőjében, mellékirányban és határmenti körzetben helyezkedik el. Ennek megfelelően a felépítésének, várható tevékenységének sajátosságai és követelményei – alapjait tekintve – az alábbiakban foglalhatók össze:

- a légvédelmi feladatokat elsősorban az ellenség harcászati légierejének repülőgépei ellen kell megoldani;

- a légi tevékenység várhatóan rövid idő alatt, főként kis magasságon, intenzív zavarás mellett és nagy célsebességgel bontakozik ki, ezért a felderítés és előrejelzés, az erők időbeni harcbalépése és a kis magasságon ható légi támadó eszközök alkalmazása meghatározó jelentőségű;

- az oltalmazási feladatok megoldásának egy része a szárazföldi csapatok érdekében, azok légvédelmével szoros együttműködésben történik;

- a légvédelem felépítése szerint legyen aktív, szilárd, nagy manőverező képességű, gyorsan helyreállítható és megbízhatóan vezethető, legyen képes huzamos és megfeszített harctevékenység folytatására a légi ellenség intenzív tevékenysége és tömegpusztító eszközeinek alkalmazása esetén.

A felsorolt főbb követelményeknek és sajátosságoknak megfelelően a honi légvédelem összefegyvernemi magasabbegységekből, ezen belül fegyvernemi és szakcsapatokból, hadtáp- és technikai alegységekből és szervekből épül fel.

A tanulmány címének megfelelően a honi légvédelem szervezetéből – mint vizsgálat tárgyát – a honi vadászrepülő csapatokat emelem ki.

A vizsgálódást indokolja mindenek előtt e csapatoknak a honi légvédelem rendszerében elfoglalt helyük, szerepük fontossága, továbbá háborús feladataik során megnövekedett igénybevételük az üzemanyag-szolgálat egyik legnehezebben megoldható feladatai közé tartozik és a legfőbb sajátosságokat rejtj magába.

I.

A honi vadászrepülő csapatok egy része „állandó” harckészültségi fokozatban, kiépített repülőtereken települnek. Ebből adódóan képesek már az állam-

határ előtt és mélységben az ellenséges légi támadó eszközök elleni folyamatos támadás végrehajtására, azok elfogására és megsemmisítésére.

A honi vadászpilóta ezredek harcfeladataikat általában két repülőtérről – alap- és hadműveleti – oldják meg, de más variáció is elképzelhető. Példaként egyet említek, amikor egy alap- és két hadműveleti repülőtérről történik a vadászpilóta-ezred harcbevetése. Az általános példa vizsgálatánál maradván, harci körülmények között az alaprepülőtéren általában két vadászpilóta-század 24–30 repülőgéppel a felszálló pályától 2–3 km távolságra kiépített földszint fedezékekben; a hadműveleti repülőtéren egy vadászpilóta-század 12–14 repülőgéppel, a felszálló mezőtől néhány száz méternyire települ, illetve helyezkedik el. Ebben a helyzetben a személyi állomány védettsége – hagyományos fegyverekkel folytatott küzdelem esetén és időben történő riasztást feltételezve – az állandó repülőtér széttelepülési körleteiben közel 100%-os, a hadműveleti repülőtéren kiépítettségétől függően 5–10%-os. A repülést biztosító, illetve kiszolgáló eszközök védettsége azonban nem, vagy csak részben megoldott.

A teljesség kedvéért meg kell jegyezni, hogy az állandó repülőterek széttelepülési körleteinek tervezett továbbfejlesztése, illetve a jelenlegi nyitott fedezékek zárt objektumokká való átalakítása jelentős előrelépést jelent a repülőeszközök csapásvédettségében. Ezen túlmenően nagyban megnöveli a repülőgépek ismételt bevetésre való felkészítésével foglalkozó személyi állomány védettségét, egyben lehetőséget nyújt az objektumban történő üzemanyag-feltöltésre is.

A vázolt körülmények jellemzik és meghatározó jelleggel bírnak a vadászpilóta-csapatok hadtápbiztosításának – ezen belül az üzemanyag-ellátás – megszervezésére és folyamatos végrehajtására, melyek az alábbiakban foglalhatók össze.

II.

Abból az előnyös helyzetből kiindulva, hogy a honi vadászpilóta-csapatok feladataikat alapvetően honi területen, előre ismert települési helyről oldják meg, a hadtápbiztosítására meghatározó – mint lehetőség, hogy:

- az anyagi-technikai biztosítás megszervezésében, az ellátási feladatok megoldásában támaszkodhat a honi területen települő központ hadtápbiztosítókra, szervekre, szükségszerűen igénybe vehet polgári kapacitást is;

- az üzemanyag utanszállítás terén kedvezően felhasználhatja a vasúti szállítást;

- lehetősége van az anyagi készletek részleges széttelepítésére, csapásvédettségének növelésére már az állandó harcalképesítés időszakában;

- a feltöltést végrehajtó állomány tökéletes hely- és körülményismerettel rendelkezik, a feladat végrehajtására való begyakoroltsága jó színvonalú.

A felsorolt lehetőségek és előnyök kihasználása mellett azonban szükséges:

- létrehozni a készletek olyan szintjét, amelyek biztosítják a vadászpilóta-ezred alap- és hadműveleti repülőtereikről történő 3–4 napi harctevékenységet, utanszállítás nélkül;

- a harctevékenység biztosításához szükséges anyagi készleteket felhasználási helyeiken tárolni, felhasználásra előkészíteni és a lehetőségekhez mérten védettségüket megteremteni;

- a rendelkezésre álló tároló kapacitást állandóan feltöltve magas szinten tartani.

A fentiek figyelembevételével a vadászrepülő-erzed repülőgépeinek üzemanyag-biztosításához az alábbi eszközök állnak rendelkezésre, illetve vehetők figyelembe:

- 16-18 db TZ-200, vagy TZ-500 típusú töltőgépkocsi, melynek darabonkénti befogadó-, illetve szállítóképessége 7000 l, töltési sebessége 3-400 l/perc;
- 8 db 25 m³-es gumi tartály;
- 2 db MPG-60 motoros hajtóanyag-szivattyú;
- 1 db MPG-20 motoros hajtóanyag-szivattyú;
- 1 klt. PSZT-100 tábori csővezeték;
- 3 klt. PL-2 tábori üzemanyag-laboratórium;
- 4 db 1,25 m³-es üzemanyag-szállító utánfutó, mint hadtáptechnikai eszköz, valamint alap- és hadművelleti repülőtereken összesen 2500 m³ repülőpetróleum befogadására alkalmas tároló kapacitás. (1800-2000 tonna)

Meg kell jegyezni, hogy gyakorlatilag több a repülőerzed tárolókapacitása, ha beszámoljuk az előzőekben jelzett 16-18 db üza. töltőgépkocsi, (80-100 t) és 8 db 25 m³-es gumi tartályban elhelyezhető, (156 t.) valamint a repülőgépekbe feltöltött 1 javadalmazás (110-120 t.) mennyiségeket. Így a jelzett 1800-2000 t.-ról 2100-2300 t.-ra emelkedhet a tároló kapacitás. Azonban figyelembe kell venni, hogy optimális körülmények között is csak a tárolótér 80%-os feltöltöttségével számolhatunk, ezért tervezési alapként 1800-2000 tonna körüli repülőpetróleum mennyiséggel lehet számolni, mint meglevő maximális készlettel.

Gyakorlati tapasztalatok alapján egy repülőgép bevetésére 2000 kg hajtóanyagot tervezünk. Figyelembe véve a rendelkezésre álló repülőgépállományt - amit az előzőekben 36-44 db-ban jelöltem meg - és feltételezve a tároló kapacitás kedvező kihasználtságát, a rendelkezésre álló hajtóanyag 20-25 ezredbevetést, illetve átlagosan napi három bevetéssel számolva 6-8 napi harctevékenység repülő üzemanyag biztosítását teszi lehetővé. Természetesen a számvetésnek ez a formája nem tartalmazza a várható veszteségeket.

A honi légvédelem általános és vadászrepülőcsapatok részletesebb ismeretetéséért tartom szükségesnek, mert csak a fentiekben vázolt sajátosságok, követelmények, lehetőségek és a rendelkezésre álló anyagi és technikai eszközök ismeretén keresztül lehet eljutni azokhoz a problémákhoz, melyek a repülőeszközök hadművelleti repülőtéren történő feltöltésének megszervezése és végrehajtása során felmerülnek.

III.

Az érvényben levő alkalmazási és harckészültségi terveknek megfelelően és az utóbbi években lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai alapján magasabb harckészültségi fokozat elrendelésekor, ha ezt az időjárás és talajviszonyok nem korlátozzák, a vadászrepülő-erzed egy részével, általában egy - 12-14 repülőgépből álló - századdal az állandó repülőtérről a hadművelleti repülőterre települ át. A repülőgépek áttelepülését megelőzően végre kell hajtani a harckészültségi tervekben kijelölt „földi lépcső” közúton történő áttelepülését, mintegy 50-80 km távolságra, továbbá szétbontakozását és működőképességét el kell érni.

A földi lépcső foglalja magába mindazon elemeket, amelyek a hadművelleti repülőtéren leszálló repülőgépek anyagi-technikai kiszolgálását a kitelepült ál-

lomány ellátását biztosítja. A földi lépcsőben foglal helyet az ezred üzemanyag-szolgáltatának az a része, amelyik a hadművelleti repülőtér üzemanyag-ellátását végzi.

Általánosan elfogadott elv, hogy a repülőgépek üzemanyag-feltöltésére rendelkezésre álló eszközökből az

- üzemanyag-töltő gépkocsik 1/3 része, 5-6 db;
- a 25 m³-es gumi tartályokból 4 db;
- az MPG-60 motoros hajtóanyag-szivattyúból 1 db, és a
- PSZT-100 tábori csővezeték-készlet, valamint
- 1 klt. PL-2 tábori laboratórium települ át.

A TZ-200, vagy TZ-500 típusú üzemanyag-töltő-gépkocsik 1/3-2/3-os megosztását az indokolja, hogy a repülőgépek megosztása is hasonló az állandó és hadművelleti repülőterek között.

Az anyagi készleteket tekintve a hadművelleti repülőtéren rendelkezésre áll egy üzemanyagtelep - a felszállómezőtől 1-1,5 km távolságra - 200 m³ tárolókapacitással állandóan feltöltve TSZ-1 repülőpetróleummal, azonban ebből a készletből 50 m³ a CSRP alakulatok részére zárolt.

A kitelepülő töltőgépkocsik 35-40 m³ hajtóanyagot visznek magukkal, így a kitelepülés végrehajtása után a hadművelleti repülőtér 180-190 m³ TSZ-1-gyel rendelkezik, ami 140-150 tonnának felel meg, és a repülőgépek darabszámától függően 6-8 századbevetést biztosít. Ebből a mennyiségből a beérkező repülőgépek feltöltésére még le kell számolni egy bevetés hajtóanyagot, így az alaphelyzet elérésekor - amikor a repülőgépek és földi lépcső beérkezett a hadművelleti repülőtérré és kész a harc feladat végrehajtására - 5-7 századbevetéssel rendelkezik.

Ez a napi bevetések és a települt repülőgépek számától függően 1,5-3 harcnapi üzemanyagbiztosításához elegendő. Az előzőekben már jeleztem, hogy a légi hadművellet első 8-10 napját átlagosan napi három bevetéssel tervezzük, ami a nagybani számvetésekhez megfelelő adat. A tárolható mennyiségek alacsony szintje miatt a hadművelleti repülőtér üzemanyag-biztosításánál azonban figyelembe kell venni azt, hogy a harctevékenységek kezdetén - különösen az első-második napon - a bevetések száma elérheti a napi 4-5 bevetést, ami szükségessé teszi az utánszállítások azonnali megszervezését és végrehajtását már az első harcnapi végére. Ennek érdekében a központ hadtáp üzemanyagraktáránál „M”-2. 24.00-tól rendelkezésre áll bizonyos mennyiségű vasúti tartálykocsi repülő-hajtóanyag szállítmány, amely - irányvonatok igénybevételeivel - a hadművellet harmadik napjának reggelére beérkezhet a hadművelleti repülőtér 10-15 km-es körzetében létrehozott ideiglenes kirakó állomásra.

Az itt leírtakból tehát úgy tűnik, hogy a hadművelleti repülőtér repülő-hajtóanyag-ellátása vasúton történő utánszállítással megoldottnak tekinthető, azonban ezt rögtön bírálat tárgyává kell tenni, ha meggondoljuk, hogy:

- a) Az ellenséges légierő alapvető céljai közé tartozik a vasúti szállítások bénítása (amit általában el is ér).
- b) A megmaradt vonalakon az előrevonásra kerülő csapatok és a harci technika szállítása élvez elsőbbséget.
- c) A megrongált csomópontok, műtárgyak és vonalak helyreállításával legkorábban a hadművellet 5-7. napjától lehet számolni.

Az eddigi ismereteinket összegezve az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

- az üzemanyag-szolgálat a hadművelleti repülőtéren az alaphelyzet elfoglalása után 5-7 századbevetés repülő-hajtóanyaggal rendelkezik, ami 1-3 harcnapra elegendő;

- az első hadművelleti nap végére meg kell szerveznie és biztosítani kell a hajtóanyag utánpótlását;

- a repülőgépek feltöltéséhez 5-6 db 7000 literes töltőgépkocsija van, amivel meg kell oldani egyrészt a gépek feltöltését az üzemanyag-telepen önfelszívással vételezett, laboratóriumiilag bevizsgált hajtóanyaggal, másrészt be kell szállítani az üzemanyag-telepre, illetve a repülőtérré telepített 25 m³-es gumi tartályokba a kirakó állomásra beérkezett anyagot;

- a tárolókapacitás hiányában nem tud eleget tenni annak a követelményeknek, hogy olyan készletintet hozzon létre, ami 3-4 napi harctevékenység ellátását biztosítja utánszállítás nélkül.

Ezek az összegezett következtetések egyben meghatározzák azokat az alapvető problémákat, amelyek az üzemanyag-biztosítás megszervezése kapcsán felmerülnek:

A rendelkezésre álló töltőgépkocsik mennyisége elég akkor, ha azok csak a repülőtér üzemanyagtelepén vételeznek és repülőgép-feltöltést végeznek. Képesek még a harci szünetekben és éjszaka a kirakó állomásról a repülőtérré beszállítani a hajtóanyagot. Akkor azonban, ha a kirakó állomás csapást szenved, vagy az anyag beérkezése elmarad, a legkézenfekvőbb megoldás - mert ez esik legközelebb -, hogy az állandó repülőtér üzemanyagtelepéről vételezzen az éjszakai órákban. Ennek a feladatnak a maradéktalan végrehajtásához 5-6 db töltőgépkocsi nem elegendő, figyelembe véve az állandó és hadművelleti repülőterek közötti távolságot -, amit 50-80 km-ben jelöltem meg, valamint az éjszakai menet során elérhető menetsebességet -, ami 20 km/óra körül van - egy éjszaka csak egy forduló utánszállítása tervezhető, ami nem sokkal több, mint amennyi a vadászrepülő-század egy bevetéséhez elegendő. Gyakorlatilag 27-30 tonna; az egy századbevetés 24-28 tonnával szemben.

Az utánszállítás problémája különösen a harctevékenységek kezdetén, a hadművellet első három napján vetődik fel a legélesebben. Egyrészt azért, mert ebben az időszakban várható a legintenzívebb ellenséges légitvekenység és emiatt a saját vadászrepülőök legaktívabb igénybevétele, másrészt, mert a hadsereg szállító zászlóalj - amelynek egy százada üzemanyag-szállító - csak M-2. 24.00-ig alakul meg, ezért annak igénybevételére, illetve az általa szállítható repülő-hajtóanyag beérkezésére a legjobb esetben is csak a hadművellet harmadik napjának második felében lehet számolni.

A tanulmánynak ebben a részében lényegében vázoltam mindazt a problémát, amely a hadművelleti repülőtéren az üzemanyag-töltő gépkocsik és az utánszállítás oldaláról jelentkezhet akkor, ha ott a meghatározott 5-6 db töltőgépkocsi üzemel. Ezzel kapcsolatban le kell még szögezni, hogy a repülőezred semmilyen körülmények között nem képes a hadművelleti repülőtérré több töltőkocsit adni, ha oda egy vadászrepülő-század települ és a másik két század az állandó repülőtéren marad.

Végkövetkeztetésként tehát kimondhatjuk, hogy a hadművelleti repülőtérré települő egy vadászrepülő-század repülőgépeinek üzemanyag-feltöltését ezzel a

töltőgépkocsi-létszámmal kell megoldani, mert nincs több. Túlfeszített igénybevétel mellett, ha az utánszállítás jelentős mértékben nem akadozik az ellátás néhány napig ezzel az állománnyal is biztosítható. Van azonban ennek a számvetésnek igen súlyos hibája. Nevezetesen az, hogy sem a műszaki meghibásodás, sem az ellenség harccselekményei következtében várható veszteséget – időszakos, vagy végleges kiesést – nem tartalmazza. Ennek bekövetkezése esetén csak MN szintű előljárói segítséggel oldható meg a probléma, mert sem az ezred, sem a hadosztály, de még a honi légvédelmi hadsereg sincs abban a helyzetben, hogy azt saját erői átcsoportosításával megoldja. Látni kell azt is, hogy a repülőgépek feltöltése elsősorban repülésbiztonsági, másrészt az egyszerre feltöltésre kerülő hajtóanyag nagy mennyisége miatt szükségeseszközökből (hordó, kanna stb.) nem oldható meg. Ezek után kimondhatjuk, hogy 2–3 repülő-üzemanyag-töltő gépkocsi kiesése esetén a harctevékenység intenzív szakaszában, az üzemanyag-szolgálat hadművelleti repülőtéren települő része objektív okok miatt nem tudja madaradéktalanul megoldani feladatát.

Sok vitát vált ki a várható veszteségekkel kapcsolatos számítások kérdése. Általánosságban elhangzik az a vélemény, hogy a kiszolgáló eszközökben bekövetkező veszteségek és meghibásodások, arányosak a kiszolgált eszközök – jelen esetben repülőgépek – mennyiségében jelentkező változásokkal. Véleményem szerint tömegpusztító eszközök alkalmazásának körülményei között ez közel sincs így, abban az esetben, ha a repülőszázad harcfeladatának végzése közben éri csapás a repülőteret, elméletileg elképzelhető, hogy a kiszolgáló technika jelentős része – közte az üzemanyag-töltő eszközök – megsemmisülnek, vagy üzemképtelenné válnak, ugyanakkor a repülőeszközök sértetlenek maradnak, vagy csak kis hányaduk semmisül meg.

A tárolókapacitás hiánya olyan gondokat vet fel, ami nemcsak a csapatnak, de a központ hadtápnak is problémát okoz. A kirakó állomásra érkező üzemanyag-szállítmánynak, ha az 150–200 tonna körüli mennyiség – férőhely hiányában – csak egy részét képesek betárolni az előzőekben ismertetett okok miatt. Ennek következtében a le nem fejtető anyag tárolására a vasúti tartálykocsit várakoztatni kell a kirakó állomáson. Ez a csapatnak az őrzés-védelemmel járó többletfeladatot, a központ hadtápnak pedig azt jelenti, hogy az egyébként is hiányzó vasúti gördülőanyagot bizonyos ideig nélkülöznie kell. Meg kell jegyezni, hogy nagyobb tárolókapacitás esetén is az látszik célszerűnek, hogy a vasúti szállítmány „várakozzon” a tárolóterre és ne fordítva, mert csak így biztosítható a maximális készlet szint és ezen keresztül a repülőerők harctevékenységének zökkenőmentes üzemanyag-biztosítása.

Itt kell megemlítenem a PSZT-100 típusú tábori csővezeték-készlettel kapcsolatos gondjainkat. Mint azt már az előzőekben jeleztem, a meglévő töltőgépkocsikkal akkor tudja az üzemanyag-szolgálat a repülőgépek feltöltését folyamatosan és megbízhatóan biztosítani, ha amellettt szállítási feladatot nem, vagy csak kismértékben kell végezniük és feltöltésük az üzemanyagtelepen megoldható. Ennek a feltételnek két formája biztosítható a csővezeték használatával.

Az egyik, hogy ideiglenes kirakó állomás létrehozásával, ott, ahol az adottságok lehetővé teszik a vasúti pályáról közvetlenül az üzemanyagtelepre történjen a hajtóanyag lefejtése. A másik, hogy az üzemanyagtelepről a felszállópályához telepített 25 m³-es gumi tartályokba szivattyúzzák át a hajtóanyagot. Az utóbbi variáció esetén 3 db töltőgépkocsival is megoldható a repülőgépek feltöltése akkor, ha a települt repülőgépeket nem egyszerre, egy időben kell utántöl-

teni. A csővezeték hossza és az üzemelést biztosító MPG-60 típusú motoros szivattyú teljesítménye, mindkét esetben megfelel a követelményeknek. Sajnálatos tény az, hogy a rendszerített csővezeték-készlet üzemeltetéséhez sem békére, sem „M”-re nincs személyi állomány szervezve. Szükséges lenne ez már a béke időszakban, mert kiképzetlen állománnyal semmiképpen nem oldható meg az üzemeltetése. Másrészt személyi állomány hiányában a nagyértékű és jól kihasználható eszköz csak holt anyag és teher a csapat nyakán.

Az előzőek során felvetett problémák közül az utánszállítás – és részben tárolás – kérdésében feszítő gondok a szállító zászlóalj bemozgósításával némileg enyhülnek, mert az üzemanyag-szállító századhoz népgazdaságból bevonuló 7–22 tonnás üzemanyag-szállító gépkocsik egy részénél a – vadászrepülő-ezredekhez történő átalárendelésével, az erők és eszközök ésszerű elosztásával a csapatok, – ezen belül a hadműveleti repülőterek is – elég jelentős szállító és egyben tárolókapacitást kapnak.

Egy repülőezredre vetítve mintegy 150 tonnát, vagyis egy fordulóban közel 1,5 ezredjavadalmazást. Van azonban ennek is egy fonákja, nevezetesen az, hogy ezekre az erőkre miután a szállító zászlóalj M-2. 20.00-ig alakul meg, az összekovácsolás időszükségletét figyelembe véve jó esetben is csak a légi hadművelet harmadik-negyedik napjától lehet számítani. Tehát ezek az erők sem állnak rendelkezésre abban az időszakban, amikor várhatóan a legnagyobb igénybevétel nehezedik a vadászrepülő erőkre, ezen keresztül az üzemanyag-szolgáltatásra.

Az itt felsorolt gondokat a hadműveleti repülőterek tárolókapacitásának növelésén túl az alábbi módon látom áthidalhatónak:

a) Célszerű lenne a népgazdaságból behívott nagy űrméretű töltőgépkocsik közvetlenül re. ezredekhez történő biztosítása úgy, hogy azok legkésőbb M-1. 24.00-ig oda beérkezzenek.

b) Másrészt indokolt lenne a hadműveleti repülőtereken a mobil tárolókapacitás növelése érdekében a Szovjetunióban jól bevált tartálypótkocsik (AC-4-164 M; AC-6,7-5207 V; stb.) széles körű alkalmazása.

IV.

A hadműveleti repülőtéren történő repülőeszközök feltöltése kérdésének látszólag periférikus részét képezi, azonban adott helyzetben vezetési vagy ellátási problémaként jelentkezhet a helikopterek üzemanyag-biztosítása és feltöltése. Itt elsősorban a repülőbenzinnel üzemelő helikopterekre gondolok. A MI-8 típusú helikopter feltöltése – amely a vadászrepülőgépekhez hasonlóan repülőpetróleummal üzemel – megoldott a meglévő töltőgépkocsikkal. Ellátásuk, várható alkalmazásuknak függvényében nem jelent különösebb megterhelést.

A hadműveleti repülőtéren esetenként leszálló benzinüzemű helikopterek gyors feltöltésére azonban nincs az üzemanyag-szolgálat technikailag felkészülve. A gyors feltöltés alatt a töltőgépkocsiból történő kiszolgálást értem. Az előzőekben már kitéjt, hogy a szolgálat fő gondja: a töltőgépkocsikkal kapcsolatos. A kérdés reális vizsgálata során megállapíthatjuk, hogy a közeljövőben nem számíthatunk olyan kedvező helyzetre, amiben alkalmunk nyílik töltőgépkocsiból olyan tartalékok létrehozására, melynek terhére, a benzinüzemű helikopterek töltésére is rendszerbe tudnánk állítani. Figyelembe kell venni azt is, hogy jenleg kétfajta benzinüzemű helikopter van rendszerben, és mindkettő más

oktánszámú repülőbenzinnel üzemel, tehát egy töltőkocsi beállítása nem is elég. Ennek megoldására olyan lehetőség van, mely szerint a benzinüzemű helikopterek feltöltését 1,25 m³-es üzemanyag-utánfutókból oldják meg. Ebből az eszközökből a vadászipülő-ezrednél 4 db van rendszeresítve, így ebből két darabot a földi lépcsővel telepíteni tud. Egyet SZB-78-as, vagy LBZ-78-as, egyet B-91-es oktánszámú repülőbenzinnel.

Miután a hadművelleti repülőtéren ezeknek a repülőeszközöknek nagyobb forgalmával nem tervezünk, másrészt az egyszeri feltöltésük, illetve utántöltésük csak 2-400 liter között mozog, ez a megoldás megfelelőnek látszik. Természetesen, ha arra lehetőség nyílik, akkor a benzinüzemű helikopterek feltöltését is célszerűbb üzemanyag-töltő gépkocsikkal szervezni.

V.

A továbbiakban két olyan kérdéssel foglalkozom, amelyek vizsgálatára – ismereteim szerint – eddigiekben még nem került sor. Az egyik a kiterjesztett légvédelmi rendszerben telpülő, a másik az előre ismert és berendezett hadművelleti repülőtereken leszálló „idegen” repülőeszközök üzemanyag-feltöltésének kérdése.

A hadműveletek kibontakozása után a szárazföldi összefgyvernemi csapatok térnyerésével egy időben sor kerülhet a honi légvédelmi rendszer kiterjesztésére. Mint azt már a honi vadászipülő-csapatok feladatainál ismertettem, a cél az, hogy a vadászipülőgépek az ellenséges légi célokat már az államhatár elérése előtt elfogják és megsemmisítsék.

Ennek érdekében tehát – ha a szárazföldi csapatok sikeresen verik vissza a várható ellenség támadását és annak mélységében tért nyernek, a háterszág légvédelmének továbbfokozása érdekében szükséges a vadászipülő-erők egy részének előrevonása. Az ilyen helyzet kialakulásakor elveszti azokat az előnyöket, amelyeket a honi területen, előre ismert települési helyekről történő tevékenység során élvez. Emiatt a repülő-hajtóanyagok biztosítása terén számtalan új probléma vetődik fel, vagy a meglevők még jobban kiélesednek.

– Nem támaszkodhat az üzemanyag biztosítása érdekében még kisegítő, vagy átmeneti jelleggel sem a központraktárak közvetlen anyagi támogatására;

– bizonytalanná válik – vagy éppen lehetetlenné – a polgári javítókapacitások és szolgáltatások igénybevétele;

– az állandó repülőtérről való eltávolodás – természetesen a távolság függvényében – nem teszi lehetővé, vagy csak igen gazdaságtalanul, hogy oda mint bázisra hajtóanyag-vételezés és a technikai eszközök cseréje vagy javítása érdekében visszatérjen;

– üzemanyagtelep hiányában gumi vagy könnyített acéltartályok telepítése válhat szükségessé, a vasúton érkező szállítmányok felhasználásig történő tárolására.

A felsorolt problémák mellett, vagy inkább azokkal együtt, mint főkérdés jelentkezik a töltőgépkocsik darabszámának szükségszerű növekedése. Ez összefüggésben van egyrészt a tárolókapacitás hiányával, másrészt azzal az igénnyel, hogy a harccselekmények vagy műszaki okok miatt kiesett töltőgépkocsit azonnal

pótolni lehessen. Gyakorlatilag arra kell törekedni, hogy a honi területen meglévő elsődlegességnél is nagyobb mérvben képes legyen az üzemanyag-szolgálat a települt vadászrepülőök folyamatos és megbízható üzemanyag-feltöltésére. Erre azonban – a saját erejét és eszközeit számításba véve – nem képes, ezért ebben a kérdésben mindenképpen az MN szintű beavatkozás látszik szükségesnek.

A másik, kevésbé feszegetett probléma a hadművelleti repülőterre leszálló együttműködő idegen állam, vagy másik repülőezredhez tartozó repülőgépek feltöltésének kérdése.

Az elmúlt években lefolytatot gyakorlatok tapasztalatai azt mutatják, hogy akár a meteorológiai állapotok hirtelen változása, akár a harcselekmények következtében kialakult helyzet miatt számítani lehet arra, hogy egy adott vadász- vagy egyéb – repülőktételék nem tud leszállni a tervezett repülőtéren és valamelyik közeli repülőteret kénytelen igénybe venni. Az ilyen váratlan, előre nem tervezhető helyzet az üzemanyag-szolgálatot igen nehéz helyzetbe hozza. A gyakorlatok során volt arra is példa, hogy közel ezred erejű vadászrepülő-egység települt a hadművelleti repülőterre. (38 db repülőgép)

Ilyen helyzet a légi hadművellet kezdetén az első három-négy napon alakulhat ki, így előfordulhat, hogy a repülőter üzemanyagtelepén és töltőgépkocsikban levő 140–150 tonna repülőpetróleum-készlet jelentős részét már a település napján lefogyasztják, különösebb harctevékenység folytatása nélkül. Miután a leszálló repülőgépeket azonnal fel kell tölteni, hogy azokat – szükség esetén – azonnal emelni lehessen. A feltöltést akkor is el kell végezni, ha nem saját repülőgépről van szó, hiszen beletartoznak az „egységes légvédelmi rendszerbe”. Hivatkoznék itt a Varsói Szerződés Tagállamai Egyesített Fegyveres Erői Főparancsnokának 1973-ban kelt 011. sz., illetve az MNK honv. miniszterének 1974-ben kelt 01. számú parancsára. A 011. sz. Utasítás II. fejezet 21. pontja kimondja:

„A szövetséges államok repülőterein történő leszálláskor a repülő-magasabb-egységek, egységek vagy egyes repülőgépek (helikopterek) anyagi biztosítása azon országok erőivel és eszközeivel történik, amelyekhez a repülőterek tartoznak. (Magasabbegységek és egységek esetében – előzetes egyeztetés alapján.) Ezek a repülőtereken történik a repülőgépek (helikopterek) utántöltése üzemanyaggal, a lőszertartalékok kiegészítése, és a hajózó állomány minden oldalú biztosítása.”

A parancs idézett pontjából azt emelem ki, amely kimondja, hogy „magasabbegységek, egységek esetében előzetes egyeztetés alapján”. Ebből következhet –, amit már az előzőekben jeleztem –, hogy 1-2 repülőszázad olyan váratlan leszállása is előfordulhat, amit előre nem, vagy csak késve jeleznek a szolgálat részére. Következésképpen a saját erők üza. biztosításához is szűkösen elég anyagi készleteivel és technikai eszközeivel azok üzemanyag-feltöltését nem képes megnyugtató módon biztosítani. Ez utóbbi kérdés megoldására a hadművelleti repülőterek üza. telepeinek tároló kapacitásnövelése és re. üza. töltésére alkalmas szükséges eszközök – mobil csővezetékes feltöltőrendszer – kialakítása, vagy további üza. töltőgépkocsik beállítása látszik célszerűnek.

Megjegyzem, hogy a repülőezredre további re. üza. tö. és szállító gk. beállítása a kiterjesztett honi légvédelmi rendszer kérdésénél felvetett problémák egy részét is szintén megoldaná.

Befejezésül szeretném leszögezni, hogy nem tértem ki mindenre, ami a hadműveleti repülőtéren történő repülőeszközök üzemanyag-feltöltésével kapcsolatos. Nem érintettem például a repülőgépek kenő-karbantartó és vegyi anyagokkal való ellátásának kérdéseit, a minőségbiztosítás stb. követelményét. Céлом elsősorban az volt, hogy a honi légvédelem vázlatos, ezen belül a vadászrepülőök részletesebb ismertetésén keresztül tájékoztatást adjak az üzemanyag-szolgálat biztosítási-ellátási feladatainak főbb kérdéseiről és problémáiról. Egyben szeretném, ha munkám vitaindító lenne, és mindazok, akik a felvetett kérdésekhez szakmai, hadműveleti-harcászati vonatkozásban kapcsolódnak, véleményükkel és javaslataikkal segítenék azok megoldását.

A HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

A közlekedési szolgálat vezetése az MN központ-, tábori- és az összefegyvernemi hadsereghadtáp tagozatokban

Török Zoltán alezredes

I.

A közlekedési szolgálat vezetésének alapjai

A közlekedési szolgálat vezetése a hadászati-, hadművelleti és azok hadtáp vezetése szerves részeként a tervező, szervező, irányító tevékenységeknek azon folyamata, amely az ország és az elvonuló csapatok közlekedési biztosítása érdekében valósul meg.

Mint ismeretes a *hadászati vezetés* a legfelsőbb politikai-állami vezetés része, a katonai vezetés legfelső területe, a felsőszintű katonai vezetési szervek – a politikai vezetés célkitűzéseinek megfelelő – tervező, szervező, irányító tevékenység, mely békében a fegyveres erők felkészítését; háborúban pedig azok hadászati tevékenységét irányítja. Ennek megfelelően: a fegyveres erők irányításának közvetlen tervezője, szervezője; a politikai vezetés irányvonalát követi és annak célkitűzéseit valósítja meg; feladatát a politikai vezetéssel összhangban, annak részeként végzi.

A fegyveres küzdelem hadászati tervezése a háború megtervezésének alapvető területe, a katonai tervezés legmagasabb szintje, melyet a hadászati vezető szervek végeznek el. Magába foglalja a fegyveres erők (haderőnemek) háborúra való felkészítésének, és a hadászati tevékenységek lefolytatásának megtervezését és megszervezését.

Az összhaderőnemi- és a haderőnemi tervek mellett kidolgozásra kerülnek a *fegyveres erők haditevékenységének biztosítási tervei*, melyek felölelik a hadászati felderítést; az ország területének katonai előkészítését; a hadtáp-, ezen belül a közlekedési (szállítási-hálózat) biztosítást; a polgári védelmet; az ellenség rádióelektronikai eszközei elleni harcot stb. tartalmazó részterveket.

A hadművelleti vezetés a katonai vezetés középső fokozata, a haderőnemek seregtestjei parancsnokának és törzsének, az alárendelt csapatok állandó harc-készültségének biztosítására, valamint a hadműveletek és hadművelleti méretű tevékenységek előkészítésére, irányítására szolgáló tevékenység.

A hadművelleti vezetés magába foglalja:

- az erkölcsi, politikai állapotot és a várható (kapott) feladat végrehajtására való állandó készenlét fenntartását;
- a helyzetre vonatkozó adatok megszakítás nélküli tanulmányozását;
- az ellenség szándékainak felderítését;

- az elhatározás idejében történő meghozatalát és eljuttatását az alárendeltékhez;

- a harctevékenységek előkészítését, mindenoldalú biztosítását;

- a megszakítás nélküli együttműködés megszervezését és fenntartását, valamint

- a megszabott feladatok állandó ellenőrzését és segítségnyújtást az alárendeltéknek.

A *hadműveleti biztosítás* alapját a FRONT (hadsereg) hadműveleti feladata, a parancsnok elhatározása, és a hadműveleti biztosításra vonatkozó utasításai; az előljáró törzs utasításai; az ellenségről, a terepről és az időjárásról rendelkezésre álló adatok; valamint a szakcsapatok erőinek, eszközeinek állapota és lehetőségei képezik.

A hadműveleti biztosítás megszervezése magába foglalja: a biztosítás minden fajtájára vonatkozó feladatok, valamint a végrehajtásukhoz szükséges erők és eszközök meghatározását; a feladatok eljuttatását a végrehajtókhoz és a bevont erők együttműködésének szabályozását.

A *hadműveleti hadtáp vezetése* a seregtestek vezetésének szerves részét képezi és magába foglalja: a szolgálati ágak, szakcsapatok és intézetek tevékenységének állandó irányítását, a csapatok teljes és időben történő hadtápbiztosítása érdekében.

A harctevékenységek biztosításának rendszere és összefüggései egyben alapozzák a hadműveleti hadtáp (közlekedési) vezetés rendjét és feladatait is.

Először: A hadtápbiztosítás tervezési, szervezési és irányítási tevékenységei szervesen és párhuzamosan kapcsolódnak a parancsnoki munkasorrendhez, a hadműveleti törzs tevékenységéhez a parancsnok elhatározása és követelménytámasztása alapján.

Másodszor: A közlekedési biztosítás megszervezésének komplex tevékenysége alkalmazkodik egyrészt a hadműveleti törzs (hálózati biztosítás, csapatszállítás, közúti komendáns szolgálat ellátása); másrészt a parancsnok hadtáphelyettes által irányított hadtáptörzs tevékenységéhez (anyagszállítások, sebessültek kiürítése, közúti biztosítás) a parancsnok hadtáphelyettes közvetlen utasításai és követelményei szerint.

Harmadszor: A közlekedési biztosítással kapcsolatos tevékenységek jelentős része kapcsolatban áll az MNK területén elhelyezkedő Front hadtáp (közlekedési) biztosítási feladatokkal, a frontparancsnok által támasztott (az MNK-val és a KPM-mel egyeztetett) igényeknek megfelelően (hálózati biztosítás, csapat- és anyagszállítás, közúti komendáns szolgálat ellátása kérdéseiben).

Mind ezek alapján a közlekedési biztosítás vezetésének rendjét, összefüggéseit és munkakapcsolatait a HDS első támadó hadműveletének időszakában az 1. sz. vázlat mutatja be.

A Front első támadó hadművelet előkészítésének időszakában – a Front közelebbi feladatának teljesítéséig – a hadtáp (közlekedési) biztosítás megszervezése az alábbi sajátosságok mellett történik:

- a Front hadműveleti sávhatára, a Front hadtáp mélysége megegyezhet az MNK államhatáraival, az ország területével;

- a hadművelet megszervezése időszakában valamennyi hadtáp tagozat az ország területén helyezkedik el, a csapatok tagozata (beleértve a HDS tagozatát is) a hadművelet első napjaiban lép ki a honi területről, melyet folyamatosan követ a Front (Tábori) Hadtáp tagozat;

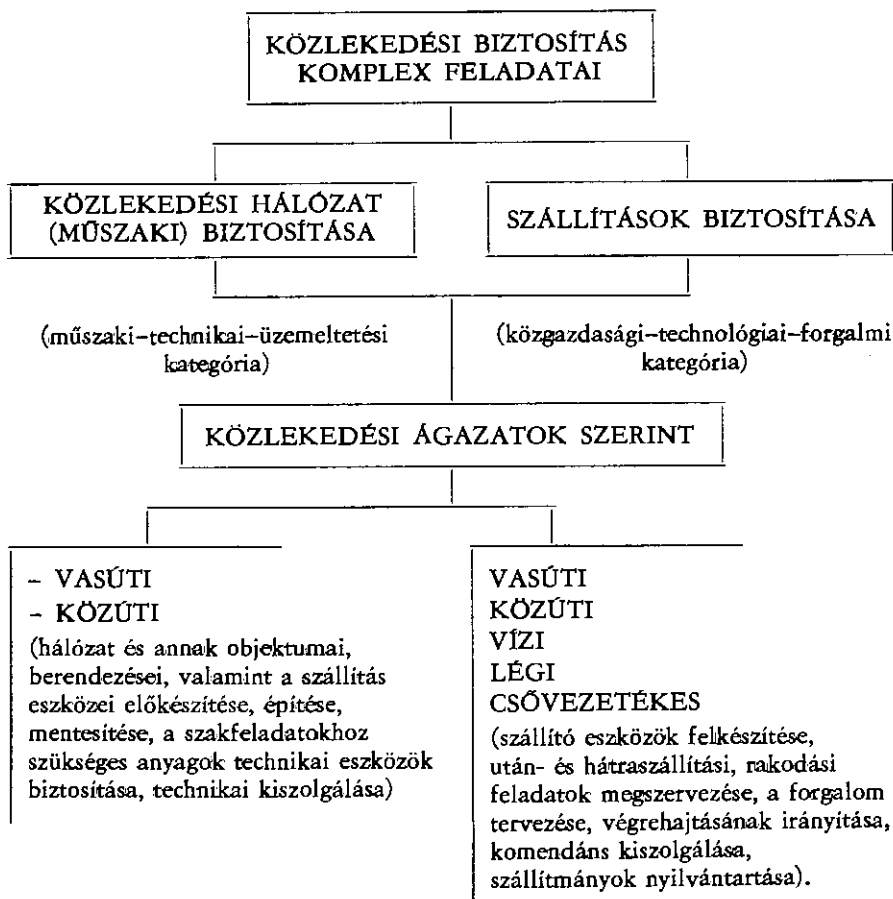
– a hadtápbiztosítás csaknem minden ágazatában szilárd vezetés és feszes koordináció szükséges az elvonuló szárazföldi nemzeti és szövetséges csapatok, valamint a honi légvédelmi, hátországvédelmi és egyéb hátországi csapatok között, mely tevékenységek során a vasúti és közúti hálózatának igénybevétele, a szállítási ágazatok kapacitásának felhasználása, és a forgalom megosztása, irányítása tekintetében igen bonyolult lehet;

– minden biztosítási tevékenységet a Front támadó hadműveleti sikere érdekében kell alárendelni, ennek alapján kell a tevékenységek fontossági sorrendjét figyelembe venni, a szükséges egyeztetéseket valamennyi katonai és polgári szervvel elvégezni.

II.

Az MN közlekedési szolgálat biztosítási ágazatonkénti feladatai, az együttműködés területei

A Magyar Néphadseregben kialakított és a rendelkezésre álló feltételek szerint a közlekedési biztosítás fogalma – a VSZT egyes hadseregeitől eltérően – magába foglalja a szállítási biztosítás elsődleges célja mellett, valamennyi kapcsolatos biztosítási tevékenységet, az alábbi összefüggés szerint:

Az egységes közlekedési szolgálat vezető szervei és végrehajtó szakcsapatai a közlekedési biztosítás komplex feladatainak megszervezésére és végrehajtására képesek.

A közlekedési biztosítás *komplex feladatai* alatt egyrészt: a közlekedési hálózat (műszaki) biztosítását (üzemeltetését); másrészt: a különböző szállítási ágazatoknak a szállítási feladatok végrehajtására való biztosítását (szállító munkáját) kell érteni, függetlenül az egyik vagy másik biztosításban részt vevő ágazatok számától. Csak ágazati biztosítást (hálózati vagy szállítási biztosítást) és szolgálatot értünk abban az esetben, ha az adott szervnek a komplex biztosítás nem feladata, illetve ezekkel a feltételekkel szervezetszerűen nem rendelkezik.

A különböző seregtettek alaprendeltetésüknek megfelelően más-más szervezettel és biztosítási feltételekkel rendelkeznek az alkalmazás célját, feladatait és a biztosítás lehetőségeit véve figyelembe. A seregtest törzsek ennek megfelelően különböző közlekedési (szállító) vezető szervekkel és szakosapatokkal kerültek szervezésre, aszerint, hogy az ezirányú igények komplex vagy csak ágazati biztosítást követelnek meg.

Így az MN központ és tábori hadtáp, az MN HÁVP, a hadsereg és hadtest komplex; az MN KSZFI (KSZI-k), a HLHDS, CSRP, a magasabbegységek és egységek csak ágazati biztosítást, alapvetően szállítást szerveznek és valósítanak meg. Vezető szerveink megnevezése is lényegében ezek szerint alakult ki.

A közlekedési biztosítás két alapvető kategóriáját tekintve a feladatok részletes körét, az azokban megvalósítandó együttműködési kérdéseket az alábbiakban lehet összefoglalni.

a) Közlekedési hálózat (műszaki) biztosítása

Magába foglalja a vasutak, közutak (mint közlekedési pályák) és ezek mindazon létesítményei folyamatos üzemeltetésének biztosítását, amelyek a forgalom zavartalan menetéhez szükségesek.

Vasúthálózati biztosítás körébe tartoznak a pálya, az üzemeltetés érdekében létesített állomási-, távközlő-, jelző- és biztosító berendezésekkel, továbbá a hidak, alagutak, viaduktok, átereszek stb. műszaki létesítmények biztosítási feladatai. Járuelkos biztosítási feladatot jelentenek még a vontatási eszközök, berendezések és a gördülőanyagok. A biztosításokkal összefüggő főbb feladatokat az alábbiak képezik:

- frontális és haránt irányú fő- és kisegítő (tartalék) vasútvonalak és közutak kijelölése;
- a vasúti és közúti létesítmények várható rombolásának megítélése, azok megkerülésére, helyreállítására vonatkozó elgondolás kialakítása;
- a rombolás várható objektumai helyreállításának részletes tervváltozatai kidolgozása, a szükséges erő-, eszköz- és anyagszámvetések elkészítése;
- a rendelkezésre álló helyreállító erők, eszközök és anyagok alkalmazásának változatok szerinti elosztása, beosztása;
- a helyreállítási munkák vezetési és operatív irányítási rendszerének kialakítása; rendszabályok kidolgozása, szükségszerű fogantatása;
- a tényleges rombolások helyének (kiterjedésének), objektumainak felmérése, az áthidalás (megkerülés) lehetőségeinek megállapítása; az utak vonal-

vezetésének módosítása, kerülő utak aktivizálása; ideiglenes átrakó körletek aktivizálása, belső út-vasúthálózatának, objektumainak pontosítása;

- nagyfolyami ideiglenes átkelőhelyek (uszályhíd, szalaghíd, pontonhíd, kompolás stb.) pontosítása, kiépítése;

- a vasútállomási és nyíltvonali helyreállítási munkák fontossági sorrendjének megállapítása, a munkálatok megkezdése és azok minden oldalú biztosítása;

- a veszteglő forgalom szükség és lehetőség szerinti átirányítása, menetrendek módosítása;

- a helyreállítás, áthidalás és a forgalom irányítás összehangolt végrehajtása; a felszabadult helyreállító erők, eszközök és anyagok folyamatos átcsoportosítása; a helyi erők, eszközök és anyagok lehetséges bevonása, igénybevétele stb.

A biztosítási feladatok során együttműködést valósítanak meg a KPM Helyreállító Szolgálatával, illetve az általa vezetett vasúti és közúti út-híd és egyéb helyreállító alakulatokkal.

A kikötők, repülőterek műszaki biztosítása nem tartozik az MN közlekedési szolgálat feladatkörébe, az ezekhez szükséges szervezetekkel nem rendelkezik.

b) Szállítások biztosítása

A szállítások biztosítása alatt, a tényleges szállító munkát, a szállítási ágazatok alkalmazásának, valamint a járulékos biztosítási feladatokat megvalósító rakodó-, valamint a közúti komendáns erők munkájának megszervezését kell érteni.

A szállítások biztosítása tekintetében a feladatok differenciáltan alakulnak aszerint, hogy az MN közlekedési szolgálata szervezetenként csak közúti szállító csapatokkal rendelkezik. A szállítási ágazatok komplex felhasználását tervezi, míg a szállítások ágazatonkénti végrehajtásának megszervezése, irányítása a vasúti szállítás esetén az MN KSZFI (1-6. KSZI és alárendelt VKP-ok) útján a MÁV-val; a vízi szállításoknál az MN KSZFI (HKSZV és az alárendelt HKP-ok) útján a MAHART-tal; a légi szállításokat az MN Repülő Főnökség útján a szállító repülő (helikopter) egységekkel; a csővezetékes szállítást pedig az MN ÜSZF-ség útján a csővezeték építő zászlóaljakkal valósul meg.

A szállítások megvalósítása érdekében történő együttműködést a felsorolt szervekkel, szakcsoportokkal kell végezni.

A szállítások megszervezése és irányítása során a közlekedési szolgálat vezető szerveire az alábbi feladatok hárulnak:

- a saját és az alárendelt tagozataiba szervezett közúti szállító csapatok, valamint az igénybe vehető vasúti, vízi, légi és csővezetékes szállítási ágazatok szilárd és folyékony szállítóterének, továbbá a vonatkozó közlekedési hálózat helyzetének és állapotának folyamatos nyilvántartása;

- a rakodási feladatokra rendelkezésre álló (szükség szerint igénybe vehető) rakodó erők, eszközök, gépek száma, teljesítőképessége, adatainak nyilvántartása;

- az adott, illetve az előljáró szállítási tagozatban naponként (időszakonként) végrehajtandó után- és hátraszállítási feladatok (szilárd, folyékony, összesen) igényeinek összegezése (tonna, köbméter, fő);

- a szállítási számvetés elkészítése, a szállítások végrehajtására vonatkozó, a szállítási ágazatok részvételi arányára, a szállító csapatok alkalmazására, a rakodó kapacitás felhasználására vonatkozó elgondolás (javaslat) kialakítása;
- időszakos és napi részletes szállítási (táblázatos és grafikus) tervek elkészítése;
- szállítási (rakodási) intézkedések kidolgozása, alárendeltekhez való lejuttatása;
- a szállítások végrehajtásának irányítása, ellenőrzése, helyzetének nyilvántartása, szállítmányok szükség szerinti átirányítása;
- az elrendelt okmányok vezetése, a napi szakmai helyzetjelentés összeállítás és felterjesztése.

A biztosítás érdekében kölcsönös együttműködést kell megvalósítani a hadtáptörzsszel, az anyagi szolgálatok és az egészségügyi szervek vezetőivel, az egyes szállítási ágazatok alárendeltség szerinti katonai, illetve polgári szerveivel.

A közúti komendáns szolgálat megszervezése és ellátása kérdéseiben: a közúti komendáns szolgálat egyik alapvető területét a közúti komendáns szolgálat megszervezését és ellátását a hadászati és hadműveleti hadtápban a szállítási biztosítási kategóriába soroljuk.

A közúti komendáns szolgálat megszervezését a kijelölt katonai gépkocsiutakon végbemenő hadiforgalom (a csapatok és szállítmányok) gyors és szervezett közlekedés biztosítása érdekében kell végezni. A megszervezéssel kapcsolatos feladatokat a hadműveleti törzsek által készített előrevonási tervek, illetve a pk. HTPH-e által jóváhagyott napi részletes után- és hátraszállítási tervek alapozzák meg.

A közúti komendáns szolgálat megszervezése tekintetében a közlekedési szolgálat vezető szerveire az alábbi főbb feladatok hárulnak:

- a közúti komendáns (forgalomszabályzó) szakcsapatok helyzetének és állapotának, teljesítőképességének folyamatos nyilvántartása;
- a berendezésre tervezett katonai gépkocsiutak hálózatának kijelölésére, a főutak továbbfejlesztésére (közúti komendáns körletek meghatározására) a közúti komendáns szakcsapatok alkalmazására vonatkozó elgondolás, javaslat kialakítása;
- a közúti diszpécser-, valamint ellenőrző-átesztőpontok telepítési helyének, továbbá az útvonal és útszakasz (átkelőhelyek) komendánsainak kijelölése;
- a katonai közlekedés megszervezése (fő gépkocsiutakként a csapatmozgások és a hadtáp jellegű mozgások egyeztetett tervezése), a szükség szerinti forgalmi rendszabályok kidolgozása;
- a közúti komendáns (forgalomszabályzó) szakcsapatok alkalmazásának (erői és eszközei felhasználásának) tervezése, feladataik megszabása, tartalékok kijelölése, elhelyezésük, feladataik meghatározása;
- a katonai forgalomban részt vevők részére az utak kijelölésével, igénybevételével és a forgalmi rendszabályokkal kapcsolatos intézkedések, illetve a közúti komendáns szakcsapatok számára szakmai intézkedések kidolgozása és lejuttatása;
- a közúti diszpécser tevékenység megszervezése, folyamatos ellátása, a közúti komendáns szakcsapatok megszakítás nélküli vezetése, irányítása;

- az előírt okmányok kidolgozása, a diszpécser és más nyilvántartások vezetése, a napi szakmai helyzet (és diszpécser) jelentések vétele, értékelése és továbbítása.

A közúti komendáns szolgálat megszervezése és ellátása kérdéseiben együttműködést kell megvalósítani az adott szintű nemzeti és szövetséges hadműveleti törzsekkel, a szövetséges közlekedési szervekkel, a rendészeti-helyőrség komendáns és a BM szerveivel.

III.

A közlekedési biztosítás tervezésének, megszervezésének rendje

A front (hadsereg) első támadó hadműveletének (a honi légvédelmi, hátszágvédelmi és más hátszágai csapatok alkalmazásának) és annak minden oldalú biztosításának tervezése béke idején történik. A háború közvetlen kitörése előtti időszakban általában a feladatok pontosítására, szükség szerinti kiegészítésére kerül sor. A front (hadsereg) második hadművelete tervezési-szervezési feladatait, az első támadó hadművelet során, alapvetően az elért sikereket és a fegyveres küzdelem továbbfolytatásának feltételeit, körülményeit, illetve a megszabott feladatokat kell alapul venni.

A tervező-szervező munka – a parancsnoki munkasorrendnek megfelelően – az MNHF HM h. (seregtestparancsnok hadtáphelyettes) által meghatározott időrend (tevékenységi jegyzék és munkagrafikon) alapján az alábbiak szerint történik:

a) a FRONT (előljáró) hadtáp direktíva (parancs) és a közlekedési biztosítással kapcsolatos szakmai követelmények (intézkedések) tanulmányozása; b) hadműveleti tájékoztatáson való részvétel, a pk. HTPH utasításának vétele;

c) feladattisztázás, időszámvetés, tájékoztatás és előzetes intézkedés kiadása a törzs beosztottjai és az alárendelt szervek, szakcsapatok számára;

d) helyzetmegítélés és értékelés, a közlekedés biztosítására vonatkozó számvetések, javaslatok kidolgozása, jelentése az MNHF HM h.-nek (seregtest pk. HTPH-nek);

e) a közlekedési (szállító) szolgálat főnökének, a hadművelet (háborús alkalmazás) közlekedési (egy-ágazati) biztosításra vonatkozó elhatározásának megfogalmazása;

f) a közlekedési (ágazati) biztosításra vonatkozó tervek kidolgozása, jelentése és jóváhagyatása az előljáróval;

g) szakmai intézkedések kidolgozása és kiadása a biztosításban résztvevő valamennyi végrehajtó szerv, szakcsapat számára;

h) a közlekedési szolgálat feladatai végrehajtásának, irányításának és ellenőrzésének megszervezése;

i) rendszabályok kidolgozása és érvényesítése a szállítmányok forgalmának irányítására, az ellenség várható rombolásai felszámolására.

A közlekedési szolgálat vezető szervei (törzsei) tervező-szervező munkájukat, szervezetszerű vagy szükség szerint kialakított *munkacsoportokban* végzik, a munkagrafikonban (tevékenységi jegyzék) meghatározott időintervallumokban és a jegyzékben megszabott feladatok szerint. A törzsek tevékenységének sikeres végrehajtását ezért csak a munkacsoportokban dolgozó szaktisztek

szakmai felkészültsége, helyzet és módszerismerete, a kidolgozó munkában való kellő begyakorlottsága, valamint a munkacsoportok egyszemélyi, folyamatos irányítása biztosíthatja.

A közlekedési törzsek *munkagrafikonjai* illeszkedjenek az előjáró törzs hasonló tevékenységéhez, az időbeni és tartalmi követelményekhez.

A közlekedési (szállító) szolgálat főnökét az előjáró (hadtáp) direktívájából és a *hadműveleti tájékoztatóból* alapvetően az alábbiak érintik:

- a front (hadsereg) tevékenységi sávja, a hadművelet méretei (közelebbi, távolabbi feladat, időadatok, ütem);

- a csapatok mélységből való előrevonásával, szállításával kapcsolatos adatok (útvonalak, átkelőhelyek, szabályozó terepszakaszok, körlekerek, időadatok, ütem);

- az ellenséges csapások várható jellege a közlekedési hálózatra;

- alapvető front (központi) bázisok tervezett (meglevő) helye és működésének időpontjai;

- alapvető feladatok és határidők a szállítások valamennyi ágazatára;

- legfontosabb helyreállítási irányok és objektumok;

- rendelkezésre álló és figyelembe vehető erők, eszközök és anyagok a közlekedési hálózat helyreállítására;

- alapvető vezetési pontok települése;

- a közlekedési biztosításra vonatkozó elgondolás, javaslatok és tervek kidolgozásának, jelentésének ideje.

A közlekedési (szállító) szolgálat főnöke az *előjáró közlekedési szolgálat főnökétől* megkapja:

- a csapat- és anyagszállítási feladatokat a hadművelet előkészítése során és végrehajtása folyamán a szállítási ágazatonként, a be- és kirakások körleteivel;

- a rakétacsapatok, lőszeres, és üzemanyagok, valamint más anyagok konkrét szállítási feladatait;

- a vasúti szállítások kapacitás normáit, melyet az elvonuló, a honi- és háttérzónai, valamint nemzeti és szövetséges csapatok, továbbá a népgazdasági szállítások érdekében kell az összehetőségek alapján biztosítani;

- a hálózat biztosítására és a szállítások végrehajtására rendelkezésre bocsátott (megerősítő) erőket, eszközöket és anyagokat.

A *helyzetmegítéléshez és a közlekedési helyzet értékeléséhez* a már ismert adatokat rá kell vinni a közlekedési (szállító) szolgálat főnök munkatérképére (központ hadtápban 1:500 000, Tábori Hadtáp, HDS 1:200 000).

A *helyzetmegítélés és a közlekedési helyzet értékelésekor elemzésre kerül:*

- a közlekedési szervek és szakcsapatok állománya, lehetőségei, a hadművelet hadtápbiztosításának és a közlekedési szolgálat előtt álló feladatoknak megfelelő csoportosítása;

- a közlekedési utak és műtárgyainak állapota;

- a szállítási feladatok és annak biztosítási lehetőségei, a fontossági sorrend és az ütem;

- a közlekedési szakanyagokkal, eszközökkel való ellátás célszerű rendje;

- a közlekedési biztosítás sikeres végrehajtása érdekében foganatosítandó alapvető rendszabályok; valamint az együttműködés megvalósításának fontosabb kérdései.

A közlekedési szolgálat főnöke meghallgatja a tervezési, szervezési és az ágazati alosztályvezetői (főtisztjei) jelentéseit az ágazatra vonatkozó helyzetéről, a feladatról, annak végrehajtásának lehetőségeiről, problémáiról, továbbá és összességében az ágazati biztosítás végrehajtásának elgondolásáról és javaslatairól.

Az értékelő munka eredményeként meg kell állapítani, hogy a közlekedési szolgálat mivel rendelkezik a hadművelet (háborús alkalmazás) közlekedési biztosítására; milyen körülmények között, milyen sorrendben, a rendelkezésre álló szakcsapatok milyen módon történő alkalmazásával kell a feladatokat megoldani, végül milyen rendszabályok foganatosítása szükséges a közlekedési biztosítás végrehajtását, a közlekedési szakcsapatok tevékenységét gátló körülmények és feltételek megszüntetésére.

A közlekedési (szállító) szolgálat főnök a *parancsnok hadtápbhelyettes részére történő jelentéséhez* munkatérképén végzett grafikus elgondolással, a munkafüzetében végzett írásos szöveggel és számvetésekkel készül fel a hadművelet közlekedési biztosításának megszervezésére vonatkozóan. Jelentése javaslatok formájában foglalja magába az alábbi kérdéseket:

1. *Utak hálózatainak állapotát és azok lehetőségeit*, ennek során a közlekedési utak és műtárgyai helyzetének rövid értékelését, a fő-, kiegészítő- és hársntutak vonalvezetését, továbbfejlesztésük irányait, kiszolgálásukra, helyreállításukra kijelölt erőket és eszközöket, azok alkalmazásának rendjét a hadművelet folyamán, a szállítóeszközök ágazatok szerinti üzemeltetésének biztosítottóságát.

2. *Szállítások végrehajtásának megszervezését*, ezen belül a csapat- és anyagszállítások végrehajtásának rendjét és módját szállítási ágazatonként és összesen a front (hadsereg) hadművelti irányait, valamint a hadművelet előkészítése, közelebbi és távolabbi feladatának időszakában. Rövid értékelést a szállítási ágazatok egyenkénti felhasználásának és szállítóképességének lehetőségeiről.

3. *Közlekedési utak előkészítésével és felhasználásával kapcsolatos rendszabályokat*, melyeket a szállítónalak életképességének, a folyamatos szállítások biztosítása érdekében, továbbá a csapat- és anyagszállítványok, sebesült szállító vonatok, rakétaszállítványok ki- és berakó körletei üzemi és technikai előkészítése érdekében szükséges biztosítani.

4. *A közlekedési utak és objektumai rombolásával, műszaki zárásával, vagy annak felszámolásával kapcsolatos rendszabályokat*, melyek feladatai végrehajtására igénybe szükséges venni a vasúti, közúti és a műszaki csapatokat (KPM erőket) az erők és eszközök megosztott felhasználásával; azon közlekedési objektumok kijelölését, melyeket a hadművelti mélységben – deszantok alkalmazásával – az ellenséges területen épségben kell elfoglalni.

5. *Közlekedési szakcsapatok és objektumok őrzés-védelmével, tömegpusztító fegyverek elleni védelmével kapcsolatos rendszabályokat*, melyek az ellenséges földi és légi behatásairól az állomány, az objektumok és szállítványok megővését eredményezik; a kijelölt közlekedési csomópontok, hidak, alagutak, viaduktok és más fontos műtárgyak, továbbá a közlekedési vezető szervek, parancsnokságok védelmére, álcázására szükséges igényeket.

6. *A közlekedési csapatok vezetése* kérdéseit, ezen belül az egyes szervek és a szakcsapatok vezetésének megszervezését, irányításuk, összeköttetésük rend-

jét, szükségszerint kijelölt operatív irányító csoportok célját, állományát, feladatát, a közlekedési szervek és szakcsoportok vezetési pontjait, áttelepítésük irányait.

7. *Közlekedési tartalékok és felhasználásuk rendjét*, mely tartalmazza a kijelölt szervek, erők, eszközök, anyagok tervezett elhelyezését, alkalmazását, áttelepítésük rendjét a hadművelet folyamán.

A jelentés végül tartalmazzon rövid összefoglalást a hadművelet (háborús alkalmazás) közlekedési biztosítás feladatai végrehajtásának teljesíthetőségéről, a problémásabb kérdésekről, az előljáró felé továbbítandó kérdésekről.

A jelentés érdemi elfogadása, a közlekedési biztosítás elgondolásának jóváhagyása, a közlekedési (szállító) szolgálat főnökének a közlekedési biztosításra vonatkozó elhatározásának, a biztosítási tervek kidolgozásának alapját képezik

A front- (hadsereg-) seregtestparancsnok *badtáp direktívájába* (parancsába) önálló pontonként az alábbiakat kell a közlekedési szolgálatnak bedolgoznia:

a) Közlekedési utak előkészítése

- *Vasútvonalak*: a hadművelet folyamán helyreállítandó vasútvonalak iránya, erők és eszközök elosztása, áteresztőképesség és a helyreállítás üteme, a technikai üzemeltetés megszervezése, a vasúti hálózat technikai biztosításával kapcsolatos felosztása, elosztása, speciális állomások előkészítése; ideiglenes átrakó körletek működési területének kijelölése a berendezési határidőkkel, az e célra kijelölt erők és eszközök, az IÁK-ok átrakóképességének meghatározása.

- *Vízutak*: a hadművelet folyamán helyreállítandó víziutak iránya, erők és eszközök kijelölése, szállítóképesség, helyreállítás üteme; be- és kirakó kikötők előkészítése; úszóeszközök kompolási- és hidépítési feladatra való kijelölése az IÁK-ok működésének érdekében.

- *Közutak*: közötti komendáns csapatok működési övezeteinek, sávjainak kijelölése, fő-, kiegészítő és harántutak vonalvezetése, továbbfejlesztésük, helyreállításuk iránya; a vezető diszpécser pontok helyeinek kijelölése; rakétacsoportok és különleges szállítmányok részére kijelölt útszakaszok és közötti biztosításukkal kapcsolatos rendszabályok; továbbá foganatosítandó rendszabályok a folyóakadályok leküzdésére.

- *Anyagi biztosításra kijelölt repülőterek*: erők és eszközök kijelölése a feladatok biztosítására, szállítórepülő erők kijelölése, alkalmazásuk rendje.

b) Szállítások megszervezése

- *Vasútvonalak áteresztőképességének* - csapat-, anyag-, helyreállítási anyag-, egészségügyi kiürítő, honi-, és hátországi csapatok, stratégiai rendeltetésű rakétacsoportok, szövetséges hadseregek, a népgazdasági és más szállítások érdekében és a rendelkezésre álló vagonpark szállítóképességének elosztása.

- *Anyagi eszközök* szállításának megszervezése: fontossági sorrend meghatározása; a szállítási ágazatok tagozatonkénti és irányonkénti kijelölése a szállításokban való részvételre; kiürítési- és hátraszállítások megszervezése; fontossági sorrend és a szállítmányok irányításának meghatározása a kijelölt katonai gépkocsúton.

c) Helyi munkaerő és egyéb lehetőségek igénybevétele

A front (hadsereg) seregtest tevékenységi sávjában (területén) a közleke-

dési hálózat és objektumai helyreállítására, építésére a helyi munkacrő (eszköz, anyagkészletek) bevonásának rendje és mértéke.

A közlekedési (szállító) szolgálat főnöke a hadművelet (háborús tevékenység) közlekedési biztosítási tervének kidolgozását személyesen vagy helyettese útján irányítja.

A biztosítási tervet a terv-szerv alosztály (főtiszt) készíti az ágazati biztosítási szervező alosztályok (részlegek) bevonásával, azok kidolgozói munkájával párhuzamosan.

A közlekedési biztosítási terv a központ hadtápban 1:500 000; a tábori és a hadsereg hadtáp tagozatokban 1:200 000 méretarányú térképen készül grafikusan. A front és a központ hadtáp tagozatban e célra rendszerint két önálló biztosítási térképet használnak fel a jobb áttekinthetőség érdekében. A két alapfeladatnak megfelelően az egyiket a közlekedési hálózat műszaki biztosítására, a másikat a szállítások biztosítására készítik.

A közlekedési biztosítási tervtérképre rá kell vinni a közlekedési hálózat megszervezése kérdéseiben:

- a front (HDS) hadműveleti sávhatárait, a második lépcsőben levő és tartalék magasabbegységek, valamint az anyagi, egészségügyi, technikai és rakéta-technikai bázisok körleteit;

- a kijelölt vasútvonalak hálózatát a folyóakadályokon létesített (kijelölt) dublőr hidakkal (átjárókkal), az állandó és ideiglenes átrakó körleteket, a front elosztó (tartalék) állomásokat (részlegeket), a ki- és berakó állomásokat, körleteket azok áteresztőképességének feltüntetésével;

- a vasútvonalak helyreállításának irányait a hadművelet folyamán, a közlekedés megnyitásának határidőit, a helyreállításra kijelölt szakcsapatok megnevezését, elhelyezését;

- a vasútvonalak üzemeltetésének technikai biztosítását a hadművelet folyamán, az azokra kijelölt erőket és eszközöket;

- rendszabályok kidolgozását a vasútvonalak életképességének növelésére, a szállítások megszakítás nélküli biztosítására (a technikai biztosítás, az átjárók építésének, hidak dublirózásának, az ideiglenes átrakó körletek megnyitásának körletei, azok áteresztőképességét biztosító erők és eszközök alkalmazásának, készenlétének megszervezését);

- a fő, kiegészítő és haránt gépkocsiutak, műtárgyak és átkelőhelyek kijelölését, továbbfejlesztését a hadművelet folyamán, áteresztőképességét, a közúti komendáns szakcsapatok tevékenységének körletei kijelölését, a Központ-Tábori (Front) és hadsereg hadtáp útjainak az erők, eszközök alkalmazásának megszervezését a hadművelet előkészítése és megvívása folyamán;

- rendszabályok kidolgozását a közutak és átkelőhelyei életképességének növelésére, a gépkocsiutak előkészítésére, helyreállítására kijelölt erők és eszközök alkalmazásának megszervezését, telepítését;

- folyamatszakaszok kijelölését a megindulási helyzetben, továbbfejlesztésének lehetőségeit a hadművelet folyamán a szállítások biztosítására, a be- és kirakó kikötők kijelölését, azok üzemeltetésének, technikai kiszolgálásának megszervezését;

A közlekedési biztosítási tervtérképen a szállítások megszervezésével kap-

csolatosan az alábbi adatokat kell feltüntetni grafikus, illetve táblázatos formában:

- gépkocsi szállító szakcsapatok elhelyezkedését, tervezett áttelepítésének irányait a hadművelet folyamán;

- anyagszállítások végrehajtására biztosított repülőterek és leszállóhelyek kijelölését, szállítórepülő erők elhelyezkedését a megindulási helyzetben és a hadművelet folyamán;

- állandó jellegű és tábori üzemanyagcsővezetékek vonalvezetését, felhasználásuk, továbbfejlesztésük irányait a megindulási helyzetben és a hadművelet folyamán, azok áteresztőképességének adatait;

- a hadtáp és a közlekedési szolgálat vezető szerveinek elhelyezkedését (vezetési pontjait), a telepített diszpécser pontokat, az áttelepülésük irányait a hadművelet folyamán;

- az állományba tartozó és az alárendeltek gépkocsiszállító (ellátó) egységeinek, valamint mindazon ágazatok (vasúti, vízi, légi, csővezetékes) részletes szállító (rakodó) kapacitását, melyek a hadművelet előkészítése és megvívása során figyelembe vehetők az adott tagozat szállítási biztosításában;

- a nemzeti és szövetséges csapatok szállításának, anyagi eszközök után-szállításának, sebesültek kiürítésének részletes adatait a hadművelet előkészítése alatt, a hadművelet első két napján, melyeket a vasúti, közúti, vízi, légi és a csővezetékes szállítási ágazatok eszközeinek igénybevételével kell megvalósítani;

- a szállítások végrehajtására hozott és jóváhagyott elhatározás szerint azokat a vonatkozó adatokat, melyeket a különböző szállítási ágazattal egyenként és együttesen kell a rendelkezésre álló kapacitással teljesíteni, a Központ Hadtápban a Front, illetve az öfn-i hadsereg érdekében, ezen belül a Központi (Front) bázisok és a Tábori Előretolt Bázisok, a HDS MB-ok viszonylatában, a HDS MB és a csapatok viszonylatában, illetve a honi légvédelmi, háttországvédelmi és egyéb háttországi csapatok közvetlen ellátására vonatkozóan.

A közlekedési biztosítási tervnek a továbbiakban szerves részét képezik azok a részletes biztosítási tervek, melyeket az ágazati biztosítást végző alosztályok (főtisztek) kötelesek a közlekedési szolgálat főnöke iránymutatása és követelményei szerint, a megszabott formában, módon, tartalomban és időre elkészíteni. Az ágazati biztosítási terveket az alosztályvezetők (főtisztek) írják alá, a közlekedési szolgálat főnöke hagyja jóvá. Ezek az alábbiak:

- terv a csapatok és anyagok vasúti, vízi és légi szállítása megszervezésére és végrehajtására;

- terv a közúti (gépkocsi) szállítások megszervezésére és végrehajtására;

- terv a vasúthálózat és műtárgyai helyreállítására;

- terv a vasúthálózat technikai biztosítására;

- terv a vasúthálózat technikai üzemeltetésének biztosítására;

- terv a víziutak és berendezései üzemeltetésének biztosítására, technikai kiszolgálására;

- a hadművelet közúti biztosításának terve.

Végül a közlekedési biztosítási tervnek lényeges részét képezi az együttműködési tervtáblázat, mely az adott tagozat közlekedési hálózat műszaki-technikai biztosításával kapcsolatos együttes tevékenységet szabályozza a fegyvernemi (műszaki, vegyvédelmi, egészségügyi) főnökségekkel, illetve a KPM helyreállító szolgálattal.

Az adott tagozat közlekedési (szállító) szolgálat főnöke a biztosítással kapcsolatos feladatok végrehajtására az alárendelt szerveit és szakcsapatait a közlekedési (szállítási) biztosítási tervben foglalt adatok, módszerek szerint és az azok alapján naponként készített szakmai intézkedések (szállítási tervfeladatok) kiadásával vezeti.

A közlekedési (szállító) szolgálat főnöke szakmai intézkedése (szállítási tervfeladata) általában az MNHF HM h. (parancsnok hadtáphelyettes) intézkedésének mellékleteként, vagy önálló okmányként kerülnek kiadásra.

A *szakmai intézkedések* (szállítási tervfeladatok) készítésével, az alárendeltekhez való lejtuttatásával kapcsolatban általános követelményként lehet meghatározni:

- formailag és tartalmilag egységes szisztémát kövessenek, a szolgálatban leszbályozott terminológiai kifejezéseket használjanak;

- a *feladatokkal* kapcsolatos adatok pontosak, a követelmények rövidek, egyértelműek, a végrehajtás megszervezéséhez, lebonyolításához elegendőek legyenek;

- a kiadott intézkedések, tervfeladatok beérkeztetése az alárendeltekhez, biztosítson megfelelő időt (a bonyolultságot figyelembe véve általában 6-8 órát) az azokban foglalt feladatok megszervezéséhez, a végrehajtásra való felkészüléshez, annak minden oldalú biztosításához.

A közlekedési szervek és szakcsoapatok vezetésének fontos részét képezi nem utolsósorban a közlekedési biztosítási feladatok végrehajtásának figyelemmel kísérése, a beavatkozást igénylő esetek idejében történő felfedése, a hiányosságok, gátló tényezők megszüntetése. Mindezek érdekében a vezetést ágazatonként, és folyamatosan, az alárendeltekkel való állandó és dublizozott összeköttetéssel, lehetőleg személyes kapcsolattartással kell biztosítani.

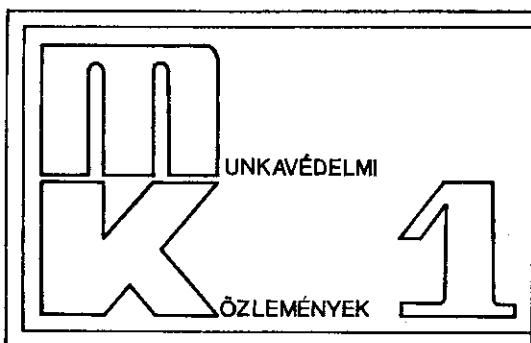
*

E tanulmány a szándékolt céljának megfelelően - a vezetés általános rendjének, kapcsolatainak feltárásával, a közlekedési szolgálat biztosítási feladataival kapcsolatos vezetési tevékenység egységes követelményei és módszerei rögzítésével - elsősorban szolgálatunk vezető szerveiben dolgozó tisztjeink munkájához kívánt segítséget nyújtani.

(Melléklet a folyóirat végét található.)

*Összeállította: az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya*

TARTALOM :

A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi-környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei.

Állásfoglalás a munkavédelem egyes kérdéseiről.

Gépek, eszközök munkavédelmi minősítésével kapcsolatos feladatok a csapatoknál.

Felsőoktatási intézmények VII. országos munkavédelmi ankétja, 1978.

A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei

Az előző Munkavédelmi Közleményekben foglalkoztunk a szolgálati-munkahelyi környezet megítélésével, az emberi szervezetre gyakorolt károsító hatásaival. A zaj ismertetése után a világítás kérdéseivel foglalkozunk.

VILÁGÍTÁS

A biztonságos, az emberi szervezetet és testi épséget nem károsító tevékenység egyik legfontosabb feltétele a megfelelő kapcsolat a környezettel. A legfontosabb érzékelés a látás. A rossz látási feltételek nemcsak a látószervek idő előtti elfáradását, vagy súlyosabb esetben káros elváltozását okozzák, hanem a magasabb rendű idegműködések egész rendjét károsan befolyásolják. A rossz látási feltételek a szolgálat, feladat végrehajtásának biztonságát is veszélyeztetik. Mivel fény nélkül nincs látás, a jó világítás feltételeinek ismeretére szükség van. Ezért foglalkozunk a fény fogalmával, a legfontosabb fizikai alapokkal.

a) Fizikai alapfogalmak

Az energia egyik megjelenési formája a fény, az elektromágneses sugárzások spektrumának az emberi szem által értékelhető része: az ún. *látható spekt-*

rum. Az elektromágneses hullámok a légüres térben a fizikából ismert 300 000 km/sec sebességgel terjednek, ezt hívjuk a *fény terjedési sebességének* (jele: c). Az elektromágneses hullámok – így a fény is – jellemezhetők a *frekvenciával*, azaz a rezgésszámmal (jele: ν), valamint a *hullámhosszával* (jele: λ). Az ismertetett jellemzők közötti összefüggés: $c = \nu \cdot \lambda$. A fény hullámhossza 380–780 nanométer közé esik.

A fény homogén optikai közegben egyenes vonalban, minden irányban, meghatározott sebességgel (anyagtól függően) terjed.

Fényáram (Φ) vagy fényteljesítmény a fényforrásnak az emberi szem értékelése alapján meghatározott sugárzási teljesítménye, az a fény mennyiség, amelyet a fényforrás az időegység alatt a térbe kibocsát. Mértékegysége a lumen (lm).

A *megvilágítás* (E) – vagy megvilágítás erőssége – a fény által megvilágított egységnyi felületre (A) eső fényáram nagysága, ha a fényáram a felületre

$$\text{egyenletesen elosztva jut: } E = \frac{\Phi}{A} \text{ Mértékegysége a lux (lx).}$$

A megvilágítás az egyik legfontosabb mennyiség, elsősorban ez határozza meg a megvilágított tárgyak láthatóságát. A világítástechnika legfontosabb mérése a megvilágítás-mérés.

A megvilágítás a fényforrástól távolodva a távolság négyzetével arányosan csökken. Ez a *távolsági törvény*. Igen fontos gyakorlati következtetést kell levonni a törvényből: minél közelebb lehet elhelyezni a fényforrást a megvilágítandó felülethez, annál nagyobb a megvilágítás.

b) Élettani hatások

A látás folyamata a szervezet meghatározott részeinek összműködése révén jön létre. A látás során a szem izmai munkát végeznek, különösen akkor, ha sokszor kell akkomodálnia és adaptálnia. Ez az izomtevékenység a szemizmok elfáradásához vezet. Ismert jelenség, hogy valamely szervünk elfáradása lassan az egész szervezetre szétterjedő fáradtságérzetet kelt. A fizikai fáradtságérzésen túl, mivel a látás folyamata az agyi látóközpontok révén a magasabbrendű idegtevékenységek egész sorával kapcsolatban van, fokozatosan kialakul egy idegrendszeri, szellemi (lelki) kifáradás is, ami a fáradtságérzésen felül előbb-utóbb idegességet, fejfájást, esetleg a vegetatív idegrendszer befolyásolásán keresztül egyéb szervi rendellenességeket is okoz. A kialakult depressziós állapotban csökken a munkateljesítmény, romlik a szervezet külső hatásokkal szembeni reakcióképessége, tompulnak a reflexek, aminek következményeképpen fokozódik a baleseti veszélyeztetettség.

Ezeket a negatív hatásokat a jó látási feltételek megteremtésével nagymértékben csökkenteni lehet. A feladatvégzés során kialakuló testi és lelki elfáradás mértékének kedvező befolyásolása önmagában is munkavédelmi feladat.

c) Világítás követelményei

Természetes törekvés, hogy a megvilágítást természetes módon a napfény által biztosítsuk. A rendelkezésre álló, a nap- és évszaktól, valamint a meteorológiai tényezőktől is függő természetes fénynek a helyiségekbe juttatása azonban nem egyszerű feladat. Az ablakfelületek növelésének sok tényező szab határt: statikai szempontok, téli fűtés, nyári hűtés, tisztítás stb. Így fordulhat elő, hogy

a szabadban elégséges fény van, de a helyiségben szükséges a kiegészítő mesterséges világítás.

Az emberi szervezet jogos igénye, hogy a világítás legyen az természetes vagy mesterséges, azonos látási feltételeket, azonos komfortot biztosítson. Ezért minden olyan esetben, amikor még használják a természetes világítást, de már kiegészítik mesterséges világítással, a két világítás összehangolásával törekedni kell arra, hogy hatásuk lehetőleg közel azonos legyen.

A helyiségek *természetes világításáról* az MSZ 6270-68 szabvány rendelkezik. A világítással szemben támasztott követelményei: kellő megvilágítás, jó árnyékhatás, káprázatmentesség, egyenletesség. Meghatározza a különböző helyiségek munkakategória szerinti besorolását, a helyiségek nappali világossági tényezőinek szükséges értékét.

A helyiségek *mesterséges világításának* előírásait az ÉSZ 61-73 alapján a Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat tartalmazza. A követelményeket az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- A látási feladatnak megfelelő megvilágítás.

A látási igénynek megfelelő megvilágítás a munka jellegétől függ, a tárgyak láthatóságát azonban a kiterjedésük, a fényvisszaverési tényezőjük, a környezet-hoz viszonyított kontrasztjuk és a mozgási sebességük együttesen határozza meg. Ennek megfelelően táblázatos formában van meghatározva a megvilágítás erősségének értéke.

- Megfelelő árnyékhatás.

A tárgyak térszerűségének felismeréséhez árnyék szükséges, ezért a mesterséges világítást úgy kell létesíteni, hogy a térbeli látáshoz szükséges árnyékhatás meglegyen.

- Káprázatmentesség.

A kápráztatás a látótérbe eső fényforrás vagy reflektáló felület fényűrűségétől, felületi fényességétől függ.

- Térbeli és időbeli egyenletesség.

A tárgyak jó felismerhetősége megköveteli az általános világítás alkalmazásánál a megvilágítás térbeli eloszlásának egyenletességét. A megvilágítás időbeli egyenlőtlenységét feszültség-ingadozás, fényáramváltozások okozhatják.

- Megfelelő színhatás.

Ahol a színfelismerés vagy színazonosítás igénye maximális, ott a nappali fényvel azonos színképi elosztású fényforrás (xenon-lámpa) használata indokolt.

- Az egészségre való ártalmatlanság.

A fényforrás nem termelhet mérgező termékeket, nem csökkentheti a környező levegő oxigéntartalmát, nem bocsáthat ki káros (ultraibolya, infravörös) sugárzásokat.

- Karbantarthatóság.

Mínimális követelmény, hogy a világítótesteket szennyeződésnek erősen kitett helyen legalább negyedévenként, egyéb helyeken pedig legalább félévenként tisztítsák.

- Gazdaságosság, üzembiztonság, esztétikai megfelelőség-követelmények tartoznak a témához.

d) Megvilágítás mérése

Mérési feladat általában zárt terek (munkahelyek, szolgálati helyek) megvilágítási határfokának ellenőrzése, fényforrások színhőmérsékletének és a fel-

adat fényigényének összehasonlítása, a feladatot végrehajtó ember látás- és fényigényének meghatározása.

A mérést általában a munka síkjában (ahol a látási igény felmerül) kell végezni. Más esetben az elméleti munkasíkon mérünk, amely az előírásoktól függően a padló síkjától számított 0,8–1 m.

A luxmérő érzékelője egy fényelem (általában szelén), amely egyszerű felépítése folytán nehezen hibásodik meg, és segéd feszültség nélkül működik. A fényelemek által szolgáltatott teljesítmény elegendő ahhoz, hogy közvetlenül működtesse a mérőműszert.

A szelén fényelem színeképi érzékenysége nagyon hasonló az emberi szem érzékenységéhez. Az érzékenységi maximum majdnem teljesen azonos hullámhossznál van. Ez a magyarázata, hogy a megvilágítás-mérőkben is azonos vizuális megfigyelést helyettesítő mérőáramkörben a szelén-fényelemet alkalmazzák a legbiztosabban.

A szelén-fényelemet óvni kell az organikus oldószerek gőzeitől, a 95⁰/₀ feletti relatív nedvességtől és különösen a higanygőzöktől, 80 °C feletti hőmérsékleten való üzemelésnél az érzékenysége csökken.

A fényelemek fényszűrő-előtétellel használhatók. Ilyenkor a szűrő adatától függően, nagyobb fény mennyiség esetén is használhatók a luxmérők. A műszer általában 100, 200, 500 és 1000 lx méréshatárra használható, így gyakorlatilag a legtöbb mérés elvégezhető.

Hosszabb ideig tartó megvilágítás alkalmával a fényelem árama előbb nagyobb, később kisebb mértékben csökken, amit a fényelem *kifáradásának* neveznek. Ebből következik, hogy a méréseket megfelelően előkészítve csak arra a rövid időre szabad megvilágítani ami a leolvasáshoz szükséges.

Mérés közben nagy gondot kell fordítani arra, hogy a fényelem ne legyen még részben sem árnyékolva. Ugyanígy gondot kell fordítani arra is, hogy visszavert fény ne okozzon megvilágítási többletet a fényelemen. Ezek a mérési eredmény meghamisítását jelentik. A mérést végző személy munkája közben lehetőleg sötét színű ruhát hordjon.

Mérés értékelése. Nagyobb belső terek vagy külső területek megvilágításának mérésekor bevált módszer, hogy a terület alaprajzát négyzetekre bontva, a jelzett pontokon, a helyszíni mért eredményeket rögzítik. Az azonos megvilágítási értékeket jelző pontokat összekötve, megkapható a megvilágított terület izolux-görbéje. Ebből a megvilágítás egyenletességére és a fényforrás fényelosztási görbéjére lehet következtetni.

e) Színdinamika

A jó megvilágítás fogalma ismert, de kevés helyen párosul színdinamikai alkalmazással. A világítás és színdinamika együttes pozitív hatása a munkakomfort kialakításában mindinkább ismert tényezővé kell, hogy váljon a néphadseregben is.

Az ember környezetében levő színek egymással kölcsönhatásban, pszichológiai folyamatokat váltanak ki, amelyek jelentősen befolyásolják a környezetet, figyelemlankadást stb., ezáltal kihatnak a feladatvégrehajtás minőségére, valamint a baleseti helyzetek megakadályozásában is fontos szerepet játszanak. Ha a jó világítás és a színek megfelelő kölcsönhatására a figyelem kevésbé lankad, veszélyes helyzetben a gyors reakció által a baleset elkerülhető, tehát a feladat-

végrehajtás minőségén túl, humánus szempontok is szükségessé teszik a korszerű világítás és szindinamika alkalmazását. E komplex alkalmazás a következő előnyökkel jár:

- csökken a balesetveszély;
- csökkenti a betegség miatti munkaidő kiesését;
- fokozza a munkakedvet;
- tehermentesíti a központi idegrendszert;
- növeli a teljesítőképességet;
- elősegíti a jó légkör és munkakomfort kialakulását.

Ezért kimondhatjuk: általánosságban arra kell törekedni, hogy megfelelő színharmónia kialakításával a káros hatások csökkenjenek és a feladatot végző személyek kellemes, az adott munkához legjobban megfelelő környezetet teremtsünk.

ÁLLÁSFOGLALÁS

a munkavédelem egyes kérdéseiről

A Magyar Népköztársasági Országos Szabványok (MSZ), az Országos Építési Szabályzat (OÉSZ) módosító rendelkezései, valamint a Szakszervezetek Országos Tanácsa Munkavédelmi Osztálya – az Egészségügyi Minisztérium Közegészségügyi és Járványügyi Főosztályának és a Belügyminisztérium Tűzrendészeti Országos Parancsnokságának egyetértésével kiadott – állásfoglalása alapján az alábbi tájékoztatót adjuk ki.

1. A KÁBESZ 41. pontjára vonatkozóan:

Pincében levő helyiség munkahely céljára a KÁBESZ 40. pontjában megjelölt szervek előzetes hozzájárulásával, az alábbi feltételekkel létesíthető:

- a tevékenység során egészségre ártalmas gázok, gőzök és porok nem keletkezhetnek;
- a munkahely nem tartozhat „A” vagy „B” tűzveszélyességi osztályba;
- az egy főre jutó alapterület, illetve tiszta léghőméter legalább 20⁰/₀-kal haladja meg a KÁBESZ 45., illetve 47. pontjában előírt értékeket;
- a helyiség pormentes szellőzése (szellőztetése) biztosítson a KÁBESZ 556. pontjában előírt egy főre jutó tiszta levegő mennyiségénél legalább 20⁰/₀-kal nagyobb volument;
- a vonatkozó előírásoknak eltérés nélkül feleljen meg a helyiség belmagassága, a lejárati ajtók és lépcsők méretei;
- legyen biztosítva a munkahely nedvesség elleni szigetelése, s amennyiben a technológia megengedi, legyen melegpadlós;
- biztosítani kell a helyiség megfelelő fűtését, a mesterséges világítást és az előírt fényerősséget;
- amennyiben a napi anyagforgalom az 1 tonnát meghaladja, az anyagmozgatást gépesíteni kell (felvonó, szállítószalag, csúzda stb. segítségével).

2. A KÁBESZ 85. pontja szerint a tűz-, robbanás- és gázveszélyes üzemi helyiségekben tolóajtót, vagy billenőajtót nem lehet alkalmazni.

– Billenőajtó alkalmazása megengedhető rögzített ellensúlyos motorok, illetve hidraulikus mozgatású ajtó esetén.

A toló- és billenő ajtók alkalmazása esetén személyi forgalom céljára megfelelő bejáratot kell biztosítani.

– A KÁBESZ 88. pontja előírása továbbra is érvényes.

3. A *magas üzemsarnokban* beépített ablakok esetén az ablakok felső részét szellőzés céljából nyitható – többnyire bukórendszerűre – képezzék ki.

Ezen ablakok nyitása, zárása nincs megoldva, mivel nagy többségükben nincsenek távnyitóval ellátva. A toló-húzó rúddal történő kezelés nem megfelelő, mivel balesetet okozhat (kitöri az ablakot, sőt súlyosabb esetben be is szakíthatja).

Allásfoglalás:

A magas csarnokokba beépített bukórendszerű ablakokat csak zubanásgátló szerkezet felszerelésével szabad használni. Távnyitó szerkezetként provizórikus eszközöket (rúd, lánc stb.) használni tilos.

A távnyitó szerkezetek csak biztonságosan működő berendezések lehetnek.

4. Csúszásgátló padozat:

A csúszásgátló padlóburkolatra vonatkozóan az Egészségügyi Minisztérium és a SZOT együttes állásfoglalást adott ki.

Csúszásmentes padlóburkolatok:

– tüskés keramit lap	termékszám: 17-15-12,
– kúpos burkoló lap	termékszám: 15-34-42,
– kúpos burkoló lap	termékszám: 17-15-162,
– recés felületű burkoló lap	termékszám: 17-15-161,
– érdes felületű burkoló lap	termékszám: 17-15-163/164.

Gépek, eszközök munkavédelmi minősítésével kapcsolatos feladatok a csapatoknál

A honvédelmi miniszter 4/1974. (HK 6.) számú utasításának 10. pontja értelmében a haditechnikai eszközöket, gépeket, berendezéseket, felszereléseket és az egészségre veszélyes, vagy ártalmas anyagokat munkavédelmi szempontból minősíteni kell. A munkavédelmi minősítés rendjét a 9/1977. (HK 10.) számú MN PÜSZF-MNVK HTFCSF együttes intézkedés szabályozza.

Az intézkedés rendelkezik egyrészt a rendszerbe állítandó, másrészt a már rendszerben levő, valamint az importból beszerzésre kerülő eszközök munkavédelmi minősítésével kapcsolatos kérdésekben.

Az intézkedés egyértelműen kimondja az alábbiakat:

- rendszerben csak olyan eszköz lehet, amely megfelelő munkavédelmi minősítéssel rendelkezik,
- általános (polgári) rendeltetésű eszközök esetén az ágazati miniszterek vonatkozó előírásai a mérvadóak,

– haditechnikai eszközök esetén a minősítés az anyagnem szerint illetékes főnök feladata, amelyet az MN Haditechnikai Intézettel együttesen végez. Ez vonatkozik az üzembe helyezési és üzemeltetési (kezelési) utasítások kiadására is.

Jelenleg az anyagnem szerint illetékes főnökségek a minősítetni kívánt eszközök jegyzékét átadták a HTI-nek a minősítési ütemterv kidolgozása céljából.

Az MN PÜSZF-ség baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya 1978 október 17–18-án a SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézet munkatársainak bevonásával továbbképzést tartott a főnökségek megbízottjai részére.

A továbbképzés a minősítési rendszer egységes szemléletének kialakítását és a megbízottak szakmai felkészítését volt hivatott szolgálni. Az elhangzottak jó alapot biztosítanak az elkövetkező feladatok elvégzéséhez.

Most érkezett el az idő, amikor a csapatoknak is aktívan be kell kapcsolódnuk a fent vázolt munkába.

A csapatoknál dolgozó munkavédelmi megbízottak feladata, hogy az önálló csapatbeszerzésű gépeknél, eszközöknél maradéktalanul érvényre juttassák a 9/1977. intézkedés előírásait.

Az ágazati miniszteri intézkedések alapján kell megállapítaniuk, hogy a beszerzés alatt álló eszköz munkavédelmi minősítésre kötelezett-e vagy sem. Ha igen, csak „megfelelő” munkavédelmi minősítő bizonyítvánnyal rendelkező eszközt lehet rendszeresíteni. Amennyiben az eszköz a beszerzéskor még nem rendelkezik minősítő bizonyítvánnyal, a minősítést a rendszerbeállítási eljárás előtt el kell végeztetni.

A minősítő eljárások megszervezését, a minősítő polgári intézet kijelölését a munkavédelmi megbízott az anyagnem szerint illetékes főnökség munkavédelmi (minősítéssel foglalkozó) megbízottjával koordinálja.

Katonai rendeltetésű eszköz esetében, rendszeresítés előtt a Haditechnikai Intézet munkavédelmi minősítéssel foglalkozó munkatársával kell konzultálni.

Felsőoktatási intézmények VII. országos munkavédelmi ankétja, 1978

Szeptember 12–13-án a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen rendezték meg a Felsőoktatási intézmények VII. országos munkavédelmi ankétját, melynek részeként került sor az ankét alkalmából meghirdetett pályázat eredményeinek kihirdetésére.

A néphadsereg személyi állománya köréből részt vettek a pályázaton és díjat nyertek: dr. Vasvári Ferenc mk. őrnagy (II. díj és a HM különdíja), Mikó Lajos alezredes (III. díj és a HM különdíja), valamint Farnadi Tibor mk. őrnagy (III. díj és a HM különdíja) elvtársak.

Folyóiratunk három egymást követő számában leközöljük a pályaművek lényegét tartalmazó rövid ismertetőket.

TANKÖNYVTERVEZET A BALESET-ELHÁRÍTÁSI, MUNKAVÉDELMI ISMERETEK NÉPHADSEREGI OKTATÁSÁHOZ

A Felsőoktatási intézmények VII. országos munkavédelmi ankétjára készített pályamű tárgya a néphadsereg személyi állománya munkavédelmi oktatásához alkalmas tankönyv-vázlat és követelményrendszer kidolgozása. A pályaműben felvázolt tankönyv szükségessége a jelen időszakban vetődött fel, megírása az oktatás továbbfejlesztésén belül soron következő feladatunk.

A Magyar Népköztársaság honvédelmi minisztere 1974. évben utasításban rendelte el a teljes személyi állományra – katonákra és polgári alkalmazottakra egyaránt – kiterjedő egységes baleset-elhárítási, munkavédelmi tevékenység megszervezését, végzését. Az utasítás nyomán létrejött és működik a baleset-elhárítási, munkavédelmi rendszer. Megalakult a baleset-elhárítási, munkavédelmi feladatok végzését irányító központi szerv, kialakultak a megelőző munka megindításához szükséges anyagi-technikai, személyi feltételek. Befejeződött a tevékenység rendjére vonatkozó szabályozás. Külön említést érdemel, hogy szabályzat formájában – a Katonai Általános Baleset-elhárító és Egészségvédő Szabályzat (KÁBESZ) címen – jelent meg a katonai étellel, a szolgálattal, munkával összefüggő általános érvényű óvórendszabályok gyűjteménye, amelyhez a fegyvernemi, szakági óvórendszabályok, valamint a katonai szervezetekre vonatkozó Parancsnoki Baleset-elhárítási, Egészségvédelmi Utasítások kapcsolódnak.

Kialakult a balesetek, szolgálati, munkahelyi eredetű megbetegedések jelentésének, kivizsgálásának, a kártérítési eljárások lefolytatásának egységes rendje, megvalósult a baleseti adatok gépi feldolgozása. Biztatóan indult a baleset-megelőző propagandamunka.

Rendezett az objektumok és a technikai eszközök, berendezések felügyelete, a baleset-elhárítási, munkavédelmi ellenőrzések biztosítják a veszélyek, valamint a megelőző munka hibáinak feltárását.

Szabályozott a baleset-elhárítási, munkavédelmi oktatás néphadseregi rendje; meghatározott az oktatás, továbbképzés minden módozata, a vizsgára kötelezett beosztások köre, valamint általánosságban a tananyag is. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az oktatott tananyag megválasztása tekintetében sok a bizonytalanság; azonos rendeltetésű, tevékenységi körű alakulatok, illetve állománycsoportok oktatásához központilag kiadott tananyag hiányában – az oktatást végzők leleményességétől, felkészültségétől függően – más-más, sokszor alkalmatlan tananyagot használnak fel, így a kiképzés néha célját téveszti.

A néphadsereg azonos rendeltetésű alakulatainál a közel azonos technikai eszközök és körülmények, a hasonló feladatok és a szükséges képzettség, a kori sajátosságok hozzávetőleg azonos veszélyeztetettséget teremtenek. A balesetek és a szolgálati, foglalkozási eredetű megbetegedések megelőzése minden területen hasonló ismeretek elsajátítását igényli. Ez a legcélszerűbben egy egységes tankönyv segítségével valósítható meg, melynek használatával a néphadseregben egységes elvek, részletes megelőzési szabályok terjeszthetők el. Így az azonos állománycsoportoktól megkövetelt ismeretanyag az ismeretek mennyisége, az elsajátítás színvonala egyértelműen meghatározható, elsajátítása könnyen ellenőrizhető.

A tankönyv alapvető célja, a balesetek, szolgálati eredetű megbetegedések

megelőzésére vonatkozó főbb technikai, egészségügyi, általános magatartási és egyéb szabályok ismertetése, a Magyar Népköztársaságban kialakult és annak adaptációja útján létrejött néphadseregi munkavédelmi rendszer bemutatása. Ezért szükséges, hogy az a KÁBESZ, az ÁBEÓ, a fegyvernemi szakági és szakmai óvórendszabályok, valamint a Parancsnoki Baleset-elhárítási, Egészségvédelmi Utasítás felhasználásával együtt legyen alkalmas a sor- és polgári alkalmazott állomány baleset-elhárítási, illetve munkavédelmi oktatására, egyúttal legyen alkalmas az oktatást végző parancsnokok és baleset-elhárítási munkavédelmi megbízottak felkészítésére. Teremtse meg a lehetőségét annak, hogy a tiszthelyettesi iskolák és katonai főiskolák hallgatói megismerjék a néphadsereg munkavédelmi tevékenységét, és későbbi parancsnoki beosztásaikban is kiemelt jelentőséget tulajdonítsanak az ilyen feladatoknak. A hallgatók baleset-elhárítási, munkavédelmi képzését a tankönyv és a kapcsolódó szabályzatok, valamint – szakmai kérdésekben – a szakirodalom (pl. szellőzéstechnika, villamosságtan stb.) teszi lehetővé.

A tankönyv elkészítésénél figyelemmel kell lenni annak differenciált használatára, ezért abban egyértelműen különüljön el a sor- és polgári alkalmazotti állomány számára kötelező anyag, az ajánlott irodalom, és az oktatást végzők, valamint más parancsnokok által felhasználható ismeretanyag.

A tankönyv anyagának egy része természetesen megegyezik a népgazdaság egyes ágazataiban oktatott általános alapokkal és szakanyagokkal. Az ott alkalmazott tananyagok a néphadsereg személyi állománya baleset-elhárítási, munkavédelmi oktatásához mégsem használhatók közvetlenül fel. A személyi állomány a katonai élet, a kiképzés és a gyakorlatok, valamint a néphadsereg tevékenységével összefüggő munkavégzés során részben az ipari termelésben is használatos, részben azonban attól eltérő, veszélyes eszközökkel, anyagokkal kerül kapcsolatba, azokkal, vagy azok közelében végzi feladatát. A tevékenység jellege és körülményei is sok vonatkozásban eltérnek az üzemi munkakörülményektől. A gyakorlatok üteme és feladatai rendszerint a szellemi és fizikai teljesítőképesség felső határára tervezettek; nagy erőfeszítést, kitartást és bátorságot követelnek a végrehajtó állománytól. Különleges esetekben – a katonai esküben vállalt kötelezettségnek megfelelően – a katonák életük kockáztatásával járó, veszélyes feladatokat hajtanak végre.

A személyi állomány kori összetételére meghatározó az állomány nagy többségét alkotó sorállomány. Így szinte a teljes személyi állományra jellemző az a veszélyeztetettség, amely az iparban foglalkoztatott hasonló korú dolgozóknál a kori sajátosságok miatt tapasztalható. Itt főként a kevés szakmai és élettapasztalat, a veszélyek meg gondolatlan, öncélú keresése érdemel figyelmet.

Kiemelkedően fontos, hogy a néphadsereg felelősséggel tartozik a gondjaira bízott katonák egészségéért, testi épségéért teljes szolgálati idejük alatt. Ezért a baleset-elhárítási, munkavédelmi tevékenység kiterjed az állomány szolgálattal, munkával összefüggő baleseteinek, egészségkárosodásainak megelőzésén túl, a katonák egyéb (sportolás, szórakozás, játék, kimaradás, eltávozás stb. közben elszenvedett) baleseteinek elhárítására is.

A tankönyv anyagának összeállításánál, az egyes témák kifejtésénél figyelemmel kell lenni a személyi állomány említett, a népgazdasági munkafeladatoktól eltérő sajátos vonásaira is, mert az ezekből adódó tennivalók más, a polgári életben használatos tankönyvekben nem találhatók meg.

A pályamű tartalmazza a tankönyv tematikáját, amelyből közvetlenül áttekinthető a tervezett tankönyv szerkezete. Az első rész a Magyar Népköztársaságban működő munkavédelmi rendszert ismerteti, a második részben a néphadsereg baleset-elhárítási munkavédelmi tevékenységére vonatkozó rendelkezések, valamint a KÁBESZ szerkezetéhez igazodva a katonai feladatteljesítéssel kapcsolatos általános baleset-elhárítási, munkavédelmi szabályok kerülnek tárgyalásra. Ehhez rendelkezés-gyűjtemény és irodalom-jegyzék kapcsolódik.

A pályaműben a könyvvel kapcsolatos általános követelményeken túl megtalálhatók a technika minden egyes címével kapcsolatos részletes tartalmi követelmények is.

ТЫЛ И СНАБЖЕНИЕ СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

FOLYÓIRATSZEMLE

A kiképzési év végén

*I. Golusko vezérezredes,
a Szovjetunió Fegyveres Erői hadtáp törzsfőnöke,
hadtáp főnökének első helyettese*

(Megjelent a „Тил и Снабзеније” c. folyóirat 1978/9. számában)

A szovjet nép magas fokú politikai és munkalendülete napjaink jellemző ismertetőjele. A tizedik ötéves tervidőszak, a hatékonyság és a minőség ötéves terve, feladatainak határidő előtti teljesítéséért aktívan harcoló ipari és mezőgazdasági munkások állhatatosan váltják valóra a kommunizmus építésének terveit.

A tömegek munka aktivitásának fokozására fontos eszköz a dolgozók gazdasági és szocialista fejlődését, hatalmas mozgatóerejét, nevelésének iskoláját képező szocialista munkaverseny.

Pártunk alapítója és vezére V. I. Lenin, aki mélységesen bízott a nép kimeríthetetlen alkotóerejében, a szocialista munkaverseny forrásait magában a társadalmi tulajdonon alapuló termelés természetében látta. Azt tanította, hogy a szocializmus korlátlan lehetőségeket nyit a tömegek kezdeményező- és alkotó készségének kibontakoztatása előtt, „és nemhogy nem lankítja a munkaversenyt, ellenkezőleg először teremti meg annak lehetőségét, hogy azt valóban széleskörűen, valóban tömegméretekben alkalmazzák, valójában bevonják a dolgozóknak többségét olyan munkába, ahol azok bizonyíthatnak, kifejlesztetik képességeiket, feltárhatják tehetségeiket...”

Országunkban a szocialista munkaverseny össznépi jelleget öltött, a haladás hatalmas tényezőjévé, életünk elválaszthatatlan részévé lett.

„Mindnyájan örülünk annak – mondotta az SZKP XXV. kongresszusán L. I. Brezsnyev elvtárs –, hogy milyen mély gyökereket vertek a szocialista munkaversenynek a lenini eszmék. Büszkék vagyunk arra, hogy a munkaverseny élvonalában a kommunisták haladnak. A munkaverseny mély kihatással van az ország gazdasági gyakorlatára, társadalmi-politikai életére, az erkölcsi atmoszférára. Továbbfejleszteni sokoldalúan a szocialista munkaversenyt, a munkához kommunistához méltó viszonyulással kapcsolatos mozgalmat – ez a mi közös harci jelszavunk”.

Annak, hogy a lenini párt mélységesen bízik a tömegek alkotói lehetőségeiben ragyogó bizonyítéka az SZKP Központi Bizottságának, a Szovjetunió Minisztertanácsának, a Szakszervezetek Központi Tanácsának és a lenini Komszomol Központi Bizottságának a Szovjetunió valamennyi párt-, tanácsi, szak- és komszomol szervezeteihez, dolgozójához írott levele az 1978. évi terv teljesítésért és túlteljesítéséért folyó szocialista munkaverseny kifejtésével, továbbá a termelés hatékonyságának és a munka minőségének növelésével kapcsolatosan.

A népgazdaság valamennyi ágazatában a munka hatékonyságáról és minőségéről való gondoskodás által áthatott ezen felhívásra a szovjet nép a szocialista munkaverseny újabb fellendítésével válaszolt.

A Fegyveres Erők harcosai, mint mindig, lépést tartanak az egész néppel. Igen nagy lendületre tett szert a szocialista munkaverseny a hadtápegységek-nél, intézeteknél és alegységeknél is. A parancsnokok, a politikai szervek, a törzsek, a pártszervezetek hozzáértően irányítják a katona kollektívák harckészültségének növeléséért, a csapatok biztosításának minőségi javításáért harcolók energiáját.

A végéhez közeledik a kiképzés időszaka. Egyre kevesebb idő marad a kiképzési év befejezéséig. Közeledik a „megbízhatóan örködjünk a szocialista haza felett, álljunk állandó harckészültségben, állhatatosan sajátítsuk el a fegyvert és a technikát, korszerűsítsük harc kiképzésünket” jelszó alatt folyó szocialista munkaverseny eredményei összegezésének az időszaka.

A munkaverseny hatékonyságát a parancsnokok, a politikai szervek, a törzsek, a pártszervezetek szervezői munkájának színvonala, a verseny lenini elvei, az élenjáró tapasztalatok gyakorlati életben való megvalósításának, az erkölcsi és az anyagi ösztönzők sokoldalú felhasználásának színvonala határozzák meg.

A munkaverseny hatalmas erkölcsi ösztönzője eredményeinek tárgyilagos értékelése. Napjainkban, amikor a párt azt követeli tőlünk, hogy erőfeszítéseinket a munka minőségének és hatékonyságának növelésére összpontosítsuk, különösen fontos minden katona és minden katonai kollektíva harci munkája értékelésének pontossága és tárgyilagossága. Itt nem lehetnek végletek, tilos a versenyzők magas eredményeinek csökkentése, de nem kevésbé káro a jelentéktelen eredmény túlértékelése.

A szocialista munkaverseny a harc- és politikai kiképzés folyamatának szer- ves része, szorosan összefügg a katonai szolgálat minden oldalával. Az adott körülmény szükségessé teszi azt, hogy annak megszervezése, menete, valamint eredményeinek értékelése komplex módon történjen. A verseny befejező szakaszát illetően ez azt jelenti, hogy a katona eredményeit a harc- és politikai kiképzés főbb tantárgyai alapján kell értékelni egységben az abban kialakult magas fokú erkölcsi- és harci tulajdonságokkal. Ezért nagy jelentőséggel bír a verseny eredmény értékelésének módszertani oldala.

A szocialista munkaverseny továbbfejlesztésével kapcsolatosan a Kommunista Párt és a szovjet kormány követelményeinek, a Szovjetunió honvédelmi miniszterének, a Szovjet Hadsereg és Haditengerészeti Flotta Politikai Főcsoportfőnökségének, valamint a Szovjet Hadsereg hadtápfőnökének, miniszter-helyettesnek direktívái és utasításai által vezérelt Fegyveres Erők hadtáptörzse, a HM hadtáptörzs és csoportfőnökségek politikai osztálya, a központi csoportfőnökségek kidolgozták a szocialista munkaverseny összehasonlító értékelésének egységes metodikáját és kritériumát.

A mutatókat a hadseregben és a flottánál folyó munkaverseny szakmai-technikai és szociális-nevelő funkcióinak figyelembevételével készítették el. A Fegyveres Erők hadtápjának vonatkozásában a munkaverseny első funkciója magába foglalja a hadtápegységek és -alegységek harc-, politikai- és szakmai (termelési) tevékenységével kapcsolatos kérdések komplexumát. A második funkció megoldja az olyan erkölcsi tulajdonságok kialakításának feladatát, mint a kommunista eszmeiség és elvhűség, a fegyelmezettség, a katonai becsület, a közös ügyünkért érzett erkölcsi felelősség.

Az adott metodika felhasználásának segítségével értékelni lehet az azonos hadtápegységek harcos kiképzésének és nevelésének hatékonyságát, a harckiképzési tervek végrehajtásának minőségét, a harc- és politikai kiképzés alapvető ágazataiban elért eredményeket, a fegyverzet és a hadtáptechnika elsajátításának fokát. Lehetővé teszi azt is, hogy lefordítsuk a konkrét mutatók nyelvére a csapatgazdálkodás vezetésének célszerűségét, a személyi állomány anyagi biztosításának és életkörülményeinek állapotát, a laktanyák, legénységi körletek, telephelyek stb. karbantartását.

Fontos helyet foglalnak el a metodikán belül az értékelés kritériumai, amelyeknek kidolgozása a hadtápegységek és -alegységek harc-, politikai kiképzése és termelő tevékenysége főbb ágazati sajátosságainak figyelembevételével történt. A szakharcászati kiképzés értékelése pl. az ismérvek összességének alapján történik.

Kiváló értékelést az az egység vagy intézet kaphat, amelyiknek személyi állománya a gyakorlaton magas fokú tábori kiképzésről és összekovácsoltságról tett tanúbizonyságot, maradéktalanul teljesítette az érvényben levő normákat, sikeresen oldotta meg a megszabott feladatokat, a parancsnokai pedig helyesen értékelték a helyzetet, időben jutottak megalapozott elhatározásra, hozzáértéssel adták ki a parancsokat és az intézkedéseket, pontosan és magas fokú színvonalon hajtották végre szakmai kötelemeiket.

A szakharcászati kiképzés röpfeladat megoldásának, vagy vizsgafoglalkozás levezetésének módjával történő ellenőrzéseken kerül értékelésre és ezen az az egység vagy intézet kap „kiváló” értékelést, amelynek tisztjei többségben ilyen osztályzatot kap; „megfelelő” osztályzatot az az egység vagy intézet kap, melynek tisztjei legalább 10^{0/0}-ban kiváló, a többi pedig „jó” és „megfelelő” osztályzatot érdemelt.

A harc-, politikai és szakmai kiképzésért akkor adható „kiváló” értékelés, amikor a hadtápegység (intézet) a harcászati (szakharcászati) gyakorlaton az alapvető ágazatokra „kiváló”, a többire „jó”-nál nem rosszabb osztályzatot kapott.

A körzet (hadseregcsoport), flotta és a központ alárendeltségébe tartozó hadtápegységek és intézetek esetében az értékelés kritériumai ezen kívül még magukban foglalják az anyagi eszközök tárolásának, a gazdasági és ellenőrző revíziós munka megszervezésének kérdéseit is.

A gazdasági és az ellenőrző-revíziós munkára azoknak az egységeknek adható „kiváló” osztályzat, amelyek teljesen végrehajtották az éves gazdasági tervet, a szolgálati közegek és a belső ellenőrző bizottságok állandóan ellenőrzik az anyagi eszközök megővését; ha az ellenőrző-revíziós munkát a meghatározott időre elvégzik és nincsen anyagi-eszközhiány.

A bázisok és raktárak termelői tevékenységére vonatkozó értékelési kritériumoknak is megvannak a maga sajátosságai. Így pl. a körzeti, központi raktár (bá-

zis) akkor érdemel „kiváló” értékelést, amikor az anyagi eszközök tárolásának és nyilvántartásának megszervezése teljes egészében megfelel az érvényben levő szabályzatok és segédletek követelményeinek, a terület, a bekötő utak és maga a raktár pedig kiváló állapotban van. Az anyagi eszközök felrakásával kapcsolatosan érvényben levő normákat „kiváló” értékelésre kell végrehajtani. A „kiváló” értékeléshez szükség van a közegészségügyi és biztonsági rendszabályok betartására.

A metodika tartalmazza a katonai közlekedés vonalszervei, a honvédelmi minisztérium különböző vállalatjai, a katonai kórházak (egészségügyi zászlóaljak), a rendelő intézetek, a katonai szanatóriumok és a kenyérgyárak tevékenysége értékelésének mutatóit is.

A részletesen kidolgozott kritériumok jó alapot szolgálnak minden harcos és katona, kollektíva harc-, politikai és szakmai kiképzésének sokoldalú és tárgyilagos értékeléséhez. A metodika lehetővé teszi azt, hogy az alapvető kiképzési ágazatonként kapott értékeléseket átváltoztassuk osztályzatokká.

A győztes meghatározásakor figyelembe kell venni a kiváló alegységek, a harc- és politikai kiképzésben kiváló katonák, a kommunista munka élenjáróinak, az osztályba sorolt szakemberek és sportolók számát (százalékos arányát). Azonos hadtápegységek és alegységek közül a verseny győztesét az osztályzatok maximális végösszegének alapján kell meghatározni.

A metodika lehetőséget ad a parancsnoknak arra, hogy a lehető legteljesebb mértékben számoljon a hadtápegység, vagy intézet állománytábla szerinti rendeltetésének sajátosságával. Feljogosítja arra, hogy a párt-, a komszomol- és a szakszervezetekkel történt egyeztetés után kiegészítő mutatókat állapítson meg az alárendelt alegységek és katonák számára, amelyet az értékelés során ugyanúgy figyelembe lehet venni, mint a harc-, politikai és szakmai kiképzés főbb ágazatait.

A tárgyalta metodikának a kidolgozása és a csapatokhoz való eljuttatása képezi a szocialista munkaverseny eredményeit összegző korszerűsítésnek egyik irányát. Jó eszközt képez a parancsnokok, politikai szervek, törzsek, párt- és komszomol szervezetek számára a munkaverseny sokoldalú és tárgyilagos értékeléséhez. Minden eszközhöz hasonlóan ez a módszer is csak akkor tölthet be pozitív szerepet, ha a parancsnokok, politikai szervek és törzsek igényesek lesznek a szocialista munkaverseny eredményeinek értékelésekor, a kiválóak, a kiváló alegységek és alakulatok megállapításánál. Tehát a munkaverseny sikere függ a parancsnokok, politikai munkások, törzsek, párt- és komszomol szervezetek, a szocialist vállalatok maradéktalan végrehajtásának biztosításával kapcsolatos szervezői munka színvonalától.

Az eredmények összegezésekor pártszerűen kell elemezni a katonák közötti kollektív kapcsolatok, azok viszonyulását az ügysz, a kommunizmus építője erkölcsi kódexének általuk történő betartását. Fontos annak a megvizsgálása is, hogyan formálja a munkaverseny a harcosokat arra, hogy azok teljes erejükkel munkálkodjanak, fokozza azok kezdeményező-készségét, aktivitását a katonai szolgálat valamennyi szférájában.

Az eredmények összegezését fel kell használni a szocialista vállalatok nem teljesítése, az egyes katonák, alegységek, egységek kiképzésben való lemaradása okainak gondos elemzésére, a kiképzés minőségének javításával kapcsolatos konkrét intézkedések kidolgozására.

A szocialista munkaverseny eredményeinek összegezésével kapcsolatos munka magas fokú szervezési és módszertani színvonala, a munkaverseny eredményeinek tárgyilagos értékelése alapját képezi annak, hogy a hadtápegységek és intézetek személyi állománya még magasabb eredményeket érjenek el a kiképzésben, ösztönözze a harcosokat az alkotó aktivitás és kezdeményezőkézség fejlesztésére.

L. I. Breznyev elvtárs az SZKP KB főtítkára, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke a minszki ünnepségen elhangzott felszólalásában azt mondta, hogy: „az 1979–1980. években mindnyájunknak igen megfeszítetten kell dolgoznunk, hogy teljesítsük az ötéves terv feladatait összességében, a hátramaradt két év alatt jelentősen fokozzuk a termelés növelését, a munkatermelékenységet, megjavítsunk sok más mutatót”. Erre a felhívásra a szovjet emberek munkafelajánlásokkal válaszolnak.

A szocialista vállalatok teljesítéséért és túlteljesítéséért állhatatosan harcolnak a fegyveres erők harcosai is, azok minden tudásukkal és energiájukkal hozzájárulnak az egységek és alegységek harckészültségének növeléséhez, a Haza védelmi képességének erősítéséhez.

MYSL WOJSKOWA

A pénzgazdálkodás tökéletesítésének problémái a Lengyel Néphadseregben

Gorski, M. vezérőrnagy

(Megjelent: a Mysl Wojskowa lengyel folyóirat 1977. évi 2. számában)

A katonai gazdaságtudományok művelői az utóbbi időben nemcsak a kutatómunka körének és fogalmának pontosítása kérdéseiben, de a kutatási célok megfogalmazása és a módszerek kialakítása tekintetében is jelentős eredményeket értek el. Ez részben már a katonai közgazdászok képzése terén is jól kamatozott, de számottevően járult hozzá a katonai gazdálkodás gyakorlatának eredményesebbé tételéhez is.

Rendkívül fontos ez, mert napjainkban a gyakorlati tevékenység során minőségileg új rendszermegoldásokra térünk át, kialakítva ezáltal a katonai gazdálkodás jelenlegi igényeknek megfelelő arculatát.

A pénzügy, mint a katonai gazdasági folyamatok irányításának lényeges tényezője, amely alapvetően befolyásolja az anyagi eszközök és a munkaerő racionális felhasználását. E cikkben a pénzügynek, a pénznek, mint az anyagi eszközök felhasználását megszabó tényezőnek, mint értékmérőnek és mint a gazdasági tevékenységet ellenőrző eszköznek a szélesebb körű, eredményesebb és operatívabb felhasználásáról van szó.

Az utóbbi vonatkozásban különös figyelmet érdemel a gazdaságilag önálló egység, intézet, amely szinten a gazdálkodás hatékonysága igen fontos, hiszen az üzemeltetés és a felhasználás problémái itt közvetlenül jelentkeznek. A hadsereg gazdálkodás e területén a pénz ellenőrző szerepének, helyes felhasználásának komoly jelentősége van. Magasabb, de különösen központi szinten a pénz elosztásának van jelentősége. Az ide vonatkozó kérdéseknek, mind az elméletben, mind a gyakorlatban a legközelebbi években, sok figyelmet kell szentelni.

Ezen a téren az alábbi alapvető problémák merülnek fel:

- a gazdasági egység pénzgazdálkodási modelljének a kidolgozása;
- a szükségletet és a felhasználást meghatározó költségvetési normák kidolgozása;
- a pénzügyi tervezés alapelveinek a tökéletesítése.

A felsorolt problémák egymással szoros kapcsolatban és kölcsönhatásban vannak, megoldásuk módja pedig a pénzügynek a katonai gazdálkodás egészére gyakorolt hatása mértékét és körét determinálja. Az ezen kérdések megoldására vonatkozó feladatok egy részét 1974-1976. években megoldották.

Kidolgozták és megfogalmazták ugyanis a szervezeti-módszertani megoldások elméleti kérdéseit. A további feladatok megoldása az 1977-80. évi munkatervekben szerepelnek. Most röviden nézzük meg a pénzügyi biztosítás korszerűsítésének jelenlegi helyzetét.

A gazdasági egység pénzgazdálkodásával kapcsolatban kidolgozták az új szabályzat tervezetét. Ebben meghatározták az új eljárási módokat és nyilvántartási rendet, bedolgozták az utóbbi években folyamatosan bevezetett racionalizálással kapcsolatos intézkedések egészét. Igen fontos ebben a tervezetben az egységek pénzügyi szolgálata helyének és szerepének meghatározása a nyilvántartásban, az információáramlásban, a gazdasági elemzésben, valamint az ellenőrzésben. Az egység pénzügyi részlegének az új funkciók és feladatok miatt új elnevezést is adtak. Hasonló módon tervezik kidolgozni a katonai körzet és a magasabbegység szintű pénzügyi szervek előírásait is.

A polgári alkalmazottak foglalkoztatásával kapcsolatos költségvetési normák és normatívák alkalmazása területén jelentkező feladatok helyes megvalósítása érdekében új szervezeti és módszertani elgondolásokat adtak ki, feltérképezték az eddig alkalmazott költségvetési normákat, valamint kidolgozták a normák és normatívák kialakításának az ütemtervét. Hangsúlyozni kell, hogy e tekintetben a honvédelmi tárca komoly eredményeket ért el. Ez ideig ilyen normákat és normatívákat alkalmaznak a szolgálati utak és az irodai anyagok kiadásai területén, valamint az egészségügyi intézmények egészségügyi nyagokkal és a katonai egységek élelmezési-szolgálati anyagokkal való ellátása terén. A polgári alkalmazottaknak már mintegy 40%-a foglalkoztatási normatívában dolgozik.

Előrehaladott állapotban vannak azok a munkák is, amelyek elősegítik a normák bevezetését az egységek kommunális szükségleteit fedező kiadások, a kórházi ápolási költségek, a speciális berendezések és a repülőtéri felszerelés üzemeltetési költségei területén. A költségvetési normák kidolgozását más területen a különböző központi szervek szoros együttműködését, valamint az egyes szolgálati ágak tervezési, ellátási és elszámolási illetékességének a viszonylagos stabilizálódását követeli meg.

A pénzügyi ügyvitel tökéletesítése és korszerűsítése területén is eredményekről lehet beszélni. Ide sorolhatjuk többek között azt, hogy néhány egységnél bevezették az automatizált nyilvántartási rendszert, általánosan bevezették a kettős könyvelést, amely az egységeknél mintegy 60%-ban gépesített, valamint bevezetésre került az elszámolás számítógépes feldolgozása.

Jelenleg azt mondhatjuk, hogy a hadseregben a korszerű pénzügyi ügyvitel elméletileg kidolgozott. Viszont e kérdések gyakorlati oldala még tökéletesítésre szorul espedig két szempontból is.

Először: a számvitel automatizálási és gépesítési körének az erre a célra rendelkezésre álló és igénybevehető technikai berendezések szabnak határt.

Másodszor: szükség van olyan munkákra, amelyek lehetővé teszik az anyaggazdálkodással kapcsolatos adatok automatizált könyvelésben való felhasználását.

1979-80 között a tervek szerint azokban a helyőrségekben vezetik be a pénzügyi biztosítás gépesítését, amelyek „ODRA” típusú elektronikai számítógéppel rendelkeznek. A bevezetés köre attól függ, hogy az érdekelt szolgálati ágak milyen ütemben dolgozzák ki a programozáshoz szükséges adatokat.

E probléma megoldása nélkül az egység pénzügyi szolgálatának a teljes automatizálása gyakorlatilag lehetetlen.

A pénzügyi tervezés tökéletesítése területén a Lengyel Néphadsereg Vezérkarával kialakult eddigi együttműködés eredményeképpen, az alábbiak folynak:

- egyes fegyvertípus és harci technika költségkihatásának komplex megtervezése és kísérleti alkalmazása;

- a ráfordítások, költségkihatások azonos típusú egységek szerinti csoportosítása.

Az ezekkel kapcsolatos műveletek, bármennyire is csak részlegesek, már most is gyakorlati hasznot ígérnek és a további megoldásokhoz tapasztalatokat adnak.

A pénzügyi szolgálat említett problémáival kapcsolatos munkához szükséges, sőt olykor nélkülözhetetlen a tudományos munkatársakkal való együttműködés. A közgazdasági szakemberek részéről különösen az alábbi területeken kell segítséget kapni:

- a pénzgazdálkodás területére kidolgozott és bevezetett új megoldások tudományos igazolása, indoklása;

- a gyakorlat emberei számára olyan módszer kidolgozása és széles körű népszerűsítése, amely lehetővé teszi a gazdasági elemzések elvégzését a pénzügyi biztosítás által nyújtott és nyújtandó információk alapján.

Különösen a módszertani-oktató anyagokra vonatkozik ez, amelyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy azokban az egységekben, ahol az új rendszert már ez évben bevezetik, a feladatok megvalósuljanak.

A gyakorlat szempontjából lényeges az is, hogy figyelembe vegyék az időtényezőket. Fontos ez azért, mert jelenleg az új megoldások kísérleti működtetése, folyamatos megfigyelésének és megítélésének az időszakában vagyunk. Tehát alkalom van a megfelelő helyesbítések vagy módosítások alkalmazására. A módszertani oktató anyagra azoknál az egységeknél van különösen szükség, ahol a racionalizálás leghasznosabb változatát választják ki. Ez az anyag a pénzügyi szolgálat számára azért is fontos, mivel olyan feladata is van, hogy az ésszerű és takarékos gazdálkodásban jelentkező eredményeket igazolja. Az eddigi tapasztalatok ugyanis arról tanúskodnak, hogy a ráfordítások és az eredmények meghatározására vonatkozó szabályokkal kapcsolatos kérdésekben jelentkeznek a legnagyobb nehézségek. Az ebben a vonatkozásban kidolgozott és az egységekhez eljuttatott módszertani anyag lehetővé tenné azt, hogy valamilyen egységes eljárási elv vagy szabály fokozatosan kialakuljon.

A katonai szállítások automatizált irányításának egyes kérdései

*Ju. Voroncov, a technikai csapatok vezérőrnagya
és M. Jersov ezredes*

(Megjelent a „Til i sznabzsenyje” c. folyóirat 1978/79. számában)

Országunk szállítványozási rendszere hatalmas és bonyolult népgazdasági komplexum, amelynek állományába több mint 138 ezer km hosszú általános rendeltetésű vasút, 90 ezer km hosszú vasúti bekötőtűt, több mint 800 ezer km hosszú légi útvonal, 146 ezer km hosszú belső víziút, több ezer állomás, több nagy tengeri és folyami kikötő, a polgári légierő nagyszámú légi kikötője (repülőtere) tartozik.

A szállítás igen sokrétű és az különböző gördülőanyag fajtából – hajókból, vasúti kocsikból, mozdonyokból, repülőgépekből, javító vállalatokból stb. – tevődik össze. Az ország összes alapvető termelési alapjainak jelentős része a szállításra esik.

Hogy ennek a hatalmas futószalag lehetőségeit hatékonyan kihasználhassuk, teljesen és időben kielégíthessük a népgazdaság szállítási igényeit a kommunista párt és a szovjet kormány nagy gondot fordít annak fejlesztésére.

Az SZKP XXV. kongresszusa határozatainak megfelelően a tizedik ötéves terv időszakában megvalósult a hatékony szállítási rendszer létrehozásának részletes terve. Különös gondot fordítanak a munkafolyamatok irányításához az elektronikus számító technika széles körű felhasználására, és mind a területi szállítványozási szervek, mind az egész ágazat automatizált vezetési rendszerének korszerűsítés útján történő javítására.

Jelenleg a vasúti, a tengeri, a folyami és a légi vonalakon működnek a vasúti, tengeri flotta, folyami flotta és légiflotta automatizált vezetési rendszerei.

Tervezik a minisztériumok nagy teljesítményű fő számítóközpontjainak üzembe helyezését és valamennyi területiális szerv és termelőüzem számítóközpontjai építésének befejezését, valamennyi számítóközpontnak korszerűbb számítógépekkel való felszerelését. Megjelennek az információs bankok, közutak, az egyes gördülőanyag fajták (vasúti kocsik, mozdonyok, vonatok, hajók stb.) tartózkodási helyére vonatkozó adatok dinamikus masszívumai. Az ágazati automatizált vezetési rendszerekben alkalmazásra kerül az információ automatizált leolvasása a gördülőanyagról, létrehozzák a szállítási folyamat dinamikus modelljét.

Az automatizálási eszközök széles körű alkalmazása lehetővé teszi a szállítások tervezésének javítását, a vezető szervek szállítások állapotáról és a szállítóter terheléséről való tájékozottságának javítását, növeli az üzemi munka prognózisának minőségét, javítja az operatív irányítást.

Az automatizált vezetési rendszer létrehozásának és korszerűsítésének aktív folyamata kétségkívül szükségessé teszi azt, hogy a katonai közlekedés szakemberei jól ismerjék ezt a rendszert.

Mivel a csapatok szállítási biztosításának minősége közvetlen összefüggésben van a szállítások irányításának színvonalával, ezen folyamat korszerűsítését olyan kulcsfontosságú problémának kell tekinteni, amelyik növeli annak hatékonyságát. Itt nagy szerepe van annak, hogy a közlekedési szervek hogyan készültek fel az automatizálási eszközök üzemeltetésére.

Az automatizálási eszközök szélesebb körű alkalmazásának céljából nálunk szervezetszerű csoportokat hoztak létre. Munkájukra vonatkozóan külön utasítást készítettek, amelyek többek között tartalmazza azok köteleit a szállítóeszközre szerelt automatizált vezetési rendszer tanulmányozásával, a feladatok kidolgozása élenjáró tapasztalatának propagálásával kapcsolatosan. A csoportok tevékenységét a közlekedési szolgálat vezetőségének állandóan ellenőrizni és korszerűsíteni kell.

Az ilyen automatizált csoportok létrehozásával kapcsolatos tapasztalatok pozitívak. A kollektívák ezen irányú tevékenysége szemmel láthatóan aktivizálódott. Megjelentek az automatizálásnak olyan szakemberei, mint A. Ovcinnikov, V. Kaveckij, B. Zsivics, P. Miloszerdnij, A. Nalivajko, A. Agubalov, V. Gyelenjan stb. tisztek.

A munka koordnálásában fontos szerepet játszott a csoportok vezetőinek tudományos összevonása, valamint Ju. Kononov ezrdes irányítása alatt (a szolgálat vezetőinek) megtartott bemutató csoportos összevonással, amelyre az automatizálási csoportvezetőkön kívül meghívták a legaktívabb és legjobban felkészült tiszteket is.

A foglalkozásokon feldolgozták a szállítások tervezésével kapcsolatos feladatok megoldásának technológiáját. Az összevonás részt vevői önállóan készítettek el a kiindulási információt a számítóközpont részére. Mindegyik résztvevő részére kiosztottak feladatmegoldás programokat azzal, hogy azokat honosítsák meg maguknál odahaza.

A katonai közlekedés élenjáró intézetei jelenleg a mindennapi munka során és a gyakorlatokon egy sor feladatot dolgoznak fel a katonai szállítások tervezésével és operatív irányításával kapcsolatosan.

A szállítások irányítása automatizálásának egyik legaktuálisabb kérdése a szállítási feladatok előkészítése az ESZG-ek részére. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy ez a folyamat több szakaszból tevődik össze. A legfontosabb közülük a szállítások kidolgozása és a feladatok leírása. Ezen munka megoldásába be kell vonni a katonai közlekedés legképzettebb szakembereit, akik jól ismerik az irányítás folyamatait és fel tudják azokat vázolni feladatok (feladatkomplexum) formájában, amelyeknek megoldását a következőkben le kell fordítani az ESZG nyelvére.

Ebben az időszakban nagyon fontos meghatározni a vezető szervek minden követelményének megfelelő kimenő okmányok tartalmát és formáját és jóváhagyni azokat az illetékes parancsnokokkal, mivel a következő átdolgozás nagy nehézségekkel függ össze.

Meg kell jegyezni, hogy az élenjáró kollektíváknál már sokat tettek az anyagi eszközök és a csapatok vasúti, tengeri, folyami és légi szállítása terve-

zésével kapcsolatos feladatok kidolgozásával, a közlekedési utak és a szállítóeszközök állapotára vonatkozó adatok gyűjtésével, feldolgozásával és kiadásával; a szállítások előrejelzésével és azok végrehajtásának menetével kapcsolatosan. Így pl. V. Kaveckij tiszt vezetése alatt kidolgozták az egynemű anyagi eszközök vasúti szállítás tervezésével kapcsolatos feladatot.

A feladat ESZG-en való megoldása lehetővé tette az építési, tüzelő- és faanyagok szállítási tervének, a szállítók és a felhasználók közötti, a közlekedési szolgálat sok szakemberének a felesleges, tisztán mechanikus munka alóli felszabadítását. Most elegendő összeszedni az igényléseket az ellátó szervektől, ellenőrizni azok tartalmát, kitélni a megfelelő bizonylatokat. Az összes többi műveletet gép végzi el. A gép optimális szállítási terveket és azok végrehajtására vonatkozó kivonatokat ad ki. Az adott feladatot havonta 1–2 alkalommal kell megoldani. A szállítási költségek kritériumával kapcsolatos megtagarítás 15, a „távolság” kritériummal kapcsolatos 30 százalékos volt. Az összmegtakarítás a szállítások volumenétől függően évi 80–100 ezer rubel.

V. Belov, Ju. Kononov, F. Kargin tiszték irányítása mellett jelenleg folyik az ESZG-n megoldandó komplex feladatok kidolgozása, amelyek felölelik mind a szállítások tervezését, mind azok operatív irányítását. Ezek előkészítésének tapasztalata azt bizonyítja, hogy legjobb eredményeket akkor lehet elérni, amikor a szolgálat tisztjei valamennyi tagozatban szoros kontaktusban dolgoznak a programozókkal.

Napiainkban folyik az okmány formák egységesítésével, formalizálásával és az információ koordinálásával kapcsolatos munka. A katonai közlekedési szolgálat különböző vezetési tagozataiban alkalmazott okmányformák azt mutatják, hogy azok száma még mindig nagy. Azok gyakran tartalmaznak felesleges, gyakran egymást dublirózó adatokat. Mindez azt eredményezi, hogy indokolatlanul nagy az információáramlás és a hírcsatornák rendkívül terheltek. Ezért fontos a meglévő okmányformák elemzésével kapcsolatos munka folytatása, azok egységesítése meghatározott feladatokra vonatkozóan valamennyi vezetési tagozatnál. Ez lehetővé teszi az okmányforgalom szabályozását és megkönnyíti az automatizálási eszközök rendszeresítését.

A szállítással kapcsolatos információ koordinálására célszerű felhasználni a szállítási ágazatoknál létrehozott klasszifikátorokat.

A vegyes, ágazati szállításokkal kapcsolatos feladatok megoldásában segítenek az összszövetségi klasszifikátorok, mint pl. a be- és kirakó állomások, a szállítóeszközökön folyó munkák és szolgáltatások klasszifikátorai.

A gyakorlati megoldást igénylő, legbonyolultabb feladat az első forrásokból eredő információk összegyűjtésének az automatizálása. Ezideig a közlekedési szolgálat tisztjei sok időt töltenek a katonai szállítások végrehajtásának állására vonatkozó adatok összegyűjtésére és továbbítására. Az alapvető eszköz, aminek segítségével ezt a munkát végzik, egyelőre még a távbeszélő marad. Az automatizálási eszközök alkalmazása lehetővé teszi ezen költségek jelentős csökkentését.

Az előzetes számvetések azt bizonyítják, hogy a szállítások végrehajtásának állására vonatkozó információk 80 százalékát be lehet szerezni a szállítási okmányok eredeti formáiról.

Fontos feladat az alrendszer további kidolgozása, ami lehetővé teszi a szállítótér állapotára és a szállítások végrehajtásának állapotára vonatkozó in-

formációk gyűjtésével, továbbításával, feldolgozásával, tárolásával, felnyitásával és kiadásával kapcsolatos kérdések komplex megoldását.

Azok a technikai eszközök, amelyek egy ilyen alrendszernek az alapját fogják képezni, lehetővé teszik a szállítóeszközök előkészítésével kapcsolatos elhatározás meghozatalához szükséges információk feldolgozásával, valamint a szállítások biztosításával és azok operatív irányításával kapcsolatos munkafolyamatok automatizálását és gépesítését. Mindez utat nyit az irányítás további korszerűsítésére az operativitásnak és az alkalmazott elhatározások minőségének növelése előtt. Alá kell azonban húzni, hogy az irányítás fontos elemét képező elhatározás meghozatala továbbra is az ember funkciója kell hogy maradjon.

Az automatizálás feltételei újabb, fokozottabb követelményeket támasztanak, szakemberekkel, azok szakképzettségével, a közgazdasági és a matematikai feladatok megoldási módszereivel kapcsolatos ismeretek színvonalával szemben. A katonai szállítások irányításának automatizálásával kapcsolatos aktuális kérdések további kidolgozása állandóan a közlekedési szolgálat tisztjei figyelmének középpontjában kell hogy maradjon.

PRZEGLĄD KWATERMISTRZOWSKI

A Lengyel Néphadsereg Hadtáptiszti Főiskoláján működő tudományos diákkörök tevékenységéről

(Annotált fordítás a Przegląd Kwatermistrzowski c. lengyel folyóirat
1977. évi 4. és 5. számából)

A Lengyel Néphadsereg Hadtáptiszti Főiskoláján a növendékek élénk tudományos tevékenységet fejtenek ki. A növendékek tudományos tevékenysége az iskola tudományos diákköreiben folyik. A diákkörök tantárgyként szekciókra oszlanak. Jelenleg több mint 10 szekció van, többek között anyagi helyettesi, élelmezési, ruházati, pénzügyi, nyilvántartási, elhelyezési stb. A növendékek rendszerint a 2. évfolyamban léphetnek be a tudományos diákkör valamelyik szekciójába. A szekciók létszáma változó. Jelenleg például a 2. évfolyam pénzügyi szekciójának állománya 12 fő.

A diákkörök tevékenysége rendkívül változatos. Módszerei a következők lehetnek:

- szimpózionok tartása, amelyekre meghívják más iskolák, intézetek és a csapatok képviselőit;
- vitagyűlések;
- felolvasások, előadások;
- ismeretterjesztő filmek, kiállítások előkészítésében való részvétel;
- az adott tanszék módszertani értekezletein való részvétel;
- üzemek, kutatóintézetek látogatása;
- pályázatok kiírásának szervezése;
- vetélkedők szervezése, például az egyenruha viselésének ismeretéről; az iskola legjobb pénzügyi szakértője cím elnyeréséért stb.;
- cikkek írása és végül a legfontosabb egyéni és közös tanulmányok készítése. Főiskolán a tanulmányok témája is változatos. Néhány cím:
  - A parancsnok anyagi helyettesének helye és szerepe a korszerű harcban;
  - A hadtápszolgálat feladatai a korszerű harcban;
  - Egyenruhák javításának korszerűsítése szintetikus ragasztóval;
  - Rendszeresített sátrak célszerű alkalmazása gyakorlatokon;
  - A pénzügyi biztosítás kis és nagy gépesítése;
  - A hadsereg foglalkoztatási és bérpolitikája stb.

A témákat rendszerint a növendékek választják ki, de egy-egy fő témából az iskola adhat megbízást egy résztema kidolgozására. A tanulmányokat,

megfelelő színvonal esetén, diplomamunkaként is elfogadják. Erre rendszerint a harmadik évben kerül sor. A tanulmány folyóiratban is megjelentethető és elhelyezhető a főiskola könyvtárában is.

A diákkörök jelentőségük miatt széles körű támogatást kapnak a főiskola parancsnoksága, tudományos tanácsa, párt- és ifjúsági szervezete részéről. Ezt bizonyítja a diákkörök aktív tagjainak gyakori dicsérete és jutalmazása, valamint a pedagógusok nagyszámú részvétele a szekciók ülésein.

A főiskola parancsnoka a tudományos diákkörök tevékenységével kapcsolatban kijelentette, hogy ezek a tisztnevelés széles távlatait nyitják meg. A szakismereteken kívül magukban foglalják számos terület ismeretanyagát is, kezdve a kultúrától az informatikáig. Ezek tevékenysége elősegíti azt, hogy a tisztek ismerete szilárd alapokon nyugszik. Hozzájárul ahhoz, hogy a növendékekben kifejlődjön az intellektuális rugalmasság, az új jelenségekre és tényre való érzékeny reagálás, az elsajátított ismeretek célszerű alkalmazása még új körülmények között is, a gondolatok logikus megfogalmazása szóban vagy írásban. A tudományos diákkörök munkája elősegíti azt, hogy a jövő tisztjei közgazdasági kategóriákban gondolkozzanak, öntevékenyen formálják magukat, hogy tudásszomj alakuljon bennük ki, hogy érvelésük megalapozott, gondolkodásuk pedig elmélyült legyen. A tudományos diákkörök munkájának célja az is, hogy a tisztjelölteket bevonja az oktató-nevelő -munkába, fejlessze szervező készségüket, vezetői képességüket, együttműködési igényüket, hogy a gyakorlati és elméleti feladataikat kollektíven oldják meg. Ennek biztosítása jelenti azt, hogy a tudomány a védelmikapesség szerves részévé válik.

Összefoglalóan meg kell állapítani, hogy a tiszti főiskolák tudományos diákköreinek tevékenysége mind a hallgatóknak, mind az iskoláknak sok hasznot hoz. A korszerű felsőfokú tanintézeteket az jellemzi, hogy falai között olyan tudományos diákmozgalom bontakozik ki, amely a tanítás folyamatának és fejlődésének szerves részét képezi.

Nyugatnémet szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása

(Rövidített fordítás a Przeglad Kwatermistrzowski lengyel folyóirat
1978. évi 3. számából)

Az NSZK szárazföldi erőinek ellátó szervei a hadtápcsapatok állományába tartoznak. Felelősek a csapatoknak szükséges eszközök előkészítéséért, átrakásáért és szállításáért.¹ Ezek a szervek a csapatokat tömegcikkkel (lőszerrel, üzemanyaggal, MVG),² egyszeri használatú anyagokkal (pótalkatrészekkel, EVG)² és tartós használati anyagokkal (fegyverrel, felszereléssel NVG)² látják el.

A hadtápszervek szervezeti összetételébe ellátó- és szállítóegységek és -al-egységek tartoznak. Szervezeti felépítésük – az ellátott csapatok szintjétől (hadműveleti magasabbegység, magasabbegység, egység) függően – különbözik.

A hadtápcsapatok szervezése és rendeltetése

1. A területi és a hátszázvédelmi csapatoknál

Minden területi parancsnokság (katonai körzet) alárendeltségébe ellátó parancsnokság is tartozik. A parancsnokság állományába ellátó- és szállítózászlóalj, valamint raktárak tartoznak. A katonai körzetek parancsnokságai felelősek a körzeten belüli ellátás megszervezéséért. Szállítózászlóaljjakkal és -századokkal rendelkeznek. Ettől függetlenül a hátszázvédelmi csapatok ezredei és zászlóaljai is rendelkeznek ellátó alegységgel.

2. Az elvonuló csapatoknál

Hadtest szinten ellátóparancsnokság van, amelynek alárendeltségébe:

- egy ellátó zászlóalj,
- két szállító zászlóalj és
- több raktár és egyéb mozgó hadtáp intézet tartozik.

¹ Ezeket az általános feladatokat „anyaggazdálkodás”-nak nevezzük.

² MVG = Mengen-verbrauchsgüter; az EVG = Einzelverbrauchsgüter; NVG = Nicht-verbrauchsgüter.

Háborúban a hadtest egyes raktárait, intézeteit a hadosztálynak alárendelhetik, amelyekről hadosztály ellátó pont (HEP) feltöltése történik. A hadosztály ellátó pontot a hadosztály ellátó zászlóalja szolgálja ki.

A hadosztály ellátó zászlóalja (D) (1. sz. vázlat) kiszolgál és berendez:

- egy hadosztály vegyes ellátó pontot,
- egy hadosztály technikai ellátó pontot,
- két hadosztály tömegcikk ellátó pontot.

Az ellátó zászlóalj saját szállítóeszközeivel vételezi az anyagokat a hadtest raktáraiból. Az anyagi eszközöket a hadosztály ellátó pontok megkerülésével közvetlenül a dandár ellátó pontra is kiszállíthatja.

Az anyagi eszközök kiszállítása a hadtest ellátó parancsnokság szállítóeszközeivel is történhet. A hadosztálynak az egyedi- és tömegesen fogyó anyagokkal való ellátása az anyagellenőrző központ (MKZ)³ (ESZG-vel rendelkező részleg az ellátó század alárendeltségében) keresztül történik. Az anyagellenőrző központ hadosztályszintű nyilvántartó-diszponáló központja, és információkat szolgáltat a hadosztály hadtáp parancsnokságának.

A dandár ellátó századdal rendelkezik (2. sz. vázlat). Telepíti és berendez a dandár ellátó pontokat (3. sz. vázlat). Az ellátó század az anyagi eszközöket a hadosztály ellátó pontokról rendszerint saját szállítóeszközeivel szállítja el.

Amellett ezeket az anyagi eszközöket a ho. elló. pont a dandár alegységeihez közvetlenül is kiszállíthatja. Kivételes esetekben a szükséges anyagi eszközök szállításához (az ellátó század szállítóeszközein kívül) más szállító eszközök is felhasználhatók, pl. a hadosztály közvetlen tűzérelegység a lőszer közvetlenül a HEP-től saját eszközeivel szállítja.

A zászlóalj hadtáp rajokból (részlegekből) áll. Alárendeltségében a következő rajok vannak: az anyagi eszközöket nyilvántartó; az egyszeri és a tartós fogyasztási cikkeket ellátó; a lőszer és üzemanyag ellátó és átvevő; az élelmszer előkészítő és kirakó raj. Ezek a törzs és ellátó század (üteg) alárendeltségébe tartoznak.

A zászlóalj hadtáp tömeges, az egyszeri és a tartós felhasználásra szolgáló anyagi eszközökből megfelelő készleteket tart. A századoknál az ellátást az ellátó és felszerelést kezelő tiszthelyettes végzi.

A hadtápbiztosítás alapelvei

A zászlóaljsban a hadtápbiztosítást a törzsbe beosztott „S-4”⁴ tisztt vezeti. Együttműködik az előjáró hadtáptörzsszel, a dandár „G-4” tiszttjével és annak hadtáp alegységeivel. Az S-4 tisztnak – tevékenység közben – nincs meghatározott tartózkodási helye. Az ő nevében az ellátás ügyeivel az ún. csapatellátó ügyek szakértője (Truppenwernorgungsbearbeiter) foglalkozik.

A zászlóaljnál harc alatt a hadtáp két csoportosításban működik, az

- előretolt hadtáp (VVD)⁵ és a
- mögöttes hadtáp (RVD)⁶

³ MKZ = Materialkontrollzentrum (a rajzon is használt rövidítés).

⁴ A hadtáptörzsbe ezen felül a csapatellátás szakértője, adminisztrációs tisztt, műszaki tisztt és a zászlóalj orvos tartozik.

⁵ VVD = Vorgeschoebene Versorgungsdienste.

⁶ RVD = Rückwärtige Versorgungsdienste.

Az előretolt hadtápban többek között lőszerrel és üzemanyaggal rakott gépkocsik vannak. A hadtáp ezen csoportosítását a szállítóraj parancsnoka vezeti.

A hadtáp minden más eleme a mögöttes hadtápnál települ. A zászlóalj-hadtáp a dandár hadtápkörletben települ.

A harcoló csapatok ellátása az előretolt és a mögöttes hadtáp, valamint a törzs és az ellátószázad szoros együttműködése útján realizálódik.

Az ún. új típusú⁷ dandároknál, a zászlóaljhadtáp tevékenysége a törzs- és ellátószázad keretében, központosításra került. A központosítás célja az ellátó-részleg munkájának a jobbátétele. A központosítás során a törzs- és ellátószázad S-4 részlegébe helyezték a zászlóalj alegységeiből az összes ellátó tiszthelyet-test és vezetőjük egy ellátásban jártas szakértő lett. Ezzel szemben az anyag-ellátó rajba (azelőtt az egyszerű és a tartós használatú anyagi eszközöket ellátó-rajok) a zászlóalj alegységeiből a felszerelést kezelő tiszthelyettesek kerültek be.

Az ellátással foglalkozó dolgozók munkatermelékenysége tárgyában folytatott vizsgálatok megállapították, hogy az új szervezeti felépítés keretében, az anyaggazdálkodás egyszerűsített vezetési módszerei mellett, a feladatok jól elvégezhetők.

A szárazföldi csapatok ellátási rendszere

A szárazföldi csapatok ellátószervei háborúban ellátó pontokat szerveznek és ezáltal a hadtápszervek és berendezések hálózatát sűrítik. A szállítóegységek az anyagi eszközöket a csapatok különböző szintű hadtáppintézetekhez és a felhasználókhöz szállítják. A területiális parancsnokságok és a hadtest, valamint esetenként a hadtest között az előjáró szállít ki, viszont a hadtesten és a hadosztályon belül rendszerint az alárendelt vételez.

A szárazföldi csapatok ellátási rendjét a 4. sz. vázlat ábrázolja.

A csapatok lőszerrel és üzemanyaggal való ellátása

A hadtáp parancsnokságok meghatározzák az egyes hadtápszervek lőszer-és üzemanyagkészleteinek nagyságát, valamint azt is, hogy e készleteket honnan kell pótolni. Az adott egység helyzetétől és feladataitól függően állapítják meg az elsőbbségi sorrendet. A tömeges felhasználású anyagi eszközök készleteinek a méreteit már békében normákban állapítják meg. Ez áll:

- csapatkészletből;
- a hadtestkészletből és a
- területiális parancsnokságok készletéből.

A csapat- (alap-) készlet áll:

- a harci normából (katonáiknál vagy technikánál levőből);
- a szállított készletből (a zászlóalj ellátószakasz és a dandártörzs- és ellátószázad szállítóeszközein levő készletből).

A hadtest készletei a hadtest egyes raktáraiban vannak tárolva. A területiális parancsnokság készleteit a szárazföldi csapatok raktáraiban tárolják.

A csapatkészlet utánpótlása általában vételezéssel, parancs nélkül, automatikusan történik. A tömegesen fogyó anyagok kiutalását a hadtápegység parancsnoka engedélyezi.

⁷ A „80” típusú dandárról van szó.

Az egyszeri és a tartós fogyasztású anyagi eszközökkel való ellátás a felelős szervek igénylése alapján történik. A magasabbegységek, az egységek és az önálló alegységek az anyagi eszközöket rendszerint önállóan vételezik megfelelő hadtámpontézetnél. A nehéz felszerelést az előljáró erővel és eszközeivel juttatják oda.

Az egyszeri és tartós használatú anyagi eszközökkel való ellátás rendjét az 5. sz. vázlat ábrázolja.

A hadművelleti csapatok lőszerrel való ellátásának a rendszerét a 6., míg a csapatok üzemanyaggal való ellátásának a rendszerét a 7. rajz mutatja be.

A csapatok ellátásának a rajzokon bemutatott szabályozása a szóbanforgó rendszer működésének csupán egy példája. Hangsúlyozni kell, hogy a cikkben a csapatok ellátásának olyan fontos elemei sem lettek figyelembe véve, mint a vízi szállítások, a légi szállítás, a polgári szállítóeszközök részvétele a csapatok ellátási rendszerében. Egyúttal az is megjegyzendő, hogy jelenleg intenzív (elméleti és gyakorlati) vizsgálatok folynak a szállítóeszközök és az átrakóberendezések korszerűsítése, valamint az irányító (vezetési) módszerek és módozatok tökéletesítése érdekében. A csapatellátás rendszerének az optimálissá tétele céljából az elektronikai számítástechnika széles körű bevezetését tervezik.⁹

Vizsgálják a készletszint változtatásának a lehetőségeit és a különböző szervezeti szinteken való tárolás módját; munkálkodnak a nyilvántartási, valamint az átadó-átvevő tevékenység jobbátétele érdekében. A részben már megvalósult új koncepció szerint a zászlóaljnál egyszeri felhasználású anyagi eszközökből készletet nem kívánnak tartani. A hadosztály szinten központosított készletnyilvántartás bevezetése lehetővé teszi az ilyen irányú tevékenységnek a dandárnál való kiküszöbölését. (8. sz. vázlat.)

[Az 1-8. sz. vázlatok (rajzok) a folyóirat végén találhatóak.]

⁹ Egy NCR 399 típusú számítógép az MKL csapatoknál a hadosztály ellátózászlóalj ellátószázadában már működik.

TUDOMÁNYOS ÉLET

Az MN HTP Tudományos Tanács 1978 decemberben plenáris ülésen értékelte az 1978. évi tudományos tevékenységet. A tudományos fórum megállapította, hogy a megtartott testületi ülések eredményesek voltak, az elkészített és előterjesztett anyagok színvonala megfelelt az elvárásoknak, jól szolgálták a szolgálati feladatok kidolgozásának tudományos megalapozását. A témák jellegének megfelelő összetételű kibővített ülések, rendezvények alkotó légköre, az előre mutató és építő bírálatok nagy segítséget nyújtottak a feladatok teljesebb értékű kimunkálásához, a vezetők döntéseinek meghozatalához.

Az 1978. évre meghatározott kutatási célkitűzések alapvetően megvalósításra kerültek. A Tudományos Tanács ülésein több olyan témát tárgyalt meg, amelyek az MN hadtáp különböző szintű tagozatait érintették, illetve azok feladatainak tudományos igényű végrehajtását segítették.

Jelentőségüknél fogva, néhány kiemelkedő értékű tudományos munkáról, tevékenységről adunk tájékoztatást.

Széles körű tapasztalatok felhasználásával, a rendelkezésre álló hazai és külföldi szakirodalom felhasználásával, valamint az MN anyagi-technikai biztosításában érintett HM szer-

vekkal szoros együttműködésben, a tudományos munka módszereinek felhasználásával készült el az elmúlt évben lefolytatott MN központhadtáp hadijáték anyaga. A gyakorlat eredményes végrehajtását a kidolgozók és végrehajtók igen jó hozzáállása és a segítőkész együttműködés hatékonysága eredményezte. A kijelölt HM szervek és seregtest hadtáp- fegyverzeti és páncélos-gépjármű technikai törzsek operatív csoportjainak kimagasló tevékenysége adta a gyakorlat igazi értékét, melyet az MNVKF elvtárs értékelésében is kifejezésre juttatott. A hadijáték sok hasznos tapasztalatot hozott, felfedte azokat a területeket, amelyeket tovább kell művelni és ahol előbbre kell lépni, elsősorban a háborús vezetési rendszer módszereinek és erre való felkészítés feladatainak kimunkálásában.

Kísérletek folytak – elsősorban gyakorlati jellegű témákban – tudományos testületi ülések, csapatoknál, intézményeknél, a csapattisztekkel kibővített plénumon történő lefolytatására. Ezt a módszert elsősorban a rendezvényeket megelőző főpróbákön alkalmazták, az ott elhangzott észrevételekkel, kritikai megjegyzésekkel nagy segítséget nyújtottak a bemutatók eredményes végrehajtásában.

Ilyenek voltak többek között a különböző szintű, rendeltetésű hadtápalegységek módszertani rendszergyakorlatai, a központhadtáp „M” módszertani bemutató gyakorlat, az ellátó-

zászlóalj módszertani bemutató gyakorlat, vagy ilyennek minősíthető a laktanyahadtáp módszertani bemutató, illetve az MN 1. sz. Üzemanyagraktárban lefolytatott munka- és üzemszervezési konferencia is.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a helyszínen lefolytatott tudományos jellegű tanácskozások gyakorlatiasságuk mellett igen hatékonyak, a részt vevők érdeklődését kiváltják és a hasznosítható tapasztalatok azonnal aktivizálhatók.

A tudományos kutatómunka eredményeként kialakult a hadtápszolgálat PC-4000-es kisszámítógépre szervezett szakirodalmi információs rendszerre. A lefolytatott számítógépes kísérletek kedvező tapasztalatokat hoztak és várható, hogy a jövőben folyamatosan kibővíthet a szakmai jellegű irodalmi információk biztosításának lehetősége.

A követelményeknek megfelel a hadtápszolgálat felső vezetésének kapcsolatai a különböző katonai és polgári tudományos kutató szervezetekkel. Jó az együttműködés az MN HTP Tudományos Tanács és az MN Orvostudományi Tanács között. Kölcsönös az együttműködés az MNHF-ség és az Anyagmozgatási és Csomagolási Intézet között.

Egyes polgári kutató intézetekkel közösen kimagasló értékű kutatásokat végeznek és eredményeket produkálnak az MN hadtápszolgálat főnökségek. Ezen együttműködések eredményeként jelentős sikerek születtek az MN részére nagy jelentőségű, de a polgári életben is közkedvelt különféle konzervek kialakításában, a korrózióvédelemmel kapcsolatos védőanyagok kimunkálásában, az egységes motorolaj kidolgozásában, az állami díjjal kitüntetett kollektíva által létrehozott több rendeltetésű folyami uszályhíd megalkotásában, továbbá a tartósított „konzerv” és „fóliás” tartósított ke-

nyér gyártástechnológiájának kidolgozásában és nem utolsó sorban a nagy stratégiai és takarékosági jelentőséggel bíró „védett üzemanyag-tárolók” kialakítására vonatkozó koncepciók kialakításában.

A tudományos káderképzés keretében Dr. Horváth István orvos alezredes elvtárs megvédte kandidátusi disszertációját, többen vizsgakötelezettségüknek eleget tettek, néhányan eljutottak értekezésük kidolgozásának végső szakaszába.

1988. évben tovább emelkedett a tanintézeteknél, egyes seregest hadtáptörzseknel és a csapatoknál folyó tudományos tevékenység intenzitása, így eredményessége is. Jelentős számban készültek tanulmányok, különböző segédletek, módszertani útmutatók és egész sor jól megalapozott tapasztalatokat feldolgozó cikkeket is publikáltak.

A csapathadtáp törzsek, -egységek, -alegységek jelentős szerepet vállalnak a központi tudományos igényű követelmények, elgondolások, előterjesztések végleges megvalósítását, kiadását megelőző tapasztalatok felmérésében (kikísérletezésében), közreadásában. Eredményes segítséget nyújtottak például az Egységes Számviteli Részlegek, a rakodás-gépesítési és raktározási kísérletek megvalósításában, illetve egyes módszertani bemutató és rendszergyakorlatok lefolytatásában, a tapasztalatok hasznosításában.

Az évzáró tudományos testületi ülés feltárta a kutató munka fogyatékoságait és meghatározta a további feladatokat. Például jobban fel kell használni a rendelkezésre álló szakirodalmi információkat, hatékonyabbá kell tenni a fiatal hadtáptisztek tudományos munkába való bekapcsolását, napirendre kell tűzni a hadtáp szaktechnikai eszközök fokozott hatékonyságot nyújtó üzemeltetéséhez, üzemképességük fenntartásához szükséges szer-

vezeti, és tárgyi feltételek fejlesztésének feladatait. Feltárni az új fegyverrendszerekből adódó hadtápbiztosítási sajátosságokat. Vizsgálni a hadtápbiztosítási rendszer élet- és teljesítőképessége növelésének irányait, a hadtáp és szaktechnikai tartalékképzés elvét, a szakanyagok kezelésének, karbantartásának és felújításának célszerű, gazdaságos változatait stb.

A tudományos tanácsülésen Dr. Lapos Mihály ezredes elvtárs, MN HTP TÖF, MNHF h., az MN HTP Tudományos Tanács elnöke zárszavában kérte a tanács tagjait, hogy tolmácsolják köszönetét mindazon hadtáptiszteknek, tiszthelyetteseknek és polgári dolgozóknak, akik tevékenységükkel, szorgalmas munkájukkal részesei voltak a hadtápszolgálat különböző területein folyó tudományos munkának, illetve hatékonyan hozzájárultak annak eredményes végrehajtásához.

FOLYÓIRATOKBÓL

I. ÁLTALÁNOS DOKTRINÁLIS KÉRDÉSEK

1. SZKP katonapolitikájának lényege, funkciói és főbb irányai

Az SZKP katonapolitikája fejlődésének rövid történeti áttekintése után a szerző ismerteti a katonapolitika funkcióit és főbb irányait. Két funkciót különböztet meg: tudományos-prognosztikai és szervezési-gyakorlati funkciót. Megvalósításának főbb irányai: az ország hadigazdasági potenciáljának emelése a Szovjet Fegyveres Erők anyagi-technikai bázisának erősítése; az ország tudományos potenciáljának fejlesztése; az ország erkölcsi-politikai potenciáljának erősítése; a

fegyveres erők közvetlen építése, katonai erején áll.

Vocennaja Miszl, 1978. 2. szám 3-18. oldal.

2. Hadigazdaságtanról, a báborúra és a hadseregre vonatkozó ismeretek rendszerében elfoglalt helyéről.

A cikk a marxista-leninista hadigazdaságtan elméleti kérdéseit tárgyalja az alábbi felbontásban: hadigazdaságtan megszületésének körülményei, hadigazdaságtan fogalma, tárgya, fő feladatai, funkciója, tartalma és struktúrája

Militärwesens, 1978. 5. szám 39-46. oldal.

II. VEZETÉS ÉS GÉPESÍTÉS

1. Korszerű vezetési módszerekben korszerű információs biztosítás.

A korszerű vezetés információs biztosításának egyik feltétele az okmányok egységesítése. A cikk ismerteti az okmányokkal szemben támasztott követelményeket és javaslatot tesz a határidők módosítására.

Til i Sznabzsenyije, 1918. 10. sz. 26., 30. oldal.

2. Egység, intézet barckiképzési terve.

Az NDK-ban ideiglenesen állomásozó szovjet hadseregcsoport hadtáp törzsfőnöke tapasztalatai alapján ismerteti a kiképzési terv célszerű elkészítésének rendjét.

Til i Sznabzsenyije, 1978. 11. sz. 20-22. oldal.

3. Egészségügyi szolgálat információs biztosítása korszerűsítésének útjai.

A cikk ismerteti az információ vételének, gyűjtésének és továbbításának rendjét és az okmányokkal szem-

ben támasztott követelményeket. A cikk a hadtáp más szolgálatára is adaptálható.

VMZS, 1978. 10. szám 20–24. oldal.

4. Az amerikai hadseregfejlesztés megtervezésének rendje.

A fejlesztés hadászati tervek és öt éves programok alapján történik. A hadászati tervekhez a felderítő értékelés, a hosszútávú hadászati elemzés, a hadászati feladatok terve és a hadászati lehetőségek terve című okmányok tartoznak. Ezen okmányok alapján készítik el az öt éves programokat. Minden haderőnemre és fő feladatra külön programot (összesen 10-et) készítenek. A cikk ismerteti a tervezés időrendjét is.

Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenyje, 1978. 12. szám 13–20 oldal.

5. Tervezés és programozás rendje a francia haderőben.

A szerző ismerteti a francia hadigazdasági potenciál, valamint a hosszú-, közép- és rövidtávú tervezés lényegét és módszereit. Bemutatja az 1961–1975. közötti tervidőszakok három katonai öt éves tervét és végül indokolja, hogy miért kellett azokat évente helyesbíteni.

Defense Nationale, 1978. 5. szám 68. oldal.

6. Kartogramm az elektronikus adatfeldolgozás információ-grafikai ábrázolásának új formája.

A kartogramm segítségével az eddiginél nagyobb lehetőség van arra, hogy a vezetésben növeljék a taktikai információs feldolgozás arányát és ezzel jobban kihasználják az elektronikus adatfeldolgozást.

Militärwesen, 1973. 3. szám 46–50. oldal.

III. PÁRT-POLITIKAI -MUNKA, NEVELÉS

1. NDK NNHDS katonái erkölcsi-politikai és pszichológiai kiképzésének tapasztalatai.

Az NDK honvédelmi miniszterének helyettese, Verner tengernagy ismerteti a katonák nevelésével szemben támasztott követelményeket, a politikai kiképzés hatékonysága emelésének módjait.

Voennaja Miszl, 1978. 9. szám 54–60. oldal.

2. A hadsereg erkölcsi-politikai állapota, mint katonai erejének eleme.

Az ország védelmi képességének tényezői koncentráltan fegyveres erő harc erejében jelentkeznek, amelyben két elemcsoportot különböztetünk meg, anyagit és szellemit. Az utóbbihoz tartozik a katonák öntudatának és meggyőződésének színvonala, erkölcsi-politikai és pszichológiai állapota, harci tapasztalata, kiképzettségének szintje és a hadtudomány fejlettségének színvonala. A cikk a csapatok erkölcsi-politikai állapotával foglalkozik részletesen.

Voennaja Miszl, 1978. 9. szám 17–27. oldal.

IV. GAZDÁLKODÁS, SZÁLLÍTÁS, EGÉSZSÉGÜGYI ÉS PÉNZÜGYI ELLÁTÁS

1. Az anyagi eszközök központi szállítása.

A központi szállítás megtervezésére és irányítására a helyőrségben egy külön csoportot hoztak létre. Éves és havi terveket készítenek. Az egységektől a gépkocsikat grafikon szerint rendelik ki. Az egység kiszállítás előtt

30 nappal, illetve 7 nappal kapja meg a tervkivonatot.

Til i Sznabzsenyije, 1978. 12. sz. 74–77. oldal.

2. *Átadás-átvétel rendje fiatal hadtáp szakembereknél.*

A szerző ismerteti az átadás-átvétel főbb szempontjait a főszakácsoknál, raktárvezetőknél és a szolgálatiág-főnököknél.

Tyl a Zasobovani, 1977. 10. sz. 19–21. oldal.

3. *Új élelmezési rend.*

1978 január 1-én lépett érvénybe az NDK honvédelmi miniszterének rendelete a csapatok élelmezésével kapcsolatban. A cikk ismerteti és méltatja a rendeletet.

Militärwesen, 1978. 5. szám 37–38. oldal.

V. A HARC, HADMŰVELET HADTÁPBIZTOSÍTÁSA, KIKÉPZÉS, OKTATÁS

1. *A harc- és politikai kiképzés újabb sikereiért.*

A Til i Sznabzsenyije folyóirat szerkesztősége interút kért Kurkotkin hadseregtábornoktól. Kurkotkin elvtárs a szerkesztőség következő kérdéseire adott választ: Milyenek voltak a hadtáp személyi állomány harci, politikai és szakmai kiképzésének eredményei az elmúlt évben? A szocialista munkaverseny milyen szerepet játszott a hadtáp szakemberek kiképzése hatékonyságának emelésében és a csapatok hadtápbiztosítása minőségének javításában? A hadtápkatonák kiképzésének milyen sajátosságai vannak az új kiképzési évben? A kiképzési programok teljesítésekor mire kell a fő figyelmet fordítani?

Til i Sznabzsenyije, 1978. 11. sz. 3–9. oldal.

2. *Nyugatnémet hadosztály hadtápbiztosítása.*

A szerző ismerteti a hadosztály hadtáp szervezését, lehetőségét és telepítésének rendjét támadásban és védelemben.

Zarubezsnoje Vojebboje Obozrenyje, 1978. 10. szám, 29–36. oldal.

3. *A zászlóalj hadtápvezetése harcban.*

A szerző ismerteti a zászlóalj hadtáp feladatait a zászlóaljparancsnok vezetési módszereit és a napi összefoglaló jelentés tartalmát.

Tyl a Zasobovani, 1977. 10. sz. 16–19. oldal.

4. *A tisztii kar felkészítése az 1990-es évekre.*

A szerző azokat a körülményeket próbálja vizsgálni, amelyek között a jövő tisztjének ténykednie kell és ennek tükrében elemzi azokat a követelményeket, amelyeket a jövő tisztjei kiképzésének megtervezésekor figyelembe kell venni.

Military Review, 1975. 5. szám 10–23. oldal.

VI. KATONAI RENDSZER (SZERVEZÉS, MOZGÓSÍTÁS, KIKÉPZÉS)

1. *Amerikai szárazföldi csapatok anyagi-technikai parancsnoksága.*

A parancsnokság alárendeltségében 17 csoportfőnökség és számos raktár, műhely, valamint kutató telep tartozik. A cikk ismerteti ezen szervek feladatait.

Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenyje, 1978. 11. szám 32–37. oldal.

2. Mozgó szükségkórházak

A mozgó szükségkórházakat hirtelen bekövetkező nagy balesetekre, katasztrófákra tervezték meg.

A cikk több típusról részletes technikai leírást ad és ismerteti az orvosi ellátás lehetőségeit e kórházakban.

Zivilverteidiung, 1978. 2. szám 47-53. oldal.

VII. TECHNIKA

1. Vegytisztítás, festés.

A cikk ismerteti az egyenruhák tisztításához, festéséhez használt vegyi anyagokat.

Ti i Sznabzsenyje, 1978. 11. sz. 57-60. oldal.

KÖNYVSZEMLE — ÚJ KÖNYVEK

Hetés Tibor: *Stromfeld Aurél*

A kitűnő hadtörténész legújabb munkáját Stromfeld születésének századik évfordulójára jelenteti meg a kiadó.

Ez az életrajzi feldolgozás a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének vezérkari főnökét történelmi nagyjainknak kijáró tisztelettel, de a marxista hadtörténetíró objektivitásával állítja az olvasó elé.

Stromfeld élete valóságos példája annak, hogyan jutott el egy hazáját szerető ember a kommunista ideológiáig.

Az első világháború három frontjának tapasztalt katonája vállalja a Tanácsköztársaság hadseregének újjászervezését. Kidogozza a felvidéki hadjárat sikerét biztosító haditerveket és szinte a mai modern hadművészeti elveknek megfelelően vezeti a harcot.

Több ország katonai iskoláján tanítják a tavaszi hadjáratot, mint katonai szempontból követendő példát. Horthy katonai bírósága előtt is megállta a helyét. A terror dühöngése és konszolidálódása idején már látta, hogy a szociáldemokraták által követett út a biztos pusztulásba vezet. A kommunisták oldalára állt. Megkezdte az „R”-gárda szervezését.

Ezt a szép kiállítású, kitűnő stílusú, sok korabeli fényképet, dokumentumot tartalmazó, marxista szellemben megírt monográfiát a legszélesebb olvasóközönség figyelmébe ajánljuk.

Kovács József - Deres László:
Kék nyilak a béke ellen

A szerzőpáros művével izgalmas területre kalauzolja az olvasót. Azt kívánja bemutatni, hogy a NATO, a nyugati világ legerősebb katonai pakuma hogyan szervezi gyakorlatait, milyen feltételezett ellenséggel számol, milyen erőket kíván alkalmazni az általuk választott irányban.

A könyv ismerteti a NATO lényegét és rendeltetését, szerepét a fegyverkezési hajszában, közli, hogy az adott országok mennyit fordítanak fegyverkezésre, a haderő fejlesztésére. A NATO magát védelmi szervezetnek nevezi, tervei viszont ennek ellenkezőjére utalnak. A NATO-csapatok végrehajtott gyakorlatai, azok feltételezései egyértelműen a szocialista országok ellen irányulnak, időnként hatalmas méreteket öltve, több tízezer katona és nagy mennyiségű haditechnikai eszköz mozgósításával. Ez pedig minden békedemagógia ellenére mérgezi a nemzetközi légkört, gátolja a bizalom erősödését, a politikai, katonai enyhülést.

A nem szakemberek számára is érthető leírások, elemzések, képek és térképek segítségével minden fiatal és idősebb érdeklődő olvasó tájékoztatást

kaphat a nemzetközi események szóban forgó katonapolitikai háttéréről.

Menetszázad: Antológia

Ez a könyv már a nyolcadik a hazafias eszmék jegyében fogant, a magyar katonaeletet ábrázoló gyűjteményes kötetek sorában. Több mint egy évtizede indult el a páratlan kezdeményezés – a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Írószövetség pályázati felhívása – s azóta évről évre újabb, sikeres antológiák születnek.

E lírai-szépprózai antológia, amelyet Menetszázad címen bocsátottak az olvasók elé, már egy beérett, sikeres alkotó folyamat eredménye és mind tartalmi gazdaságát, mind művészi értékét tekintve az eddigieknél is nagyobb figyelmet érdemel. Az első olyan összeállítás, amely teljes egészében a mai magyar katonaeletről szól. Katonai szolgálat és magánélet, a beilleszkedés problémái, a civil életből hozott sérelmek utóhatásai, szökési kísérletek okai és következményei, a közösség jellemformáló ereje, s még számos érdekes, izgalmas, helyenként mulatságos szituáció tárul elénk, kitűnő karakterek sokaságán keresztül.

Ez a könyv a legigényesebb olvasók számára is maradandó élményt nyújt.

ÉVFORDULÓ

Kuba fegyveres erőinek napja

1956 december 2-án fiatalok maroknyi csoportja szállt partra Kubában, hogy megkezdje hazája felszabadítását Batista tábornok katonai diktatúrájának uralma alól. Fidel Castro és 82 társa egy 40 000 fős, jól fel-fegyverzett és kiképzett zsoldos hadsereg ellen vállalta a harcot, bízva a

kubai nép segítségével, legendás hazafias szabadságszeretetében. Azóta ez a felszabadító harc kezdetét jelölő decemberi nap, a kubai fegyveres erők születésnapjának ünnepévé vált.

A hadsereg és az 1961-ben, főleg belső karhatalmi feladatok megoldására létrehozott népi milícia a szorosan vett katonai feladatok mellett sajátos szerepet töltött be a társadalom életében. Ismert, hogy a harc kezdetén nem létezett forradalmi párt, az élcsapat szerepét a hadseregnek kellett betöltenie. Ezzel lényegében az egész nép egységének, összetartozásának megtestesítőjévé vált a fegyveres erő. Tetteikből, önként vállalt, nehéz hivatásukból fakad az a nagy tisztelet és szeretet, amellyel a kubai nép ma is körülvéshi katonáit.

1963, az általános hadkötelezettség bevezetésével, a Forradalmi Fegyveres Erők szervezetének megalakításával új szakasz kezdődött a hadsereg életében. Céltudatosná vált a hadsereg és a milícia felkészítése várható feladataik megoldására. 1970-ig az ismert kényszerítő okok hatására az ország mintegy 300 000 fős hadsereget volt kénytelen fegyverben tartani. Semmi sem igazolhatja jobban ennek a szükségességét, mint az a tény, hogy a hatvanas évek közepéig mintegy 5000 fegyveres akciót szerveztek és hajtottak végre Kuba ellen.

Természetes, hogy ez a nagy létszámú hadsereg rendkívüli módon igénybe vette az ország teherbíróképességét. Nem könnyített a gondokon az az intézkedés sem, hogy a katonákat bevonták a termelő munkába. A népgazdaság ugyan eredményesen teljesítette feladatait, de a kiképzés hiányokat szenvedett. Csak a gazdasági alap megerősödése a szocialista országok sokoldalú segítése jelentett megoldást. Ezek eredményeként sikerült a fegyverzet korszerűsítését, és ezzel

párhuzamosan 150 000 fő leszerelését végrehajtani.

A szervezeti változások utolsó szakaszában, 1976 novemberében módosították a katonai rendfokozatokat is. Megszűnt, a még a Felkelő Hadseregtől örökölt rangsorolás. Míg korábban az őrnagy volt a legmagasabb rendfokozat, most olyan tábornoki és más rendfokozatok kerültek bevezetés-

re, amelyeket más szocialista országok hadseregeiben is használnak.

Fegyverbarát, szocialista hadsereg jött létre, amely ma katonáinak, tisztjeinek, tábornokainak politikai szilárdságával, felkészültségével, korszerű fegyverzetével biztosítja a kubai nép békés építő munkájának.

(MHSZ Élet 1978. december.)

A „HADTÁPBIZTOSÍTÁS” 1978. ÉVBEN MEGJELENT SZÁMAINAK ÖSSZESÍTETT TARTALOMJEGYZÉKE

A hadtápbiztosítás elmélete

- Dr. Lapos Mihály ezredes Az anyagi eszközök utanszállításának megszervezéséről.
1978. 1. sz. oldal.
- Dr. Generál Tibor alezredes, Szabó Árpád alezredes Adalékok a koalíciós hadsereg támadó hadművelete előkészítésének és megvívásának sajátosságaihoz.
1978. 1. sz. 20. oldal.
- Dr. Deák Péter alezredes, a hadtudományok kandidátusa A Magyar Néphadsereg hadtápjá fejlesztését befolyásoló hatástényezők.
1978. 2. sz. 30. oldal.
- Dr. Generál Tibor alezredes, a hadtudományok kandidátusa Néhány logikai probléma a hadtápbiztosítás elméletének fejlődésében.
1978. 2. sz. 1—8. oldal.
- Elekes János ezredes A hadtápelmélet helye a tudományok ismereti rendszerében.
1978. 3. sz. 3. oldal.
- Dr. Lapos Mihály ezredes, a hadtudományok kandidátusa Az NHH idején Front PK HTPH-i beosztásban dolgozó tábournok visszaemlékezéseinek olvasása kapcsán.
1978. 4. sz. 3. oldal.

Politikai munka a hadtápszolgálatban

- Sándor György ezredes Köszöntjük fegyverbarátainkat, a megalakulásának 60. évfordulóját ünneplő Szovjet Fegyveres Erőket.
1978. 1. sz. 7. oldal.
- Forgács András ezredes Hatvan éves a magyar kommunisták pártja.
1978. 4. sz. 9. oldal.
- Sándor György ezredes Lehetőségeink és tennivalóink a szocialista versenymozgalom továbbfejlesztése útján.
1978. 4. sz. 13. oldal.

Harcészültség és hadtápkiképzés

- Fekete György alezredes és Borbély Ferenc alezredes Az „ERŐD-77” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat hadtáp tapasztalatai.
1978. 1. sz. 31. oldal.
- Ács Gábor őrnagy A „TRANZIT-78” gyakorlat fegyverzeti tapasztalatai.
1978. 1. sz. 36. oldal.

- MN 5232 és az MNHF-ség törzs összeállításában
Hadosztály hadtápbiztosítási bemutató módszer-
tani rendszergyakorlat.
1978. 1. sz. 49. oldal.
- Gombás Kálmán ezredes
A hadtápegységek mozgósításának vezetése.
1978. 1. sz. 77. oldal.
- Galambos János alezredes
Az MN Központ és Tábori Hadtáp tagozatok pa-
rancsnoki állománya felkészítésének tapasztalatai,
a korszerűsítés lehetőségei.
1978. 1. sz. 94. oldal.
- Tóth László alezredes
A hadtápcsoportok és csapathadtáp alegységek új
összkövetelményi programjának lényegi változása
a korábbi programmal szemben.
1978. 1. sz. 105. oldal.
- MNHF-ség szerzői
kollektívája
Mozgósítási és alkalmazási módszertani gyakor-
lat.
1978. 2. sz. 21. oldal.
- Sárközi István ezredes és
Dobó Ferenc alezredes
MN hadtáptörzs
A közlekedési rendszergyakorlat tapasztalatai.
1978. 2. sz. 87. oldal.
- Dr. Generál Tibor alezredes,
a hadtudományok
kandidátusa
Kapus Gyula ezredes
Tanintézetek hadtáp oktatóinak és a hadtápszol-
gálat vezetőinek közös konferenciája.
1978. 2. sz. 99. oldal.
- Molnár András százados
Ellátószázad alkalmazása az ezred harctevékeny-
ségében.
1978. 3. sz. 17. oldal.
- Dr. Generál Tibor alezredes,
a hadtudományok
kandidátusa
Kapus Gyula ezredes
A takarékosági célkitűzések teljesítéséért.
1978. 4. sz. 23. oldal.
- Molnár András százados
A gépesített lövészezred támadó harcának fegy-
verzeti biztosítása, mentből végrehajtott erősza-
kos folyóátkelés esetén.
1978. 4. sz. 29. oldal.

*Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás,
katonai közlekedés*

- Balogh Gyula mk. őrnagy
Gépjármű-javítóanyag elosztás tervezése.
1978. 1. sz. 111. oldal.
- Török Zoltán alezredes
Közúti komendáns szolgálat megszervezése, ellá-
tása a harctevékenységekben és a hadműveletek-
ben.
1978. 1. sz. 118. oldal.
- Dr. Kazinczi István alezredes,
a hadtudományok
kandidátusa
Erdélyi György mk. alezredes
Kiképzési löszerek szabályos kezelése, felhaszná-
lása és elszámolása.
1978. 2. sz. 145. oldal.
- Dr. K. Tóth Lajos alezredes,
a hadtudományok
kandidátusa
Dr. Kajdi József alezredes
Duálkártyák alkalmazása a páncélos és gépjármű
javítóanyagok igénylésénél.
1978. 2. sz. 159. oldal.
- Dr. K. Tóth Lajos alezredes,
a hadtudományok
kandidátusa
Dr. Kajdi József alezredes
A csapathadtáp tevékenységének átfogó szabá-
lyozásáról.
1978. 3. sz. 36. oldal.
- Dr. Nagy Dénes gy. alezredes
A személyi állomány élet-, munka- és szolgálati
körülményeinek helyzete, a hadtápellátás és szol-
gáltatás fejlesztésnek feladatai.
1978. 3. sz. 45. oldal.
- Dr. Nagy Dénes gy. alezredes
Normák, normatívák kialakításának elvei, terve-
zési eljárásai az egészségügyi szolgálatban.
1978. 3. sz. 57. oldal.

- Bogyai István** alezredes A üzemanyag- és üzemanyag technikai eszköz-normák, normatívák kialakításának elvei, tervezési eljárásai.
1978. 3. sz. 61. oldal.
- Ettig Antal** ezredes A Magyar Néphadsereg szállítási rendszerének korszerűsítése.
1978. 3. sz. 65. oldal.
- Pály István** ezredes,
Balaskó Lajos mk. alezredes A baráti hadseregek közös törekvései az élelmezési szolgálat fejlesztésének néhány főbb kérdésében.
1978. 3. sz. 71. oldal.
- Keszthelyi László** alezredes,
György Károly mk. őrnagy A ruházati ipar szerepe a fegyveres erők ellátásában.
1978. 3. sz. 86. oldal.
- Újvári Mihály** százados A ruházati gazdálkodás tervezésének és végrehajtásának elvi kérdései.
1978. 3. sz. 89. oldal.
- Bodnár László** alezredes Gazdasági mutatók a csapatszintű hadtápgazdálkodás elemzésének, ellenőrzésének szolgálatában.
1978. 3. sz. 97. oldal.
- Soós László** alezredes A fegyverzeti biztosítás feladatainak tervezése, vezetése és végrehajtása az ezred támadó harcában.
1978. 3. sz. 114. oldal.
- Kárpáti János** hadnagy A gazdálkodás elemzésének, a hatékonyság mérésének elvi kérdései, gyakorlati módszerei.
1978. 4. sz. 39. oldal.
- Balogh Lajos** alezredes Az üzemanyag-ellátás és -gazdálkodás helyzete a szolgálat csapatszintű tevékenységének tükrében.
1978. 4. sz. 48. oldal.
- Dr. Makra Ernő** mk. alez.
Gaál Zoltán mk. hadnagy A hordozott üzemanyagok minőségmegóvásáért.
1978. 4. sz. 54. oldal.
- Zámbó B. Endre** mk. alez. Elgondolás a vegyvédelmi anyagi-technikai biztosítási terv tartalmi felépítésére és a tervezés komplexszé tételére.
1978. 4. sz. 57. oldal.
- Danics Ferenc** százados Az MN Textiltisztító és Javítóüzem tevékenységének tapasztalatai és a szolgáltatás fejlesztésének irányai.
1978. 4. sz. 65. oldal.
- Dr. Csordás Lajos** alezredes A csapatbeszerzések komplex megszervezése és végrehajtása.
1978. 4. sz. 70. oldal.
- Palkó Antal** mk. százados Technikai eszközök az MN hadtápszolgálatban.
1978. 4. sz. 76. oldal.
- Littomericzky János** mk. szds. Gondolatok az anyagmozgatási tevékenység elméleti és szervezeti kérdéseiről az MN Tábortól Hadtápjában.
1978. 4. sz. 81. oldal.

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi
Szolgálat Főnökség

Előszó a munkavédelmi közleményekhez.
1978. 1. sz. 131. oldal.

- MN Ált. gl. és HK Kik. Csf.-ség, Plakátpályázat
MN PÜSZF-ség
Felhívás „Fogjunk össze az udvarias közlekedés megteremtéséért.”
1978. 1. sz. 135. oldal.
- MN PÜSZF-ség
baleset-elhárítási
és munkavédelmi osztálya
1. Baleset-elhárítási és munkavédelmi megbízot-
tak továbbképzése.
2. Munkavédelmi szemlék.
3. Katonai tevékenységhez kapcsolódó munka-
helyi-környezeti károsító hatások, egészségká-
rosodások veszélyei.
4. Munkavédelmi filmek kölcsönzéséről.
5. Így történt ...
1978. 2. sz. 163—181. oldal.
750 kilowattos távvezeték épül hazánkban.
- MN Pénzügyi
Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási
és munkavédelmi osztálya
Tájékoztató a kárügyek rendezéséről.
Tájékoztató a szolgálati betegségek jelentéséről.
1978. 3. sz. 125—137. oldal.
- Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási
és munkavédelmi osztálya
1. A katonai tevékenységhez kapcsolódó munka-
helyi-környezeti károsító hatások, egészség-
károsodások veszélyei.
2. A baleset-elhárítási és munkavédelmi ellen-
őrzések tartalmi követelményei.
1978. 4. sz. 87—94. oldal.

Külföldi folyóirat szemle

- D. F. Usztyinov
a Szovjetunió marsallja
Sz. K. Kurkotnin
hadsereg tábornok
A harcászati fokozásának érdekében.
1978. 1. sz. 139. oldal.
Mindennap gondoskodjunk a harcosok életkörülményeiről.
1978. 1. sz. 146. oldal.
- A. A. Jepisev
hadsereg tábornok
Paruzel Jan ezredes
Fontos pártfeladat.
1978. 1. sz. 152. oldal.
Ésszerű gazdálkodás a hadtáp lehetőségeivel.
1978. 1. sz. 158. oldal.
- A. Kornyejev vezérőrnagy
A csapathadtáp mozgékonyaságáról.
1978. 2. sz. 185. oldal.
- A. Plehov 1. osztályú kapitány
A gazdálkodási potenciál és az ország katonai ereje.
1978. 2. sz. 190. oldal.
- Antoni Kowalski ezredes
Az alegységparancsnokok gazdasági képzése a racionális és takarékos gazdálkodás rendszerében.
1978. 2. sz. 196. oldal.
- Witold Zaslowski ezredes
A tiszti klubokban az önkiszolgáló rendszerre való áttérés szervezeti, gazdasági és társadalmi szempontjai.
1978. 2. sz. 201. oldal.
- L. Szorocsenko altábornagy
A csapatok hadtápbiztosítása hegyekben.
1978. 3. sz. 139. oldal.
- A. Kazarin hbs. ezredes
Szigorúan teljesítsük a belső pénzügyi ellenőrzés megszervezésével szembeni követelményeket.
1978. 3. sz. 145. oldal.
- V. Petruhin ezredes
A szovjet hadtudomány győzelme.
1978. 3. sz. 148. oldal.
- Sz. Szulackov altábornagy
A csapatgazdálkodás tartalékai.
1978. 3. sz. 151. oldal.

- Paruzel Jan ezredes A hadtápszolgálat potenciáljával való racionális gazdálkodás.
1978. 3. sz. 157. oldal.
- P. P. Butkov mk. ezredes A csapatok hadtápbiztosításának néhány sajátos-
V. V. Oszjannyikov ezredes sága hegyes, sivatagi terepen.
1978. 3. sz. 163. oldal.
- Ponomarjev altábornagy Hogy az ellenőrzés hatásos legyen.
1978. 4. sz. 95. oldal.
- E. Jakusenko mk. alezredes Üzemanyag tömeges kiadása az üzemanyag száll-
ító alegységeknél.
1978. 4. sz. 99. oldal.
- Ju. Alekszandrov alezredes A szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása a had-
színtéren.
1978. 4. sz. 103. oldal.
- Dr. Keith Arnold, Amerikai katonák elhalálozási okai Vietnamban.
Dr. Robert T. Gutting o. ezds. 1978. 4. sz. 107. oldal.

Szerkesztő Bizottsági Közlemény

- * * * Publikációs tématerv a „Hadtápbiztosítás” című
kiadvány 1979. évi számaihoz.
1978. 4. sz. 111—113. oldal.

Tájékoztató közlemények

- * * * Tudományos élet.
1978. 1. sz. 165. oldal.
- * * * Folyóiratainkból.
1978. 1. sz. 166. oldal.
- * * * Könyvszemle — új könyvek.
1978. 1. sz. 169. oldal.
- * * * Évfordulók.
1978. 1. sz. 176. oldal.
- * * * A „Hadtápbiztosítás” 1977. évben megjelent szá-
mainak összesített tartalomjegyzéke.
1978. 1. sz. 177. oldal.
- * * * Kultúra — Tudomány.
1978. 2. sz. 205. oldal.
- * * * Szakirodalmi tájékoztató.
1978. 2. sz. 206. oldal.
- * * * Könyvszemle — Új könyvek.
1978. 2. sz. 210. oldal.
- * * * Tudományos élet.
1978. 3. sz. 173. oldal.
- * * * A gyakorló csapatszolgálatról (oktatás — hadtáp-
gazdálkodás).
1978. 3. sz. 175. oldal.
- * * * Folyóiratinkból.
1978. 3. sz. 176. oldal.
- * * * Könyvszemle — Új könyvek.
1978. 3. sz. 179. oldal.
- * * * Tudományos élet.
1978. 4. sz. 115. oldal.
- * * * Folyóiratokból.
1978. 4. sz. 116. oldal.
- * * * Könyvszemle — Új könyvek.
1978. 4. sz. 119. oldal.

TARTALOMJEGYZÉK

A hadtápbiztosítás elmélete

Sáfár Bálint alez. Csabai György szds.	A „BARÁTSÁG-78” gyakorlat hadtáp tapasztalatai	3
Ács Gábor őrgy.	A tüzérségi löszerek korszerűsítésének lehetőségei napjainkban — — — — — — — — — —	10

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Forgács András ezds.	Népforradalom — proletárforradalom — — —	19
----------------------	--	----

Harckészültség és hadtápkiképzés

Bán János alez.	Módszertani foglalkozás az ellátó szervezetek vezetése módszerei hatékonyságának növelése jegyében	25
MN ŰSZF-ség és ŰEK szerzői kollektívája	Munka- és üzemszervezési feladatok végrehajtásának tapasztalatai a központhadtáp üzemanyag-raktáraknál — — — — — — — — — —	29

A csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Dr. K. Tóth Lajos alez., a hadtudományok kandidátusa	A laktanyahadtáp kísérleti rendszere — — —	41
Pálinkó Károly őrgy.	Gondolatok a laktanyahadtápról — — — —	54
Gecző Miklós őrgy.	A laktanyahadtáp-gazdálkodás megszervezésének és munkájának tapasztalatai — — — — —	64
Dobó Péter szds.	A laktanyahadtáp-gazdálkodás megszervezésének és munkájának tapasztalatai — — — — —	70
Szauter Lajos szds.	A laktanyahadtáp-gazdálkodás tapasztalatai — —	76
Oláh Endre alez.	Repülőeszközök feltöltésének megszervezése, végrehajtása és azok problémái a hadművelleti repülőtereken — — — — — — — — — —	80

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Török Zoltán alez.	A közlekedési szolgálat vezetése az MN központ-, tábori- és az összefegyvernemi hadsereg hadtáp tagozatokban — — — — — — — — — —	91
--------------------	--	----

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	1. A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi, környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei — — — — — — — — — —	105
	2. Állásfoglalás a munkavédelem egyes kérdéseiről	

3. Gépek, eszközök munkavédelmi minősítésével kapcsolatos feladatok a csapatoknál
4. Felsőoktatási Intézmények VII. Országos Munkavédelmi Ankétja, 1978.

*Folyóiratszemle
(fordítások)*

I. Golusko vezérezredes	A kiképzési év végén — — — — —	115
Gorski M. vezérőrnagy	A pénzgazdálkodás tökéletesítésének problémái a Lengyel Néphadseregben — — — — —	120
Ju. Voroncov vezérőrnagy és M. Jersov ezredes	A katonai szállítások automatizált irányítása egyes kérdései — — — — —	123
Rövidített fordítás	A Lengyel Néphadsereg Hadtáptiszti Főiskolája Tudományos Diákköreinek tevékenységéről — —	127
Rövidített fordítás	Nyugatnémet szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása — — — — —	129

Tájékoztató közlemények

* * *	Tudományos élet — — — — —	133
* * *	Folyóiratokból — — — — —	135
* * *	Könyvszemle — új könyvek — — — — —	138
* * *	Évforduló — — — — —	139
* * *	A „Hadtápbiztosítás” 1978. évben megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke — — —	141

СОДЕРЖАНИЕ

Теория тылового обеспечения

Подполковник Шафар Балинт Капитан Чабан Дьёрдь	Опыт работ тыла на учении „БАРАТШАГ-78” —	3
---	---	---

Майор Ач Габор	Возможности совершенствования артиллерийских боеприпасов в наши дни — — — — —	10
-------------------	---	----

Политическая работа в службе тыла

Полковник Форгач Андраш	Народная революция — пролетарская революция	19
----------------------------	---	----

Боевая готовность и тыловая подготовка

Подполковник Бан Янош	Методическое занятие в свете повышения эффективности способов управления снабженческими организациями — — — — —	25
--------------------------	---	----

Редакционная коллегия Управления службы и Центра снабжения ГСМ ВНА	Опыт проведения работ по организации работы и производства на складах ГСМ тыла центра — —	29
--	---	----

Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение

Подполковник д-р К. Тот Лайош. Кандидат военных наук	Опытная система тыла военного городка — —	41
--	---	----

Майор Палинко Карой	Соображения по тылу военного городка — — —	54
------------------------	--	----

Майор Гецё Миклош	Опыт организации и работы тылового хозяйства военного городка — — — — —	64
----------------------	---	----

Капитан Добо Петер	Опыт организации и работы тылового хозяйства военного городка — — — — —	70
-----------------------	---	----

Капитан Саутер Лайош	Опыт тылового хозяйства военного городка — —	76
-------------------------	--	----

Подполковник Олах Эндре	Организация, проведение и проблема заправки летательных аппаратов на оперативных аэродромах	80
----------------------------	---	----

Управление тылом, организация систем и обработка данных

Подполковник Тэрж Золтан	Управление службой военных сообщений в звеньях центрального, полевого и тыла общевойсковой армии ВНА — — — — —	91
-----------------------------	--	----

Сообщения по охране труда

Управление Финансово-
вой службы ВНА

1. Вредное влияние рабочего места и окружающей среды, связанной с военной деятельностью и опасности ущерба здоровью — — — — — 105
2. Точка зрения по отдельным вопросам охраны труда
3. Задачи связанные с определением качества охраны труда машин и средств в войсках
4. VII общегосударственный симпозиум охраны труда высших учебных заведений

*Обзор зарубежной печати
(переводы)*

Генерал-полковник И. Голушко	На финише учебного года — — — — —	115
Генерал-майор М. Горски	Проблемы совершенствования финансирования Войска Польского — — — — —	120
Генерал-майор Ю. Воронцов	Некоторые вопросы автоматизации управления воинскими перевозками — — — — —	123
Сокращенный перевод	О работе научных студенческих кружков Военных училищ Тыла Войска Польского — — — — —	127
Сокращенный перевод	Тыловое обеспечение западногерманских сухопутных войск — — — — —	129

Сообщения информационного характера

* * *	Научная жизнь — — — — —	133
* * *	Обзор журналов — — — — —	135
* * *	Обзор книг — новые книги — — — — —	138
* * *	Годовщины — — — — —	139

MELLÉKLETEK, ÁBRÁK

1941

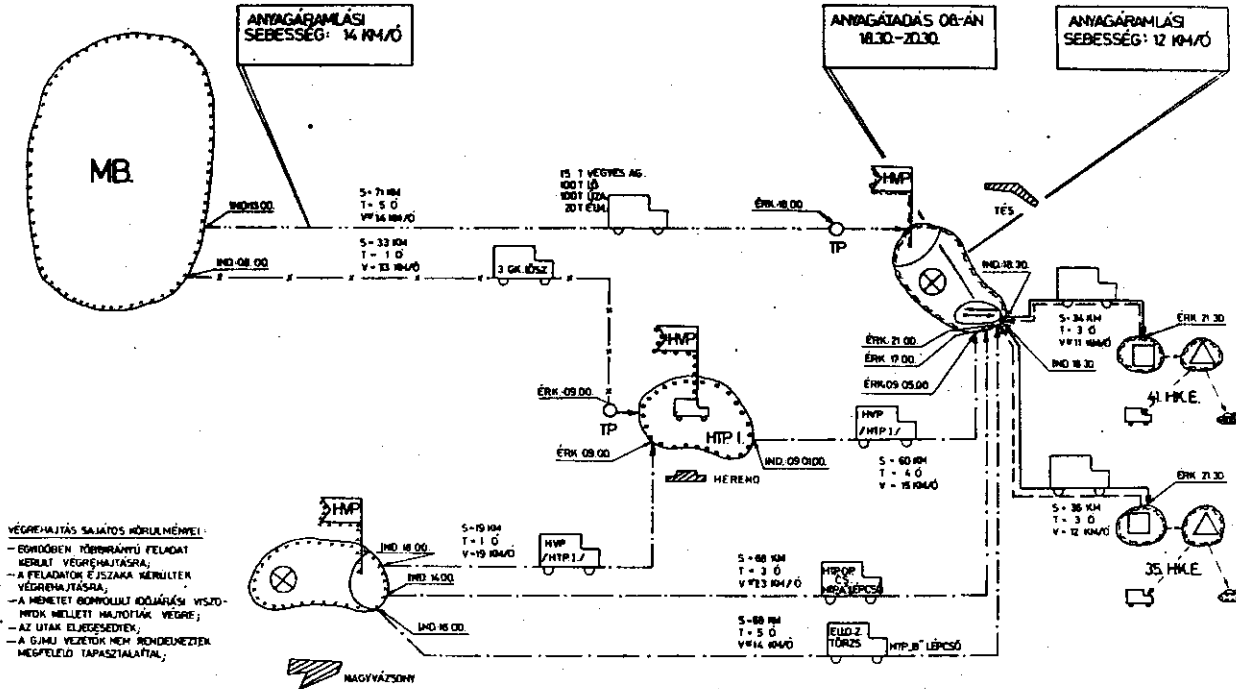
Mellékletek a "Barátság 78" gyakorlat
hadtáptepasztalatai c. cikkhez

TITKOS

1. SZ. MELLÉKLET

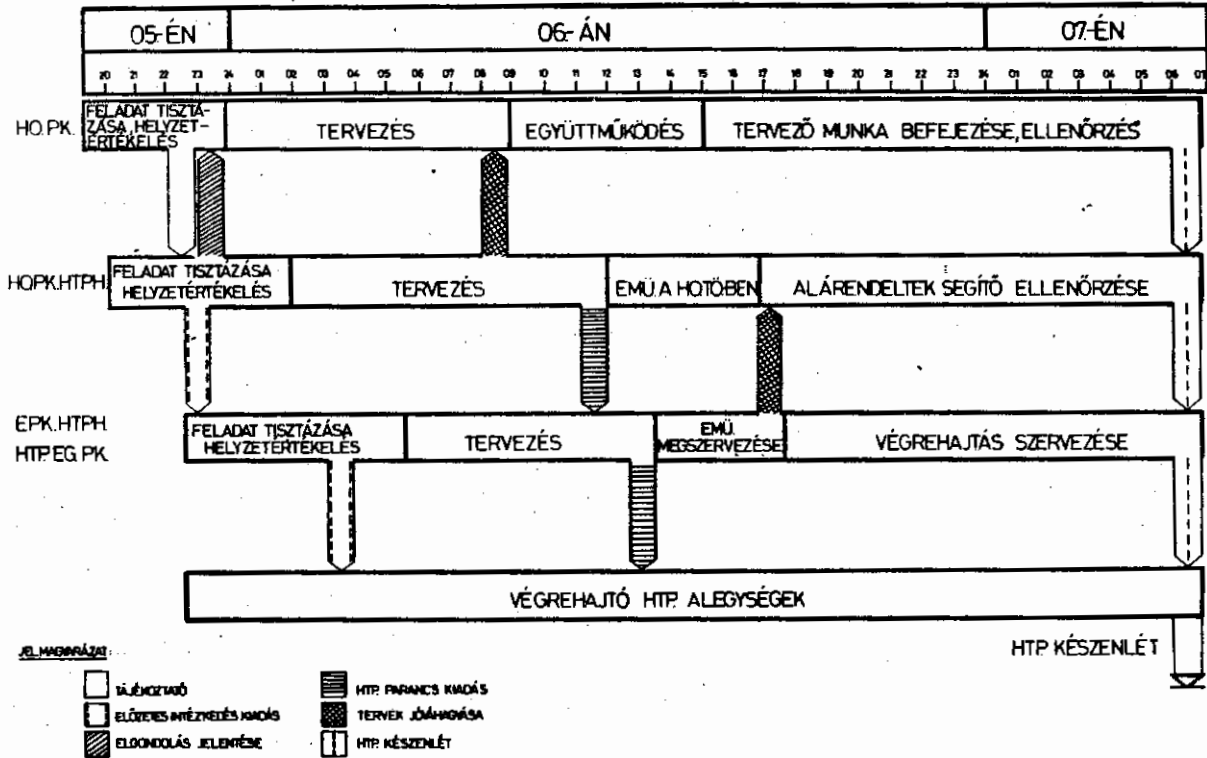
AZ UTÁNSZÁLLÍTÁS ÉS ÁTTELEPÜLÉS VÉGREHAJTÁSA 02.08-ÁN

- VÉGREHAJTÁS SAJÁTOS KÖRÜLMÉNYEI:**
- EGYIDŐBEN TÖBBIRÁNYÚ FELADAT KÉRULT VÉGREHAJTÁSRA;
  - A FELADATOK ÉJSZAKA KÉRULT VÉGREHAJTÁSRA;
  - A HIBÉKET BŐVÍTŐLT DÖLŐMÉRÉS VESZTŐNYEK MELLETTI HALOTTÁK VÉGRE;
  - AZ UTAK ELJEGESZEDTEK;
  - A GYMI VEZETŐK NEM RENDELHETÉK MEGFELELŐ TAPASZTALATTAL;

55T

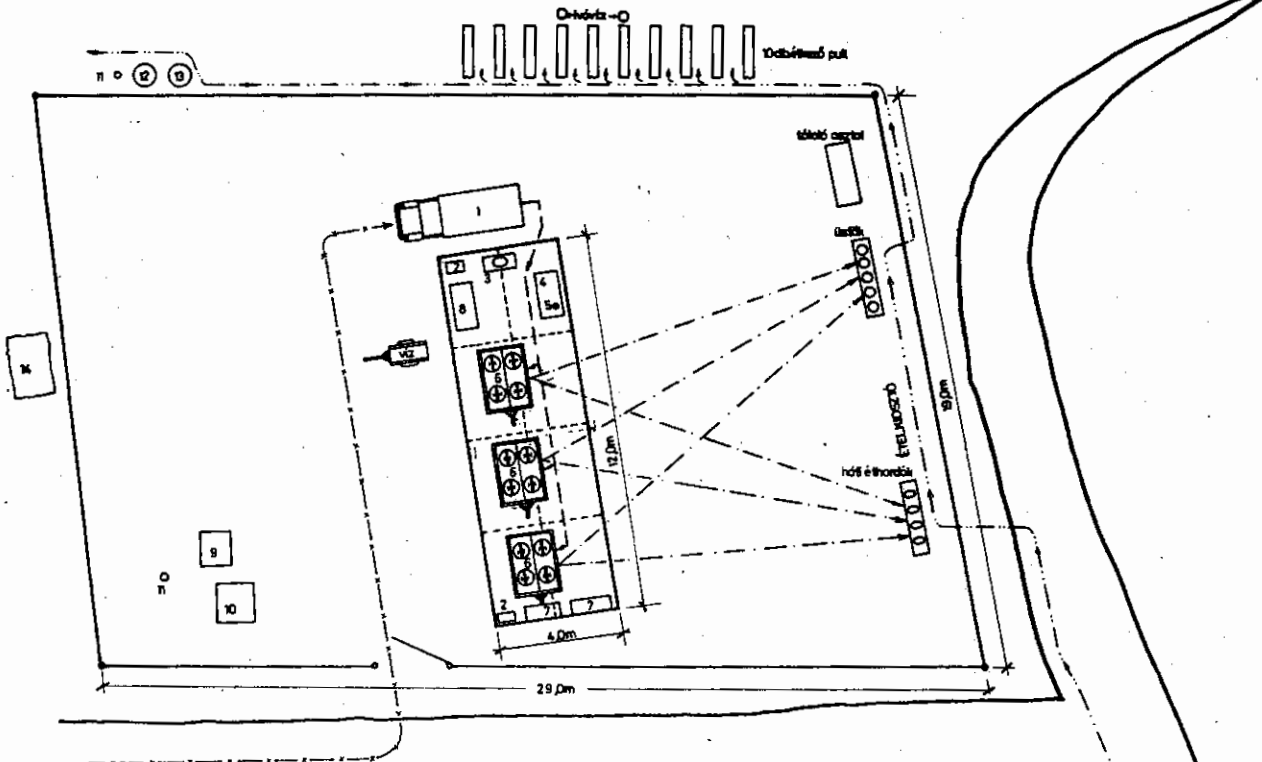
A 6.HK.HO TÁMADÓ HARCA HADTÁPBIZTOSÍTÁSÁNAK MEGTERVEZÉSE, MEGSZERVEZÉSE
A PÁRHUZAMOS MUNKA MÓDSZERÉVEL

TTMOS

3 számú melléklet

ÉLM. ELLÁTÓ RAJ TELEPÍTÉSE

ELMAGYARÁZAT:

157

- nyers ág útja
- készlet útja

- étkezők útja
- vécézők gk. útja

- 1 élm. rakt. gk.
- 2 egys. felsz. láda
- 3 kézmű
- 4 szórószárú fektető asztal

- 5 ételminta tároló
- 6 MKD.
- 7 zöksség lefektető
- 8 hűsítőfelület asztal gumiszőnyegen

- 9 mosogatószék
- 10 felele mosogató
- 11 melegvíz
- 12 mosogató

- 13 ártóanyagok gyűjtő
- 14 hulladék gödör

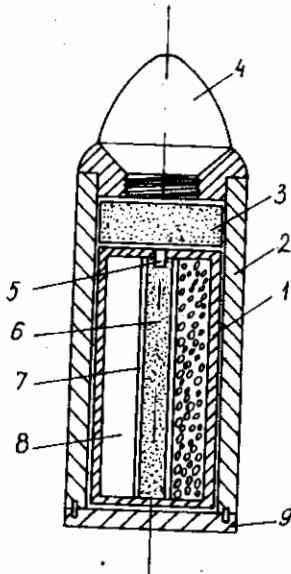

Ábrák "A tűzérségi lőszer-
korszerűsítésének lehetőségei napjainkban" c.

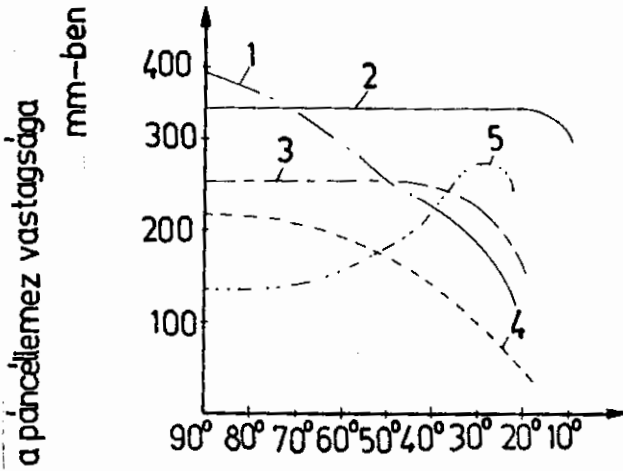
cikkhez

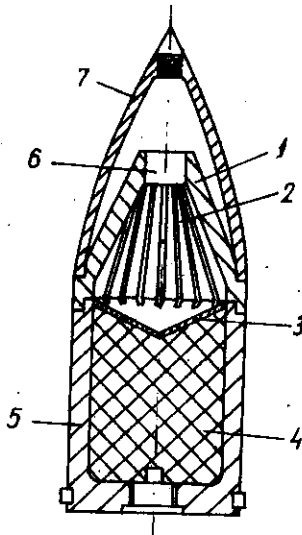

Snappell típusú tüzérségi lövedék. Részei: a hengeres test /2/, az időzítő gyújtó /4/ és a becsavarható fenék /9/. A testbe van szerelve a kilöktöltet /3/ füstös lőporból, alatta a körlekező diafragma és a henger /1/, amelybe szerelve van a központi cső /7/ a lőpor töltettel /6/ és a késleltetővel /5/. A cső körül vannak betöltve a titánból készült golyók /8/, melyek átmérője 4-7,3 mm, súlyuk 0,3-1,7 g. Adott pontban az időzítő gyújtó működik és begyújtja a kilöktöltetet. A kilöktöltet égésekor keletkező gázok meggyújtják a késleltetőt, amely adott időpontban kilöki a lövedéktestből a hengert, a fenékrésszel együtt. A henger kirepülése után beállad a lőpor töltet, szétrobbantja a központi csövet és a hengert, aminek következtében a golyók 90-200 m/s sebességgel szétrepülnek.

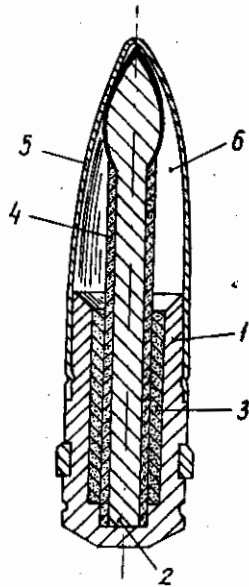

A táblafőle 11. és 12. számú ábrákkal együtt a páncéllemez vastagságának a becsapódási szög függvényében: 1 - Urméret nélküli lövedék ballisztikai súveggel; 2 - Urméret nélküli lövedék; 3 - Urméret nélküli lövedék páncéltörő süveg nélkül; 4 - páncéltörő lövedék páncéltörő süveggel; 5 - páncéltörő lövedék szétlapulással fedjél.

3.sz. ábra

Kúp alakú toldattal ellátott kumulatív tölcser. A lövedék úgy van szerkesztve, hogy a forgásából származó negatív tulajdonság a kumulatív hatásra a legkisebb legyen. A toldat /1/ a lövedéktesthez van erősítve és a kumulatív tölcser /3/ pontosan egybe esik vele. A toldat belső felületén sokszögű bevágás /2/ van készítve, amely biztosítja a csúce végében lévő fúvóka /6/ leghatásosabb működését. Ez olyan forma, amely a töltet /4/ robbanásakor a legmagasabb hatásfokot biztosítja a kumulatív sugárnak és ezáltal a legjobb páncélatütő képességet adja. A ballisztikai súveg /7/ a toldathoz van erősítve.

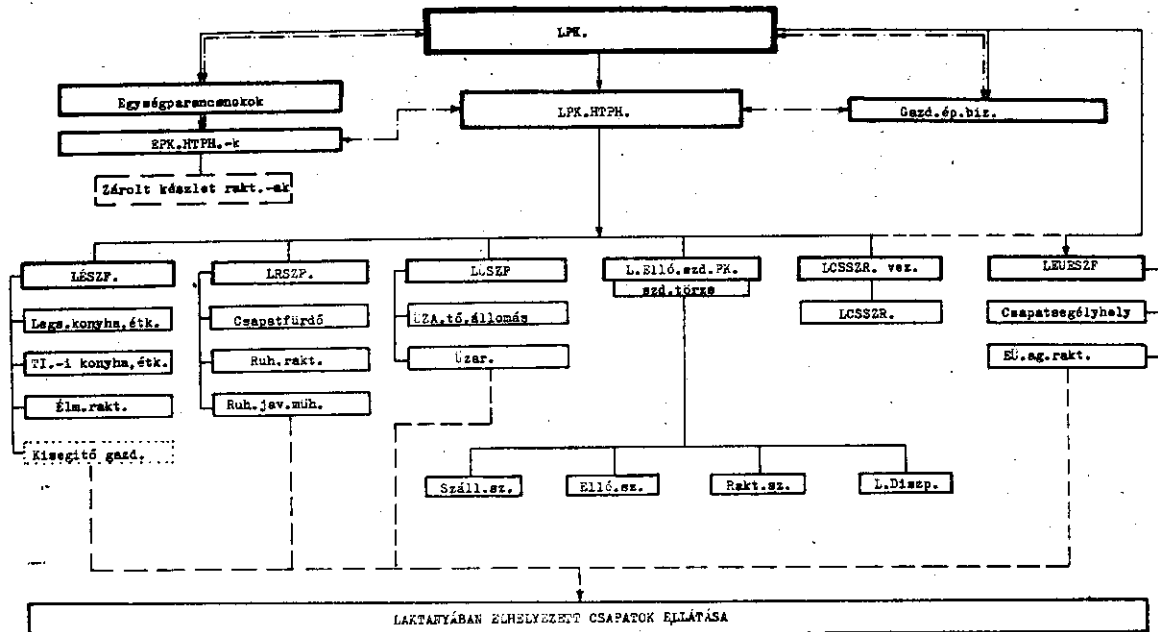
Uj típusú páncéltörő-gyújtó lövedék

Páncéltörő-gyújtó lövedék wolfram-karbid maggal. A páncél átütése után a kezelőtérben a gyújtó hatást a mag /2/ burkolatába töltött anyag /4/ biztosítja. A burkot egy alacsonyabb gyújtóképeségű anyag /3/ veszi körül. A fejrészben a mag védelmére egy fémből készült süveg /6/ van elhelyezve, melyet a mag külső részén lévő ballisztikai süveg /5/ egyesíti a lövedék testtel /1/.

Mellékletek a "Gondolatok a laktanyahadtápról"

c. cikkhez

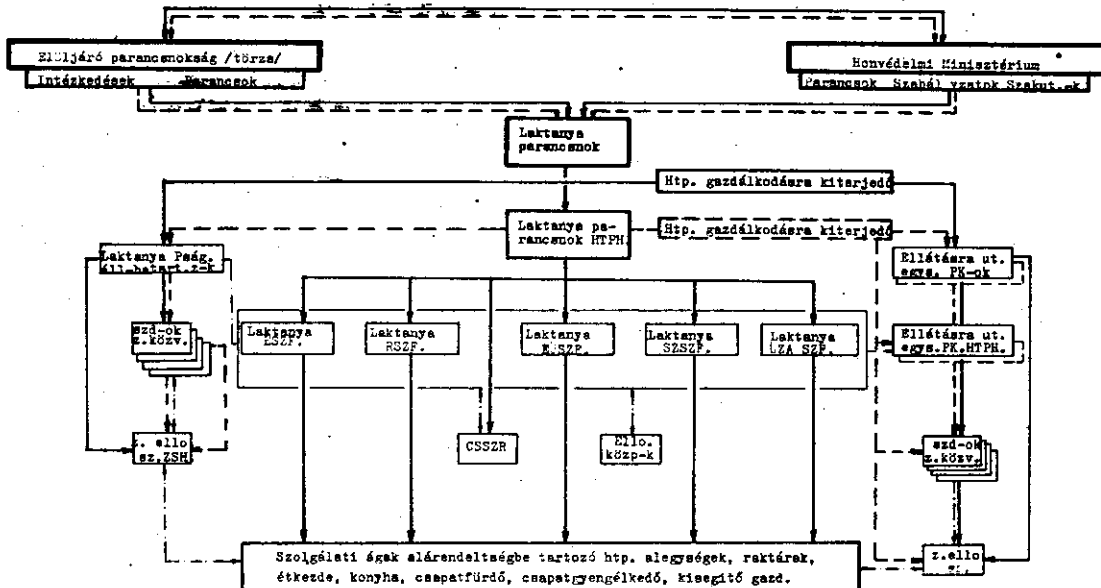
Megjegyzés:

- alárrendeltség
- - - - együttműködés
- ahol nincs mód beszerzést tárolásra

A laktanyahadtáp alapvető feladatai

Tervezés szervezése	Igénylés, Beszerzés, Felhasználás	Üzemeltetés, javítás	Tárolás	Szállítás	Gazdálkodás ellenőrzése
<ul style="list-style-type: none"> - laktanya gazdálkodási adatainak gyűjtése, elemzése; - eltervezés, döntés előkészítés; - anyagi-technikai eszközök elosztása, felhasználásának igénybevitelének megtervezése; - költségvetési, hiteltgazdálkodási terv elkészítése; - eszközök elosztásának megtervezése; - laktanyai szolgáltatások igénybevitelének megtervezése; - a laktanyahadtáp munkájának, a csapatok szállító feladatai hadtápbiztosításának megszervezése, irányítása; - gazdálkodási elemző munka végzése. 	<ul style="list-style-type: none"> - az ellátmányi anyagok, htp. technikai eszközök igénylése az ellátó központoktól és polgári vállalatoktól; - szállítási szerződés megkötése; - laktanyahadtáp vonatkozású kötelezettség vállalások; - a pénzgazdálkodás körébe utalt anyagok, eszközök beszerzése, a normák alapján kiutalt anyagok átvétele, minőség felügyelet; - értékesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása; - a hadtápkörbe tartozó valamennyi anyagi-technikai eszköz felhasználása, igénybevétele, hasznosítása biztosítása a HKSZ-1i kiképzési, ellátási szükségletek kielégítése, a htp. működőképességének fenntartása; - használatból kivonás, selejtezés. 	<ul style="list-style-type: none"> - a laktanyahadtápbázisok/létesítmények/100-as postaszerinti üzemeltetése, üzemeltetése. - htp. technikai eszközök rendeltetés szerű használata; - honvédelmi javítászervekkel, polgári vállalatokkal, a kiközépl. esetenként nagyjavítások, felújítások, TK. jellegű karbantartások elvégzése; - műszaki állapot ellenőrzés, beavatgatások végrehajtása; - eleget az érintett javítások és hibaelhárítás feltételeinek megtervezése; - a hosszabbtávú használatot biztosító felújítások előkészítése; 	<ul style="list-style-type: none"> - a hadtápgazdálkodás körébe tartozó ellátmányi anyagok átvétele, raktározása, kezelés, karbantartása, kiadásra való előkészítése, kiadása. Üzemeltetés, raktárak üzemeltetése. - zárolt és tartalék készletek frissítés, cseréje; - korrózióvédelmi munkák elvégzése; - tárolásfejlesztési feladatok végrehajtása; - a raktárgazdálkodásnál, a funkciók szerinti működésével kapcsolatos tevékenység; - a tárolási-raktározási rend, az egységellen biztosítása. 	<ul style="list-style-type: none"> - a közúti-vasúti/posta/ és vízi szállítás szervezése, végrehajtása, illetve végzettsége; - szállító diszpécsernek munkatése. A htp. és fegyvernemi, valamint a más csapatokkal kapcsolt szállítók összehangolása, a gazdaságosság biztosítása. - a tábori kiképzés hadtáp vonatkozású szállítási feladatok végrehajtása; - kulturális jellegű szállítások elvégzése; - részvétel a szegély- és gazdasági munkák további elemi csoportok elhárításának szállítási feladataiban; - rakodógépek üzemeltetése, gépi rakodás. 	<ul style="list-style-type: none"> - a laktanyahadtápbázisok és a csapatok aljegyzőinek gazdálkodásának, békés és HKSZ készletek megállításának, a számadati-bizonylati rend és fegyvelen helyzetének vizsgálata bizottsági és egyezményi szakellenőrök útján, tervezett és váratlan formákban; - ellenőrzések tapasztalatának összegyűjtése, karaköltségek lefolytatása; - társadalmi tudatosság, védelmi bizottsági feladatok végzése; - nagyobb körök esetén tisztánlátó tapasztalatok közlése.

Jelmagyarázat:

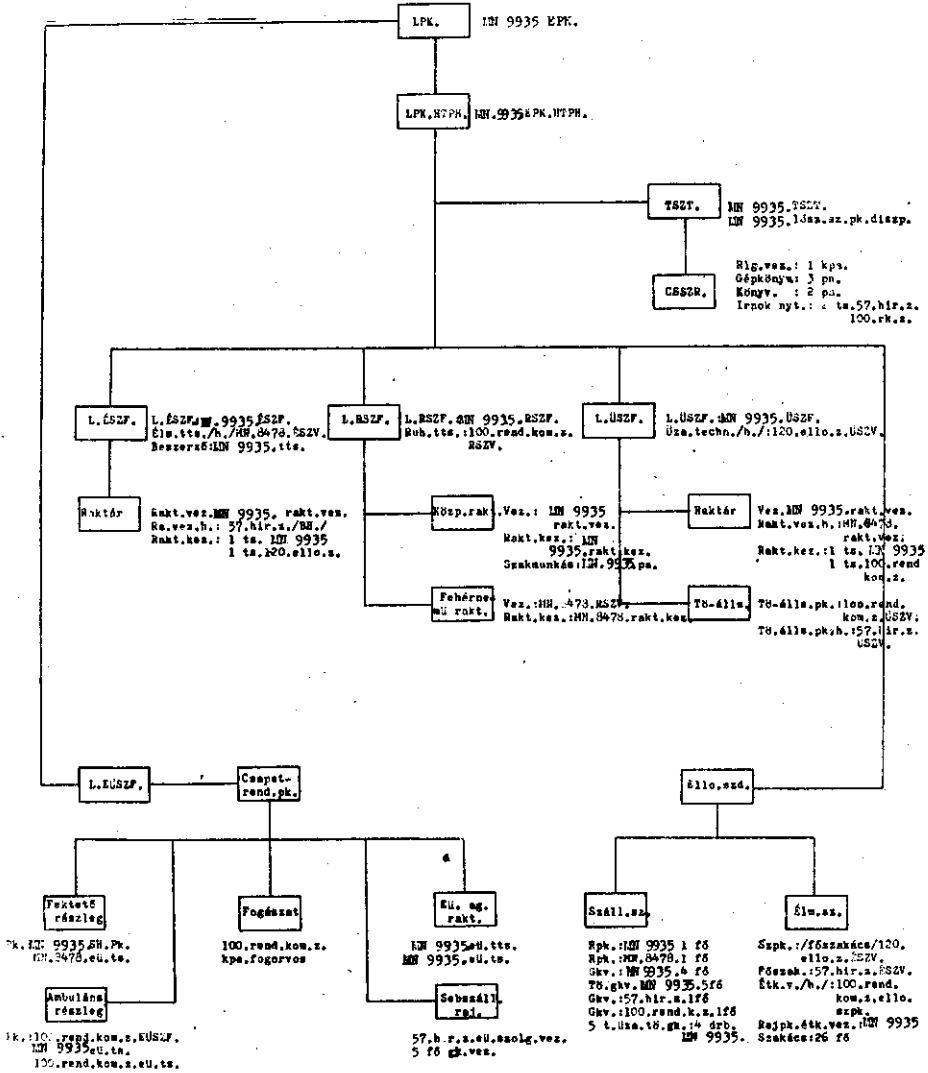
- parancsnoki vezetés
- szakmai vezetés
- - - - - együttműködés

Melléklet "A laktanyahadtáp-gazdálkodás meg-
szervezése és munkájának tapasztalatai c.
cikkhez

A LANTANYANADÓP SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

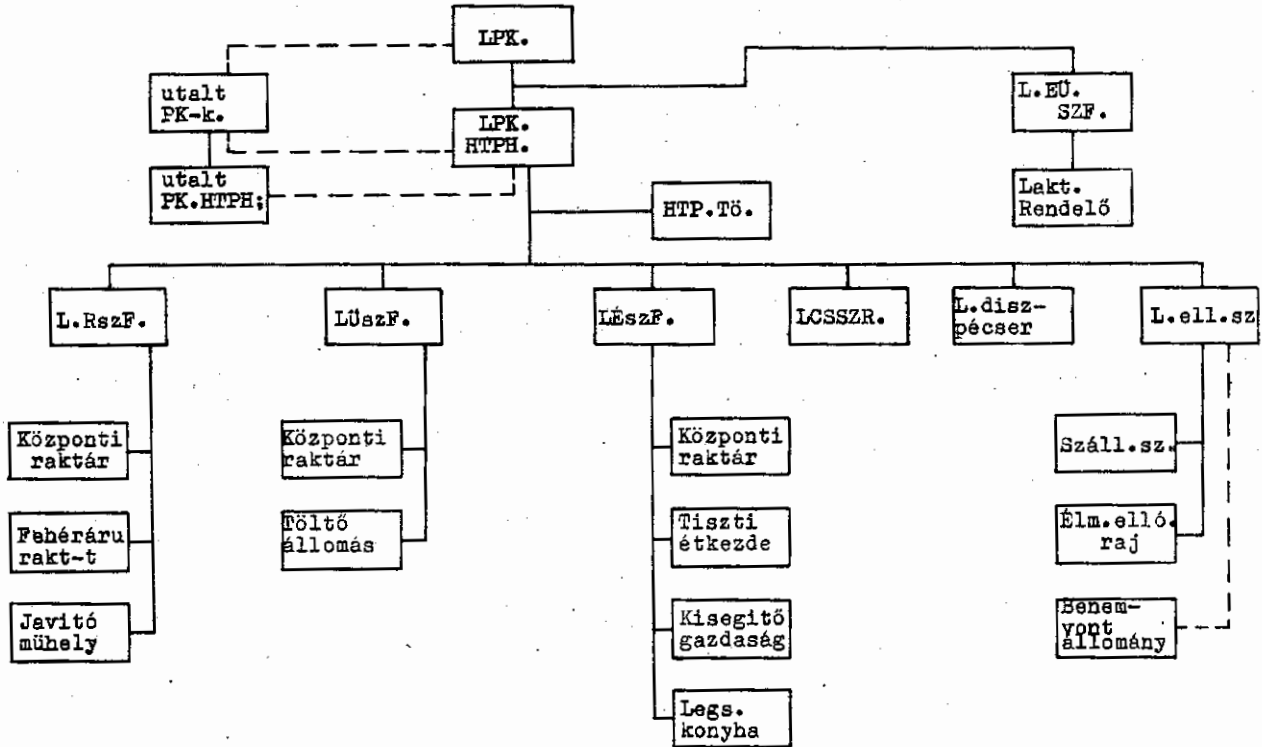
Melléklet "A laktanyahadtáp-gazdálkodás
megszervezésének és munkájának tapasztalatai" c. cikkhez

A „Garasin Rudolf” laktanyahadtáp
szervezete

1.sz. mell.

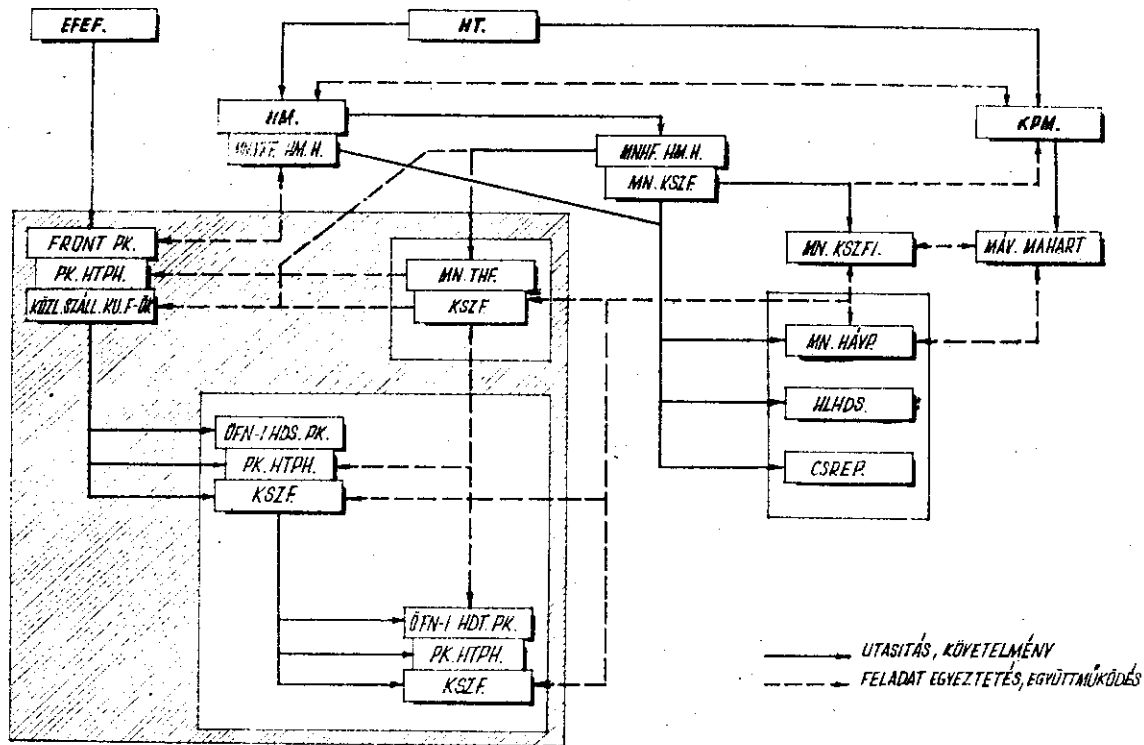

Melléklet "A közlekedési szolgálat vezetése
az MN központ-, tábori- és az Összefegyvernemi
hadereg hadtáp tagozatokban" c. cikkhez

**AZ MN. KÖZLEKEDÉSI BIZTOSÍTÁS VEZETÉSÉNEK RENDJE, ÖSSZEFÜGGÉSEI ÉS MUNKAKAPCSOLATAI
AZ ŐFN-I HDS. ELSŐ TÁMADÓ HADMŰVELETÉBEN**

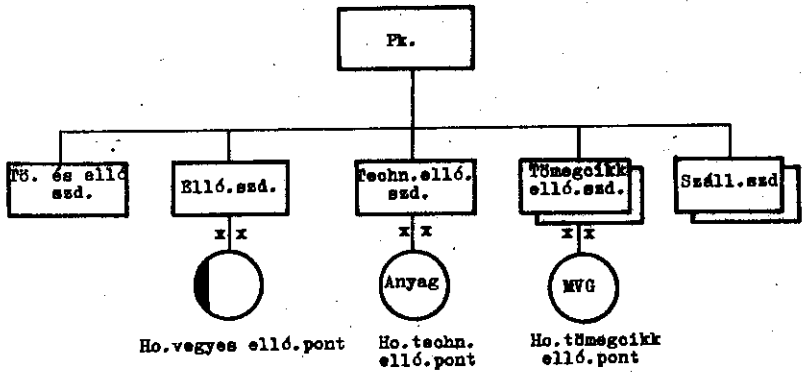

Mellékletek a "Nyugatnémet szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása" c. fordításhoz.

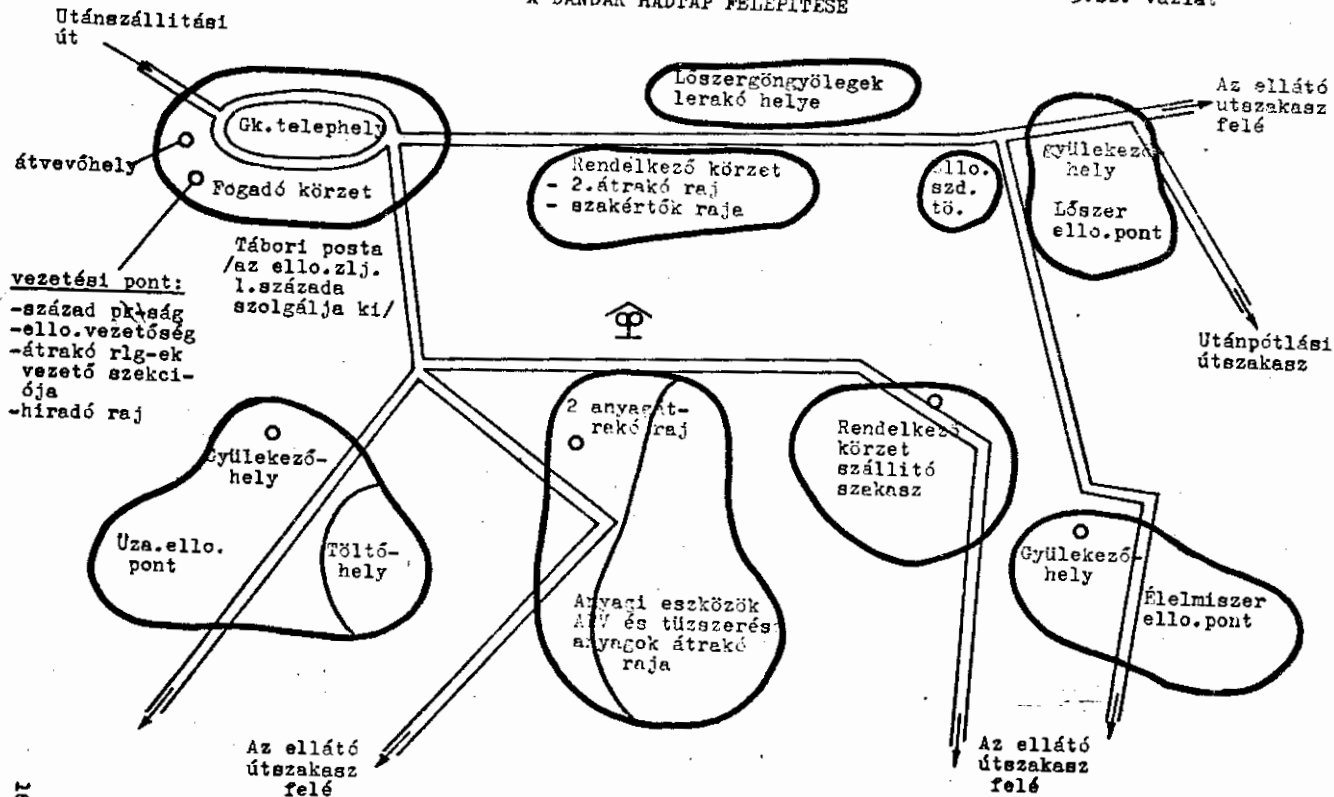
ELLÁTÓ ZÁSZLÓALJ SZERVEZÉSE

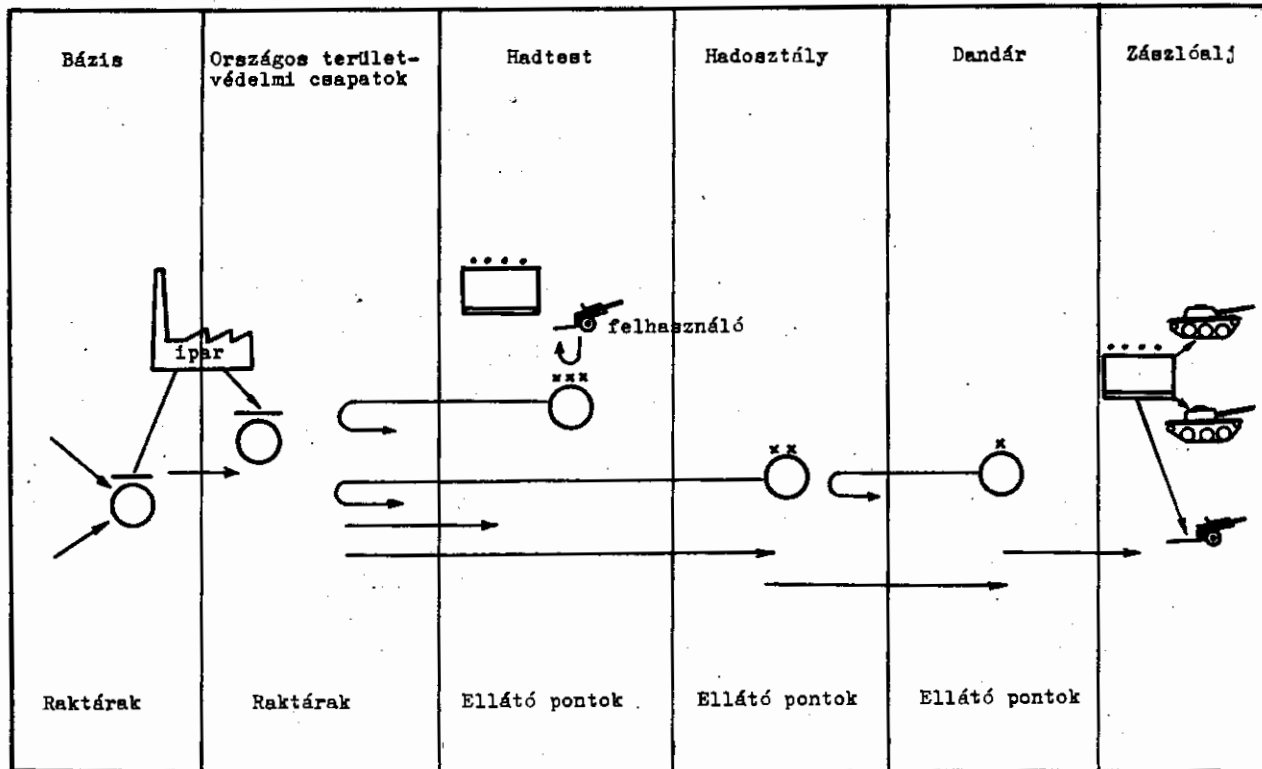
A DANDÁR HADTÁP FELÉPÍTÉSE

3.sz. vázlat

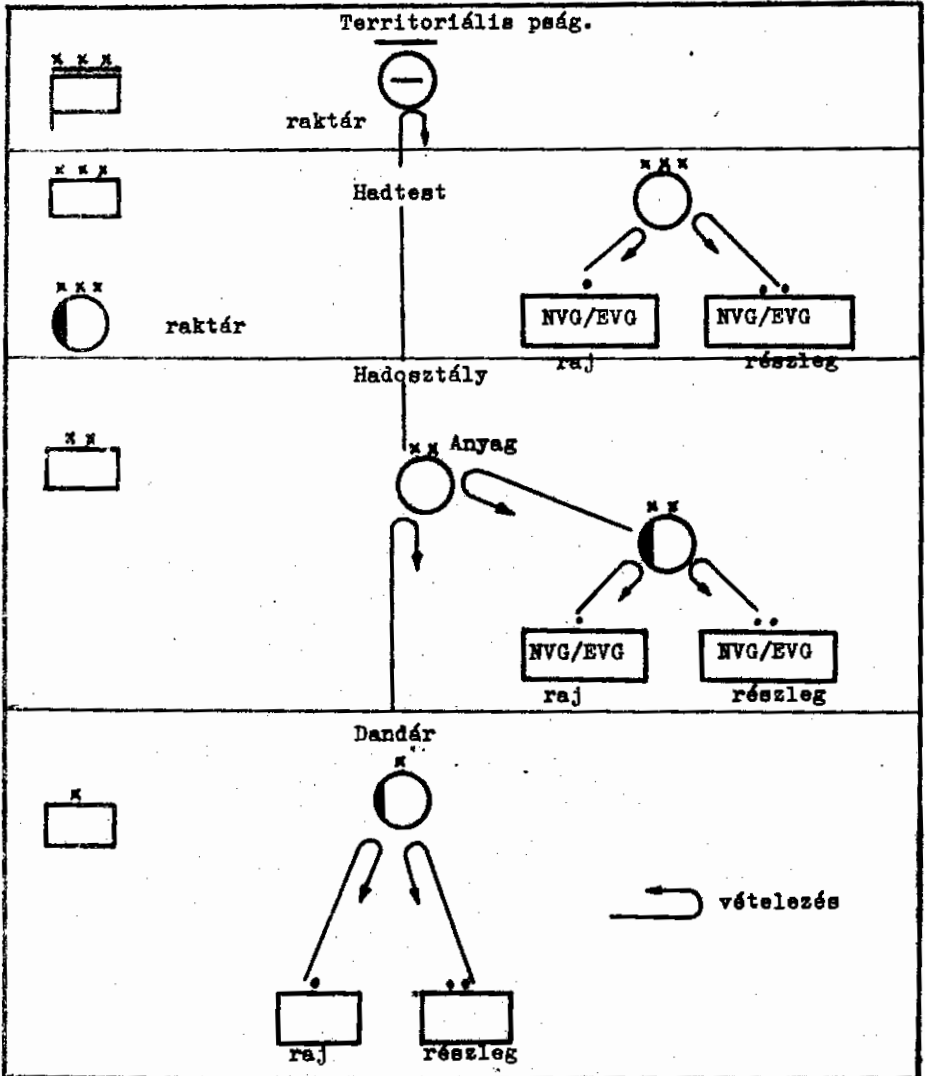

A SZÁRAZFÖLDI CSAPATOK ELLÁTÁSI RENDJE

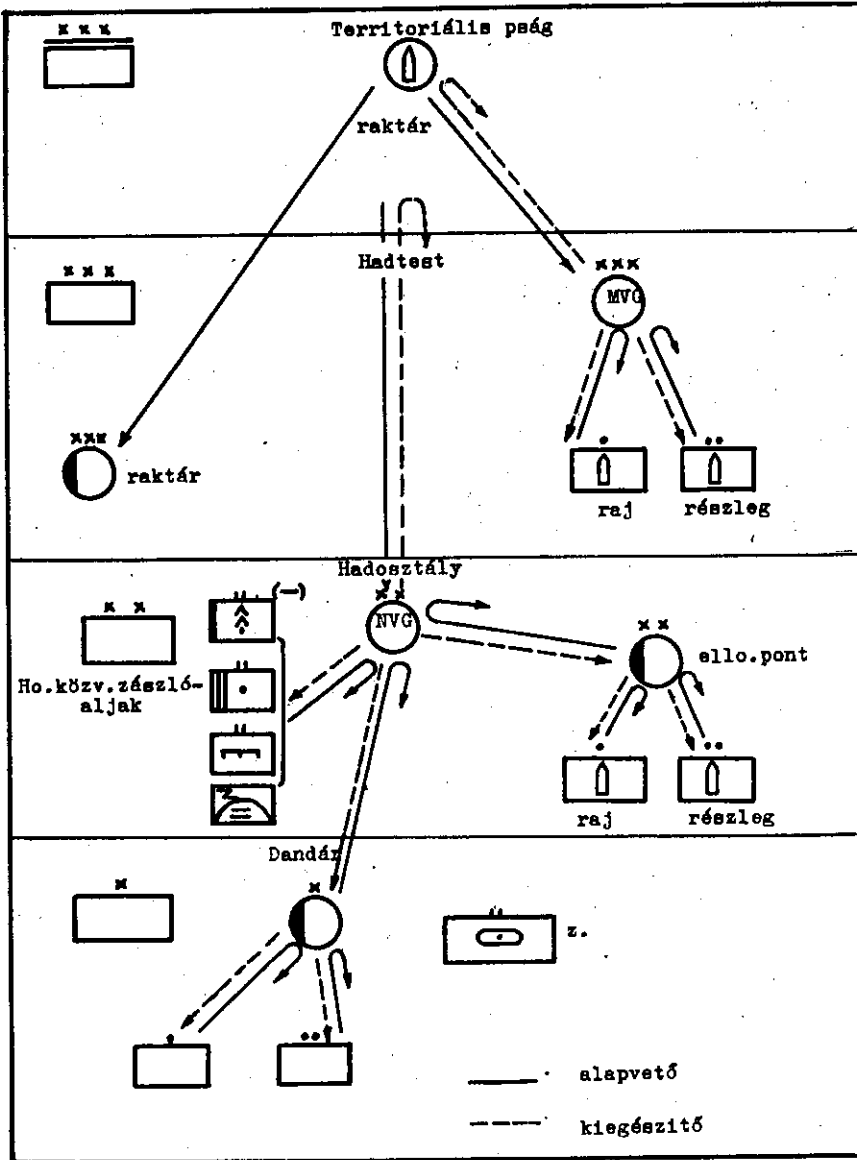
4.sz. vázlat

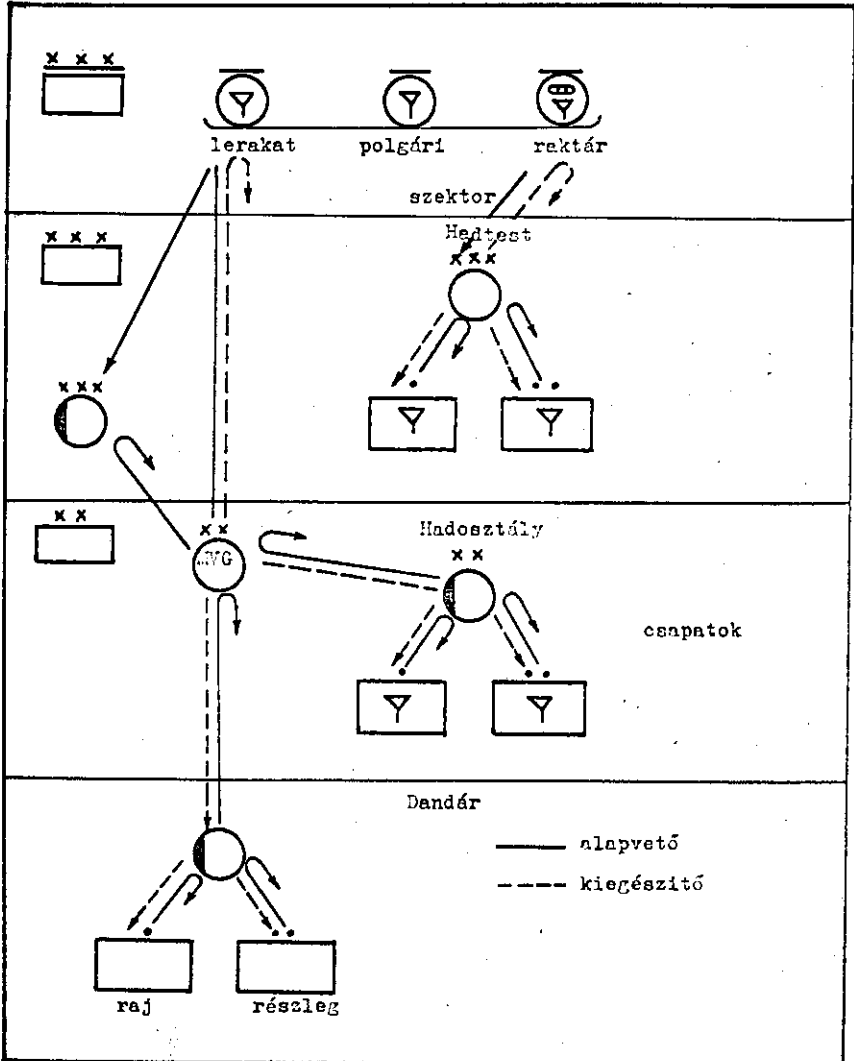
AZ EGYSZERI ÉS A TARTÓS HASZNÁLATU ANYAGGAL
VALÓ ELLÁTÁS RENDSZERE

A CSAPATOK LŐSZERELLÁTÁSÁNAK RENDJE

A CSAPATOK ÜZEMANYAGGAL VALÓ ELLÁTÁSÁNAK
RENDJE

8.sz.vázlat

A SZÁRAZFÖLDI CSAPATOK EGYSZERI HASZNÁLATU
ESZKÖZÖKKEL /PÓTALKATRÉSSZEL/ VALÓ ELLÁTÁSA
VALET MODSZERREL.

